

Srinakharinwirot
University

รายงานการวิจัย เรื่อง

การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่
ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

Feasibility Study of New Graduate Curriculum Development,
Adult Edult Education Department.

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โสทธิวิเศษ

ทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณรายจ่ายจากเงินรายได้
ของคณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2548

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา
ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

Feasibility Study of New Graduate Curriculum Development,
Adult Education Department.

ทุนอุดหนุนการวิจัย หมดงบประมาณรายจ่ายจากเงินรายได้ของคณะศึกษาศาสตร์
ประจำปีงบประมาณ 2548

รายงานการวิจัย
เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา
ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
Feasibility Study of New Graduate Curriculum Development,
Adult Education Department.

ผู้วิจัย
รศ.ดร.สนอง โลहितวิเศษ

ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวสธิตาพร คำสด
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา
ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

Feasibility Study of New Graduate Curriculum Development,
Adult Education Department

รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ

ทุนอุดหนุนการวิจัย หอมดวงประมาณรายจ่ายจากเงินรายได้ของคณะศึกษาศาสตร์
ประจำปีงบประมาณ 2548

บทคัดย่อ

การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษา
ผู้ใหญ่. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
หมวดงบประมาณรายจ่ายจากเงินรายได้ของคณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2548
ผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนา
หลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และวิเคราะห์จุดแข็งและโอกาส ข้อจำกัด
และอุปสรรคของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการ
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 8
หลักสูตร 2. ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตปัจจุบันต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยใช้
แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ จำนวน 29 คน 3. ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาของ
กลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับสาขา จำนวน 65 คน 4. จัดทำ
สนทนากลุ่ม ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไม่เกิน 3 ปี จำนวน 10 คน และ 5. วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ
ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์หาข้อสรุป

ผลการวิจัย พบว่าความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับ
บัณฑิตศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ มี 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการศึกษา ชื่อสาขาวิชาหรือชื่อหลักสูตรเป็นการผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้
ตลอดชีวิต และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจนในหลักคิด และแนวทางการ
ดำเนินงานที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนองค์รวม กลุ่มเป้าหมายควรเปิดกว้างเข้าถึงกลุ่มที่มี
ความหลากหลายจากองค์กรและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาผู้ใหญ่ การ
พัฒนาบุคลากรและทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชุมชน รายวิชาในหลักสูตรต้องปรับปรุงให้มีความทันสมัย
ไม่ซ้ำซ้อน และต้องบรรจุรายวิชาทางการบริหารและการจัดการเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการ
ที่แท้จริงของทั้งผู้เรียน และหน่วยงานที่ใช้บัณฑิต ตลอดจนทิศทางการความต้องการในตลาดแรงงานที่
เกี่ยวกับงานด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาระบบการสร้างแรงจูงใจและกำลังใจให้ผู้เรียนในการทำ
วิทยานิพนธ์ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตรและสามารถจบได้ตามแผนการเรียน

2. ด้านกฎหมายทางการศึกษา หลักสูตรที่จะทำการพัฒนาขึ้นต้องเอื้อให้ผู้เรียนสามารถรับ
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ โดยหลักสูตรต้องครอบคลุมใน 2 ส่วน กล่าวคือ 1) การบริหารจัดการ ซึ่งเป็น
เงื่อนไขสำคัญในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา
ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์) และ 2) การจัดหลักสูตรการสอน หรือ
การจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีความจำเป็นต่อผู้เรียนที่ประกอบวิชาชีพครูผู้สอน

3. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญในการศึกษานโยบายทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ
กระแสหลักตั้งแต่ระดับมหภาคไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของ
กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงาน แนวโน้มความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนงานวิจัยที่ได้
สะท้อนให้ทราบถึงรายละเอียดของความเป็นไปได้ในการจัดทำหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของ
ผู้มีส่วนได้เสีย

4. ด้านความต้องการของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ 1) ด้าน
ค่าใช้จ่าย 2) เวลาที่จัดการเรียนการสอน และ 3) การนำจุดแข็งของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะ
ศึกษาศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาปรับประยุกต์ใช้

Abstract

Feasibility Study of New Graduate Curriculum Development, Adult Education Department. Faculty of Education, Srinakharinwirot University. Research Funded by Faculty of Education, Fiscal Year 2548.
Researcher: Associate Professor Dr. Snong Lohitwisas.

The purpose of this research was to study the feasibilities to present the development of new graduate curriculum that respond to the learners' needs, Department of Adult Education. The research methods included 1. Study of theory, research and analyze the strengths and opportunities, limitations and difficulties of 8 graduate curriculums in adult education, continuing education, training and human resource development., lifelong education, non-formal education, and informal education 2. Study the opinions of 29 current students towards curriculum and teaching by using questionnaire and interview 3. Study the needs to further study in graduate programs of 65 practitioners in NGOs, public and private agencies 4. Organize the focus group of 10 alumni who graduated not less than 3 years, and 5. Analyze data by using descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, content analysis and synthesis for conclusions.

The results founded that the feasibilities to present guidelines for development of new graduate programs that respond to the learners' needs with the following four aspects.

1. Education. The field title comprised of lifelong learning management and human resource development.. The curriculum objectives were clear in thinking principles and operational guidelines to facilitate the holistic development of learners. The target learners should be open to a diverse group of NGOs, organizations and agencies both public and private in adult, personnel and human resource, and community development. Courses should be up to date, not complicated and must contain administration and management in order to respond to the real needs of the learners, organizations and agencies using graduates and also the direction of the labor market demand in human resource development. The motivation and encouragement system in conducting thesis or dissertation to meet curriculum quality standards should be developed to assist learners to be able to complete the program within the time frame in learners' study plan.

2. Educational law. Curriculum should allow students to get a professional license. The content covered two parts, namely: 1) administration which was necessary to receive 3 types of professional licenses, school administrator, educational administrator, and educational supervisor, and 2) curriculum and instruction or license for profession of teaching.

3. Social and Economic. The curriculum development included the study of the importance of social policy and the mainstream economy from a macro-level, the national social and economic plan, and ministry and institution policies, trends and needs in human resource development, and all research reflecting the feasibility of providing program to respond to the needs of stakeholders.

4. The needs of learners. An important factor in the development program included: 1) cost 2) time to provide teaching and learning, and 3) the strengths of the Department of Adult Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University be adapted and applied.

สารบัญ

บทที่	บทนำ	หน้า
บทที่ 1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	วัตถุประสงค์	3
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตการวิจัย	4
	ประเด็นที่ศึกษา	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
	ขอบเขตการดำเนินการวิจัย	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
	กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	1. เป้าหมายการพัฒนาคนในระดับอุดมศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10	8
	2. การศึกษาความเป็นไปได้	13
	3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ	16
	4. มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน	17
	5. หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท ของแต่ละมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	23
	5.1 หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	23
	5.2 หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	25
	5.3 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	27
	5.4 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม) สาขาการศึกษาตลอดชีวิต และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	37
	5.5 หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการศึกษาระดับปริญญาโท ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2541 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	43
	6. หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอก ของแต่ละมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาเอก การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	48
	6.1 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สหวิทยาการ สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Human and Community Resource Development) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน	48
	6.2 หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	51
	6.3 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.) สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	6.4 หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	56
	7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	70
	1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
	2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	70
	3. การสร้างเครื่องมือ	71
	4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
	5. การวิเคราะห์ข้อมูล	73
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับ สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย	75
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	85
	2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	85
	2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	89
	ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโท และเอก	99
	3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	99
	3.2 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโท และเอก	103
	3.3 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มนิสิตที่สำเร็จ การศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2547 - 2549	104
	ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนา หลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของ ผู้รับบริการ	105
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	109
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	109
	วิธีดำเนินการวิจัย	109
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	111
	การอภิปรายผล	125

บทที่	สารบัญญ (ต่อ)	หน้า
	ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	152
เอกสารอ้างอิง		154
ภาคผนวก		162
ก	แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาควิชา การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	163
ข	แบบสัมภาษณ์เรื่อง หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	170
ค	แบบสอบถามความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา	172
ง	แบบสนทนากลุ่ม	174
	ประวัติย่อผู้วิจัย	176

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่	44
2	รายละเอียดของโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาโทของแต่ละมหาวิทยาลัย	47
1.1	สรุปการวิเคราะห์หลักสูตรถึงจุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด และอุปสรรคของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา	80
2.1	จำนวนนิสิตระดับปริญญาโทที่กำลังศึกษาและเป็นกลุ่มตัวอย่าง	85
2.2	จำนวนนิสิตระดับปริญญาเอกที่สำเร็จ และกำลังศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	85
2.3	ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม	85
2.4	ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเรียงตามลำดับเหตุผล	87
2.5	เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเรียงตามลำดับเหตุผล	87
2.6	ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการเรียน	88
2.7	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่โดยรวม และรายด้าน	89
2.8	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ...	89
2.9	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านเนื้อหา/รายวิชา	90
2.10	ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาดูงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศ	92
2.11	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	93
2.12	ความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน	94
2.13	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านอาจารย์ผู้สอน	94
2.14	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านการวัดและประเมินผล	95
2.15	ความประทับใจของนิสิตประทับใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเรียงตามลำดับ	96
2.16	สิ่งที่นิสิตเกิดความลำบากใจมากในการเรียน โดยเรียงตามลำดับ	97
2.17	สิ่งที่นิสิตคิดว่า ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับ	97
2.18	ความคิดเห็นต่อในกรณีหากมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา โดยเรียงตามลำดับ	98
3.1	รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	99
3.2	องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา	103
3.3	ชื่อสาขาวิชาที่มีความน่าสนใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาทางการศึกษา ..	103

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2	ปัจจัยที่ต้องพิจารณาในการวางแผนทางการศึกษา.....	15

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ผลิตมหาบัณฑิตมาเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี มหาบัณฑิตได้ทำงานเป็นบุคลากรในระดับสูงในหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับสายงานการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และการฝึกอบรม นับเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนากำลังคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (ภาคการศึกษาผู้ใหญ่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546 : 1-2)

เนื่องจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและฉับพลันในหลายด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลให้ระบบการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงในด้านปรัชญา เป้าหมาย และรูปแบบการจัดการศึกษา โดยเน้นการศึกษาตลอดชีวิต การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาที่เน้นการประสานเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) และสังคมแห่งความรู้ (Knowledge-based Society)

ภายหลังจากที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาสู่การเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อปี 2517 คณะวิชาการศึกษาได้เปลี่ยนเป็น คณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็น 1 ใน 11 คณะวิชาของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ในปีเดียวกันได้มีการจัดตั้งภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาพิเศษ (ต่อมาในปี พ.ศ.2533 ได้แยกออกเป็น 2 ภาควิชา คือ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ และภาควิชาการศึกษาพิเศษ) ซึ่งภารกิจหลักในขณะนั้นทางภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ต้องทำการผลิตบุคลากร และมุ่งทำการวิจัยด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาชุมชน สำหรับในช่วงปีแรกภาควิชาได้ดำเนินการสอนวิชาการศึกษานอกระบบ หรือ Nonformal Education ซึ่งเป็นวิชาเลือกในระดับปริญญาตรี ต่อมาได้ทำการสอนในวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ 5 วิชา และเป็นวิชาเลือกในระดับปริญญาโท ต่อมาในปี พ.ศ.2523 ได้เปิดสอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรี และวิชาโทการศึกษาผู้ใหญ่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 ภาควิชาได้เปิดทำการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับปริญญาโท ภาคปกติ และในปี พ.ศ.2532 ได้เปิดการเรียนการสอนในภาคพิเศษ ซึ่งจากอดีตจนถึง พ.ศ. 2549 ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่มีนิสิตเก่า และปัจจุบันในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 662 คน โดยแบ่งเป็นนิสิตจากภาคปกติ 23 รุ่น จำนวน 301 คน ในขณะที่นิสิตภาคพิเศษ 20 รุ่น จำนวน 361 คน นอกจากนี้ทางภาควิชาได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับปริญญาเอก ซึ่งหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ทางภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ได้เริ่มเปิดหลักสูตรทำการเรียนการสอน เมื่อปี พ.ศ.2544 ซึ่งจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2549) มีนิสิตรวม 4 รุ่นจำนวน 37 คน สำหรับการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนของภาควิชามีจำนวนอาจารย์ประจำ 5 ท่าน และเป็นอาจารย์พิเศษ 1 ท่าน (ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มปป. : ออนไลน์)

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ได้ดำเนินการกิจหลักเพื่อบริการการศึกษาแก่ผู้เรียนที่ประสงค์จะพัฒนาความรู้ ทักษะ ผ่านโปรแกรมการศึกษาที่ให้โอกาสในการเข้ารับการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการทางวิชาชีพของผู้เรียนผ่านการปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆ ซึ่งภาควิชาตระหนักและ การสนับสนุนทั้งในลักษณะของกิจกรรมบริการชุมชน หรือการส่งเสริมให้นิสิตมีประสบการณ์ตรงเพื่อ การประยุกต์ใช้ทางปฏิบัติภายในสถานการณ์จริง เช่น การศึกษาดูงานทั้งภายใน และภายนอก ประเทศ บนฐานคิดการจัดการเรียนการสอนซึ่งดำเนินการตามหลักปรัชญาของภาควิชาการศึกษา ผู้ใหญ่ที่มุ่งมั่นพัฒนาวิชาชีพการศึกษาผู้ใหญ่ โดยเน้นการผลิต และพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ ถึง พร้อมด้วยความรู้ และมุ่งมั่นศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าในศาสตร์ทั้งทางวิชาการ และ วิชาชีพ ซึ่งนับวันได้ทวีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคมไทยที่อยู่ท่ามกลางกระแสแห่งการแข่งขันที่ไม่ อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากปัจจุบันความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบไม่ได้ชี้ขาดจากความสมบูรณ์ของ ทรัพยากรธรรมชาติ หากแต่ขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารจัดการทุนมนุษย์ได้ดำเนินการอย่างมี ประสิทธิภาพ หรือมีขีดความสามารถในการแข่งขันได้เพียงไร เพราะฉะนั้นการศึกษาในฐานะที่เป็น เครื่องมือในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังปรากฏเป็นผลเชิง รูปธรรม เมื่อภายหลังจากราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททาง การศึกษาที่นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษามีผลบังคับใช้ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงการ ปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรทางการศึกษา และระบบการศึกษา ตลอดจนมีการนำหลักปรัชญา การศึกษาตลอดชีวิตมาใช้เป็นหลักสำหรับจัดการศึกษา ดังปรากฏในมาตรา 8 (1) แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 “การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับประชาชน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 6) หรือแม้กระทั่งการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทยที่พบว่า ประชากรไทยวัยผู้ใหญ่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในขณะที่ ประชากรวัยเด็กกลับมีอัตราที่ลดต่ำลง สภาพการณ์ดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการดำเนินบทบาทของ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่โดยตรงในการผลิตบุคลากรเพื่อตอบสนองต่อการจัดการศึกษา นอกกรอบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และส่งผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ

ในขณะเดียวกันก็เกิดความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสืบเนื่องมาจากการปฏิรูป การศึกษาที่สำคัญอีกประการ ดังปรากฏในมาตรา 53 วรรค 2 ที่กำหนด “ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 31) และมี บทบัญญัติในพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ. 2546 : ออนไลน์) ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้ วิชาชีพทางการศึกษาได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา อื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (ศึกษานิเทศก์) เป็นวิชาชีพควบคุม ซึ่งต้องมีมาตรฐานในการประกอบ วิชาชีพ ดังที่ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ใน หมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 6 และ 7 ได้ระบุว่า ผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาต้องมีมาตรฐานความรู้และมาตรฐาน ประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ทั้งในส่วนของมาตรฐาน ความรู้ ข้อบังคับได้กำหนดให้ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา อีกทั้งต้อง ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง (คุรุสภา.มปป.: ออนไลน์) ซึ่งจากบทบัญญัติ และข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับการกำหนดให้มีวิชาชีพเฉพาะทาง

การศึกษา ย่อมต้องส่งผลต่อแนวคิด และแรงจูงใจในการศึกษาต่อโดยผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะเข้าศึกษาต่อยังสาขาวิชาทางการบริหารการศึกษา เพราะมีความชัดเจนจากบทบัญญัติถึงการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ดังจะเห็นได้จากที่นักวิชาการ และนักบริหารการศึกษานอกระบบไม่ศึกษาต่อทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบ แต่ต้องการศึกษาต่อด้านการบริหารการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ ได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่หลักสูตรไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดังนั้นการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษา ในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ น่าจะเป็นแนวทางที่ช่วยให้สามารถพัฒนาหลักสูตรได้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียนเป้าหมาย สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมายทางการศึกษาเรื่องใบประกอบวิชาชีพสำหรับผู้บริหารการศึกษา การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรที่มีขีดความสามารถและมีคุณภาพ สามารถไปปฏิบัติงานในองค์กร หน่วยงาน ชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาของประเทศได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของผู้ปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย
4. เพื่อเสนอความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หลักสูตรการจัดการศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย และผลการศึกษาค้นคว้าเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นแนวทางในการนำไปศึกษาความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

2. ความต้องการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย จะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของนักวิชาการและนักบริหารที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้อง ที่ชัดเจนและเป็นไปได้ และสามารถนำไปเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และตอบสนองการพัฒนากำลังคนระดับสูงในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประเด็นที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 104 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงและสมัครใจ ประกอบด้วย

- 1) นิสิตที่กำลังศึกษาให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามจำนวน 29 คน
- 2) กลุ่มเป้าหมายผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 65 คน
- 3) นิสิตที่จบการศึกษาในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปีในระดับปริญญาโทและเอก รวม 10 คนสำหรับการจัดทำสนทนากลุ่ม

3. ตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

3.1 การวิเคราะห์หลักสูตร ด้านจุดมุ่งหมาย กลุ่มเป้าหมาย รายวิชา จำนวนหน่วยกิต การทำปฏิญญาพันธัน์ ที่ตั้ง และเวลาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด

3.2 ความคิดเห็นของนิสิตต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร การศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.2 ความต้องการในการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาของกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่ทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 แนวทางที่เป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษาที่เป็นความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

4. ขอบเขตการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ในการศึกษาความเป็นไปได้ และวิเคราะห์ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากปรัชญา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของหลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ในบริบทต่าง ๆ ศึกษาเป้าหมายการพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. ร่างกรอบแนวทางการประเมินความต้องการจากผลการวิเคราะห์หลักสูตรและแนวนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติในการปฏิบัติราชการแผ่นดิน

3. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความต้องการ ตามกรอบแนวทางการประเมินความต้องการ และให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประเมิน

4. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตที่กำลังศึกษาจำนวน 29 คน กลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์การทั้งภาครัฐ และเอกชน รวม 65 คน

5. วิเคราะห์ข้อมูล

6. จัดทำสนทนากลุ่มนิสิตที่จบแล้วไม่เกิน 3 ปีจำนวน 10 คน เพื่อประมวลสรุปแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

7. จัดทำรายงานการวิจัยการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility) หมายถึง การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตรวจสอบ ทางเลือกต่างๆ ที่เป็นไปได้ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ให้สอดคล้องกับแนวโน้มและความเป็นไปได้ด้านการศึกษา กฎหมายทางการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ และความต้องการของผู้เรียน

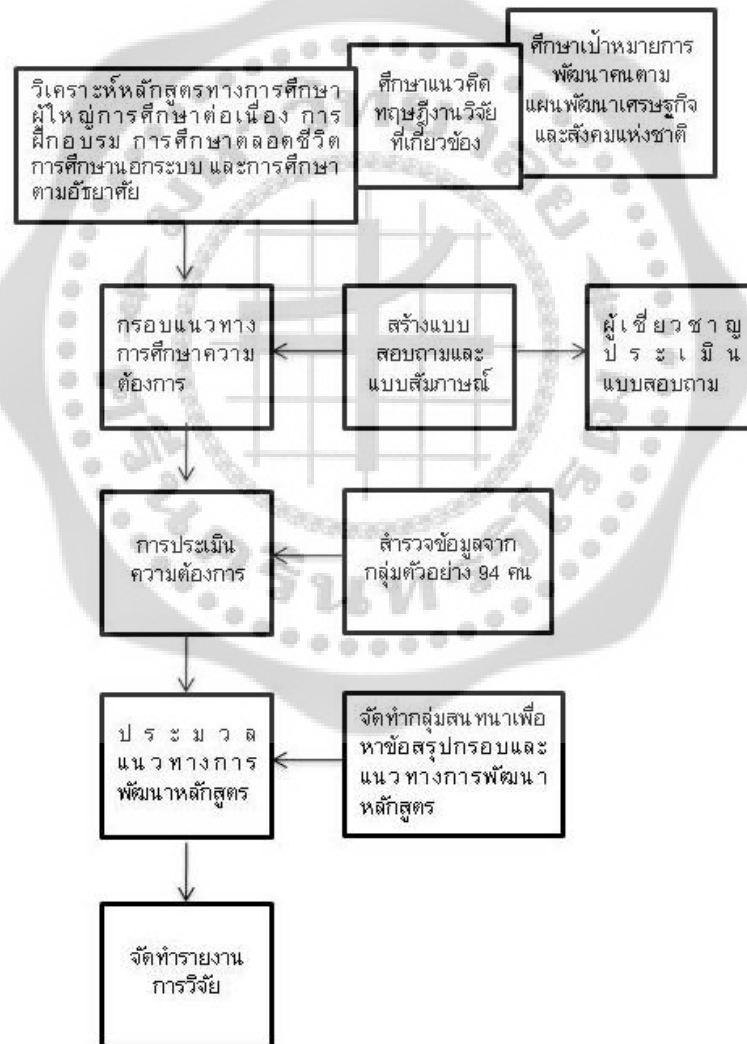
การนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา หมายถึง หมายถึง การนำเสนอแนวทางที่เป็นไปได้เพื่อการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอกให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการและการพัฒนากำลังคนระดับสูงของประเทศ

ภาควิชา หมายถึง ส่วนราชการซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึง สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ มีกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย โดยสรุปได้ตั้งแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ใน การศึกษาความเป็นไปได้ และวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Extension Education โดยพิจารณาจากปรัชญา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของหลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ในบริบทต่างๆ ศึกษาแนวนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติในการปฏิบัติราชการแผ่นดินในประเด็น ต่อไปนี้

1. เป้าหมายการพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
2. การศึกษาความเป็นไปได้
3. มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน
4. หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท ของแต่ละมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียน การสอนในสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย
  - 4.1 หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
  - 4.2 หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - 4.3 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
  - 4.4 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ พ.ศ. 2546 มหาวิทยาลัยศิลปากร
  - 4.5 หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอก ของแต่ละมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียน การสอนในสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย
  - 5.1 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สหวิทยาการ สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากร มนุษย์และชุมชน (Human and Community Resource Development) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
  - 5.2 หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - 5.3 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.) สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการ พัฒนามนุษย์ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียนมหาวิทยาลัยศิลปากร
  - 5.4 หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เป้าหมายการพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : ออนไลน์)

จากบริบทสังคมปัจจุบันที่การเปลี่ยนแปลงในบริบททั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองได้เคลื่อนตัว ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงแค่การมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างศักยภาพความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ กระแสหลักแต่เพียงประการเดียว หากแต่โลกปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมุมมองผ่านมิติทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญในการขับเคลื่อน และตอบสนองต่อความต้องการหรือกรอบแนวทางในการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนั้นดัชนีในการวัดระดับการพัฒนาของประเทศต่างๆ จึงขึ้นอยู่กับที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลง ดังเช่น การจัดอันดับดัชนีการพัฒนามนุษย์ หรือ Human Development Index สำหรับในประเทศไทยนับตั้งแต่มีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติมาเป็นตัวกำหนดในการวางกรอบเพื่อดำเนินนโยบายต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศไทยตามการพัฒนาระแสหลัก ทำให้พบว่าพัฒนาการของการให้ความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ได้เริ่มปรากฏจริงจึงเป็นครั้งแรกเมื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบันที่กำลังจะเริ่มต้นกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ทั้งนี้ขอนำเสนอรายละเอียดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฉบับที่ 8 - 10 ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) วัตถุประสงค์ 2) เป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) และ 3) ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพของคน ซึ่งในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2540? : ออนไลน์)

จากสถานการณ์ที่ผ่านมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า ในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้สร้างผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับช่องว่างรายได้ และโอกาส สำหรับในส่วนของการศึกษาพบว่า อัตราการเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับของประชาชนในชนบทมีอัตราเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 97.7

วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคนทั้งในด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญาให้มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง

2) เป้าหมาย เพื่อเป็นเครื่องชี้วัดผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์หลักในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฉบับที่ 8 ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ในทุกกลุ่มช่วงอายุของประชาชน เช่น

ช่วงปฐมวัย (0 - 5 ปี) ที่ต้องการเพิ่มปริมาณการเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการให้มีการเพิ่มดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกๆ ระดับ โดยเฉพาะการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี ให้แก่เด็กวัยเรียน และเตรียมการขยาย

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี ตลอดจนให้การพัฒนาครู และอาจารย์ผู้สอนในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

สำหรับประชากรวัยแรงงาน มีความต้องการเพิ่ม และยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน และความรู้พื้นฐานให้แก่แรงงานในสถานประกอบการให้พร้อมต่อการปฏิบัติงาน

ในส่วนของประชาชนที่เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสมีการกำหนดการดูแลโดยการมุ่งให้โอกาสทางพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และได้รับบริการพื้นฐานที่สังคมจัดให้อย่างมีคุณภาพ และมีความทั่วถึง

3) ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพของคนไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่านมามีได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้คนเป็นเพียงเครื่องมือ หรือปัจจัยในการผลิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาในเชิงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้เน้นคำนึงถึงคุณค่าในการพัฒนาศักยภาพของประชาชน โดยให้ความสำคัญในการมุ่งปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาสติปัญญา มุ่งขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนขณะเดียวกันก็ไม่ละเลยต่อการพัฒนาจิตใจเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ได้มุ่งพัฒนาฝีมือแรงงานให้คนไทยทุกคนมีทักษะในการทำงานอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นในกระบวนการผลิต และสามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2545? : ออนไลน์)

สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้ดำเนินการโดยมุ่งสร้างความมีส่วนร่วมในการนำความคิดของทุก ๆ ภาคส่วนมากำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสังคมไทย ใน 20 ปีข้างหน้า โดยดำเนินการที่ยึดแนวคิด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ตามวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศที่ต้องการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เพื่อก้าวสู่การเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ที่คนไทยมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างตลอดชีวิตเพื่อการพึ่งพาตนเองท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลก อีกทั้งได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และบริหารประเทศด้วย

วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ เพื่อต้องการวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โดยมุ่งให้พัฒนาคุณภาพของประชาชนผ่านการปฏิรูปการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของการพยายามเพิ่มปีการศึกษาเฉลี่ย หรือใช้การศึกษาเพื่อยกระดับความรู้ของแรงงานไทย

2) เป้าหมาย ให้ความสำคัญไปที่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหนึ่งในยุทธศาสตร์คือ การปฏิรูปการศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งนับว่า เป็นปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญในการพัฒนาคน และสังคม โดยแผนฯ 9 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนผ่านการปรับหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งมุ่งขยายโอกาสในการศึกษาโดยกำหนดให้ปี

การศึกษาเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 9 ปีในปี 2549 และยกระดับการศึกษาของแรงงานไทยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ปีใน 2549 เช่นเดียวกัน

3) ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพของคนไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาคนไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีมาตรการดังนี้

1. ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาครูเพื่อให้ได้คนดี และเก่งมาเป็นครู โดยมุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิชาการ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นระบบการประกันคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ตลอดจนให้การสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองเพื่อเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ

2. กำหนดระบบการส่งเสริมครูที่มีผลการดำเนินงานดีเด่นในการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และให้การยกย่องครูภูมิปัญญาไทย อีกทั้งให้การสนับสนุนกองทุนเพื่อขยายผลงาน

3. ให้ความสำคัญและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการเลือกเรียนในสิ่งที่ตนมีความถนัด และตามความสนใจที่มี ตลอดจนสามารถแสวงหา และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทักษะต่างๆ เหล่านี้เป็นฐานสำหรับการคิดวิเคราะห์ กลั่นกรอง และเลือกรับข้อมูลข่าวสาร และวัฒนธรรมใหม่ๆ อย่างเท่าทัน นอกจากนี้ได้เสนอให้มีการปรับปรุงวิธีการวัด และประเมินผลที่สามารถสะท้อนความรู้ ความเข้าใจ และสติปัญญาของผู้เรียนอย่างแท้จริง

4. ปรับปรุงหลักสูตรให้หลากหลาย ยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทสังคม และความ ต้องการภายในท้องถิ่น โดยเพิ่มสาระสำคัญที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ภาษาต่างประเทศ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนเนื้อหาสาระด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

5. ให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่ภาคส่วนต่างๆ ของสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น ได้มีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสอดคล้องต่อศักยภาพ และความต้องการที่มีความหลากหลายได้อย่างเหมาะสม

6. ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเสริมสร้างพื้นฐานความคิดตามหลักวิทยาศาสตร์ทั้งใน และนอกระบบโรงเรียนควบคู่กับการจัดแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ เพื่อให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล อันจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการแก้ปัญหาสังคม

7. ใช้สื่อเพื่อการศึกษาทุกรูปแบบให้กระจายสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และมุ่งพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

8. มุ่งผลิต และพัฒนาบุคลากร และนักวิจัยที่มีศักยภาพสูง และมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

9. เสริมสร้างความพร้อมของสถาบันการศึกษา และฝึกอบรมทั้งในส่วนโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้านระบบการเรียนการสอน และหลักสูตร ตลอดจนด้านบุคลากรให้ได้มาตรฐาน และเป็นสากลมากขึ้นเพื่อเป็นการสนับสนุนบทบาทในการเป็นศูนย์กลางการศึกษา และวิทยาการของภูมิภาค

นอกจากนี้ได้ตระหนักถึงความมุ่งมั่งระดับทักษะฝีมือให้แก่คนไทยตามมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อให้มีทักษะที่เท่าทันต่อตลาดแรงงาน และสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิต และเทคโนโลยี อีกทั้งมีทักษะในการคิดเป็น ทำเป็น รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน ซึ่งส่วนหนึ่งมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเตรียมเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ ตลอดจนมุ่งส่งเสริมการมีงานทำทั้งในลักษณะของสร้างความเป็นผู้ประกอบการให้แก่ประชาชน หรือการขยายอัตราการจ้างงานนอกภาคการเกษตร เป็นต้น ทั้งนี้สำหรับแนวทางในการดำเนินการพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพในทุกด้าน โดยยึดหลักการสร้างความสมดุลระหว่างความสามารถทางวิชาการ และการมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบวินัย

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2550? : ออนไลน์)

จากการดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาพบว่าการพัฒนาประเทศไทยได้ให้การยึดมั่นในกระบวนทัศน์ที่ให้ความสำคัญต่อ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยมุ่งเสริมสร้างความแข็งแกร่งจากรากฐานของเศรษฐกิจให้สามารถยืนหยัดท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงจากความผันผวนของเศรษฐกิจในระดับโลก จากนั้นเมื่อเริ่มเข้าสู่การกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 - 2554) ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาก่อนเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีสถานะของการพัฒนาคนของประเทศอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวโน้มการพัฒนาคนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2550? : ออนไลน์)

วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม โดยมุ่งเตรียมความพร้อมของประชาชนให้สามารถปรับตัวให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง โดยได้กำหนดการมีส่วนร่วมให้แก่สถาบันทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มบทบาทให้แก่ครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาได้มีส่วนร่วมพัฒนาศักยภาพของคนไทยโดยองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ และทักษะต่างๆที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

2) เป้าหมาย ให้ความสำคัญในการสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพคนในทุกมิติทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยเสริมสร้างสุขภาวะ และความรู้ให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง และก้าวเข้าสู่สังคมฐานความรู้ มีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงามครอบครัวมีความอบอุ่น มั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ประชากรทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มเป้าหมายมีการเตรียมความพร้อมให้ก้าวเข้าสู่สังคมได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551 : 39) อีกทั้งมุ่งขยายจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี และมุ่งพัฒนากำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มเป็นร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งหมด ตลอดจนเพิ่มสัดส่วนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเป็น 10 คน : ประชากร 10,000 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2550? : ออนไลน์)

3) ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพของคนไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาคนไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนา

คุณภาพคน และสังคมไทยสู่การเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2550? : ออนไลน์)

1. พัฒนาค้นให้มีคุณธรรมนำความรู้ มีภูมิคุ้มกันจากการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกช่วงวัยตลอดชีวิต โดยมุ่งการพัฒนาความรู้ระดับพื้นฐานให้มีความเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต และพัฒนาสมรรถนะ และทักษะของประชาชนวัยแรงงานให้เท่าทันต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานที่มีความเข้มข้นทางการแข่งขัน นอกจากนี้แผนฯ ฉบับที่ 10 ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรม และองค์ความรู้ทั้งในระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม อีกทั้งมุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. การเสริมสร้างสุขภาพคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกาย และใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่เน้นการพัฒนาระบบสุขภาพครบวงจร

3. การเสริมสร้างให้คนไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขภายในสังคม และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และดำรงชีวิตอย่างมีนัยทั้งในระดับครอบครัว และชุมชน

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 ถึง ฉบับที่ 10 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นทั้งเหตุปัจจัยในการส่งเสริมกระบวนการพัฒนา ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นอุปสรรค หรืออาจขัดขวางต่อกระบวนการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มนับตั้งแต่การปรับกระบวนทัศน์โดยให้ความสำคัญในการเสริมความแข็งแกร่งของสังคมที่แต่เดิมมีมุมมองว่า คนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัจจัยในการผลิตเท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีความเห็นว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นดัชนีที่สามารถชี้วัดถึงระดับการพัฒนา และสร้างความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบให้แก่วิชาได้ ดังนั้นจึงมีการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง โดยผ่านกระบวนการสร้างทักษะในการเรียนรู้ และการคิดเป็น ทำเป็น ในขณะเดียวกันก็สามารถวิเคราะห์ถึงผลเชิงบวกที่สังคมจะได้รับจากการให้ความสำคัญต่อการสร้าง และสนับสนุนให้เกิดสังคมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของมนุษย์ ในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต ซึ่งแนวโน้มต่างๆ ดังกล่าวย่อมมีผลต่อสถาบันการศึกษาที่มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในลักษณะของการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการทรัพยากรมนุษย์ต้องมุ่งสร้างแนวทางปฏิบัติต่างๆ หรือกำหนดมาตรการ เพื่อจัดการเรียนรู้ให้สามารถชี้แนะ หรือแม้กระทั่งสอดคล้องและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมโดยภาพรวมได้

2. การศึกษาความเป็นไปได้ หรือ Feasibility Study

การศึกษาความเป็นไปได้ มีความสำคัญอย่างมากต่อการประเมินถึงความคุ้มค่า หรือลดอัตราความเสี่ยงต่อความล้มเหลวก่อนที่จะดำเนินโครงการต่างๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอแนะนำเนื่องถึงรายละเอียดที่เกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้ 2) วัตถุประสงค์ของการศึกษาความเป็นไปได้ 3) วิธีการศึกษาความเป็นไปได้ และเนื้อหาในการศึกษาความเป็นไปได้

1) ความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้ ได้มีผู้ให้คำนิยามถึงการศึกษาความเป็นไปได้ไว้ดังนี้

ชัยยศ สันตวงษ์ (2539 : 37) ได้ระบุว่า การศึกษาถึงความเป็นไปได้เป็นการศึกษาถึงโครงการในภาพรวมทั้งหมด โดยถ้าเป็นในขอบเขตที่กว้าง หรือ Macro ส่วนในขอบเขตที่แคบเป็นการพิจารณาโดยลงลึกในรายละเอียด หรือ Micro ซึ่งเป็นช่วงระยะหนึ่ง และมีความเกี่ยวกับช่วงระยะอื่นของวงจรการพัฒนาโครงการ (project development cycle) นับตั้งแต่เริ่มโครงการไปจนถึงการดำเนินงานตามโครงการ

ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ. (2542 : 100) ได้ให้ความหมายของการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการศึกษา และจัดทำเอกสารซึ่งมีข้อมูลประกอบเพื่อเป็นการแสดงถึงเหตุผลสนับสนุน (justification) ความถูกต้องสมบูรณ์ (soundness) ของโครงการที่ดีซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และให้ผลประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน ดังนั้นการศึกษาความเป็นไปได้จึงให้ความหมายเช่นเดียวกับการวิเคราะห์โครงการ ซึ่งจะประกอบด้วย การประเมินข้อดี (advantage) ข้อเสีย (disadvantage) หรือผลตอบแทน (benefit) และต้นทุน (cost) ของโครงการ ทั้งนี้การศึกษาความเป็นไปได้จะให้ความสำคัญต่อการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ (the evaluation of project worth) โดยพิจารณาจากผลตอบแทนที่มีค่าสูงกว่าต้นทุน

ทั้งนี้ การศึกษาความเป็นไปได้ หรือ Feasibility Study ถือว่าเป็นหนึ่งในประเภทของการประเมินโครงการ ดังที่ สุวิมล ติรกาพันธ์ (2545 : 9 - 10) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ซึ่งสามารถจัดเป็นประเภทหนึ่งของการประเมินซึ่งประกอบด้วย

1) Feasibility Study เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของทางเลือกที่จะนำมาจัดทำเป็นนโยบาย แผนงาน ตลอดจนโครงการต่างๆ

2) needs assessment เป็นการประเมินความต้องการขององค์กร หรือกลุ่มสังคม เพื่อการนำมาจัดทำเป็นนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่างๆ ซึ่งเป็นขั้นตอนการประเมินก่อนเริ่มทำแผนงาน หรือโครงการ

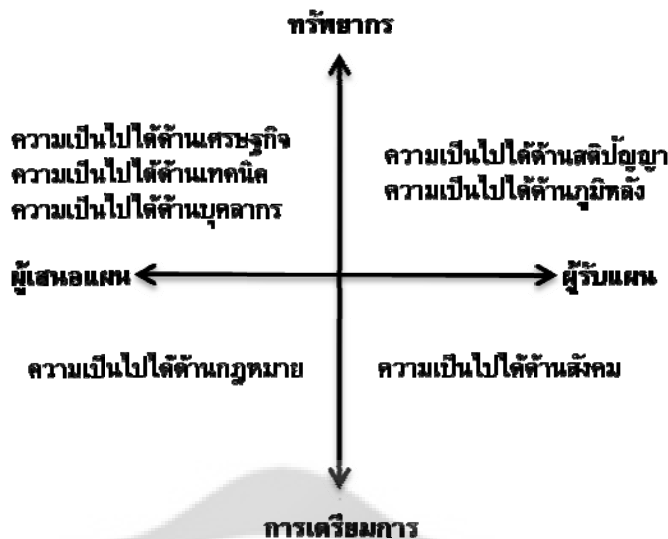
3) Context Evaluation เป็นการประเมินถึงบริบทแวดล้อมต่างๆ ของโครงการโดยพิจารณาจากความเหมาะสมซึ่งประกอบด้วยความจำเป็นของโครงการ ความต้องการโครงการของกลุ่มเป้าหมาย ความเหมาะสมของโครงการต่อกลุ่มเป้าหมาย และความเหมาะสมต่อพื้นที่ดำเนินโครงการ

4) Input Evaluation เป็นการประเมินถึงความพร้อมจากองค์ประกอบต่างๆ ที่ถูกนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ภายในโครงการ อันประกอบไปด้วย บุคลากร งบประมาณ แนวทางการจัดการ วัสดุอุปกรณ์

สำหรับการศึกษาความเป็นไปได้ อาจสรุปได้ว่า เป็นการประเมินผล หรือวิเคราะห์ผลกระทบ ในการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการตัดสินใจ โดยช่วยให้ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการตัดสินใจได้กำหนดว่า จะดำเนินการโครงการนั้นๆ หรือไม่ หรืออาจใช้ประกอบการเลือกสรรแนวทางที่ดีที่สุดในการนำไปปฏิบัติการซึ่ง การศึกษาความเป็นไปได้จะมีขอบเขตครอบคลุมถึงลักษณะการปฏิบัติงาน หรือดำเนินการโครงการในปัจจุบัน ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการซึ่งจะได้จากข้อมูลที่เป็นข้อดี หรือข้อได้เปรียบ และข้อเสีย หรือข้อจำกัดที่เกิดจากสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบันแล้วจึงนำเสนอแผนการ

2) วัตถุประสงค์ของการศึกษาความเป็นไปได้ อาจสรุปได้ดังนี้ (Department of Computer Science University of Toronto. 2005 : Online) 1) เพื่อค้นความจริง หรือตรวจสอบว่า ถ้าทำการพัฒนาระบบของโครงการได้สำเร็จแล้วจะปรากฏผลไปในทิศทางอย่างไร หรือมีความเป็นไปได้ และสมเหตุสมผลหรือไม่ 2) เพื่อให้คำแนะนำ และทางเลือกในการแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้ 3) เป็นการจัดเตรียมการบริหารจัดการจากการมีข้อมูลที่เพียงพอเพื่อให้ทราบว่า โครงการมีโอกาสดำเนินการได้สำเร็จหรือไม่ หรือผลผลิตสุดท้ายจะให้ผลตอบแทนเหมาะสมตามความประสงค์ของผู้ใช้หรือไม่ และอะไรบ้างที่เป็นทางเลือกที่เหมาะสม (เพื่อเลือกดำเนินการให้เกิดผลเชิงรูปธรรมในระยะต่อไป) และมีทางเลือกอื่นๆ ที่น่าสนใจหรือไม่ ทั้งนี้สิ่งที่ต้องศึกษาจากการศึกษาความเป็นไปได้ ประกอบด้วย 1) ระบบขององค์กรในปัจจุบัน เช่น ผู้มีส่วนได้เสีย, นโยบาย, การปฏิบัติหน้าที่, วัตถุประสงค์ขององค์กร 2) ปัญหาที่มีต่อระบบในปัจจุบันเช่น ความไม่สอดคล้อง หรือลงรอยกัน ในองค์กร, การปฏิบัติหน้าที่ซึ่งยังไม่เพียงพอ 3) เป้าหมาย และความต้องการอื่นๆ เมื่อต้องมีระบบใหม่ 4) ข้อจำกัดซึ่งรวมถึงความขัดข้องหรือการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามระบบ 5) ทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ และ 6) ข้อดี และข้อจำกัดของทางเลือก

3) วิธีการศึกษาความเป็นไปได้ ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดของแนวคิดของเวอร์เตอร์เดอลิน (ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. 2541: 28 - 29; อ้างอิงจาก Werderlin. 1977 : 276 - 289) ซึ่งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ว่า เป็นการประเมินชนิดหนึ่งซึ่งมีขั้นตอนวางแผนทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยตอบคำถามที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการวางแผนการศึกษา ซึ่งพิจารณาได้จากการวางแผนจากความสัมพันธ์ 4 ด้าน คือ ผู้เสนอแผน ผู้รับแผน ทรัพยากร และการเตรียมการ โดยแบ่งเป็นปัจจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ปัจจัยที่ต้องพิจารณาในการวางแผนทางการศึกษา
ที่มา : ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. 2541: 28 - 29; อ้างอิงจาก Werderlin. 1977 : 282

ซึ่งจากภาพประกอบได้กำหนดปัจจัยในการพิจารณาเพื่อวางแผนทางการศึกษาไว้ 4
ลักษณะประกอบด้วย (ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. 2541: 28 - 29; อ้างอิงจาก Werderlin. 1977 : 282 - 283)

1. การพิจารณาในแง่ของผู้เสนอแผน และวิทยากรที่ใช้ ประกอบด้วยปัจจัยที่ต้องศึกษา
ความเป็นไปได้ 3 ประการได้แก่

1.1 ความเป็นไปได้ด้านเศรษฐกิจ เป็นการศึกษาถึงการเงิน และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับ
กิจกรรม หรือโครงการซึ่งสามารถคำนวณได้จากค่าใช้จ่ายในการทำโครงการ หรือกิจกรรมดังกล่าว
ตลอดจนเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องดำเนินการตามแผน โดยสามารถหามาใช้ได้ตรงตามเวลาที่
ต้องการก่อนที่จะดำเนินการ

1.2 ความเป็นไปได้ด้านเทคนิค เป็นการวางแผนการตรวจสอบเครื่องอำนวยความสะดวก
สะดวกที่มีความพร้อมต่อการดำเนินการหรือไม่

1.3 ความเป็นไปได้ด้านบุคลากร เป็นการศึกษาถึงความพร้อมของคณาจารย์ และ
บุคลากรที่ได้เข้าร่วมในโครงการ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มต่างๆ จะให้ความคิดเห็น หรือสอบถาม
โดยตรงได้จากกลุ่มตัวอย่าง

2. การพิจารณาในแง่ของผู้เสนอแผน และการเตรียมการ ซึ่งมีปัจจัยที่ต้องศึกษาความเป็นไป
ได้คือ ความเป็นไปได้ด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นการศึกษากฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง สัญญาต่างๆ
ตลอดจนระบบบริหารที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติตามโครงการ สิทธิของคณาจารย์ และอำนาจ
หน้าที่ของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ได้ดำเนินการ หรือเป็นอุปสรรคต่อ
การดำเนินการ

3. การพิจารณาในแง่ของผู้รับแผน และวิทยากรที่ใช้ มีปัจจัยที่ต้องศึกษาความเป็นไปได้ 2
ประการได้แก่

3.1 ความเป็นไปได้ด้านภูมิหลัง เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียน อาจารย์
ตลอดจนบุคลากรอื่นๆ ทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งมาจากข้อมูลเก่า หรืออาจมีการรวบรวม
ขึ้นมาใหม่โดยใช้เครื่องมือทั้งในลักษณะของแบบวัดสติปัญญา ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ หรือ

เครื่องมือในการวัดชนิดอื่นๆ อย่างไรก็ตามหากพบข้อจำกัดที่ไม่อาจวัดความสามารถ หรือภูมิหลังต่างๆ ของผู้เรียน และสถานการณ์ที่เป็นจริง อาจส่งผลต่อการคาดคะเนที่คลาดเคลื่อนไปได้

3.2 ความเป็นไปได้ด้านสติปัญญา

4. การพิจารณาในแง่ของผู้รับแผน และการเตรียมการที่ใช้ มีปัจจัยที่ต้องศึกษาความเป็นไปได้ และเกี่ยวกับแผนในลักษณะของการพิจารณาความพร้อม และความเต็มใจในการรับแผน หรือไม่ โดยมีปัจจัยที่ต้องศึกษาความเป็นไปได้ด้านสังคมที่แวดล้อม ซึ่งเป็นการศึกษาบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน บิดามารดาผู้ปกครองของผู้เรียน คณาจารย์ และบุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการศึกษาโดยการสุ่มตัวอย่างมาแสดงความคิดเห็น หรือทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงาน

นอกจากนี้เนื้อหาในการศึกษาความเป็นไปได้จะประกอบไปด้วย (Department of Computer Science University of Toronto. 2005 : Online) 1) วัตถุประสงค์ และขอบเขตของการศึกษาเช่น วัตถุประสงค์ของการศึกษา,บุคคลที่ได้รับมอบหมาย และผู้ปฏิบัติ,แหล่งข้อมูล,กระบวนการที่ใช้ในการศึกษา และระยะเวลาที่ดำเนินการ เป็นต้น 2) การบรรยายถึงสถานการณ์ในปัจจุบันเช่น การจัดองค์กร หรือระบบที่ใช้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และข้อจำกัดที่มี 3) ปัญหา และความต้องการโดยพิจารณาว่าเกิดอะไรขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงอะไรที่มีความจำเป็นต่อองค์กร 4) วัตถุประสงค์ของระบบใหม่คือ เป้าหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างกัน 5) แนวทางที่มีความเป็นไปได้ รวมถึงการที่ไม่ทำอะไรเลย 6) เกณฑ์ในการเปรียบเทียบเป็นการให้นิยามของเกณฑ์ที่นำมาใช้ 7) การวิเคราะห์ทางเลือกเป็นการบรรยายถึงทางเลือกแต่ละทาง,การประเมินผลในส่วนที่เกี่ยวกับเกณฑ์ และการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทน และสิ่งที่เกี่ยวข้องที่พิเศษอื่นๆ 8) การเสนอแนะ เช่น พิจารณาว่าอะไรเป็นคำแนะนำ และการให้ความหมาย หรือข้อสันนิษฐานตลอดจนสิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อไป และ 9) ภาคผนวกจะรวมถึงเครื่องมือต่างๆ ที่นำมาใช้ในการสนับสนุนต่อการศึกษาความเป็นไปได้

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

จากแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษาได้สร้างปรากฏการณ์เชิงรูปธรรมประการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ทั้งที่เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทั้งขององค์กรทางการศึกษา และระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับ “วิชาชีพควบคุม” ซึ่งส่งผลให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ 2) พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 มาตรา 81 กำหนดให้มีการตรากฎหมายที่ว่าด้วยเรื่อง การศึกษา รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ จึงส่งผลให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่นำมาสู่การปฏิบัติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. 2549 : 7- 8)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่า ความมุ่งหมายสำคัญในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในหมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 กำหนดไว้ว่า ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ และประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ มาตรา 53 วรรค 2 ที่กำหนด “ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 31)

2. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546

การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ดังกล่าว หรือในทศวรรษแรก (ประมาณ พ.ศ. 2541-2550) ทำให้เกิดกฎหมายเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (ศึกษานิเทศก์) เป็นวิชาชีพควบคุม เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งต้องมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ ดังที่ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ในหมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 6 และ 7 ได้ระบุว่า ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาต้องมีมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ทั้งในส่วนของมาตรฐานความรู้ ข้อบังคับได้กำหนดให้ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา อีกทั้งต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง)

4. มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้การบริหารงานทางวิชาการในระดับบัณฑิตศึกษาได้ดำเนินการบนมาตรฐานเพื่อสร้างประสิทธิภาพสำหรับการจัดการเรียนการสอน จึงได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้เกิดผลเชิงปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากการกำหนดประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548” ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องต่อแนวทางการวิจัยในเรื่องการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียดของประกาศกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) หลักสูตร 2) อาจารย์ผู้สอน 3) นิสิต นักศึกษา 4) การกำหนดระยะเวลาในการศึกษา และเกณฑ์เพื่อสำเร็จการศึกษา และ 5) ระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2548 : ออนไลน์)

1) **หลักสูตร** สำหรับรายละเอียดที่เกี่ยวกับหลักสูตร ผู้วิจัยขอเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อ 4. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.2 หลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนา การศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และ มาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนา นักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ ใหม่ได้อย่างมีอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและ จรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ

ข้อ 5. ระบบการจัดการศึกษา

ใช้ระบบทวิภาค โดย 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษา ปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อน ให้ กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิต โดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไตรภาค หรือระบบจตุรภาค ให้ถือแนวทางดังนี้ ระบบไตรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

ระบบจตุรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระบบอื่น ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการศึกษานั้น รวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนด้วย

ข้อ 6. การคิดหน่วยกิต

6.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาค การศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา ปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.3 การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา ปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย ที่ใช้เวลาทำโครงการ หรือกิจกรรมนั้นไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วย กิตระบบทวิภาค

6.5 การค้นคว้าอิสระ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้ มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.6 วิทยานิพนธ์ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่า เท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

ข้อ 7. โครงสร้างหลักสูตร

7.2 ปริญญาโท ให้มีจำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่ง การศึกษาเป็น 2 แผน คือ

แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

แบบ ก 1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้ โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

7.3 ปริญญาเอก แบ่งการศึกษาเป็น 2 แบบ โดยเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง คือ

แบบ 1 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้ โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด ดังนี้

แบบ 1.1 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

แบบ 1.2 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตาม แบบ 1.1 และแบบ 1.2 จะต้องมีมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน

แบบ 2 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพสูงและก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ และศึกษางานรายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

แบบ 2.1 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แบบ 2.2 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตามแบบ 2.1 และ แบบ 2.2 จะต้องมีมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน

ข้อ 8. การรับและเทียบโอนหน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชา หรือวิทยานิพนธ์จากหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต และหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ที่สามารถวัดมาตรฐานได้ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่อการศึกษาระบบ และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเทียบโอนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2) อาจารย์ผู้สอน ประกาศกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ผู้สอนไว้ในประเด็นดังนี้

ข้อ 9. จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์

ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน โดยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรเกินกว่า 1 หลักสูตรในเวลาเดียวกันไม่ได้ นอกจากนี้ อาจารย์ประจำหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะต้องทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำตามทีระบุไว้ในหลักสูตรหนึ่งหลักสูตรใดเท่านั้น และต้องมีคุณสมบัติดังนี้

สาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.2.4 อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

ข้อ 10. ภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ

10.1 อาจารย์ประจำ 1 คนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกได้ไม่เกิน 5 คน หากหลักสูตรใดมีอาจารย์ประจำที่มีศักยภาพพร้อมที่จะดูแลนักศึกษาได้มากกว่า 5 คน ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถาบันอุดมศึกษานั้น แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 คน

10.2 อาจารย์ประจำ 1 คนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโทได้ไม่เกิน 15 คน

หากเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ ให้คิดสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ 1 คน เทียบได้กับจำนวนนักศึกษาที่ค้นคว้าอิสระ 3 คน ทั้งนี้ให้นับรวมนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาทั้งหมดในเวลาเดียวกัน

3) นิสิต นักศึกษา ประกาศกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาไว้ในประเด็นดังนี้

ข้อ 11. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

11.3 ปริญญาโท จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

11.4 ปริญญาเอก จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ที่มีผลการเรียนดีมาก หรือปริญญาโทหรือเทียบเท่า

4) การกำหนดระยะเวลาในการศึกษา และเกณฑ์เพื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย

ข้อ 12. การลงทะเบียนเรียนและระยะเวลาการศึกษา

ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 15 หน่วยกิตในแต่ละภาคการศึกษาปกติ และให้ใช้เวลาศึกษาในแต่ละหลักสูตร ดังนี้

12.2 ปริญญาโท ให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 5 ปีการศึกษา

12.3 ปริญญาเอก ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา ส่วนผู้ที่สำเร็จปริญญาโทแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา

ข้อ 13. เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะต้องปฏิบัติดังนี้

13.2 ปริญญาโท

13.2.1 แผน ก แบบ ก 1 เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย โดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

13.2.2 แผน ก แบบ ก 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตรโดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า พร้อมทั้งเสนอ

วิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้น แต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

13.2.3 แผน ข ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตรโดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและ/หรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

13.3 ปริญญาเอก

13.3.1 แบบ 1 สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบันและผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์ และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

13.3.2 แบบ 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบัน และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์ และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชา

5) ระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย

ข้อ 15. การประกันคุณภาพของหลักสูตร

ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น คือ

15.1 การบริหารหลักสูตร

15.2 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนและการวิจัย

15.3 การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา

15.4 ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

ข้อ 16. การพัฒนาหลักสูตร

ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี

5. หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท ของแต่ละมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ การศึกษานอกกระบวน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย

5.1 หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5.2 หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาการศึกษานอกกระบวนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5.4 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พ.ศ. 2546 มหาวิทยาลัยศิลปากร

5.5 หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทั้งนี้แต่ละสถาบันมีรายละเอียดของแต่ละหลักสูตรดังนี้

5.1 หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (Adult Education) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2550 : ออนไลน์)

ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์), ศศ.ม.(การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์)
Master of Arts (Adult Education), M.A. (Adult Education)

โครงสร้างหลักสูตร แผน ก แบบ ก 2

มีจำนวนหน่วยกิตรายวิชาเรียน ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต รวมเป็น 45 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วย

1. วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต
  - 1.1 วิชาเอกบังคับ 14 หน่วยกิต
  - 1.2 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต
2. วิชารอง ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต
3. จำนวนหน่วยกิตวิชาเรียนในข้อ 1 และ 2 รวมกัน ต้องไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต
4. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต

รายการวิชา

1. วิชาเอกบังคับ 14 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
177511	หลักและพื้นฐานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (Principles and Foundations of Adult Education)	3(3-0)
177521	การจัดกระบวนการเรียนรู้และระเบียบวิธีการสอนสำหรับผู้ใหญ่ (Learning Process and Teaching Methodology for Adults)	3(3-0)
177561	การฝึกงานทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (Practicum in Adult Education)	3(1-4)

177597	สัมมนา (Seminar)	1,1
178591	วิธีการวิจัย (Research Methodology)	3(3-0)

2. วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต

นิสิตสามารถเลือกวิชาที่สนใจและตรงกับสายงานในสายต่างๆ ของการศึกษาระดับปริญญาโท และวิชาที่เกี่ยวข้องตามความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 10-13 หน่วยกิต

3. วิชารอง ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต

ให้นิสิตเลือกเรียนวิชาในคณะต่างๆ เป็นวิชารอง ซึ่งเป็นวิชาที่มีเลขรหัสสามตัวหลังตั้งแต่ 400 ขึ้นไป โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต หัวหน้าภาควิชา และคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

4. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต

177599	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	1-9
--------	----------------------	-----

คำอธิบายรายวิชา

1774511 หลักและพื้นฐานการศึกษาผู้ใหญ่ (Principles and Foundations of Adult Education) 3(3-0)

ปรัชญา หลักการ ความมุ่งหมาย ความสำคัญ ประวัติการศึกษาผู้ใหญ่ กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่และบทบาทการศึกษาผู้ใหญ่ในการพัฒนาประเทศเน้นถึงสถาบัน ทฤษฎี วิธีการ และการวางแผนการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่

177512 หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Principles of Adult Learning) 3(3-0)

องค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านจิตวิทยา สรีรวิทยา สังคมวิทยา และอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้ความสำเร็จและการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยเน้นถึงปัญหาต่างๆ และการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

พื้นฐาน : 177511 หรืออยู่ในดุลพินิจของภาควิชาเจ้าสังกัด

177513 การศึกษาผู้ใหญ่เปรียบเทียบ (Comparative Adult Education) 2(2-0)

ปรัชญา หลักการ วิธีการและปัญหาต่าง ๆ ของการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศไทย และประเทศต่างๆ

พื้นฐาน : 177511 หรืออยู่ในดุลพินิจของภาควิชาเจ้าสังกัด

177521 การจัดกระบวนการเรียนรู้และระเบียบวิธีการสอนสำหรับผู้ใหญ่ (Learning Process and Teaching Methodology for Adults) 3(3-0)

กระบวนการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพวิธีการสอน การผลิตและการใช้อุปกรณ์สื่อการสอน การจัดทำประมวลการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

พื้นฐาน : 177511 หรืออยู่ในดุลพินิจของภาควิชาเจ้าสังกัด

177522 การสอนวิชาสามัญสำหรับผู้ใหญ่ (Teaching General Subjects to Adult Learners) 3(3-0)

ลักษณะเฉพาะและความมุ่งหมายของการเรียนวิชาสามัญหลัก การเรียนรู้และวิธีสอนวิชาเฉพาะแก่นักศึกษาผู้ใหญ่ การจัดและการใช้สื่อการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้
พื้นฐาน : 177511 หรืออยู่ในดุลพินิจของภาควิชาเจ้าสังกัด

177523 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ (Curriculum Development for Adult Education) 3(3-0)

แนวโน้ม วิธีการและขบวนการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่
พื้นฐาน : 177511 หรืออยู่ในดุลพินิจของภาควิชาเจ้าสังกัด

177524 การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (Functional Education for Adult Learners) 3(3-0)

ลักษณะและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จวิธีสอนแบบเบ็ดเสร็จ ลักษณะและการจัดทำแบบเรียนแบบเบ็ดเสร็จสื่อการสอนและกิจกรรมประกอบการสอนแบบเบ็ดเสร็จการประเมินผลการเรียนการสอน

พื้นฐาน : 177511 หรืออยู่ในดุลพินิจของภาควิชาเจ้าสังกัด

177541 การวางแผนโครงการและประเมินผลการศึกษาผู้ใหญ่ (Program Planning and Evaluation in Adult Education) 3(3-0)

หลักการและขบวนการวางแผนโครงการสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่การดำเนินงานและประเมินผลโครงการ ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนโครงการ

พื้นฐาน : 177511 หรืออยู่ในดุลพินิจของภาควิชาเจ้าสังกัด

177542 การบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่ (Administration in Adult Education) 3(3-0)

ปรัชญา ทฤษฎี หลักการจัดและบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดและการบริหารการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศไทย

พื้นฐาน: 177511 หรืออยู่ในดุลพินิจของภาควิชาเจ้าสังกัด

177543 การนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่ (Supervision in Adult Education) 3(3-0)

**5.2 หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มปป. : ออนไลน์)**

ชื่อหลักสูตร หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Master of Education Program in Non-Formal Education)

ชื่อปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต ค.ม.
Master of Education M.Ed.

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อผลิตนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนักฝึกอบรมที่มีความคิดด้านบวกในการพัฒนาบุคคล องค์กร และชุมชน

2. เพื่อผลิตนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิตและสามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม

รายละเอียดหลักสูตร แผน ก แบบ ก2

1.จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 40 หน่วยกิต

2.จำนวนหน่วยกิตรายวิชาเรียน 28 หน่วยกิต

2.1 รายวิชาบังคับร่วม 8 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2701699	หลักและพื้นฐานการศึกษาไทย	2(2-0-6)
2702601	สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรม 1	3(3-0-9)
2702621	วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์	3(3-0-9)

2.2 รายวิชาบังคับเฉพาะ 15 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2711601*	ปรัชญาและการศึกษานอกระบบโรงเรียน	3(3-0-9)
2711602*	วิทยาการการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711607*	การพัฒนาโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711653*	การวิจัยทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711656*	การพัฒนาความเป็นผู้นำทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711657*	กระบวนการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711670*	พื้นฐานการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711673*	กระบวนการการศึกษาชุมชน	2(2-0-6)
2711679*	สัมมนาการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)

* รายวิชาบังคับสำหรับนิสิตที่ไม่ได้สำเร็จปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.3 รายวิชาเลือกไม่ต่ำกว่า 5 หน่วยกิต

กลุ่ม ก	หลักการ และทฤษฎีการศึกษานอกระบบโรงเรียน	
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2711654	สถาบัน และองค์การทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711675	การศึกษานอกระบบโรงเรียนเปรียบเทียบ	2(2-0-6)
2711681	การเรียนรู้หนังสือ และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	2(2-0-6)
2711682	การคิดเฉพาะทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
กลุ่ม ข	การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2711603	การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็ก และเยาวชน	2(2-0-6)
2711604	การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี	2(2-0-6)
2711606	การศึกษานอกระบบโรงเรียนในสังคมเมือง และชนบท	2(2-0-6)
กลุ่ม ค	หลักการเรียนรู้ และสื่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน	
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2707609	พื้นฐานทางจิตวิทยาของการศึกษา	2(2-0-6)
2707620	จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	2(2-0-6)
2708601	เทคโนโลยีการศึกษาสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน	3(3-0-9)
2708611	การผลิตสื่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน	3(1-4-6)

กลุ่ม ง อื่นๆ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2110603	เทคนิคทางคอมพิวเตอร์ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์	
2702646	หลักการประเมินโครงการ	
2711685	เอกัตศึกษา 1	
2711686	เอกัตศึกษา 2	
2711687	เอกัตศึกษา 3	
2711789	การศึกษานอกระบบโรงเรียนวินิต 1	
2711790	การศึกษานอกระบบโรงเรียนวินิต 2	
2711791	การศึกษานอกระบบโรงเรียนวินิต 3	

3. จำนวนหน่วยกิตวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2711811	วิทยานิพนธ์	12 หน่วยกิต

5.3 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาการศึกษาอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มปป. : ออนไลน์)

ชื่อหลักสูตร : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ

Master of Education Program in Nonformal Education

ชื่อปริญญา

ชื่อเต็มภาษาไทย : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาอกระบบ)

ชื่อเต็มภาษาอังกฤษ : Master of Education (Nonformal Education)

ชื่อย่อภาษาไทย : ศษ.ม. (การศึกษาอกระบบ)

ชื่อย่อภาษาอังกฤษ : M.Ed. (Nonformal Education)

เป็นหลักสูตรคณะ : คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา การศึกษาอกระบบ

ประเภทหลักสูตร (Type) : หลักสูตรปกติ Type A 2

แผน (plan) : Plan A 2

ภาษาที่ใช้ในการสอน : ภาษาไทย

หน่วยกิต : Course Work : 30 Credits

Thesis : 12 Credits

Total : 42 Credits

ช่วงเวลาทำการเรียนการสอน : จันทร์ ถึง ศุกร์ (กลางวัน)

กลุ่มหลักสูตร : มนุษย์ศาสตร์ - สังคมศาสตร์

สอบภาษาอังกฤษ : นักศึกษาต้องผ่านการสอบภาษาอังกฤษ

สอบประมวลผลความรู้ : นักศึกษาไม่ต้องผ่านการสอบประมวลผลความรู้

หลักสูตรรับการอนุมัติเมื่อ : พ.ศ.2530 ภาคการเรียนที่ 1 และรับนักศึกษาครั้งแรกเมื่อ : พ.ศ.2530

ภาคการเรียนที่ 1 และมีปรับปรุงครั้งล่าสุดเมื่อ 23 พฤษภาคม 2543

โครงสร้างหลักสูตร (Curriculum Structure)

structure	credits
A. Course work a minimum of	30
1. Graduate courses a minimum of	30
1.1 Field of concentration courses a minimum of	25
1.1.1 Required courses	19
053714 ปรัชญาและหลักการการศึกษานอกโรงเรียน (Philosophy And Principles In Nonformal Education)	3
053715 สังคมวิทยาการศึกษานอกระบบ (Sociology Of Nonformal Education)	3
053720 จิตวิทยาประยุกต์ในการศึกษานอกระบบ (Psychology Applied To Nonformal Education)	3
053721 การใช้สื่อและแหล่งความรู้ในการศึกษานอกระบบ (Using Media And Learning Resources For Nonformal Education)	2
053730 การพัฒนาโครงการการศึกษานอกระบบ (Program Development In Nonformal Education)	3
053731 การบริหารและการนิเทศโครงการการศึกษานอกระบบ (Nonformal Education Administration And Supervision)	2
053791 สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบ 1 (Research Seminar In Nonformal Education I)	1
053792 สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบ 2 (Research Seminar In Nonformal Education II)	1
053793 สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบ 3 (Research Seminar In Nonformal Education III)	1
1.1.2 Elective courses a minimum of	6
053712 Problem Identification In Community Service	2
053724 การฝึกผู้ให้การอบรมสำหรับงานการศึกษานอกระบบ (Training Of Trainers In Nonformal Education)	2
053725 การศึกษาทางไกล (Distance Education)	2
053732 การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน (Education For Community Development)	2
053739 การศึกษากรณีศึกษาในการศึกษานอกระบบ (In Dependent Studies In Nonformal Education)	2
หรือเลือกรายวิชาอื่นๆ ที่ใกล้เคียงโดยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตร	
1.2 Other courses a minimum of	5
1.2.1 Required courses a minimum of	5
055771 Research In Education	3
068772 Qualitative Research	2
1.2.2 Elective courses	
- none	
2. Advanced undergraduate course	
- none	

structure **credits**

นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางสาขาอื่นที่ไม่ใช่ทางการศึกษา
ต้องลงทะเบียนในรายวิชา 053471

B. Thesis **12**

053799 Thesis 12

C. Non-credit course

1. Graduate School's requirement
  - a foreign language
2. Program's requirement
  - none

Or other courses closely related, by and approved of the graduate program administration committee

Note : Courses in the field of concentration are courses in Nonformal Education (EDEX,053).

Curriculum Plan

ชื่อแผนกำหนดการศึกษา (Eng) : Plan A Type A2

ปีที่ 1				
ภาคการศึกษาที่ 1		หน่วยกิต	ภาคการศึกษาที่ 2	หน่วยกิต
053714 Philosophy Principles In Nonformal Education	And	3	053721 Using Media Learning Resources For Nonformal Education	2
053715 Sociology Of Nonformal Education		3	053724 Training Of Trainers In Nonformal Education	2
053720 Psychology Applied To Nonformal Education		3	053730 Program Development In Nonformal Education	3
068740 Applied Statistics in Educational Research		2	053731 Nonformal Education Administration And Supervision	2
รวม		11	053791 Research Seminar In Nonformal Education I	1
			055770 Methods of Educational Research	3
			รวม	13

ปีที่ 2

ภาคการศึกษาที่ 1	หน่วยกิต	ภาคการศึกษาที่ 2	หน่วยกิต
053739 In Dependent Studies In Nonformal Education	2	053799 Thesis	12
053792 Research Seminar In Nonformal Education II	1	รวม	12
053793 Research Seminar In Nonformal Education III	1		
053712 Problem Identification In Community Service	2		
053725 Distance Education	2		
053732 Education For Community Development	2		
001504*			
รวม	10		

คำอธิบายรายวิชา

รายละเอียดกระบวนวิชา 053714 **Philosophy And Principles In Nonformal Education** 3(3 - 0 - 6)

รหัสกระบวนวิชา : 053714

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Philosophy And Principles In Nonformal Education

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : ปรัชญาและหลักการการศึกษานอกโรงเรียน

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : PHIL & PRINC NONFORM ED

รายละเอียด (ไทย) : การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของนักคิด นักปรัชญาร่วมสมัยกับนักวิทยาศาสตร์ทางสังคมยุคใหม่ รวมทั้งการประเมินผลวินิจฉัยคุณค่าของทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดระบบงาน การพัฒนาการเรียนการสอน และการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา วิชานี้เน้นความสำคัญในการศึกษาสำรวจแนวคิดรวบยอดและพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคลในสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลและมีผลกระทบต่อการปฏิรูปการศึกษา เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

รายละเอียด (Eng) : An intensive reading and reporting with a series of discussions of comprehensive philosophy of education with operation concepts in nonformal education. Essentials of contemporary philosophies of social development and integration of nonformal education services in fulfilling societal and individual needs.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053715 Sociology Of Nonformal Education 3(3 - 0 - 6)

รหัสกระบวนวิชา : 053715

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Sociology Of Nonformal Education

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : สังคมวิทยาการศึกษาอกระบบ

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : SOCIOLOGY OF NONFORM ED

รายละเอียด (ไทย) : วิชาที่เน้นความสำคัญในการคิด การวินิจฉัยปัญหาการศึกษาอกระบบด้วยแนวคิด ทฤษฎีและวิธีการทางสังคมวิทยา โดยนำเหตุปัจจัยหรืออิทธิพลของตัวแปรในบริบทของการเมือง ระบบเศรษฐกิจของชุมชนในภูมิภาคหรืออาศัยโครงสร้างทางสังคมของชาติมาพิจารณาประกอบอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ

รายละเอียด (Eng) : Implication of sociological concepts and methodologies in studying nonformal education programs of the country or of the region in relevance to present social-economic context. Emphasis is on alternative approaches leading to the development of sociology of nonformal education as a field of study.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053720 Psychology Applied To Nonformal Education 3(3 - 0 - 6)

รหัสกระบวนวิชา : 053720

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Psychology Applied To Nonformal Education

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : จิตวิทยาประยุกต์ในการศึกษาอกระบบ

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : PSYCHOL APPL NONFORM ED

รายละเอียด (ไทย) : ศึกษาทฤษฎีพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาการทางร่างกาย สังคม บุคลิกภาพ การปรับตัว การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในแต่ละช่วงวัยของบุคคล การประยุกต์ความรู้และเทคนิควิธีการทางจิตวิทยาในสาขาที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การบริหารและการพัฒนาโครงการการศึกษาอกระบบ

รายละเอียด (Eng) : Basic theories and factors of human learning, developmental processes, physical, mental, social, personality changes through different stages of life. The application of these psychological concepts and in organizing nonformal education programs.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053721 Using Media And Learning Resources For Nonformal Education 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนวิชา : 053721

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Using Media And Learning Resources For Nonformal Education

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : การใช้สื่อและแหล่งความรู้ในการศึกษาอกระบบ

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : MEDIA & L RESO NONFORM ED

รายละเอียด (ไทย) : เป็นกระบวนการวิชาที่เน้นวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเลือกและการใช้สื่อในทางการศึกษานอกระบบ การปฏิบัติในการพัฒนา การเลือกและการใช้สื่อกับกลุ่มเป้าหมายในบริบทที่เป็นจริง เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของกระบวนการวิชา

รายละเอียด (Eng) : Various factors relating to the development, selection, and utilization of media in nonformal education. The actual practice of developing, selection, and utilizing media with a particular target group in a real-life context and situation.

รายละเอียดกระบวนการวิชา 053730 Program Development In Nonformal Education 3(3 - 0 - 6)

รหัสกระบวนการวิชา : 053730

กลุ่มกระบวนการวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนการวิชา (Eng) : Program Development In Nonformal Education

ชื่อกระบวนการวิชา (ไทย) : การพัฒนาโครงการการศึกษานอกระบบ

ชื่อกระบวนการวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : PROGRAM DEV IN NONFORM ED

รายละเอียด (ไทย) : ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโครงการ กระบวนการพัฒนาโครงการการศึกษานอกระบบ การควบคุมประสิทธิภาพของโครงการและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ การฝึกปฏิบัติร่วมกับเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรขององค์กร สถาบันการศึกษาส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแผนงานและโครงการการศึกษานอกระบบ กรณีศึกษาโครงการการศึกษานอกระบบในท้องถิ่น

รายละเอียด (Eng) : Concepts of the program, processes of nonformal education program development and program evaluation. A case study of community education projects relative to functions of nonformal education program.

รายละเอียดกระบวนการวิชา 053731 Nonformal Education Administration And Supervision 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนการวิชา : 053731

กลุ่มกระบวนการวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนการวิชา (Eng) : Nonformal Education Administration And Supervision

ชื่อกระบวนการวิชา (ไทย) : การบริหารและการนิเทศโครงการการศึกษานอกระบบ

ชื่อกระบวนการวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : NONFORM ED ADMIN SUPERVIS

รายละเอียด (ไทย) : ทฤษฎีการบริหารและการพัฒนาองค์กร ระบบการบริหารการนิเทศงานการศึกษานอกระบบ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แนวทางการพัฒนาบุคลากรและองค์กรในท้องถิ่น เพื่อให้งานการศึกษานอกระบบบรรลุเป้าหมาย

รายละเอียด (Eng) : Some basic concepts and theories of administration and supervision, roles and functions of administration and supervision implemented in nonformal education institutes as well as in other related social organizations. Analysis of administrative problems, supervisory problems and how to improve those systems based on principles and theories of administration and supervision.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053791 Research Seminar In Nonformal Education I 1(1 - 0 - 2)

รหัสกระบวนวิชา : 053791

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Research Seminar In Nonformal Education I

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบ 1

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : RES SEM IN NONFORM ED I

รายละเอียด (ไทย) : การวิเคราะห์วิจารณ์เกี่ยวกับโครงการและเทคนิควิธีการใหม่ทางการบริหารและการส่งเสริมการเรียนรู้ในงานการศึกษานอกระบบ การระบุปัญหาใหม่เพื่อนำไปสู่การวางแผนการวิจัยและการพัฒนา

รายละเอียด (Eng) : The progress of work and methodologies in nonformal education projects and research. Identification of new problems leading to further research.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053792 Research Seminar In Nonformal Education II 1(1 - 0 - 2)

รหัสกระบวนวิชา : 053792

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Research Seminar In Nonformal Education II

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบ 2

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : RES SEM IN NONFORM ED II

รายละเอียด (ไทย) : การทบทวนเอกสารที่สำคัญ เสนอผลงานวิจัยใหม่ในงานการศึกษานอกระบบที่ปรากฏทั้งในและนอกประเทศ โดยเน้นถึงการสังเคราะห์ข้อมูล การระบุปัญหาใหม่เพื่อการศึกษาวิจัย

รายละเอียด (Eng) : Review-related literature and research carried out in Thailand and in other countries. Emphasis is on creative discussion and the formation of new topics for further research.

Prerequisite : ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้สอน

รายละเอียดกระบวนวิชา 053793 Research Seminar In Nonformal Education III 1(1 - 0 - 2)

รหัสกระบวนวิชา : 053793

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบ 3

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : Res Sem In Nonform Ed III

รายละเอียด (ไทย) : การเสนอตัวอย่างการวิจัย การอภิปราย วิเคราะห์วิจารณ์ เทคนิควิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย การฝึกเขียนเค้าโครงการวิจัย

รายละเอียด (Eng) : The presentation and discussion of current outstanding research work. Discussion will be focused on tools and techniques. One's thesis proposal will be presented for group discussion.

Prerequisite : 053792

รายละเอียดกระบวนวิชา 053712 Problem Identification In Community Service 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนวิชา : 053712

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Problem Identification In Community Service

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : PROBLEM-IDEN COMM SERVICE

รายละเอียด (ไทย) : การศึกษาในวิชานี้จะได้รับความรู้จากประสบการณ์ตรงในการเยี่ยมชมหมู่บ้าน สัมภาษณ์ การอภิปรายปัญหา การพบปะสนทนา การสังสรรค์ในชุมชนสังคมต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีการศึกษาสำรวจปัญหาของชุมชนด้วยหลักการจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาสามารถกำหนดซึ่งลักษณะปัญหาสำคัญของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

รายละเอียด (Eng) : Learning experience with purposeful village visits, interviews, group discussion and social meetings, and some other necessary methods in investigation of community survey. Guidelines and workshop activities on identification of community problems.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053724 Training Of Trainers In Nonformal Education 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนวิชา : 053724

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Training Of Trainers In Nonformal Education

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : การฝึกผู้ให้การอบรมสำหรับงานการศึกษานอกระบบ

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : TRAIN TRAINER NONFORM ED

รายละเอียด (ไทย) : เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นนักฝึกอบรมที่ดีในทุกช่วงของการฝึกอบรม คือ ก่อนการฝึกอบรม ระหว่างการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม นักศึกษาจะต้องศึกษาและฝึกทักษะในกิจกรรมต่าง ๆ ของการฝึกอบรมแต่ละช่วง และทดลองปฏิบัติการเป็นนักฝึกอบรมในสถานการณ์จริง

รายละเอียด (Eng) : How to become a better trainer in each training process, pre-training, during training and post-training. The study and practice in different training activities and doing training in the real situation.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053725 Distance Education 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนวิชา : 053725

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng): Distance Education

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : การศึกษาทางไกล

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : DISTANCE EDUCATION

รายละเอียด (ไทย) : ศึกษาสังคมวิทยาว่าด้วยลักษณะประชากร สภาวะทางด้านเศรษฐกิจและข้อจำกัดของทรัพยากรในชนบทที่ส่งผลให้เกิดความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงระบบการให้บริการทางการศึกษา การนำผลของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาทางไกล การเปรียบเทียบการจัดการศึกษาทางไกลในสังคมต่างวัฒนธรรมและต่างระดับความเจริญก้าวหน้า ทั้ง

ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์
ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

รายละเอียด (Eng) : Socio-economic surroundings of target population and its local
resource limitations, usage of technological advance for the improvement of distance
education services. Comparison of distance education models carried out in various regions.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053732 Education For Community Development 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนวิชา : 053732

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Education For Community Development

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : ED FOR COMMUNITY DEVELOP

รายละเอียด (ไทย) : การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบหรือโครงสร้างของชุมชน พลังปัจจัย
และแนวทางในการพัฒนาชุมชนแบบผสมผสานบทบาทขององค์กรท้องถิ่น เช่น กรรมการ
พัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มโรงเรียน กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เกี่ยวกับศักยภาพในการจัดบริการการศึกษาเพื่อ
พัฒนาชุมชน กรณีศึกษาและวิเคราะห์การจัดทำแผนงานขององค์กรในท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุง
แผนการศึกษาสำหรับพัฒนาชุมชน

รายละเอียด (Eng) : Community structure, resources and approaches involved in
integrated community development work; role and functions of such local organizations as
village development committees, school cluster committees and other volunteer groups
involved in community development education activities. Case studies of work plans of local
organizations directed at the improvement of educational programs for community
development.

รายละเอียดกระบวนวิชา 053739 In Dependent Studies In Nonformal Education 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนวิชา : 053739

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : In Dependent Studies In Nonformal Education

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : การศึกษากรณีศึกษาในการศึกษานอกระบบ

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : CASE STUDY IN NONFORM ED

รายละเอียด (ไทย) : การศึกษาในหัวข้อตามที่นักศึกษาสนใจ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่
สันักัดงานเฉพาะอย่าง เช่น การศึกษาสำหรับชุมชนชาวเขา การศึกษาทางวิทยุ ไปรษณีย์ การศึกษา
สำหรับสตรีชนบท การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน การศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การรณรงค์
เพื่อการรู้หนังสือ เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมและประเมินผลสัมฤทธิ์ของบริการการศึกษานอกระบบ
ในเขตพื้นที่กลุ่มเป้าหมายส่วนใดส่วนหนึ่ง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อปรับปรุงจุดมุ่งหมาย วิธี
ดำเนินงาน และการเร่งรัดประสิทธิภาพของโครงการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนกลุ่มเป้าหมายได้
อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

รายละเอียด (Eng) : Selected educational projects under close supervision of field-
specific instructors, including such topics as education for hill area communities,

correspondence education, education for rural women, education for pre-school children, education for the improvement of life quality, literacy campaigns, etc. The evaluation of projects' appropriateness and success//failure with the aim of improving their objectives, operation and effectiveness.

รายละเอียดกระบวนวิชา 055771 Research In Education 3(3 - 0 - 6)

รหัสกระบวนวิชา : 055771

กลุ่มกระบวนวิชา EDM

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Research In Education

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : RESEARCH IN EDUCATION

รายละเอียด (Eng) : The meaning and types of research. Research methodology, research proposals and report writing. Emphasis on the implementation of educational research.

Prerequisite : ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้สอน

รายละเอียดกระบวนวิชา 068772 Qualitative Research 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนวิชา : 068772

กลุ่มกระบวนวิชา : EDR

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Qualitative Research

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : QUALITATIVE RESEARCH

รายละเอียด (Eng) : An introduction to qualitative research and its applications in education. The emphasis is on research procedures, research design, collecting and analyzing of data, and writing research reports.

Prerequisite : 055770 หรือต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้สอน

รายละเอียดกระบวนวิชา 053799 Thesis 12 หน่วยกิต

รหัสกระบวนวิชา : 053799

กลุ่มกระบวนวิชา : EDEX

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Thesis

ชื่อกระบวนวิชา (ไทย) : วิทยานิพนธ์

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : THESIS

รายละเอียด (ไทย) : นักศึกษาจะต้องเสนอโครงการวิจัยและทำวิจัย ตลอดจนเสนอผลงานวิจัยทางการศึกษานอกระบบ โดยมีคณะกรรมการวิทยานิพนธ์เป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำ

รายละเอียด (Eng) : The students have to submit a thesis proposal and conduct the research in the areas of nonformal education under the supervision of the thesis committee.

Prerequisite : ผ่านการอนุมัติวิทยานิพนธ์

รายละเอียดกระบวนวิชา 068740 Applied Statistics In Educational Research 2(2 - 0 - 4)

รหัสกระบวนวิชา : 068740

กลุ่มกระบวนวิชา : EDR

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Applied Statistics In Educational Research

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : APP STAT IN ED RES

รายละเอียด (Eng) : Principles and techniques for analysing various levels of data.

The selection and application of techniques and analysis of data in educational research.

Prerequisite : 055304 or 208263 หรือต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้สอน

รายละเอียดกระบวนวิชา 055770 Methods Of Educational Research 3(3 - 0 - 6)

รหัสกระบวนวิชา : 055770

กลุ่มกระบวนวิชา : EDM

ชื่อกระบวนวิชา (Eng) : Methods Of Educational Research

ชื่อกระบวนวิชา (สำหรับสำนักทะเบียน) : METHODS OF ED RESEARCH

รายละเอียด (Eng) : Definition and types of research, research methodology, research proposals and report writing. Emphasis in on the student's ability to conduct educational research.

Prerequisite : 055740 หรือต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้สอน

5.4. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม) สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2550 : ออนไลน์)

ชื่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์

ชื่อปริญญา

ภาษาไทย : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์) ศษ.ม. (การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์)

ภาษาอังกฤษ : Master of Education (Lifelong Education and Human Development) M.Ed. (Lifelong Education and Human Development)

สถานที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตมหาบัณฑิตในสาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิตที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัด และส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ

2. เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาตลอดชีวิต ให้สามารถทำหน้าที่จัดการศึกษาตลอดชีวิต หรือผู้ที่ทำงานส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งงานระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติงานในชุมชน รวมทั้งนักวิชาการ นักปฏิบัติการวิชาชีพด้านการศึกษาตลอดชีวิต

3. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการศึกษาลดชีวิต ส่งเสริมงานวิจัยและผลงานวิชาการในสาขาการศึกษาลดชีวิต และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าศึกษา

1. มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 ข้อ 7 และ/หรือที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภายหลัง

2. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตทุกสาขาหรือเทียบเท่า โดยมีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.50

3. ในกรณีที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 2.50 ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาหลังจากจบการศึกษาชั้นปริญญาบัณฑิตมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี

4. สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

อนึ่ง สำหรับผู้ที่เลือกเรียนแผน ก แบบ ก 1 จะต้องสอบได้เกียรตินิยมในระดับปริญญาตรี หรือมีผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว หรือทำงานเป็นผู้บริหารด้านการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาสังคม หรือการพัฒนาชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี

*ชื่อหลักสูตรเดิมคือ สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง

โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาลดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ มี 3 แผนการศึกษา คือ แผน ก แบบ ก 1 แผน ก แบบ ก 2 และ แผน ข นักศึกษาจะต้องเลือกเรียนตามแผนใดแผนหนึ่งจากสามแผนการศึกษา ซึ่งมีโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

1. แผน ก แบบ ก 1 (ทำวิทยานิพนธ์ และให้เรียนรายวิชาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยไม่นับหน่วยกิต อย่างน้อย 6 หน่วยกิต) วิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า 36 หน่วยกิต รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 36 หน่วยกิต

2. แผน ก แบบ ก 2 (ทำวิทยานิพนธ์ ศึกษารายวิชา และสอบประมวลความรู้) กำหนดให้ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 29 หน่วยกิต และลงทะเบียนวิทยานิพนธ์มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต รวมหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 41 หน่วยกิต ดังนี้

วิชาบังคับ	21	หน่วยกิต
วิชาเลือกไม่น้อยกว่า	8	หน่วยกิต
วิทยานิพนธ์มีค่าเทียบเท่า	12	หน่วยกิต
รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า	41	หน่วยกิต

3. แผน ข (ทำมหาบัณฑิตนิพนธ์ ศึกษารายวิชา และสอบประมวลความรู้) กำหนดให้ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 35 หน่วยกิต และมหาบัณฑิตนิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า 6 หน่วยกิต รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 41 หน่วยกิต ดังนี้

วิชาบังคับ	27	หน่วยกิต
วิชาเลือกไม่น้อยกว่า	8	หน่วยกิต
มหาบัณฑิตนิพนธ์มีค่าเทียบเท่า	6	หน่วยกิต
รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า	41	หน่วยกิต

การแบ่งสายวิชาในการสอบประมวลความรอบรู้

นักศึกษาที่มีสิทธิ์เข้าสอบประมวลความรอบรู้ภายหลังจากที่ได้เรียนรายวิชาและได้หน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทั้งแผน ก แบบ ก 1 และแผน ข

การสอบประมวลความรอบรู้ของสาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชา โดยที่นักศึกษาจะต้องสอบกลุ่มวิชาที่ 1 และเลือกสอบกลุ่มวิชาอื่นอีก 1 กลุ่มวิชา รวมเป็น 2 กลุ่มวิชา ดังนี้

1. กลุ่มวิชาการศึกษาตลอดชีวิต
2. กลุ่มการบริหารการศึกษาตลอดชีวิต
3. กลุ่มวิชาสถิติและการวิจัย

นักศึกษาที่จบปริญญาตรีในสาขาวิชาอื่นที่ไม่ใช่ทางการศึกษา จะต้องศึกษารายวิชาพื้นฐานในระดับปริญญาตรี จำนวน 2 รายวิชา ในปีการศึกษาแรก เพิ่มจากรายวิชาที่กำหนดตามหลักสูตร โดยไม่นับหน่วยกิตและได้รับผลการศึกษาเป็นสัญลักษณ์ S โดยเลือกจากรายวิชาดังต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
463 101	จิตวิทยาการศึกษา (Educational Psychology)	3(3-0-6)
464 112	การศึกษาไทย (Thai Education)	2(2-0-4)
464 211	ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา (Philosophy and Concepts in Education)	3(3-0-6)

รายวิชาและหน่วยกิต

แผน ก แบบ ก 1 ให้เรียนรายวิชาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างน้อย 6 หน่วยกิต (ไม่นับหน่วยกิต) และลงทะเบียนรายวิชา 469 597 วิทยานิพนธ์ (Thesis) มีค่าเทียบเท่า 36 หน่วยกิต

แผน ก แบบ ก 2 มีรายวิชา ดังนี้

รายวิชาบังคับ แผน ก แบบ ก 2 มีรายวิชาบังคับ 21 หน่วยกิต ดังนี้

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
464 460	วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Research Methodology in Behavioral and Social Sciences)	3(3-0-6)
469 401	หลักและปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (Principles and Philosophy of Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 402	กระบวนการเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่ (Adult Learning and Teaching Process)	3(3-0-6)
469 403	การบริหารการศึกษาตลอดชีวิต (Administration in Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 406	การพัฒนาและการประเมินผลโครงการ (Project Development and Evaluation)	3(3-0-6)
469 408	ฝึกประสบการณ์การศึกษาตลอดชีวิต (Practicum in Lifelong Education)	3(2-2-5)
469 557	การพัฒนามนุษย์ (Human Development)	3(3-0-6)

รายวิชาเลือก แผน ก แบบ ก 2 รายวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต จากรายวิชาดังต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
463 421	สัมมนากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Seminar in Group Process)	3(3-0-6)
464 451	สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา (Statistics for Educational Research)	3(3-0-6)
464 452	สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยเชิงทดลองและกึ่งทดลอง (Statistics for Experimental and Quasi Experimental Research)	3(3-0-6)
469 410	การจัดการความรู้ (Knowledge Management)	3(3-0-6)
469 420	แหล่งเรียนรู้ในชุมชน (Learning Resources in Communities)	2(2-0-4)
469 421	กิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน (Activities for Community Development)	2(2-0-4)
469 422	การศึกษาตลอดชีวิตกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Lifelong Education and the Development of Life Quality)	2(2-0-4)
469 423	สัมมนาการพัฒนาอาชีพและการตลาด (Seminar on Vocational Development and Marketing)	2(1-3-2)
469 424	การพัฒนาอาชีพในชุมชนรากหญ้า (Vocational Development of Grassroot Communities)	2(2-0-4)
469 425	กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน (Community Learning Process)	2(2-0-4)
469 426	การสหกรณ์เพื่อชุมชนเข้มแข็ง (Cooperatives for Community Solidarity)	2(2-0-4)
469 427	การถ่ายทอดและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย (Transfer and Conservation of Thai Local Wisdom)	2(2-0-4)
469 428	การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (E - learning network)	2(2-0-4)
469 429	การพัฒนาศักยภาพของผู้ด้อยโอกาส (Potential Enhancement of the Disadvantaged)	2(2-0-4)
469 431	การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ (Education for the Elderly)	2(2-0-4)
469 441	กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกลุ่มคนชายขอบ (Learning Activities for Marginal Population)	2(2-0-4)
469 450	ประเด็นและแนวโน้มการศึกษาตลอดชีวิต (Issues and Trends in Lifelong Education)	2(2-0-4)
469 451	เครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Network)	2(2-0-4)
469 452	ชุมชนกับการศึกษาตลอดชีวิต (Community and Lifelong Education)	2(2-0-4)
469 453	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)	3(3-0-6)
469 454	การศึกษางานวิจัยทางการศึกษาตลอดชีวิต (Studies on Research in Lifelong Education)	2(2-0-4)
469 455	เทคนิคการทำงานแบบมีส่วนร่วม (Techniques for Participatory Working Process)	2(2-0-4)
469 456	เทคนิคการสอนอ่านแก่ผู้ไม่รู้หนังสือ (Reading Techniques for Illiterates)	2(2-0-4)
469 466	สตรีศึกษา (Women Studies)	2(2-0-4)
469 467	การจัดการฝึกอบรม (Training Management)	3(3-0-6)
469 471	ปัญหาเฉพาะและการสัมมนา (Special Problems and Seminar)	3(2-2-5)
469 472	การพัฒนาโครงร่างงานวิจัย (Research Proposal Development)	2(2-0-4)
469 491	การประกันคุณภาพการศึกษาตลอดชีวิต (Quality Assurance in Lifelong Education)	2(2-0-4)
469 553	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต (Information and Communication Technology for Lifelong Education)	3(3-0-6)

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
469 556	การศึกษาตลอดชีวิตกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Lifelong Education and Social Changes)	3(3-0-6)
469 560	การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ระหว่างประเทศ (International Lifelong Education and Human Development)	3(3-0-6)
469 570	การนิเทศงานการศึกษาตลอดชีวิต (Supervision in Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 573	การพัฒนาบุคลากร (Staff Development)	2(2-0-4)
469 585	การจัดการศึกษาทางไกล (Distance Education Management)	3(3-0-6)
469 586	การฝึกอบรมสมาธิตามแนวพุทธ (Meditation in Buddhism)	2(1-3-2)
469 587	การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตลอดชีวิตในประเทศไทย (Adult and Lifelong Education in Thailand)	3(3-0-6)
469 588	ภูมิปัญญาไทยและการพัฒนาสินค้าพื้นบ้าน (Thai Wisdom and Development of Local Products)	3(3-0-6)
469 589	การศึกษารายบุคคลในสาขาการศึกษาตลอดชีวิต 1 (Independent Study in Lifelong Education 1)	1(1-1-2)
469 590	การศึกษารายบุคคลในสาขาการศึกษาตลอดชีวิต 2 (Independent Study in Lifelong Education 2)	2(1-3-2)
469 591	การศึกษารายบุคคลในสาขาการศึกษาตลอดชีวิต 3 (Independent Study in Lifelong Education 3)	3(1-4-4)

นอกจากรายวิชาเลือกข้างต้นแล้ว นักศึกษาสามารถเลือกรายวิชาจากสาขาอื่น ๆ ที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาของคุณะศึกษาศาสตร์และคณะอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยศิลปากรได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

469 598	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต
---------	----------------------	-------------------------------

แผน ข มีรายวิชา ดังนี้

รายวิชาบังคับ แผน ข มีรายวิชาบังคับ จำนวน 27 หน่วยกิต ดังนี้

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
464 460	วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Research Methodology in Behavioral and Social Sciences)	3(3-0-6)
469 401	หลักและปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (Principles and Philosophy of Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 402	กระบวนการเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่ (Adult Learning and Teaching Process)	3(3-0-6)
469 403	การบริหารการศึกษาตลอดชีวิต (Administration in Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 406	การพัฒนาและการประเมินผลโครงการ (Project Development and Evaluation)	3(3-0-6)
469 408	ฝึกประสบการณ์การศึกษาตลอดชีวิต (Practicum in Lifelong Education)	3(2-2-5)
469 467	การจัดการฝึกอบรม (Training Management)	3(3-0-6)
469 471	ปัญหาเฉพาะและการสัมมนา (Special Problems and Seminar)	3(2-2-5)
469 557	การพัฒนามนุษย์ (Human Development)	3(3-0-6)

รายวิชาเลือก แผน ข นักศึกษาเรียนรายวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต จากรายวิชา

ดังต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
463 421	สัมมนากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Seminar in Group Process)	3(3-0-6)
464 451	สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา (Statistics for Educational Research)	3(3-0-6)
464 452	สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยเชิงทดลองและกึ่งทดลอง (Statistics for Experimental and Quasi Experimental Research)	3(3-0-6)
469 410	การจัดการความรู้ (Knowledge Management)	3(3-0-6)
469 420	แหล่งเรียนรู้ในชุมชน (Learning Resources in Communities)	2(2-0-4)
469 421	กิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน (Activities for Community Development)	2(2-0-4)
469 422	การศึกษาตลอดชีวิตกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Lifelong Education and the Development Quality of Life)	2(2-0-4)
469 423	สัมมนาการพัฒนาอาชีพและการตลาด (Seminar on Vocational Development and Marketing)	2(1-3-2)
469 424	การพัฒนาอาชีพในชุมชนรากหญ้า (Vocational Development of Grassroot Communities)	2(2-0-4)
469 425	กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน (Community Learning Process)	2(2-0-4)
469 426	การสหกรณ์เพื่อชุมชนเข้มแข็ง (Cooperatives for Community Solidarity)	2(2-0-4)
469 427	การถ่ายทอดและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย (Transfer and Conservation of Thai Local Wisdom)	2(2-0-4)
469 428	การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (e - learning network)	2(2-0-4)
469 429	การพัฒนาศักยภาพของผู้ด้อยโอกาส (Potential Enhancement of the Disadvantaged)	2(2-0-4)
469 431	การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ (Education for the Elderly)	2(2-0-4)
469 441	กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกลุ่มคนชายขอบ (Learning Activities for Marginal Population)	2(2-0-4)
469 450	ประเด็นและแนวโน้มการศึกษาตลอดชีวิต (Issues and Trends in Lifelong Education)	2(2-0-4)
469 451	เครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning Network)	2(2-0-4)

หลักสูตรระดับปริญญาโทของที่ศิลปากร ใช้ชื่อหลักสูตรว่า การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ สังกัดภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน โดยได้มีการปรับปรุงใช้หลักสูตรนี้เมื่อปี 2548 ในส่วนของโครงสร้างหลักสูตรมี 3 แผน คือ

1. แผน ก.(1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์อย่างเดียว มีค่าเทียบเท่า 36 หน่วยกิต
2. แผน ก.(2) ทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา โดยกำหนดให้ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 29 หน่วยกิต และ ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต โดยรวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 41 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น

วิชาบังคับ	21	หน่วยกิต
วิชาเลือกไม่น้อยกว่า	8	หน่วยกิต
วิทยานิพนธ์มีค่าเทียบเท่า	12	หน่วยกิต

รวมหน่วยกิต	41	หน่วยกิต
-------------	----	----------

3. แผน ข. (ทำสารนิพนธ์และศึกษารายวิชา) กำหนดให้ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 35 หน่วยกิต และสารนิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า 6 หน่วยกิต รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 41 หน่วยกิต

วิชาบังคับ	27	หน่วยกิต
วิชาเลือกไม่น้อยกว่า	8	หน่วยกิต
สารนิพนธ์มีค่าเทียบเท่า	6	หน่วยกิต
รวมหน่วยกิต	41	หน่วยกิต

5.5 หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (มปป. : ออนไลน์)

ชื่อของหลักสูตร

ภาษาไทย : หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ภาษาอังกฤษ : Master of Education (Adult Education)

ชื่อปริญญา

ชื่อเต็ม : การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่)
Master of Education (Adult Education)

ชื่อย่อ : กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่)
M.Ed. (Adult Education)

ปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการโดยนำความรู้สาขาต่างๆ เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อผลิตบุคลากรให้เป็นผู้นำทางวิชาการด้านการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังนี้

1. ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักการ และแนวคิดต่างๆ ในงานการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนาชุมชนทั้งใน และต่างประเทศ
2. ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงจากการเรียน การฝึกปฏิบัติในชุมชน และในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกโรงเรียน
3. ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการจัดทำหลักสูตร การวางแผน การกำหนดโครงการ และแผนงานในการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกโรงเรียน
4. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเป็นผู้บริหารโครงการ และนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียน
5. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัย ทดลอง และประเมินผลการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีตามแนวคิด และปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกโรงเรียนสนใจใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมอยู่เสมอ รักที่จะคิดค้นหานวัตกรรม และเทคโนโลยีในการให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชน

ตารางที่ 1 โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

หมวดวิชา	แผน ก (หน่วยกิต)	แผน ข (หน่วยกิต)
1. หมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา	ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเอก	ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 28 หน่วยกิต
- วิชาเอกบังคับ	18 หน่วยกิต	18 หน่วยกิต
- วิชาเอกเลือก	-	ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต
4. วิทยานิพนธ์	12 หน่วยกิต	-
5. ประสบการณ์การวิจัย/สารนิพนธ์	-	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร	ไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

1. หมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา เป็นวิชาที่เป็นรากฐานของการศึกษาในหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตทุกสาขาวิชา และไม่เป็นวิชาพื้นฐานของวิชาเอกใดๆ โดยหลักสูตรกำหนดให้นิสิตเรียนรายวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้บัณฑิตมีโลกทัศน์กว้างไกล เข้าใจโลก รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและสังคมโลก และเป็นผู้มีจริยธรรม
2. เพื่อให้บัณฑิตเข้าใจสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับมิติต่างๆ ของสังคม เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม
3. เพื่อให้บัณฑิตสามารถประยุกต์ความรู้ ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานของศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้
4. เพื่อให้บัณฑิตเข้าใจสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์ต่างๆ เพื่อสามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการศึกษา แสวงหาทางเลือกได้
5. เพื่อให้บัณฑิตเกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าในกระบวนการวิจัย มีความสามารถในการอ่านผลการวิจัยและใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

สำหรับหมวดวิชาพื้นฐานการศึกษาและวิจัย (แผน ก ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต) และ (แผน ข ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต) มีรายวิชาดังนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
พฐ 501	พื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษา	2(2 - 0)
พฐ 502	พื้นฐานทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	2(2 - 0)
พฐ 503	พื้นฐานทางจิตวิทยาของการศึกษา	2(2 - 0)
พฐ 504	พื้นฐานทางเทคโนโลยีของการศึกษา	2(2 - 0)

กลุ่มวิชาวิจัยทางการศึกษา

กำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจากรายวิชาดังนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
พฐ 511	วิธีการวิจัยทางการศึกษา	3(3 - 0)
พฐ 512	การวิจัยเชิงคุณภาพ	3(3 - 0)
พฐ 521	สถิติเพื่อการวิจัย 1 (สำหรับผู้ไม่มีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์)	3(3 - 0)
พฐ 522	สถิติเพื่อการวิจัย 2 (สำหรับผู้ไม่มีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์)	3(3 - 0)
พฐ 531	คอมพิวเตอร์สำหรับการศึกษาและวิจัย	3(3 - 0)

2. หมวดวิชาเอก เป็นวิชาที่ฝึกนิสิตให้มีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของแต่ละวิชาเอก สำหรับวิชาเอกบังคับกำหนดให้เรียน 18 หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
กญ 511	ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	3(3 - 0)
กญ 512	การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	3(3 - 0)
กญ 513	การบริหารและการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 521	พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้	3(3 - 0)
กญ 522	แหล่งวิชาและสื่อการเรียนสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	3(3 - 0)
กญ 541	ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)

สำหรับแผน ข กำหนดให้เรียนวิชาเอกเลือกไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
กญ 514	การศึกษาผู้ใหญ่เปรียบเทียบ	2(2 - 0)
กญ 531	การศึกษาผู้ใหญ่กับปัญหาในสังคมไทย	3(3 - 0)
กญ 532	เศรษฐศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่	2(2 - 0)
กญ 533	จริยธรรมและค่านิยมของชุมชนสำหรับการพัฒนา	2(2 - 0)
กญ 534	นันทนาการสำหรับผู้ใหญ่	2(2 - 0)
กญ 535	การวางแผนและการประเมินผลโครงการการศึกษาผู้ใหญ่	2(2 - 0)
กญ 536	การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาบุคคลและชุมชน	2(2 - 0)
กญ 537	การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาอาชีพ	2(2 - 0)
กญ 538	สูงอายุวิทยาศึกษา	2(2 - 0)
กญ 539	สตรีศึกษา	2(2 - 0)
กญ 542	สัมมนาปัญหาและการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 543	สัมมนาการพัฒนาผู้นำสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่	2(2 - 0)
กญ 544	การศึกษาเฉพาะเรื่องทางการศึกษาผู้ใหญ่	2(2 - 0)
กญ 550	หลักการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใหญ่	2(2 - 0)

3. หมวดวิชาเลือกเสรี เป็นวิชาที่ส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้กว้างขวางขึ้น นิสิตจะเลือกเรียนรายวิชาใดที่เปิดสอนในระดับปริญญาโทบัณฑิตเป็นวิชาเลือกเสรี ต้องได้รับอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาของรายวิชานั้นๆ สำหรับแผน ก ให้เลือกเรียนไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต จากวิชาในกลุ่มวิชาเอกเลือก ส่วนในแผน ข ให้เลือกเรียนไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต

4. ประสพการณ์การวิจัย กำหนดให้ผลิตแผน ข เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำปฏิญานิพนธ์ แต่ต้องมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และเสนอเป็นรายงานมีลักษณะเป็นสารนิพนธ์หรือผลงานอื่นที่มีลักษณะเทียบเท่าสารนิพนธ์

สำหรับแผน ข เรียนไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต จากรายวิชาดังต่อไปนี้

วิชาบังคับ 3 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
กฏ 645	ปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)

ส่วนวิชาเลือก 3 หน่วยกิต จากรายวิชาดังต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
กฏ 542	สัมมนาปัญหาและการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กฏ 641	สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่องานวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กฏ 642	การออกแบบงานวิจัยสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)

5. ปฏิญานิพนธ์ เป็นการวิจัยปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษา หรือวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งการศึกษาและวิชาการ

สำหรับแผน ก ต้องทำปฏิญานิพนธ์มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต

กฏ 699	ปฏิญานิพนธ์	12
--------	-------------	----

ตารางที่ 2 รายละเอียดของโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาโทของแต่ละมหาวิทยาลัย

โครงสร้างหลักสูตร	มหาวิทยาลัย						
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร		มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
แผนการเรียน	☒ แผน ก (ก 2)	☒ แผน ก	☒ แผน ข	☒ แผน ก	☒ แผน ข	☒ แผน ก (ก 2)	☒ แผน ก (ก 2) (Type A2 Plan A 2)
หมวดวิชา							
วิชาพื้นฐานทางการศึกษา / วิชาบังคับร่วม	-	-	-	ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต		8 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต
วิชาเอก	ไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 29 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 35 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 28 หน่วยกิต		ไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต
- วิชาเอกบังคับ/บังคับเฉพาะ	14 หน่วยกิต	21 หน่วยกิต	27 หน่วยกิต	18 หน่วยกิต	18 หน่วยกิต	15 หน่วยกิต	19 หน่วยกิต
- วิชาเอกเลือก / วิชาเลือก	ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต	-	ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต	ไม่ต่ำกว่า 5 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
หมวดวิชาเลือกเสรี/วิชาการอง	9 หน่วยกิต	-	-	ไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต		
ปริญญาโท / วิทยานิพนธ์	ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต	12 หน่วยกิต	-	12 หน่วยกิต	-	12 หน่วยกิต	12 หน่วยกิต
สารนิพนธ์ / มหามัณฑิตนิพนธ์	-	-	6 หน่วยกิต	-	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต		
รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	45 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 41 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 41 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต	ไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต	ไม่ต่ำกว่า 40 หน่วยกิต	42 หน่วยกิต

* หมายเหตุ มหาวิทยาลัยศิลปากรมีแผนการเรียนแบบ ก1 คือ ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ และศึกษาในรายวิชาที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำโดยไม่นับรวมเป็นหน่วยกิต อย่างน้อย 6 หน่วยกิต โดยวิทยานิพนธ์มีค่าเทียบเท่า 36 หน่วยกิต รวมหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร 36 หน่วยกิต

6. หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอก ของแต่ละมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ การศึกษานอกกระบวน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย

6.1 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สหวิทยาการ สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Human and Community Resource Development) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน

6.2 หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) สาขาวิชาการศึกษานอกกระบวนโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.3 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.) สาขาวิชาการศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร

6.4 หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทั้งนี้แต่ละสถาบันมีรายละเอียดของแต่ละหลักสูตรดังนี้

6.1 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สหวิทยาการ สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Human and Community Resource Development) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน

ชื่อปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน), ปร.ด. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน)

Doctor of Philosophy (Human and Community Resource Development),

Ph.D. (Human and Community Resource Development)

โครงสร้างหลักสูตร มี 2 แบบ คือ 1) แบบ 2.1 และ 2) แบบ 2.2 ซึ่งแต่ละแบบมีรายละเอียดดังนี้

1) แบบ 2.1 มีจำนวนหน่วยกิตรายวิชาเรียน ไม่น้อยกว่า 19 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต รวมเป็น 55 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วย

1. วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 19 หน่วยกิต
  - 1.1 สัมมนา 4 หน่วยกิต
  - 1.2 วิชาเอกบังคับ 9 หน่วยกิต
  - 1.3 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
2. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

รายการวิชา

1. วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 19 หน่วยกิต

- 1.1 สัมมนา 4 หน่วยกิต

02190697 สัมมนา (Seminar)

1,1,1,1

1.2 วิชาเอกบังคับ 9 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
02190611	ปรัชญาและแนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Philosophy and Concepts of Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190691	ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูงทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Advanced Research Methodology in Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190692	การวิจัยเชิงปฏิบัติการในองค์กรและชุมชน (Action Research in Organization and Community)	3(2-2)

1.3 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต โดยกำหนดให้เลือกเรียนจากรายวิชาต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
02190612	การกำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Strategic Designation and Planning for Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190621	ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ศักยภาพมนุษย์และชุมชน (Educational Strategies for Human and Community Capacity Building)	3(3-0)
02190631	การจัดการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Management of Information for Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190641	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนในมิติสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Dimension of Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190642	การวางแผนและการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน (Community Environmental Planning and Management)	3(3-0)
02190651	เศรษฐศาสตร์ประยุกต์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Applied Economics for Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190693	สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล (Workshop in Data Analysis and Presentation)	3(2-2)
02190694	สัมมนาเชิงปฏิบัติการเผยแพร่และใช้ประโยชน์งานวิจัยเพื่อการพัฒนา (Workshop in Research Dissemination and Utilization for Development)	3(2-2)
02190696	เรื่องเฉพาะทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Selected Topics in Human and Community Resource Development)	1-3
02190698	ปัญหาพิเศษ (Special Problems)	1-3

หรือรายวิชาอื่นที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ที่มีเลขรหัสสามตัวหลังหมายเลข 500 ขึ้นไป ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและความเห็นชอบของคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน

2. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

02190699	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	1-36
----------	----------------------	------

2) แบบ 2.2 มีจำนวนหน่วยกิตรายวิชาเรียน ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต รวมเป็น 78 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วย

1. วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต
  - 1.1 สัมมนา 6 หน่วยกิต
  - 1.2 วิชาเอกบังคับ 9 หน่วยกิต
  - 1.3 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต
2. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

รายการวิชา

1. วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต		
1.1 สัมมนา 6 หน่วยกิต		
02190697	สัมมนา (Seminar)	1,1,1,1,1,1
1.2 วิชาเอกบังคับ 9 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
02190611	ปรัชญาและแนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Philosophy and Concepts of Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190691	ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูงทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Advanced Research Methodology in Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190692	การวิจัยเชิงปฏิบัติการในองค์กรและชุมชน (Action Research in Organization and Community)	3(2-2)
1.3 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต โดยกำหนดให้เลือกเรียนจากรายวิชาดังนี้		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
02190612	การกำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Strategic Designation and Planning for Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190621	ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ศักยภาพมนุษย์และชุมชน (Educational Strategies for Human and Community Capacity Building)	3(3-0)
02190631	การจัดการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Management of Information for Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190641	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนในมิติสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Dimension of Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190642	การวางแผนและการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน (Community Environmental Planning and Management)	3(3-0)
02190651	เศรษฐศาสตร์ประยุกต์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Applied Economics for Human and Community Resource Development)	3(3-0)
02190693	สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล (Workshop in Data	3(2-2)

	Analysis and Presentation)	
02190694	สัมมนาเชิงปฏิบัติการเผยแพร่และใช้ประโยชน์งานวิจัยเพื่อการพัฒนา (Workshop in Research Dissemination and Utilization for Development)	3(2-2)
02190696	เรื่องเฉพาะทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน (Selected Topics in Human and Community Resource Development)	1-3
02190698	ปัญหาพิเศษ (Special Problems)	1-3

หรือรายวิชาอื่นที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ที่มีเลขรหัสสามตัวหลังหมายเลข 500 ขึ้นไป ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและความเห็นชอบของคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน

2. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

02190699	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	1-48
----------	----------------------	------

**6.2 หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มปป. : ออนไลน์)**

ชื่อหลักสูตร หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Doctor of
Philosophy Program in Non-Formal Education)

ชื่อปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ค.ด.
Doctor of Philosophy Ph.D

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อผลิตนักบริหารสถาบันศึกษา นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนักฝึกอบรมที่มีความคิด
ด้านบวก ในการพัฒนาบุคคล องค์กร และชุมชน
2. เพื่อสร้างผู้นำที่มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้มา
ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือการทำงาน สร้างสรรค์
ความรู้ใหม่

รายละเอียดหลักสูตร

1. จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 76 หน่วยกิต

2. จำนวนหน่วยกิตรายวิชาเรียน 28 หน่วยกิต

2.1 รายวิชาบังคับร่วม 6 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2708792	การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมสารสนเทศ	2(2-0-6)
2701801	การวิเคราะห์การศึกษาเชิงวิพากษ์	2(2-0-6)
2702628	วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์	2(2-0-6)

2.2 รายวิชาบังคับเฉพาะสาขา 14 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2711799	การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาสังคม	2(2-0-6)

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2711807	การบริหาร และการพัฒนาโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียน	3(3-0-9)
2711808	การวิเคราะห์งานการศึกษานอกระบบโรงเรียนระหว่างประเทศ	2(2-0-6)
2711831	การเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้ใหญ่ในสังคมสารสนเทศ	3(3-0-9)
2711832	การวิเคราะห์นวัตกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711833	สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับคุณวุฒิบัณฑิต	2(2-0-6)

2.3 รายวิชาเลือก 8 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2740795**	คุณธรรมสำหรับบุคลากรในสถาบันการศึกษา	2(2-0-6)
2706727**	เศรษฐศาสตร์การศึกษา	2(2-0-6)
2711795**	นโยบายทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711796**	การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก	2(2-0-6)
2711797**	การวิเคราะห์ประเด็นทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)
2711798**	การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	3(2-2-8)
2711800**	การปฏิสัมพันธ์กับชุมชนไทย	2(1-2-5)
2711802**	เทคโนโลยีการศึกษาสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2(1-2-5)
2711803**	ปรัชญามนุษยนิยมเพื่อทรัพยากรมนุษย์	2(2-0-6)
2711804**	เอกัตศึกษา 1	1(0-0-4)
2711805**	เอกัตศึกษา 2	2(0-0-8)
2711806**	เอกัตศึกษา 3	3(0-0-12)
2711809**	การประเมินผลการศึกษาอกระบบโรงเรียน	2(2-0-6)

* เป็นรายวิชาของภาควิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต

** สำหรับผู้ที่ไม่ได้จบสาขาการศึกษาจำเป็นต้องเรียนเพิ่มเติมเพื่อเป็นพื้นฐาน

3. จำนวนหน่วยกิตวิทยานิพนธ์ 48 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2711828	วิทยานิพนธ์	48 หน่วย กิต

4. การสอบภาษาต่างประเทศ และการสอบวัดคุณสมบัติ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
2700898	การสอบภาษาต่างประเทศ	S/U
2711897	การสอบวัดคุณสมบัติ	S/U

5. กิจกรรมอื่น ๆ

นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรแล้ว นิสิตระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการต่างๆ เช่น ศึกษาดูงานนอกสถานที่ทั้งใน และต่างประเทศ การเข้าร่วมสัมมนา และเสนอผลงานวิชาการ ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ ตลอดจนการจัดกิจกรรมทางวิชาการในโอกาสพิเศษอื่นๆ เป็นต้น

6.3 .หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.) สาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. มปป. : ออนไลน์)

ชื่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์

ชื่อปริญญา

ภาษาไทย ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต(การศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์)

ศษ.ด. (การศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์)

ภาษาอังกฤษ Doctor of Education (Lifelong Education and Human Development)

Ed.D. (Lifelong Education and Human Development)

สถานที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตดุษฎีบัณฑิตในสาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะ ในการจัดและส่งเสริมการศึกษาดลอดชีวิต รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ

2. เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาดลอดชีวิต หรือผู้ที่ทำงานส่งเสริมการศึกษาดลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งงานระดับผู้บริหาร และระดับผู้ปฏิบัติงานในชุมชน รวมทั้งเป็นนักวิชาการ นักปฏิบัติการวิชาชีพด้านการศึกษาดลอดชีวิต และการพัฒนามนุษย์และให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ

3. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการศึกษาดลอดชีวิตและพัฒนามนุษย์ ส่งเสริมงานวิจัย และผลงานวิชาการในสาขาการศึกษาดลอดชีวิต และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษา

1. มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542

2. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททุกสาขาหรือเทียบเท่า ต้องได้เกรดเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 3.25

3. มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ โรงเรียน การพัฒนาสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง หลังจากจบการศึกษาชั้นปริญญาโทมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี และ

4. ในกรณีอื่นที่นอกเหนือจากข้อ 1, 2, 3 และ 4 แล้ว ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตร

แบบ 1 (2) จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 66 หน่วยกิต จำนวนหน่วยกิต รายวิชาเรียน 30 หน่วยกิต

- หมวดวิชาบังคับพื้นฐาน 4 หน่วยกิต (ไม่นับหน่วยกิต)
- หมวดวิชาบังคับก่อน สำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ศึกษาศาสตร์ หรือการศึกษาตลอดชีวิต ต้องเรียน 6 หน่วยกิต หรือ 3 หน่วยกิต แล้วแต่กรณี (ไม่นับหน่วยกิต)
- หมวดวิชาบังคับเฉพาะสาขา 18 หน่วยกิต
- หมวดวิชาบังคับเลือก 6 หน่วยกิต
- หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

วิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า 36 หน่วยกิต

การลงทะเบียนสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) จะกระทำไดเมื่อนักศึกษาได้ ศึกษารายวิชาบังคับทั้งหมด และรายวิชาเลือกต่าง ๆ มาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต

รายวิชาและหน่วยกิตหมวดวิชาบังคับพื้นฐาน จำนวน 4 หน่วยกิต (ไม่นับหน่วยกิต)

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
466 432	การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English Speech Communication)	2(2-0-4)
469 490	ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาค้นคว้าในสาขาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์(English Proficiency for Graduate Studies in Lifelong Education and Human Development)	2(2-0-4)

หมวดวิชาบังคับก่อน สำหรับผู้ที่มีวุฒิทางศึกษาศาสตร์และผู้ที่ไม่มีความรู้ทางศึกษาศาสตร์

ก. สำหรับผู้เรียนที่มีวุฒิทางศึกษาศาสตร์ แต่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านการศึกษตลอดชีวิต การศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบมาก่อน ต้องเรียน รายวิชา 469 401 หลักและปรัชญา การศึกษตลอดชีวิต จำนวน 3 หน่วยกิต โดยมีผลการเรียน ระดับ S

ข. ในกรณีที่ผู้เรียนไม่มีความรู้ทางศึกษาศาสตร์

1. ต้องเรียนรายวิชา 469 401 หลักและปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต
2. ให้เลือกเรียนรายวิชาเพื่อปรับพื้นฐานความรู้ในปีการศึกษาแรก จำนวน 1 รายวิชา จากรายวิชา ต่อไปนี้ โดยมีผลการเรียน ระดับ S

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
469 402	กระบวนการเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่ (Adult Learning and Teaching Process)	3(3-0-6)
469 403	การบริหารการศึกษาตลอดชีวิต (Administration in Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 406	การพัฒนาและการประเมินผลโครงการ (Project Development and Evaluation)	3(3-0-6)

หมวดวิชาบังคับเฉพาะสาขา จำนวน 18 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
464 503	ระเบียบวิธีวิจัยและการออกแบบงานวิจัย (Research Methodology and Research Design)	3(3-0-6)
469 551	พัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Development and Learning)	3(3-0-6)

469 552	การพัฒนาโครงการการศึกษาตลอดชีวิตและพัฒนาคนุชย์ (Program Development in Lifelong Education and Human Development)	3(3-0-6)
469 555	การสัมมนาทางการศึกษาตลอดชีวิตและพัฒนาคนุชย์ (Seminar in Lifelong Education and Human Development)	3(2-2-5)
469 557	การพัฒนาคนุชย์ (Human Development)	3(3-0-6)
469 800	สัมมนาวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก (Seminar on Doctoral Dissertation)	3(2-2-5)

หมวดวิชาบังคับเลือก จำนวน 6 หน่วยกิต

นักศึกษาเลือกเรียนรายวิชาให้ได้จำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตามโครงสร้างหลักสูตร ดังต่อไปนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
469 553	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต (Information and Communication Technology for Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 560	การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาคนุชย์ระหว่างประเทศ (International Lifelong Education and Human Development)	3(3-0-6)
469 575	การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาคนุชย์สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (Lifelong Education and Human Development for Special Target Population)	3(3-0-6)
469 577	การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาตลอดชีวิต (Policy Analysis in Lifelong Education)	3(3-0-6)

หมวดวิชาเลือกเสรี จำนวน 6 หน่วยกิต

ให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรายวิชาต่อไปนี้หรือรายวิชาอื่นๆ ที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร หรือสถาบันอื่นทั้งภายในและต่างประเทศ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
464 504	การใช้คอมพิวเตอร์ในการวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา (Computer for Educational Research and Evaluation)	3(3-0-6)
464 506	โปรแกรมทางสถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา (Statistical Packages for Educational Research)	3(3-0-6)
469 410	การจัดการความรู้ (Knowledge Management)	3(3-0-6)
469 466	สตรีศึกษา (Women Studies)	3(3-0-6)
469 467	การจัดการฝึกอบรม (Training Management)	3(3-0-6)
469 502	ปฏิบัติการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาตลอดชีวิต (Practicum in Qualitative Research in Lifelong Education)	3(2-2-5)
469 550	ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education Theory and Practice)	3(3-0-6)
469 558	การบริหารองค์กรการศึกษาตลอดชีวิต (Administration of Lifelong Education Organizations)	3(3-0-6)
469 559	การวางแผนและการจัดหลักสูตรทางการศึกษาตลอดชีวิต (Curriculum Planning and Organization in Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 570	การนิเทศงานการศึกษาตลอดชีวิต (Supervision in Lifelong Education)	3(3-0-6)
469 574	การประเมินผลโครงการทางการศึกษาตลอดชีวิต (Evaluation in Lifelong Education)	3(3-0-6)

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
469 576	การศึกษาของชุมชน (Community Education)	3(3-0-6)
469 578	การวางแผนการวิจัย และการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Participatory Planning in Research and Evaluation)	3(3-0-6)
469 579	การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Learning Material Development for Adults)	3(3-0-6)
469 580	การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Education and Socio-Economic and Cultural Development)	3(3-0-6)
469 581	สัมมนาปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศโลกที่สาม (Seminar in Lifelong Education in the Third World Countries)	3(2-2-5)
469 582	การฝึกอบรมผู้นำชุมชน (Community Leaders Training)	3(3-0-6)
469 585	การจัดการศึกษาทางไกล (Distance Education Management)	3(3-0-6)
469 587	การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตลอดชีวิตในประเทศไทย (Adult and Lifelong Education in Thailand)	3(3-0-6)
469 588	ภูมิปัญญาไทยและการพัฒนาสินค้าพื้นบ้าน (Thai wisdom and Development of Local Products)	3(3-0-6)
469 589	การเงินเพื่อจัดการการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education Financing)	3(3-0-6)
469 590	สัมมนาการอาชีวศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ (Seminar in Vocational Education for Adults)	3(2-2-5)
469 591	สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)	3(3-0-6)
วิทยานิพนธ์		
469 900	วิทยานิพนธ์ (Dissertation) มีค่าเทียบเท่า	36

6.4 หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (มปป. : ออนไลน์)

หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต

ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย : หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ภาษาอังกฤษ : Doctor of Education Program in Adult Education

ชื่อปริญญา

ชื่อเต็ม : การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่)
Doctor of Education (Adult Education)

ชื่อย่อ : กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่)
Ed.D. (Adult Education)

ปรัชญาของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาสาขาวิชาชีพโดยการผลิตนักการศึกษาผู้ใหญ่ระดับผู้นำที่มีความสามารถในการบริหาร เป็นผู้นำด้านวิชาการในงานการศึกษาผู้ใหญ่ ทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ และเป็นนักวิจัยระดับสูงที่สามารถศึกษาค้นคว้าและนำความรู้ด้านการวิจัยมาใช้ในการงานการศึกษาผู้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งผลิตคุณวุฒิบัณฑิตให้มีสมรรถภาพดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่อย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านทฤษฎีและด้าน การปฏิบัติการ
2. มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาชุมชน พัฒนาชนบท และพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม และสามารถสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ให้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาได้
4. มีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการบริหารและการจัดการ และการเรียนการสอนทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่
5. มีความสามารถในการวิจัยและประเมินผลในระดับสูง สามารถวางแผน ออกแบบ โปรแกรมและกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการศึกษาผู้ใหญ่ได้อย่างมีคุณภาพ
6. มีความเป็นผู้นำหรือผู้ร่วมงานที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่องตามแนวปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต

หลักสูตร

1.จำนวนหน่วยกิตรวม จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ ที่ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และปริญญาโท 36 หน่วยกิต รวมจำนวนหน่วยกิต ไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต

2.โครงสร้างหลักสูตร

ก.วิชาบังคับ 12 หน่วยกิต

ข.วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

ค.ปริญญาโท 36 หน่วยกิต

ก.วิชาบังคับ รวม 12 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
กญ 721	หลักจิตวิทยาและกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์	3(3 - 0)
กญ 731	การบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 741	การวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 833	สื่อและเทคโนโลยีสื่อสารสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)

ข.วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

นิสิตสามารถเลือกเรียนรายวิชาเลือกที่จัดสอนโดยภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อความลุ่มลึกในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ตามความสนใจของนิสิต รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต รายวิชาเลือกที่เปิดสอนโดยภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่มีดังนี้

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
กญ 711	การศึกษาตลอดชีวิต	3(3 - 0)
กญ 712	การศึกษาตามอัธยาศัย	3(3 - 0)
กญ 811	การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาอาชีพ	3(3 - 0)
กญ 812	การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	3(3 - 0)
กญ 813	การศึกษาและพัฒนาชุมชน	3(3 - 0)
กญ 814	การศึกษาผู้ใหญ่ระหว่างประเทศ	3(3 - 0)
กญ 815	จริยธรรมของนักการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 821	หลักและวิธีการสอนผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 822	การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	3(3 - 0)
กญ 823	การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ	3(3 - 0)
กญ 824	สตรีศึกษา	3(3 - 0)
กญ 825	การศึกษานอกระบบสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ	3(3 - 0)
กญ 831	การวางแผนและพัฒนาโครงการและหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 832	ทักษะในการนิเทศสำหรับนักการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 834	การประสานงานการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 841	การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 842	สัมมนาปัญหาการศึกษาผู้ใหญ่ชั้นสูง	3(3 - 0)
กญ 843	ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่ชั้นสูง	3(3 - 0)
กญ 844	ประเด็นหัวข้อสำคัญทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 845	การศึกษาอิสระระดับดุษฎีบัณฑิต	3(3 - 0)
กญ 846	การประเมินการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ใหญ่	3(3 - 0)
กญ 847	คอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3 - 0)

หมายเหตุ

- สำหรับนิสิตที่ไม่ได้เรียนจบปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และไม่เคยเรียนวิชาทางด้านพื้นฐานและปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตลอดชีวิตมาก่อนให้เรียนวิชาที่ต้องเรียนก่อน (Pre-requisite) ทั้งนี้ให้อยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

- ในกรณีที่นิสิตมีความสนใจที่จะลงเรียนรายวิชาอื่น ซึ่งเปิดสอนในระดับปริญญาเอกโดยภาควิชาอื่น เป็นวิชาเลือก ก็อาจทำได้เมื่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่เห็นสมควร

ค. ปริญญาโท 36 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
กฏ 999	ปริญญาโท 36 หน่วยกิต	3(3 - 0)
การดำเนินการให้อยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจพิจารณาเทียบจำนวนหน่วยกิตกับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้		
1.	การเสนอหัวข้อปัญหาและแนวทางการวิจัย	3(3 - 0)
2.	การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6(6 - 0)
3.	การเสนอเค้าโครงงานวิจัยโดยละเอียด	3(3 - 0)
4.	การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัย	3(3 - 0)
5.	การเก็บข้อมูล	6(6 - 0)
6.	การวิเคราะห์ข้อมูล	3(3 - 0)
7.	การจัดทำรายงานการวิจัย	3(3 - 0)
8.	การสอบงานวิจัย	6(6 - 0)
9.	การเสนอรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์	3(3 - 0)
รวม		36(36 - 0)

หมายเหตุ กฏ 999 ปริญญาโท 36 หน่วยกิต นิสิตทยอยลงทะเบียนตามจำนวนหน่วยกิต ที่เทียบกับขั้นตอนการทำวิจัย จนครบจำนวน 36 หน่วยกิต

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ทิพวรรณ นันตระกูล (2544 : ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งจุดประสงค์ของการวิจัยดำเนินการเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาที่สอบผ่านข้อเขียน และเข้าสอบสัมภาษณ์ในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2544 จำนวน 153 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้ศึกษาเองในด้านข้อมูลส่วนตัว ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ และปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละ ซึ่งผลการศึกษารูปได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่จบมาจากสถานศึกษาของรัฐบาล และมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงมีความตั้งใจ และมีความรักในอาชีพครู โดยมีความคาดหวังจากการเรียนว่าจะสามารถพัฒนาทักษะ และบุคลิกภาพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะได้รับความรู้ในวิชาที่เรียนมา และสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงได้หลังจากจบการศึกษาแล้วจะมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพ และสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้ อีกทั้งเป็นการศึกษาที่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยที่นักศึกษาจะตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อด้วยตัวเองเพราะมีความคิดเห็นว่ามีทักษะและมีความสามารถพิเศษที่ควรได้รับการสนับสนุน ทำให้มั่นใจว่าจะสามารถทำคะแนนได้ดีในสาขาที่เลือก

วิภาวดี ไพเมือง (2545 : ออนไลน์) ได้ทำการประเมินหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ประกอบด้วย นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ 42 คน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการหลักสูตร 6 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนกระบวนวิชาในหลักสูตร 58 คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร 298 คน ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตตามหลักสูตร 211 คน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารธุรกิจ 24 คน รวมทั้งสิ้น 639 คน ผู้ประเมินได้ดำเนินการโดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และแบบประเมินการปฏิบัติงานของบัณฑิตผู้ประเมินได้ทำการวิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยวิเคราะห์เนื้อหา ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

บริบทของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน ปฏิบัติได้ สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน และความต้องการของนักศึกษาในระดับมาก โครงสร้างและเนื้อหาวิชามีความครอบคลุมเหมาะสมและเพียงพอ

ปัจจัยเกื้อหนุนของหลักสูตร อาคารสถานที่มีความเพียงพอ เหมาะสมมาก อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนมีคุณภาพ และความสะดวกในระดับปานกลาง แหล่งวิทยาการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมีคุณภาพ และเพียงพอในระดับมาก นักศึกษามีคุณสมบัติก่อนเข้ารับการศึกษาก่อนเป็นไปตามเกณฑ์ อาจารย์มีวุฒิการศึกษาในลำดับขั้น A ตำแหน่งทางวิชาการในลำดับขั้น D และผลงานทางวิชาการในลำดับขั้น B

การดำเนินการหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม และการประชาสัมพันธ์หลักสูตรพบว่า เหมาะสมและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายดีมาก

ผลิตผลของหลักสูตร ระดับผลการเรียนเฉลี่ยของบัณฑิตส่วนใหญ่เท่ากับ หรือมากกว่า 3.00 และใช้ระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาไม่เกิน 2.5 ปี โดยมีคุณภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และหน่วยงานต้องการให้บัณฑิตตามหลักสูตรมีคุณลักษณะในด้านการมีความรู้ที่ทันสมัย ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาวิชาให้มีความกว้างและลึกจัดหาสถานที่ให้เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา เน้นการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ผลิตผลของหลักสูตรให้มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม

ชลิตานนท์ สะชาโต (2546 : ออนไลน์) ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาตามตัวแปร เพศ ชั้นปี สาขาวิชา และหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการปรับตัวทางสังคม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตร

การศึกษาต่อเนื่องชั้นปีที่ 3 และ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการปรับตัวทางสังคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาต่อเนื่อง มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชาย และหญิงมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองไม่แตกต่างกัน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาทั้ง 5 สาขาวิชา มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองไม่แตกต่างกัน 2) นักศึกษาต่อเนื่องมีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชาย และหญิงมีการปรับตัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน นักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจ และสุขศึกษามีการปรับตัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการปรับตัวทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้

กรทิพย์ ตั้งทวีธรรม. (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตนานาชาติ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2547 จำนวน 389 คน ซึ่งการวิจัยได้แบ่งการศึกษาความเป็นไปได้ออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านการตลาด และด้านการเงิน ผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ ความคาดหวังในอาชีพสูงสุด อาชีพผู้ปกครอง เวลาในการเดินทางมายังมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีแนวโน้มการเลือกเรียนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตนานาชาติ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันในแผนการเรียน และเกรดเฉลี่ยรวมมีแนวโน้มการเลือกเรียนที่แตกต่างกันเมื่อทำการศึกษาทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยด้านสถาบัน และด้านชื่อเสียงมีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการเลือกเรียนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตนานาชาติ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยด้านทำเลที่ตั้ง และทัศนคติภาพรวมมีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการเลือกเรียนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตนานาชาติ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ส่วนทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยด้านราคาไม่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการเลือกศึกษาต่อ สำหรับการศึกษความเป็นไปได้ทั้งทางการตลาด และด้านการเงินพบว่า โครงการจัดตั้งหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตนานาชาติ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นโครงการที่ให้ผลตอบแทนสูง และมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

กฤษาลี ปานะเจริญ. (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาดของหลักสูตรบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง 2 ปี) ของโรงเรียนดาราสุมุทบริหารธุรกิจ จ.ชลบุรี : ศึกษาเฉพาะนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โรงเรียนดาราสุมุทบริหารธุรกิจ จ.ชลบุรี ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน ผลการวิจัยพบว่า

ทัศนคติด้านอาจารย์ผู้สอนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อ ส่วนสาขาวิชา อาชีพของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทัศนคติด้านชื่อเสียงภาพลักษณ์ ทำเลที่ตั้ง การส่งเสริมการตลาด ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อ

หลักสูตรที่สนใจศึกษาต่อไม่มีความสัมพันธ์กับสาขาวิชา อาชีพของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทัศนคติด้านชื่อเสียงภาพลักษณ์ ทำเลที่ตั้ง การส่งเสริมการตลาด อาจารย์ผู้สอนลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการเรียนการสอน

สาขาวิชาที่สนใจศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับสาขาวิชาในระดับปวส. แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทัศนคติด้านชื่อเสียงภาพลักษณ์ ทำเลที่ตั้ง การส่งเสริมการตลาด อาจารย์ผู้สอน ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการเรียนการสอน

ค่าธรรมเนียมที่พอใจมีความสัมพันธ์กับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับสาขาวิชา อาชีพของผู้ปกครอง ทัศนคติด้านชื่อเสียงภาพลักษณ์ ทำเลที่ตั้ง การส่งเสริมการตลาด อาจารย์ผู้สอน ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการเรียนการสอน

ไพบุลย์ อ่อนมิ่ง. (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยทำการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ใน 5 ด้านคือด้านเศรษฐกิจ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านเทคนิค ด้านสังคม และด้านผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนในภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 20 คน นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาสุขศึกษา จำนวน 63 คน กลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่ บัณฑิตสาขาวิชาสุขศึกษาจำนวน 40 คน พยาบาลจากศูนย์บริการสาธารณสุขจำนวน 67 คน ครูสุขศึกษาในโรงเรียน จำนวน 65 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขศึกษาจำนวน 9 คน รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดจำนวน 172 คน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีความเป็นไปได้ด้านต้นทุนทางการเงิน แต่ผลตอบแทนทางการเงิน และทางสังคมไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ส่วนด้านอาจารย์ผู้สอนพบว่า มีความพร้อมในการสอน แต่อย่างไรก็ตามสัดส่วนของอาจารย์ต่อนิสิต และสัดส่วนคณาจารย์ผู้สอนยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานด้านเทคนิคมีความพร้อมในระดับปานกลางถึงค่อนข้างพร้อมแต่ห้องเรียนไม่เพียงพอ ด้านสังคมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ในขณะนี้ยังไม่ควรทำการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำหรับกลุ่มเป้าหมายซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูสุขศึกษา และพยาบาลมีความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา ในระดับปานกลาง และมีความพร้อมที่จะเรียนในระดับค่อนข้างพร้อม

วิภาวดี อร่ามอรพรรณ. (2548 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาความเป็นไปได้ของการเปิดโครงการบริหารธุรกิจบัณฑิต หลักสูตรนานาชาติ สาขาวิชาการเงิน ของภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2547 จำนวน 400 คน ซึ่งการวิจัยได้แบ่งการศึกษาความเป็นไปได้ออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านการตลาด และด้านการเงิน ผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาดพบว่า ความคาดหวังด้านครูผู้สอน และด้านความสนใจ

ตนเองมีผลต่อการเลือกเรียนหลักสูตรนานาชาติ (สาขาวิชาการเงิน) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านทำเลที่ตั้ง ด้านสถาบัน ด้านการส่งเสริมการตลาด และโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีรายละเอียดดังนี้

นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังต่อการเลือกเรียนหลักสูตรนานาชาติ (สาขาวิชาการเงิน) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านทำเลที่ตั้ง ด้านสถาบัน ด้านความสนใจตนเอง และด้านส่งเสริมการตลาด แตกต่างกัน ส่วนในด้านครูผู้สอนไม่พบความแตกต่าง

นักเรียนที่มีอายุ รายได้เฉลี่ยของผู้ปกครอง อาชีพผู้ปกครอง และสาขาที่จบการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการเลือกเรียนหลักสูตรนานาชาติ (สาขาวิชาการเงิน) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านครูผู้สอน ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านสถาบัน ด้านความสนใจตนเอง และด้านการส่งเสริมการตลาดไม่แตกต่างกัน

นักเรียนที่มีผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างกันมีความคาดหวังต่อการเลือกเรียนหลักสูตรนานาชาติ (สาขาวิชาการเงิน) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านสถาบันแตกต่างกัน ส่วนด้านครูผู้สอน ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านความสนใจ และด้านการส่งเสริมการตลาดไม่ต่างกัน

นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่างกันมีความคาดหวังต่อการเลือกเรียนหลักสูตรนานาชาติ (สาขาวิชาการเงิน) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านทำเลที่ตั้ง และด้านความสนใจตนเอง แตกต่างกัน ส่วนด้านครูผู้สอน ด้านสถาบัน ด้านการส่งเสริมการตลาดไม่ต่างกัน

ส่วนความเป็นไปได้ทางด้านการเงินพบว่า การเปิดดำเนินโครงการบริหารธุรกิจบัณฑิต หลักสูตรนานาชาติ สาขาวิชาการเงิน ของภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือเป็นโครงการที่ให้ผลตอบแทนคืนกลับค่อนข้างดี และมีความเหมาะสมต่อการลงทุน

อทิพร เต็มบุญผาติ. (2548 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาความเป็นไปได้ของการเปิดโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงินของภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีไม่จำกัดสาขา ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงาน 2 ปีขึ้นไป และทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 431 คน ทั้งนี้การวิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านการตลาด และด้านการเงิน ผลการวิจัยพบว่า สาขาวิชาที่ต่างกันของผู้สำเร็จการศึกษาไม่ได้ส่งผลต่อความแตกต่างในข้อคิดเห็นต่อการเลือกศึกษาต่อโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาวิชาการเงิน ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสถาบัน และด้านอาจารย์ ส่วนด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านบริการของเจ้าหน้าที่ และด้านส่งเสริมการตลาด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองต่างกันมีความคิดเห็นในการเลือกศึกษาต่อในโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสถาบันแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจในด้านสังคมต่างกันมีความคิดเห็นในการเลือกศึกษาต่อในโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี

นครินทร์วิโรฒ ด้านสถาบัน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านทำเลที่ตั้ง และด้านส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจในด้านอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นในการเลือกศึกษาต่อในโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ด้านอาจารย์ผู้สอนแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจในด้านความต้องการของบุคคลที่ต่างกันมีความคิดเห็นในการเลือกศึกษาต่อในโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ด้านสถาบัน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านบริการของเจ้าหน้าที่ และด้านส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน

ส่วนความเป็นไปได้ทั้งทางด้านการตลาด และด้านการเงินพบว่า การเปิดโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒเป็นโครงการที่ได้รับความสนใจที่จะเลือกศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า เป็นโครงการที่ให้ผลตอบแทนสูง และมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

สุจินตนา บุญทวี. (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ณ แฟชั่นไอส์แลนด์ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาค กศ.พ. ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ที่ศูนย์บริการการศึกษา ณ แฟชั่นไอส์แลนด์ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 328 คน โดยการวิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความคิดเห็น และด้านการเงิน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านทำเลที่ตั้งแตกต่างกัน

ส่วนความคิดเห็นในการศึกษาต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ศูนย์บริการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ณ แฟชั่นไอส์แลนด์ ในด้านภาพลักษณ์ ด้านอาจารย์ผู้สอน จากภายนอก ด้านทำเลที่ตั้งมีความสัมพันธ์กับความสนใจศึกษาต่อในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำ

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท พบว่า นักศึกษาร้อยละ 71.04 มีแนวโน้มจะศึกษาต่อในหลักสูตร M.B.A. โดยคาดว่าจะศึกษาต่อในปี 2552 สำหรับความคาดหวังพบว่า นักศึกษาเชื่อว่า การศึกษาต่อในระดับปริญญาโทจะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้ เหตุผลสำคัญของการศึกษาต่อมาจากนักศึกษาต้องการมีความภูมิใจที่จะศึกษาในสิ่งที่ยังไม่รู้ ส่วนแขนงวิชาที่มีความสนใจศึกษาในลำดับแรกคือ แขนงวิชาการจัดการทั่วไป รองลงมาเป็นแขนงวิชาการตลาด

ส่วนความเป็นไปได้ทั้งทางด้านความคิดเห็น และด้านการเงินพบว่า โครงการเปิดสอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ศูนย์บริการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ณ แฟชั่นไอส์แลนด์ สรุปได้ว่า โครงการนี้ให้ผลตอบแทนสูง และมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

งานวิจัยต่างประเทศ

Green, Timothy David (2000 : online) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กรณีตัวอย่างการพัฒนาโปรแกรมด้านการศึกษาผู้ใหญ่ที่เป็นนวัตกรรมเกี่ยวกับการทำงานอย่างเป็นระบบ สำหรับการพัฒนาคนงานในชุมชนนานาชาติ งานวิจัยนี้วิเคราะห์องค์การที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐและความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการออกแบบและนำไปใช้โปรแกรมที่เป็นนวัตกรรมนี้ นำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมระดับปริญญาโทในชุมชน ผู้เข้าร่วมโปรแกรมลงทะเบียนเรียน 2 หรือ 3 รายวิชา ปีละ 2 ครั้งๆ ละ 4 สัปดาห์ติดต่อกัน ใน 4 แห่งซึ่งเป็นสถานที่ในเขตทวีปที่แตกต่างกัน ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปัญหา (Problematic Analysis) ซึ่งได้มาจากการศึกษาทฤษฎีระบบต่างๆ มาใช้เป็นวิธีการหลักในการวิเคราะห์แรงผลักดันที่มีอิทธิพลต่อการเรียนและการสอนในโปรแกรม เป้าหมายของการวิเคราะห์เชิงปัญหาคือการทำ ความเข้าใจปัญหาเชิงเทคนิคในภาพรวมด้วยการระบุการทำงานหรือหน้าที่ที่วิกฤติของระบบ กำหนดว่างานหรือหน้าที่ดังกล่าวจะปฏิบัติได้ดีได้อย่างไร และติดตามการแก้ไขเพื่อระบุสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาและข้อบกพร่องในระบบดังกล่าว ในกรณีตัวอย่างที่ศึกษา การวิเคราะห์นี้ประกอบด้วย การตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง ผลการประเมินผู้เรียน ผลการประเมินรายวิชาของผู้เข้าเรียน การสังเกตการเรียนการสอนตลอดเวลาในพื้นที่ทั้ง 4 แห่ง การสัมภาษณ์ผู้เข้าเรียน ครูผู้สอน และ ผู้บริหารโครงการ ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมมีการทำงานที่วิกฤติอยู่ใน 3 ประเด็น ประกอบด้วย คุณภาพการจัดการผู้เข้าเรียน (Participant Management Quality) คุณภาพการจัดการสอน (Instruction Management Quality) และคุณภาพการจัดการโปรแกรม (Program Management Quality) ในแต่ละประเด็นมีข้อบกพร่องที่สามารถติดตามแก้ไขได้ประมาณ 4-5 องค์ประกอบย่อย รวมทั้งหมด 13 องค์ประกอบย่อยที่พบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผล และนำไปสร้างแผนที่เชิงปัญหา (A Problematic Map) ซึ่งประกอบ 94 องค์ประกอบย่อย ข้อบกพร่องที่พบว่าคุณภาพความสำเร็จของโปรแกรมในอนาคต ได้แก่ การคัดเลือกผู้สอน (the selection of instructors) การสื่อสารกับผู้เรียน (the communication to participants) การพัฒนา และการบริหารสื่อการเรียนการสอนในรายวิชา (the development and distribution of course materials) และ กระบวนการรับสมัครผู้เรียน (the participant admissions process)

Puckett, Elizabeth Tuttle. (2001 : online.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Outcomes of the James Madison University adult degree program นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับปริญญาตรีกำลังเป็นประชากรกลุ่มใหม่ในระดับอุดมศึกษา ผลที่ได้สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ได้ถูกมองข้ามในการศึกษาวิจัย งานวิจัยเรื่องนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงความเข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษาผู้ใหญ่เรียนนอกเวลา โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างแบบสอบถาม การศึกษาตัวแปรในเรื่องเพศ อายุ เป้าหมาย และแรงจูงใจ ผลการวิจัยค้นพบว่า อายุเฉลี่ยของการจบการศึกษาที่ 41 ปี ร้อยละ 95 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีงานทำในขณะที่เรียน ร้อยละ 89 มีภาระทางครอบครัวในขณะที่เรียน ร้อยละ 29 มีเป้าหมายที่จะศึกษาต่อ ร้อยละ 56 ของผู้ตอบแบบสอบถามทำงานบริการชุมชน ร้อยละ 42 มาลงทะเบียนเรียนเพราะมีเป้าหมายที่สัมพันธ์กับงานจึงมาเรียนเพื่อให้ได้รับปริญญา ร้อยละ 20 มาลงทะเบียนเรียนเพราะต้องการพัฒนาตนเองเป็นเป้าหมาย เมื่อมาเรียนแล้ว ร้อยละ 97 รู้สึกว่าตนเองได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น ร้อยละ 87 แจ้งว่าบรรลุผลในการปรับปรุงงานในอนาคต และร้อยละ 79 สำเร็จการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญพบระหว่างเพศหญิงและชายในผลที่ได้เรื่องมีความกล้าเพิ่มขึ้น ความชัดเจนในคุณค่า ความมีพลังอำนาจในตนเอง และความเจริญงอกงามของตนเอง นอกจากนี้ยังพบ

ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเพศ เรื่องการได้รับเครดิตด้านทหาร การจัดอันดับความรับผิดชอบของคณาจารย์ มีความแตกต่างในการจ้างงานระดับสูง และรายได้ที่เพิ่มขึ้นจำแนกตามอายุเมื่อจบการศึกษา ความแตกต่างพบในการลงทะเบียนเรียนต่อในระดับปริญญาโทเมื่อเทียบกับแรงจูงใจตอนเข้ามาเรียน ผลการวิจัยนี้จะช่วยคณาจารย์ ฝ่ายแนะแนว และผู้บริหารโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ ในการพัฒนานโยบายและวิธีการแนะแนวการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกการเรียนให้สำเร็จและสร้างเสริมประสบการณ์ทางการศึกษาให้กับนักศึกษาผู้ใหญ่

Miner, M. Vinson. (2001 : online) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของแรงจูงใจภายในของผู้เรียนผู้ใหญ่ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา เนื่องจากจำนวนผู้เรียนผู้ใหญ่ที่เข้ารับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเพิ่มขึ้น แต่มีการศึกษาน้อยเกี่ยวกับเหตุผลที่ผู้เรียนผู้ใหญ่ต้องการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความเข้าใจในเรื่องปัจจัย องค์ประกอบ หรือ สิ่งล่อใจ หรือ แรงจูงใจ ให้ผู้เรียนผู้ใหญ่แสวงหาปริญญาการศึกษาที่สูงขึ้น โดยมีคำถามในการวิจัยว่า ปัจจัย คุณลักษณะ หรือ สิ่งล่อใจในปรากฏการณ์ใดที่จูงใจให้ผู้เรียนผู้ใหญ่เข้ามารับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา แรงจูงใจเหล่านั้นมีรูปแบบประเด็นหัวข้ออยู่ในลักษณะร่วมกันหรือไม่ อย่างไรบ้าง ผู้เข้าร่วมการวิจัยประกอบด้วยผู้ใหญ่เพศหญิงและชายอย่างละ คน รวม 12 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบ snowball หรือ networking system กลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันทางด้านอายุ สถานภาพการสมรส เชื้อชาติเดิม และกำลังลงทะเบียนเรียนในระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า ทั้งแบบภาคปกติ ภาคพิเศษ ในสถาบันเอกชนและของรัฐ ใช้วิธีการวิจัยแบบการศึกษากกรณีตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ การสัมภาษณ์เป็นส่วนตัว การสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม journaling และการตรวจสอบสมาชิก ผลการวิจัยพบว่ามี 6 หัวข้อที่วิเคราะห์ได้เกี่ยวกับแรงจูงใจที่เข้ามาศึกษาต่อ ได้แก่ 1. ความปรารถนาที่จะได้รับความรู้ 2. ความปรารถนาสำหรับความเป็นเลิศของตนเอง 3. ความปรารถนาสำหรับการมีสปิริต 4. การมีอำนาจในตนเอง 5. ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และ 6. แรงผลักดันภายในตนเอง การวิจัยพบว่ามีกระบวนการ 2 ลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจภายในที่เป็นความต่อเนื่องอย่างมีวุฒิภาวะ และ วงจรการเปลี่ยนรูปของแรงจูงใจ ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การทำให้เป็นแนวคิด (conception) momentum ผลประโยชน์ (benefit) และการทำให้มีชีวิตชีวา (revitalization) กระบวนการที่เป็นแรงจูงใจนี้เป็นองค์ประกอบหลักของกลุ่มตัวอย่างในการเข้ามาศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา

Code, Lexie Ann. (2002 : online) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมการศึกษาระดับปริญญาโทในแคนาดา ในฐานะผู้ติดตามการเรียนรู้อัตนวิสัย โดยศึกษาจากสถิติผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทในปี 1997 เป็นสถิติที่รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทในปี 1995 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้จบระดับปริญญาโทตามเพศและกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 25 ปี 25-29 ปี 35-39 ปี 40-44 ปี และ ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ใช้การแจกแจงแบบไขว้ (Cross-tabulation) และการทดสอบค่าสถิติไคแอสควร์ (Chi-square test) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และแนวโน้ม ในการตอบคำถามการวิจัยว่า ข้อมูลพื้นฐานของผู้กำลังเรียนระดับปริญญาโทจำแนกตามกลุ่มอายุและเพศ มีความแตกต่างตาม พื้นที่ สาขาวิชา เหตุผลในการเข้ามาเรียน ประเภทการเรียน (ภาคพิเศษ ภาคปกติเต็มเวลา หรือ เรียนทั้งภาคปกติและพิเศษ) และแหล่งเงินทุนในการศึกษา อย่างไร และข้อมูลพื้นฐานของผู้จบปริญญาโทแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุและเพศ มีความแตกต่างตามความสะสมของหนี้สิน ประสบการณ์ในการหางานทำ คุณลักษณะของงานที่ทำ ความสอดคล้องของงานที่ทำกับสาขาวิชา

ที่จบ รายได้ และแผนการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า เมื่ออายุมากขึ้น ร้อยละของผู้จบการศึกษาเพศหญิงจบภาคพิเศษไม่มีความลำบากในการหางานทำ การควบคุมและดูแลการทำงานของลูกน้อง และมีรายได้ปีละ 50,000 เหรียญสหรัฐหรือมากกว่า ร้อยละของผู้เรียนระดับปริญญาโทซึ่งเข้ามาเรียนเพราะต้องการได้โอกาสทำงานที่มีรายได้ดีและต้องการได้รับทุนลดลง ในขณะที่อายุการจบการศึกษาเพิ่มขึ้น ผู้จบการศึกษาอายุ 40 ปี หรือมากกว่าเข้าเรียนสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้าน มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การศึกษา และการค้า ผู้จบการศึกษาทั้งชายและหญิงจากออนตาริโอและควิเบค และผู้จบการศึกษาเพศชายจากจังหวัดทางตะวันตกและปริมณฑลมีวัยน้อยกว่าผู้จบการศึกษาในเขตอื่นๆ ของแคนาดา น้อยกว่าร้อยละ 35 ของผู้จบปริญญาโทวางแผนที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

Adisu, Kinfu. (2006). ได้ทำการวิจัยเรื่อง Impact of enrollment management, marketing and strategic planning on adult higher education เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดการด้านการลงทะเบียน การดำเนินการวางแผนกลยุทธ์และการตลาดด้านแนวโน้มการลงทะเบียน ปัญหาท้าทายที่ประสบอยู่ และปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อรูปแบบการลงทะเบียนอย่างไร โดยศึกษาโปรแกรมบัณฑิตศึกษา 2 โปรแกรม ใน 5 สถาบันอุดมศึกษาในเมืองแกรนด์ แรพิด รัฐมิชิแกน วิธีการวิจัยใช้การสัมภาษณ์คนบด หัวหน้าภาควิชา หรือ ผู้อำนวยการสถาบัน สาขาวิชาในระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจ และการศึกษา รวม 15 คน ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจแนวคิดของการจัดการการลงทะเบียน การตลาด และการวางแผนกลยุทธ์ ปรากฏว่ามีความเชื่อมโยงระหว่างการปฏิบัติและการเติบโตของการลงทะเบียนอยู่บ้าง โดยพบว่ามีคุณสมบัติด้านกลยุทธ์ร่วมกันภายใน 4 โปรแกรม จาก 10 โปรแกรมที่มีการลงทะเบียนเพิ่มขึ้น แต่ความเชื่อมโยงเหล่านั้น ไม่ปรากฏในโปรแกรมที่การลงทะเบียนไม่เพิ่มขึ้น คุณสมบัติเหล่านี้ รวมทั้งการมีผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่อง แนวคิดการจัดการการลงทะเบียน การจัดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเปิดสอนทั้งในรายวิชาและชั้นปี การใช้วิธีการตลาดที่หลากหลาย และมีการทำวิจัยการตลาดเพื่อสนับสนุนความพยายามในการวางแผน นอกจากนี้ 3 ใน 4 โปรแกรมที่เติบโตซึ่งมีการจัดสรรงบประมาณด้านการตลาดอย่างพอเพียง ในขณะที่ 6 โปรแกรมที่การลงทะเบียนลดลง หรือคงที่ ไม่มีการจัดสรรงบประมาณด้านการตลาด ความท้าทายประกอบด้วยงบประมาณที่จำกัด ความจำกัดด้านแนวคิดและวิสัยทัศน์ของบุคลากรของคณะและผู้เกี่ยวข้อง การแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษาในระดับสูง และ การไม่มีการจ้างงานในเขตพื้นที่

Bloomberg, Linda Dale, (2006 : online). ได้ทำวิจัยเรื่องการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้ใหญ่แบบทางไกล กรณีตัวอย่างของชุมชนการเรียนรู้ในการอุดมศึกษาของชาวยิว เป็นการศึกษาประสบการณ์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้เรียนผู้ใหญ่เข้าเรียนทางไกลในโปรแกรมระดับปริญญาโทในการศึกษาของชาวยิว ผู้วิจัยมีข้อสมมติฐานว่างานวิจัยจะค้นพบเอกลักษณ์เฉพาะของการศึกษาของยิว และจะเสนอการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในความท้าทายและความต้องการการศึกษาทางไกลของผู้เรียน สถานที่วิจัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาของยิวที่เปิดสอนโปรแกรมการศึกษาทางไกลสอนแบบการประชุมทางไกลผ่านวีดิโอและเทคโนโลยีออนไลน์ (Video-conferencing and online technology) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วย 2 กลุ่ม เป็นนักศึกษาจำนวน 22 คน เป็นคณาจารย์จำนวน 10 คนวิธีการเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจ และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และแปลผลอยู่บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นคือ 1. แนวคิดของประสบการณ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2. ผลกระทบของการ

เรียนรู้ของบุคคล และ 3. ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคการเรียนรู้ของบุคคล ในแต่ละประเด็น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ การเรียนรู้ทางไกล และ การศึกษาของยิว ผลการวิจัยพบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้สามารถสร้างศักยภาพในบริบทที่ไม่เป็นทางการสำหรับการเรียนรู้ที่ร่วมมือกันหรือแลกเปลี่ยนกัน ข้อค้นพบหลักคือประสบการณ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้ถูกรับรู้ว่ามีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของบุคคลโดยนักศึกษาส่วนใหญ่ การเรียนรู้ใหม่นี้รวมไปถึงการเปิดรับมิติใหม่ ความซาบซึ้งในการเรียนรู้แบบร่วมมือ การคิดแบบสะท้อนและวิพากษ์ และการนำการเรียนรู้ไปใช้ปฏิบัติ ข้อเสนอแนะหลักได้แก่ สถาบันการศึกษาจะได้รับประโยชน์จากการสนทนาที่เพิ่มขึ้นและยั่งยืนเกี่ยวกับประเด็นของชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างโอกาสสำหรับการแลกเปลี่ยนแนวคิดและความรู้ในทุกระดับจะช่วยสร้างวัฒนธรรมของการเรียนรู้ร่วมกัน และจะสร้างเสริมและทำให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้มีความยั่งยืน

McClure, Jennifer L. (2006 : online). ได้ทำการวิจัยเรื่อง Hybrid instruction in higher education: Student characteristics, motivations, expectations, and experiences เนื่องด้วยจำนวนนักศึกษาผู้ใหญ่ที่ลงทะเบียนในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจึงขยายวิธีการสอนเป็นการรวมรูปแบบเผชิญหน้า (face-to-face instruction) ควบคู่ไปกับการสอนออนไลน์ การสอนรายวิชาแบบ hybrid นี้ได้ถูกนำมาใช้เพื่อความพยายามที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนซึ่งสามารถได้ประโยชน์จากการเรียนออนไลน์แทนที่การใช้เวลาเรียนในชั้นเรียน เป้าหมายของ รายวิชาแบบ hybrid คือการรวมคุณลักษณะที่ดีที่สุดของการสอนในชั้นเรียนกับคุณลักษณะที่ดีที่สุดของการเรียนรู้จากการสอนออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีอิสระและมีชีวิตชีวา ลดการใช้เวลานั่งในชั้นเรียน งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล การใช้เทคโนโลยีในการอุดมศึกษา และทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อให้ได้ประเด็นศึกษาเชิงลึกทางด้าน การสอน การเรียนรู้ และการคงอยู่ นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจจำนวน 15 คน ที่ มหาวิทยาลัย Commuter ในตอนกลางของภาคใต้ ใช้วิธีการสอนแบบ hybrid model นักศึกษาที่เข้ามาร่วมการทดลองเล่าประสบการณ์ในการเรียนรายวิชาแบบ hybrid ซึ่งมีคุณค่าต่อคณาจารย์ ผู้บริหาร และนักศึกษาที่สนใจในการเรียนในรูปแบบนี้ ผลการวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดของ Brannan (2002), Buell (2000), Gibson and Graff (1992) and Levitz, Noel, and Richter (1999) เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์และการเกิดแนวคิดของนักศึกษาเอง และแบบการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่มีผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และนักศึกษากับคณะส่งผลต่อการรับรู้ของการเรียนในการสอนรายวิชาแบบ hybrid ตลอดจนคุณค่าของกิจกรรมการสอนที่ใช้ ประเด็นสำคัญที่ได้จากการวิจัยได้แก่ ผลกระทบของคณาจารย์และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า ข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้แก่ การประเมินแบบการเรียนรู้ การฝึกอบรมคณาจารย์และนักศึกษา และสร้างหลักประกันว่ารายวิชาที่มีปริมาณกิจกรรมออนไลน์ที่มีความหมายต่อการเรียนรู้อย่างพอเพียง และประเด็นที่สัมพันธ์ต่อการนำไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอน งานวิจัยต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ของคณาจารย์ การฝึกอบรมคณาจารย์และนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เนื้อหาสาระของรายวิชาที่มีอิทธิพลต่อวิธีการสอน และการจัดการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไรบ้าง

McCarron, James J. (2006 : online) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง Crisis or opportunity: An investigation to determine the state of graduate programs in adult education in the United States and recommendations for survival in the 21st century พบว่า ประวัติการศึกษาผู้ใหญ่มีการขยายตัวในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา โปรแกรมบัณฑิตศึกษาศาขการศึกษผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งในสาขาอุดมศึกษาก็มีการขยายไปตามกัน พื้นฐานและอาชีพของผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่ได้เปลี่ยนไป ผู้เรียนในยุค 50 และ 60 (1950-60) เป็นผู้บริหารจากมหาวิทยาลัย ประมาณช่วงปี 1970 เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นนักการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและทำงานด้านสาธารณสุขของรัฐ ช่วงปี 1980 ผู้เรียนเป็นพนักงานจากองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำการศึกษาผู้ใหญ่ไปใช้งาน อัตราการเข้าเรียนเริ่มลดลงในช่วงปี 1980 ในสถาบันอุดมศึกษาจำนวนผู้สำเร็จระดับปริญญาเอกเริ่มลดลง และโปรแกรมการศึกษาด้านการศึกษาผู้ใหญ่ในสถาบันอุดมศึกษาค่อยๆ ลดลงในระดับชาติอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จำตรวสอบสถานภาพโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อศึกษาเหตุผลที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของหลักสูตรบัณฑิตศึกษาศาขการศึกษผู้ใหญ่ในระดับชาติ และเพื่อเสนอแนะแนวทางที่โปรแกรมบัณฑิตศึกษาศาขการศึกษผู้ใหญ่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดในศตวรรษที่ 21 ได้ดำเนินการสำรวจวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่เปิดหลักสูตรบัณฑิตศึกษาศาขการศึกษผู้ใหญ่ในระดับปริญญาโทและเอก เพื่อตอบคำถาม ดังนี้ 1) แนวโน้มการลงทะเบียนในหลักสูตรนี้ใน 5 ปีที่ผ่านมา 2) อนาคตของโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ควรเป็นอย่างไร 3) ควรทำอะไรเพื่อให้สาขานี้ดำรงอยู่ในโลกการแข่งขันระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21 4) จะเกิดผลอย่างไร ถ้ามาตรฐาน CAPE What effect if any have the CPAE Standards for Graduate Programs in Adult Education had on the number of programs nationally? ในช่วงเวลา 70 ปีที่ผ่านมา ในฐานะศาสตร์ทางวิชาการสาขาหนึ่ง สาขาวิชาได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการตรวจสอบตนเองว่าเป็นสาขาที่เป็นสหวิทยาการ (Emerging Field) หรือเป็นสาขาที่แยกออกมาอย่างชัดเจน (Distinct Field) นัยสำคัญของการเปิดการศึกษาผู้ใหญ่สาขาหนึ่งในการศึกษา ก็เพื่อหลีกเลี่ยงจากการศึกษาชั้นพื้นฐาน 12 ปี แต่เป็นที่ชัดเจนว่าโปรแกรมสาขการศึกษผู้ใหญ่ยังคงดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางโปรแกรมระดับอุดมศึกษา แม้ว่าจะเริ่มต้นศตวรรษที่ 21 วิกฤตนี้ยังคงอยู่กับโอกาสของสาขการศึกษผู้ใหญ่ที่จะกำหนดพันธกิจและกลุ่มผู้เรียน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ระเบียบวิธีวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพจากแบบสอบถาม แบบสำรวจ และการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านการศึกษาผู้ใหญ่ ผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวทางในการประเมินความต้องการ ผลการศึกษาเป้าหมาย ศึกษาหลักสูตรด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่องการฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านปรัชญา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของหลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอนการวัดผล และประเมินผล ของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดปรากฏในบทที่ 2 และ บทที่ 4 และวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อศึกษาจุดแข็ง โอกาส และจุดอ่อน และอุปสรรค ของหลักสูตร ในประเด็น 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร 3) ชื่อหลักสูตร 4) รายวิชาในหลักสูตร 5) จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร 6) เงื่อนไขในการทำวิทยานิพนธ์ และ 7) ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา และเวลาที่จัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปเป็นกรอบการสร้างเครื่องมือ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งหมด 104 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงและสมัครใจประกอบด้วย

- 1) นิสิตที่กำลังศึกษาให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามจำนวน 29 คน
- 2) กลุ่มเป้าหมายผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 65 คน

3) นิสิตที่จบการศึกษาในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปีในระดับปริญญาโทและเอก รวม 10 คนสำหรับการจัดทำสนทนากลุ่ม

3. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

3.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

3.1.1 ร่างกรอบแนวทางการประเมินความต้องการการศึกษาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรใหม่ ตามผลการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 1

3.1.2 กำหนดกรอบและรายละเอียดของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมสำหรับนิสิตระดับปริญญาโท แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบเจาะลึกสำหรับนิสิตระดับปริญญาโท แบบสอบถามความคิดเห็นในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา และแบบสนทนากลุ่ม ตามร่างกรอบแนวทางการประเมินความต้องการการศึกษาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรใหม่ ตามกรอบข้อ 3.1.2

3.1.3 ร่างข้อคำถาม แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความต้องการ และแบบสนทนากลุ่ม ตามกรอบข้อ 3.1.3

3.1.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความต้องการ และแบบสนทนากลุ่ม ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชดา วิมลวัตรเวที และ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ ทำการประเมิน และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามผลการประเมินและข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.1.5 นำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ประเภท คือ 3.2.1 แบบสอบถามความคิดเห็น 3.2.2 แบบสัมภาษณ์ 3.2.3 แบบสอบถามความต้องการ และ 3.2.4 แบบสนทนากลุ่ม ซึ่งแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบสอบถามความคิดเห็น เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาโทที่มีต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาในภาพรวมโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเนื้อหาครอบคลุม 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	12 ข้อ
2. ด้านเนื้อหา/รายวิชา	10 ข้อ

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	13 ข้อ
4. ด้านอาจารย์ผู้สอน	10 ข้อ
5. ด้านการวัดและประเมินผล	10 ข้อ

การให้นำหนักคะแนนในข้อคำถาม 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับมาก
3	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3.2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้กับนิสิตระดับปริญญาโท เรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบเจาะลึกในประเด็นเชิงคุณภาพ

3.2.3 แบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ และปลายเปิด ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล และสถานภาพของผู้สนใจในการศึกษาต่อ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา

3.2.4 แบบสนทนากลุ่ม เป็นแบบกำหนดประเด็นสนทนากลุ่มและการบันทึกข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของนิสิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2547 ถึง 2549

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

4.1 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของนิสิตปัจจุบันระดับปริญญาโท มีจำนวน 29 คน ผู้วิจัยแจกให้นิสิตตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมกลับด้วยตนเอง

4.2 แบบสัมภาษณ์เรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นิสิตปัจจุบันด้วยตนเองและให้นิสิตเขียนตอบอย่างอิสระ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.3 แบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยได้แจกให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการศึกษาจากระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาชุมชน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับเชิญจากภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ให้เข้าร่วมประชุมสัมมนาประเด็นและแนวโน้มทางการศึกษจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีจำนวนประมาณ 80 คน ให้ตอบแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 65 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.25 ของกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เชิญมาเข้าร่วมสัมมนา

4.4 แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดทำสนทนากลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2547-2549 จำนวน 10 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์คำนวณหาค่าสถิติดังนี้

1. ข้อมูลข้อมูลส่วนบุคคล และสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้วิเคราะห์หาคำนวนหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ และรายด้าน

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

3. ข้อมูลปลายเปิดเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสังเคราะห์หาข้อสรุป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย
- ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนิสิตต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
  - 2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
  - 2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอก
  - 3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
  - 3.2 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอก
  - 3.3 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มนิสิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2547 - 2549
- ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษา ผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย

การวิเคราะห์หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรในระดับปริญญาโทจำนวน 5 หลักสูตร และหลักสูตรระดับปริญญาเอก 4 หลักสูตร(รายละเอียดหลักสูตร อยู่ในบทที่ 2) พบว่า โดยภาพรวมหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาแต่ละหลักสูตรต่างมีจุดแข็ง โอกาส ข้อจำกัด และอุปสรรคที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นทั้งกรณีศึกษา และข้อคิดที่มีความสำคัญในการนำมาปรับใช้เมื่อต้องทำการวางแผนทางการพัฒนาหลักสูตรให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้เหมาะสมที่สุด สำหรับประเด็นที่พบจำแนกได้ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร 3) ชื่อหลักสูตร 4) รายวิชาในหลักสูตร 5) จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร 6) เงื่อนไขในการทำวิทยานิพนธ์ และ 7) ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา และเวลาที่จัดการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า แต่ละหลักสูตรมีความชัดเจนในฐานคิดของการจัดทำหลักสูตรขึ้นเพื่อผลิต พัฒนาบุคคล และพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าทางองค์ความรู้ในศาสตร์ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรได้ให้ความสำคัญในแนวทางการผลิตบุคคลใน 2 แนวทางได้แก่ 1) หลักสูตรที่มีขึ้นเพื่อผลิตบุคคลให้มีความรู้ และทักษะทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ หรืองานด้านการศึกษานอกโรงเรียน การพัฒนาชุมชนซึ่งครอบคลุมประเด็นในการจัดทำหลักสูตร การวางแผนและบริหารโครงการ หรือแผนงาน การนิเทศการศึกษา การประเมินผล การศึกษาผู้ใหญ่ และมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ระเบียบวิธีการศึกษาสำรวจปัญหาของชุมชน ตลอดจนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ๆ จากกระบวนการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) หลักสูตรที่มุ่งผลิตนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และนักฝึกอบรมที่มีทักษะในการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต และนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ได้ไปใช้พัฒนาการจัดการและส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาตลอดชีวิตได้ปฏิบัติหน้าที่ตามความสามารถ และเต็มตามประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามทั้ง 2 แนวทางต่างก็ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ

2) กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งนำเสนอได้เป็น 2 ประเด็นคือ

2.1 จุดแข็ง และโอกาส ซึ่งจะพบว่า

หลักสูตรระดับปริญญาโทส่วนใหญ่มีความชัดเจนในการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาต่อโดยไม่จำกัดสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และเมื่อพิจารณาจะพบว่า แต่ละหลักสูตรต่างมีจุดเน้นสำคัญที่ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ แนวโน้มส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่มาจากองค์กรภาครัฐซึ่งเข้าใจได้ว่า มีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มเป้าหมายอื่นๆ สำหรับบุคคลกลุ่มนี้จะปฏิบัติหน้าที่ในแวดวงการศึกษา และการจัดการเรียนรู้หรือส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่หรือผู้ที่ไม่ได้อยู่ในการศึกษาในระบบ และปฏิบัติงานด้านการฝึกอบรม การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ เช่น ผู้ที่ปฏิบัติงานภายใต้สังกัดของ กศน. ซึ่ง

เป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากหลักสูตรที่มีลักษณะเอื้อต่อผู้ที่ปฏิบัติในองค์กรภาครัฐมากกว่า ผู้เรียนที่มาจากองค์กรภาคเอกชน โดยหลักสูตรได้ให้ความสำคัญต่อเทคนิค และวิธีการสอนผู้เรียน วัยผู้ใหญ่ หรือการบริหารงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า บางหลักสูตรค่อนข้างมีการเปิดกว้างต่อกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนที่ไม่ได้เฉพาะแต่ผู้ที่มาจากองค์กรภาครัฐ ดังจะเห็นได้จากเงื่อนไขของคุณสมบัติผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบโรงเรียน การพัฒนาสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้การกำหนดให้มีหลักสูตรตั้งแต่ในระดับปริญญาตรี ย่อมเป็นการคาดหมายล่วงหน้าได้ถึง กลุ่มเป้าหมายที่จะป้อนเข้าสู่หลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา โดยจุดแข็งดังกล่าวมาจากการที่ผู้เรียนระดับปริญญาตรีมีความสนใจ และรู้สึกว่าคุณได้ศึกษาตรงกับสาขาเดิม มีความคุ้นชินกับสิ่งแวดล้อมทั้งสถานที่เรียน และคณาจารย์ผู้สอน

สำหรับหลักสูตรระดับปริญญาเอก พบว่า บางหลักสูตรค่อนข้างระบุความชัดเจนของกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ปฏิบัติงานในชุมชน ข้าราชการผู้นำชุมชน และผู้บริหารในองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะปัจจุบันที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีพนักงานภายใต้สังกัดขององค์กรทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า หลักสูตรนี้มีความเหมาะสม และตอบสนองความต้องการของลักษณะงานที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์โดยตรง ในการนำไปปรับประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติงานในสภาพจริงได้อย่างเหมาะสม แต่ก็มีหลักสูตรที่ค่อนข้างเปิดโอกาสให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่นอกเหนือจากองค์กรภาครัฐ โดยหลักสูตรได้กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นว่า ต้องมีประสบการณ์ทำงานในด้านการสอนการฝึกอบรมเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ การพัฒนาชุมชน หรือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาตลอดชีวิต หรือผู้ที่ทำงานส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต หรือการศึกษาตามอัธยาศัย และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งงานระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติงานในชุมชน รวมทั้งนักวิชาการ นักปฏิบัติการวิชาชีพด้านการศึกษาตลอดชีวิต

2.2 ข้อจำกัด และอุปสรรคของหลักสูตรพบว่า บางกรณีค่อนข้างสร้างข้อจำกัดจากการเจาะจงไปยังกลุ่มผู้เรียนซึ่งเป็นครู หรือบุคลากรที่ต้องปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสอน นักศึกษาผู้ใหญ่ ดังจะเห็นได้จากชื่อรายวิชา หรือเนื้อหาที่ต้องศึกษาซึ่งเป็นไปเพื่อการจัดการเรียนการสอนในภาครัฐมากกว่า ซึ่งประเด็นนี้จึงไม่อาจสร้างความดึงดูดความน่าสนใจให้แก่บุคคลที่มาจากภาคส่วนขององค์กรเอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน

3) ชื่อหลักสูตร ซึ่งนำเสนอได้เป็น 2 ประเด็นคือ

3.1 จุดแข็ง และโอกาส

หลักสูตรส่วนใหญ่ค่อนข้างมีความชัดเจนในประเด็นเกี่ยวกับชื่อหลักสูตรที่สามารถสื่อสารให้เกิดความเข้าใจถึงฐานคิด และลักษณะเบื้องต้นของหลักสูตรว่า มีจุดมุ่งหมายอย่างไร และตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใด นอกจากนี้ชื่อหลักสูตรยังสามารถสะท้อนรายละเอียดกระบวนการจัดการเรียนรู้อันของหลักสูตรตามความต้องการ และความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนได้หรือไม่ สำหรับการวิเคราะห์หลักสูตรพบข้อน่าสนใจบางประการจากการปรับตัวของบางหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคม องค์กรผู้ใช้บัณฑิต และแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงาน หรือบริบททางการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนไป ดังจะพบว่า ชื่อหลักสูตรมีความน่าสนใจและเข้าใจได้ว่า เป็นเงื่อนไขสำคัญในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มาจากองค์กร

ภาคเอกชน เนื่องด้วย ชื่อหลักสูตรให้ความรู้สึกคล้ายคลึงกับศาสตร์ทางการบริหาร ซึ่งน่าจะส่งเสริมต่อการปฏิบัติงาน หรือการนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานทางด้านบริหารตามความคาดหวังของผู้เรียนได้

3.2 ข้อจำกัด และอุปสรรคของหลักสูตร

แม้ว่าหลักสูตรส่วนใหญ่มีชื่อหลักสูตรที่ชัดเจนสามารถสื่อสารให้เกิดความเข้าใจในสาระสำคัญของหลักสูตรได้ แต่ในขณะเดียวกันก็พบข้อควรคำนึงว่า การระบุถึงกลุ่มเป้าหมายและชื่อหลักสูตรย่อมต้องมีผลกระทบต่อกรเพิ่มจำนวนผู้เรียน หรือผู้สนใจที่จะศึกษาในศาสตร์ด้านนี้ แม้ว่าด้วยตัวเนื้อหา หรือรายละเอียดของหลักสูตรประกอบด้วยรายวิชาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนที่มาจากองค์กรในทุกๆ ภาคส่วนโดยไม่ได้จำกัดเฉพาะครู หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มาจากหน่วยงานภาครัฐ หากแต่ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ปฏิบัติงานทางด้าน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มาจากหน่วยงานภาคเอกชน แต่ชื่อหลักสูตร หรือสาขาวิชาที่บางครั้ง อาจกลายเป็นอุปสรรค หรือไม่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งงานที่ต้องปฏิบัติงานในส่วนของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือแม้กระทั่งจากเงื่อนไขข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้ระบุถึงใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ดังปรากฏในมาตรา 53 วรรค 2 ที่กำหนด “ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 31) ประกอบกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : ออนไลน์) ที่ระบุถึงวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้ วิชาชีพทางการศึกษาได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา อื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (ศึกษานิเทศก์) เป็นวิชาชีพควบคุม ซึ่งต้องมีมาตรฐานในการประกอบ วิชาชีพ ดังที่ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ใน หมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 6 และ 7 ได้ระบุว่า ผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาต้องมีมาตรฐานความรู้และมาตรฐาน ประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ทั้งในส่วนของมาตรฐาน ความรู้ ข้อบังคับได้กำหนดให้ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา อีกทั้งต้อง ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง (คุรุสภา.มปป.: ออนไลน์)

4) รายวิชาในหลักสูตร ซึ่งนำเสนอได้ 2 ประเด็นคือ

4.1 จุดแข็ง และโอกาส จากการวิเคราะห์หลักสูตรในระดับปริญญาโทพบความน่าสนใจในการสร้างทางเลือกให้แก่ผู้เรียนในการลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งมีค่าเทียบเท่า 2 หน่วยกิต โดยไม่นับรวมหน่วยกิต แต่มีสิทธิได้รับการยกเว้นไม่ต้องสอบภาษาต่างประเทศ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า เป็นอีกทางเลือกที่น่าจะเกิดประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้เรียนในระดับปริญญาโท เพราะส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานแล้ว และได้ใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน ดังนั้น การเรียนวิชานี้ จึงได้รับการพัฒนา หรือปรับปรุงทักษะต่างๆ ที่นำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงาน และใช้ในการเรียนที่จะต้องมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะจากแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่ออินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มีเว็บไซต์ต่างประเทศจำนวนมาก ที่เป็นประโยชน์ หากผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญ และได้รับการพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ

สำหรับหลักสูตรในระดับปริญญาเอก พบว่า ความน่าสนใจจากการที่มีบางหลักสูตรได้กำหนดเพิ่มรายวิชาใหม่ๆ เข้าไปโดยเป็นรายวิชาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งคิดว่าน่าจะสามารถเรียกความสนใจจากผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชน ที่ต้องทำงานในฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายฝึกอบรม ได้มากขึ้น นอกจากนี้ชื่อรายวิชาต่างๆ ได้มีการปรับเปลี่ยนให้สั้น กระชับ ทันสมัย และสื่อความหมายได้ชัดเจนมากขึ้น เช่น การปรับเป็นชื่อรายวิชาโดยให้มีคำเกี่ยวกับ “การบริหาร” หรือ “การศึกษาตลอดชีวิต” “กระบวนการเรียนรู้ และการสอนผู้ใหญ่” เป็นต้น

4.2 ข้อจำกัด และอุปสรรคของรายวิชาในหลักสูตรพบว่า ความต่างของจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดให้เรียนที่มากกว่าหลักสูตรอื่นๆ โดยภาพรวม ย่อมทำให้ผู้เรียนต้องเรียนในรายวิชามากขึ้น จึงส่งผลให้เกิดอุปสรรคแก่ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางด้านเวลา

5) จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร จากการวิเคราะห์จุดแข็ง และโอกาส พบว่า บางหลักสูตรได้กำหนดให้ลดจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาบังคับลง โดยการตัดรายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน และนำรายวิชาที่เพิ่มเนื้อหาให้มีความครอบคลุม และมีความทันสมัยมาแทน เช่น บางรายวิชาเป็นการผนวกรวมหลักการศึกษาค้นคว้าเข้ากับการศึกษาค้นคว้า การศึกษา จึงทำให้เรียนน้อยลงจากเดิม หรือในบางกรณีหลักสูตรได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตที่น้อยกว่าหน่วยกิตของหลักสูตรอื่นๆ ซึ่งความต่างในประเด็นนี้ อาจเนื่องด้วยจุดมุ่งหมายของแต่ละหลักสูตรต่างกัน ดังที่ เสาวนีย์ เลวลีย์. (2551 : 84) ได้ระบุว่า จุดมุ่งหมายแต่ละหลักสูตรอาจมุ่งเน้นด้านวิชาการซึ่งให้ความสำคัญไปที่การวิจัย และการถ่ายทอดความรู้ทั้งในแขนงที่ตรง และแขนงที่สัมพันธ์ใกล้เคียงกับการประกอบวิชาชีพ ในขณะที่บางหลักสูตรอาจมุ่งเน้นทางวิชาชีพ ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในระดับสูงที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพ

6) การทำวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์

6.1 จุดแข็ง และโอกาส ซึ่งพบว่า

หลักสูตรส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรประเภท แผน ก (ก 2) ที่กำหนดให้ศึกษาตามรายวิชาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตร และต้องดำเนินตามเงื่อนไขเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์ ซึ่งส่วนใหญ่ได้กำหนดหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์ไว้ที่ 12 หน่วยกิต ในขณะที่บางหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์น้อยกว่า และความต่างของจำนวนหน่วยกิตจึงกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนซึ่งไม่มีความถนัดในการทำงานวิจัยได้มีทางเลือกโดยสามารถลงเรียนในรายวิชาอื่นแทน นอกจากนี้ยังพบว่า บางหลักสูตรให้ความสำคัญในการสร้างทางเลือกให้แก่ผู้เรียน โดยหลักสูตรได้กำหนดให้มี แผน ข. ขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะทำสารนิพนธ์ ที่มีค่าเทียบเท่า 6 หน่วยกิต แทนการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่ต้องทำงานควบคู่กับการเรียนให้มีทางเลือก และไม่เป็นภาระที่หนักจนเกินไป เนื่องจากความเข้มข้นในการทำวิจัยจะไม่มากเท่าวิทยานิพนธ์ที่มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต

6.2 ข้อจำกัด และอุปสรรคของหลักสูตร พบว่า บางหลักสูตรมีการกำหนดแผนการเรียนที่ระบุให้ต้องทำวิทยานิพนธ์ซึ่งได้กลายเป็นการจำกัดทางเลือกให้แก่ผู้เรียน ในขณะที่บางหลักสูตรได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในแผนการศึกษาที่เหมาะสมกับความจำเป็น หรือข้อจำกัดของตนเองได้

7) ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา และเวลาที่จัดการเรียนการสอน พบว่า

7.1 จุดแข็ง และโอกาส พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อโดยภาพรวมมาจากข้อได้เปรียบในประเด็นที่ตั้งของสถานศึกษาซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่เขตธุรกิจจะมีความสะดวกในการเดินทางเนื่องด้วยอยู่บนเส้นทางการคมนาคมสำคัญๆ ส่วนสถานศึกษาที่อยู่ในเขตต่างจังหวัดมีจุดแข็งที่สามารถรองรับผู้สนใจเข้าศึกษาต่อซึ่งอยู่เขตจังหวัดใกล้เคียง และที่ไม่ปรากฏว่ามีสถาบันใดที่จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรทางการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกระบบในระดับบัณฑิตศึกษา

7.2 ข้อจำกัด และอุปสรรค พบว่า สถานศึกษาที่มีข้อจำกัด และอุปสรรคจะอยู่ในประเด็นดังนี้ 1) สถานที่จัดการเรียนการสอนไม่ได้อยู่ในเขตตัวเมือง จึงค่อนข้างเป็นอุปสรรคในการเดินทาง สำหรับผู้เรียนที่ทำงาน หรืออาศัยอยู่เขตพื้นที่อื่นๆ นอกจากนี้ 2) จากการสอบถามจากผู้สนใจเข้าศึกษาต่อได้ระบุว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อจะพิจารณาจากความสะดวกในการเดินทาง และการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการบริหารจัดการเวลา เช่น การจัดในช่วงวันเสาร์ - อาทิตย์ จึงมีความสะดวกต่อผู้เรียนมากกว่า

ผู้วิจัยได้สรุปการวิเคราะห์หลักสูตรโดยนำเสนอในตารางที่ 1.1 ดังนี้

วิเคราะห์หลักสูตร	หลักสูตร				ข้อคิดเห็นที่นำไปใช้เป็น เสนอแนะในการพัฒนา หลักสูตร
	ระดับปริญญาโท		ระดับปริญญาเอก		
	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	
1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	- มุ่งตอบสนองว่า จะผลิตมหาบัณฑิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทั้งในระดับกลุ่มผู้เรียน และระดับองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษา ผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย		- ความชัดเจนถึงทิศทางของหลักสูตรที่กำหนดขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการผลิตบุคลากรทางวิชาการ หรือวิชาชีพ เช่น นักวิชาการ นักปฏิบัติการ วิชาชีพด้านการศึกษา ผู้ใหญ่การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย		- การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องมีความชัดเจนและสร้างความหลากหลายเพื่อการผลิตบุคลากรในการเข้าสู่งานด้านการศึกษา ผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งตอบสนองต่อการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
2. กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร	- ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายไว้จึงเป็นการเปิดกว้างต่อผู้เรียนที่สนใจในศาสตร์ - หลักสูตรกำหนดประโยชน์หรือคุณลักษณะผู้เรียนที่กลุ่มเป้าหมายจะได้รับไว้อย่างชัดเจน ในการนำไปใช้ในงานด้านการศึกษา ผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนา	- บางหลักสูตรค่อนข้างมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ เช่น ครู ผู้บริหารหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ใหญ่โดยตรง	- การระบุความชัดเจนของกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาวะสังคมปัจจุบัน เช่น การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - การเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรมาจากองค์กรที่มีความหลากหลายทั้งด้านการศึกษา การพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนา	- บางหลักสูตรให้ความสำคัญทางด้านวิชาการมาก อาจไม่ได้สร้างความแข็งแกร่งหรือการพัฒนาศาสตร์ด้านวิชาชีพทางศาสตร์ด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย	- หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวางมากขึ้น เนื่องด้วยในปัจจุบัน การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในสังคมไทย อีกทั้งต้องมุ่งพัฒนาบุคคลที่ทำงานแล้ว โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งส่วนงานภาครัฐ และเอกชนได้เข้ามา มีโอกาสพัฒนาตนเอง กำหนดสมรรถนะที่ผู้เข้า

วิเคราะห์หลักสูตร	หลักสูตร				ข้อคิดเห็นที่นำไปใช้เป็น เสนอแนะในการพัฒนา หลักสูตร
	ระดับปริญญาโท		ระดับปริญญาเอก		
	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	
	<p>ทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตาม อรรถศาสตร์</p> <p>- บางหลักสูตรสามารถ สร้างโอกาสในการต่อยอดองค์ความรู้ในระดับปริญญาตรีสู่การศึกษา ต่อ ใน ระดับ บัณฑิตศึกษา</p>		<p>ทรัพยากรมนุษย์ ทั้ง ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน</p>		<p>เรียนจะได้รับการพัฒนาจาก หลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน</p>
3. ชื่อหลักสูตร	<p>- สื่อสารให้เกิดความ เข้าใจต่อความมุ่งหมาย ของ หลักสูตร ได้ เหมาะสม</p> <p>- สะท้อนให้เห็นถึง กระบวนการจัดการ เรียนรู้ของหลักสูตร</p> <p>- สร้างโอกาส และจูงใจ ในการตัดสินใจให้แก่ ผู้เรียนที่มาจากองค์กรที่ หลากหลายเช่น องค์กร ภาคเอกชน</p>	<p>ชื่อหลักสูตรบางแห่ง น่าจะส่งผลกระทบต่อ ประเด็นดังนี้</p> <p>- การเพิ่มจำนวนผู้เรียน</p> <p>- การเข้าสู่ตำแหน่งงาน ที่ต้องปฏิบัติในส่วนของ การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์</p> <p>- การได้รับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพตามที่ กฎหมายกำหนด</p>			<p>- ชื่อ หลักสูตร ต้อง ให้ความสำคัญต่อการสื่อถึง ความทันสมัย และสามารถ สร้างความสนใจให้แก่ผู้ที่ สนใจเข้าศึกษาต่อได้บนฐาน ของความต้องการของสังคม ปัจจุบันและเงื่อนไขทาง สังคม กฎหมาย และโอกาส ในการเข้าสู่ตำแหน่งงาน ด้านการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์</p>
4. รายวิชาในหลักสูตร	<p>- การกำหนดให้เรียนใน รายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อได้รับการยกเว้นไม่ ต้อง สอบ ภาษา ต่างประเทศ และช่วยใน</p>	<p>- การกำหนดให้เรียนใน รายวิชาที่มีมากขึ้นยอม ส่ง ผล ต่อ ผู้ เรียน ที่มี ข้อจำกัดทางด้านเวลา</p>	<p>- การกำหนดรายวิชา ใหม่ ๆ เพื่อสร้างความ น่าสนใจให้กลุ่มเป้าหมาย ที่ต้องปฏิบัติงานในฝ่าย ทรัพยากรมนุษย์ หรือ</p>	<p>- บางหลักสูตรมีความ มุ่งเน้นในรายวิชาในเชิง ลึกและเฉพาะเจาะจง มาก จึง อาจ เป็น ข้อจำกัดของการสร้าง</p>	<p>- รายวิชาต้องทันสมัยและ สร้างทางเลือก โดยต้อง สามารถตอบสนององ ความ ต้องการที่หลากหลายของ ผู้เรียนได้</p>

วิเคราะห์หลักสูตร	หลักสูตร				ข้อคิดเห็นที่นำไปใช้เป็น เสนอแนะในการพัฒนา หลักสูตร
	ระดับปริญญาโท		ระดับปริญญาเอก		
	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	
	<p>ด้านการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง</p> <p>- มีความหลากหลายและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน</p>		<p>ฝึกอบรมได้มากขึ้น</p> <p>- ชื่อรายวิชามีความทันสมัย กระชับ แต่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน</p> <p>- บางหลักสูตรมีการกำหนดให้ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาต่องานการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การเสนอผลงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน</p>	<p>ความหลากหลายในการเรียนรู้</p>	<p>- ไม่ควรกำหนดให้เรียนรายวิชามากเกินไป กล่าวคือบางรายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันควรมีการพิจารณา รวมรายวิชาและบูรณาการเนื้อหาเพื่อให้เกิดความครอบคลุมและสะดวกต่อเวลาในการเรียนให้แก่ผู้เรียน</p> <p>- ควรกำหนดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะทางวิชาการ และลงมือปฏิบัติงานทางวิชาชีพของตน เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ</p>
5. จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร	<p>- บางหลักสูตรได้ลดจำนวนหน่วยกิตลงเนื่องจากความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา จึงทำให้เรียนน้อยลง</p>	<p>- การกำหนดหน่วยกิตของแต่ละแห่งไม่เท่ากัน</p>	<p>- เป็นการสร้างอัตลักษณ์ในหลักสูตรว่ามีจุดเน้นอยู่ที่วิชาการ หรือวิชาชีพ</p>	<p>- จำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่ไม่เท่ากันยอมไปเพิ่มจำนวนหน่วยกิตในการทำงานวิจัยที่ต่างกัน</p>	<p>ควรเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรและความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร แต่ไม่ควรให้เรียนมากกว่ามาตรฐานที่กำหนดมากเกินไป</p>
6. เงื่อนไขในการทำวิทยานิพนธ์	<p>- หลักสูตรส่วนใหญ่เป็นประเภท แผน ก (ก 2) ซึ่งกำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์ / ปรินญา นิพนธ์ เพื่อส่งเสริมความรู้ และทักษะในการ</p>	<p>- บางหลักสูตรไม่ได้สร้างทางเลือกให้แก่ผู้เรียนที่ต้องทำงาน และเรียนควบคู่กันในการเลือกศึกษาในแผนการศึกษาอื่น เช่น แผน ข</p>	<p>- หลักสูตรในระดับปริญญาเอกเป็นการผลิตและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการวิจัยซึ่งเป็น</p>	<p>- ความไม่หลากหลายของทางเลือก ซึ่งไม่ได้ให้โอกาสเลือกศึกษาในแผนการศึกษา</p> <p>- บางหลักสูตรกำหนดจำนวนหน่วยกิตของ</p>	<p>- การสร้างทางเลือกเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทำงานวิจัยได้เร็วขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น เช่นการวางแผนการทำวิทยานิพนธ์ การปรึกษางานวิจัยกับ</p>

วิเคราะห์หลักสูตร	หลักสูตร				ข้อคิดเห็นที่นำไปใช้เป็น เสนอแนะในการพัฒนา หลักสูตร
	ระดับปริญญาโท		ระดับปริญญาเอก		
	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	
	<p>ทำงานวิจัยให้แก่ผู้เรียน</p> <p>- บางหลักสูตรได้สร้างทางเลือกโดยกำหนดจำนวนหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ไว้น้อยกว่า 12 หน่วยกิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนที่ไม่ถนัดในการทำวิจัย</p>	<p>ซึ่งทำสารนิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบเท่ากับ 6 หน่วยกิต</p>	<p>การตอบสนองต่อความต้องการของวัตถุประสงค์หลักสูตร ซึ่งทักษะทางการวิจัยถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น และต้องให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน</p> <p>- บางหลักสูตรให้ทางเลือกแก่ผู้เรียนในการเลือกที่จะศึกษาในรูปแบบใด กล่าวคือ แบบ 2.1 ซึ่งมีหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ที่ 36 หน่วยกิต และแบบ 2.2 ที่มีหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์เท่ากับ 48 หน่วยกิต</p>	<p>การทำวิทยานิพนธ์ไว้มากกว่าสถาบันอื่นๆจึงน่าจะถือว่าค่อนข้างหนักสำหรับผู้เรียน</p>	<p>อาจารย์ที่ปรึกษา การประชุมสัมมนาให้ผู้เรียนนำเสนองานวิจัยเป็นระยะ และมีระบบการกำกับ ดูแลติดตาม เป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ ภายในเวลาและแผนที่กำหนด</p>
<p>7. ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา และเวลาที่จัดการเรียนการสอน</p>	<p>- บางสถาบันได้เปรียบในด้านที่ตั้งซึ่งอยู่ในเขตธุรกิจที่มีความสะดวกในเส้นทางการคมนาคม</p> <p>- บางสถาบันสามารถรองรับผู้สนใจเข้าศึกษาต่อซึ่งอยู่เขตจังหวัดใกล้เคียงที่ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกระบบในระดับ</p>	<p>- บางสถาบันมีข้อจำกัดด้านสถานที่ตั้งในการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สะดวกในการเดินทาง ประกอบกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน</p>	<p>- บางหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคปกติ และภาคพิเศษ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน</p>	<p>- บางหลักสูตรจัดการเรียนการสอนในเวลาราชการซึ่งเป็นอุปสรรคต่อผู้เรียนที่ต้องการศึกษาต่อ เนื่องจากการกระทบต่อการพิจารณาความดีความชอบในการขึ้นเงิน และเลื่อนชั้น</p>	<p>- ด้านที่ตั้งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจำกัดในการสร้างทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาแต่เนื่องด้วยความเจริญและการให้ความสำคัญทางเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้</p> <p>- ด้านเวลา ควรกำหนดให้การจัดการเรียนการสอนกระชับ และมีความยืดหยุ่นแต่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนที่</p>

วิเคราะห์หลักสูตร	หลักสูตร				ข้อคิดเห็นที่นำไปใช้เป็น เสนอแนะในการพัฒนา หลักสูตร
	ระดับปริญญาโท		ระดับปริญญาเอก		
	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	จุดแข็ง / โอกาส	ข้อจำกัด / อุปสรรค	
	บัณฑิตศึกษา				ต้องทำงานควบคู่กับการ เรียนด้วย เช่น อาจ กำหนดให้เรียนในเวลานอก ราชการ หรือวันหยุด

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลนิสิตกำลังศึกษา

ตารางที่ 2.1 จำนวนนิสิตระดับปริญญาโท ที่กำลังศึกษา

ลำดับ	ปีที่เข้าศึกษา	นิสิตปริญญาโทภาคพิเศษ		รวม
		ชาย	หญิง	
1	2547	2	3	5
2	2548 (ไม่ได้เปิดสอน)			
3	2549	2	9	11
4	2550	4	2	6
	รวม	8	14	22

ตารางที่ 2.2 จำนวนนิสิตระดับปริญญาเอกที่สำเร็จ และกำลังศึกษา

ลำดับ	ปีที่เข้าศึกษา	นิสิตปริญญาเอกภาคปกติ		รวม
		ชาย	หญิง	
1	2544	6	4	10
2	2545	6	4	10
3	2547	4	6	10
4	2548	7	2	9
5	2550	4	2	6
	รวม	27	18	45

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นิสิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาแนวทางเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน สังคม และชุมชน

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

รายละเอียดผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	15	51.72
1.2 หญิง	14	48.28
รวม	29	100
2. อายุ		
2.1 30 ปีลงไป	7	24.14
2.2 31 - 39 ปี	4	13.79
2.3 40 - 49 ปี	10	34.48
2.4 50 - 59 ปี	8	27.59
รวม	29	100
3. การประกอบอาชีพ		
3.1 รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	19	65.52

รายละเอียดผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.2 อาชีพอิสระ	2	6.90
3.3 พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	7	24.14
3.4 ไม่ระบุ	1	3.45
รวม	29	100
4. ระดับของหลักสูตรที่ศึกษา		
4.1 ปริญญาโท	12	41.38
4.2 ปริญญาเอก	15	51.72
4.3 ไม่ระบุ	2	6.90
รวม	29	100
5. สถานภาพในการศึกษา		
5.1 กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน	24	82.76
5.2 สำเร็จการศึกษาแล้ว	4	13.79
5.3 ไม่ระบุ	1	3.45
รวม	29	100
6. คณะวิชาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี		
6.1 ครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์	13	44.83
6.2 มนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์	6	20.69
6.3 บริหารธุรกิจ	3	10.34
6.4 รัฐประศาสนศาสตร์	1	3.45
6.5 รัฐศาสตร์	1	3.45
6.6 ศิลปศาสตร์	1	3.45
6.7 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	1	3.45
6.8 ไม่ระบุ	3	10.34
รวม	29	100
7. สถานศึกษาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี		
7.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ	15	51.72
7.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏ	9	31.03
7.3 มหาวิทยาลัยสงฆ์	1	3.45
7.4 มหาวิทยาลัยเอกชน	1	3.45
7.5 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	1	3.45
7.6 สถาบันการศึกษาในต่างประเทศ	1	3.45
7.7 วิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา	1	3.45
รวม	29	100

จากตาราง 2.3 นิสิตที่ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นเพศชายจำนวน 15 คน (ร้อยละ 51.72) เพศหญิง 14 คน (ร้อยละ 48.28) มีอายุ 30 ปีลงไป 7 คน (ร้อยละ 24.14) อายุระหว่าง 31 - 39 ปี 4 คน (ร้อยละ 13.79) อายุระหว่าง 40 - 49 ปี 10 คน (ร้อยละ 34.48) และอายุระหว่าง 50 - 59 ปี 8 คน (ร้อยละ 27.59) นิสิตส่วนใหญ่ประกอบรับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ 19 คน (ร้อยละ 65.52) อาชีพอิสระ 2 คน (ร้อยละ 6.90) เป็นพนักงาน / ลูกจ้างบริษัทเอกชน 7 คน (ร้อยละ 24.14) ทั้งนี้เป็นนิสิตที่ศึกษาในหลักสูตรปริญญาโท 12 คน (ร้อยละ 41.38) ระดับปริญญาเอก 15 คน (ร้อยละ 51.72) โดยเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน 24 คน (ร้อยละ 82.76) และสำเร็จการศึกษาแล้ว 4 คน (ร้อยละ 13.79)

นิสิตที่ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากคณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ 13 คน (ร้อยละ 44.83) คณะมนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์ 6 คน (ร้อยละ 20.69) คณะบริหารธุรกิจ 3 คน (ร้อยละ 10.34) คณะวิทยาการจัดการ (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) 1 คน (ร้อยละ 3.45) คณะรัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า แห่งละ 1 คน (ร้อยละ 3.45) ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามประเภทของสถาบันพบว่า เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 15 คน (ร้อยละ 51.72) มหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 คน (ร้อยละ 31.03) มหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยเอกชน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สถาบันการศึกษาในต่างประเทศ และวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา แห่งละ 1 คน(ร้อยละ 3.45)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์นิสิตได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อในภาคศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในประเด็นดังนี้ 1) ช่องทางการรับรู้ข่าวสารของภาควิชา 2) เหตุผลหลักที่จูงใจในการเข้าศึกษาต่อ 3) ความเหมาะสมของค่าใช้จ่าย หรือค่าธรรมเนียมในการศึกษาต่อ

ตาราง 2.4 ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในภาคศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเรียงตามลำดับเหตุผล

ช่องทางในการรับข่าวสารของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การบอกกล่าวจากบุคคลใกล้ชิด	18	65.52
2. คณาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่	3	37.5

จากตาราง 2.4 พบว่า ช่องทางในการสื่อสารที่สำคัญซึ่งนิสิตได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของภาควิชา รวมถึงข้อมูลในการรับสมัครนิสิตจากช่องทาง 2 ลักษณะได้แก่ 1) การบอกกล่าวจากบุคคลคนใกล้ชิด (ร้อยละ 65.52) และ 2) จากคณาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ (ร้อยละ 37.5)

ตาราง 2.5 เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในภาคศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเรียงตามลำดับเหตุผล

ลำดับที่	สาเหตุที่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในภาคศึกษาระดับปริญญาตรี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	ต้องการความรู้ในศาสตร์ทางการศึกษาตลอดชีวิต, การศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบโรงเรียน	8	27.59
2.	ต้องการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน	9	31.03
3.	มีความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และต้องการปรับวุฒิการศึกษาให้เพิ่มขึ้น	2	6.90
4.	ต้องการได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้นจากเดิม	2	6.90
5.	ต้องการมีเครือข่ายเพื่อนร่วมวิชาชีพเดียวกัน และต้องการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ครอบครัว	1	3.45

จากตาราง 2.5 เป็นการลำดับเหตุผลที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจของนิสิตในการเข้าศึกษาต่อที่ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 5 เหตุผลได้แก่ 1) ต้องการความรู้ในศาสตร์ทางการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบโรงเรียน (ร้อยละ 27.59) 2) ต้องการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 31.03) 3) มีความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และต้องการปรับวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้น (ร้อยละ 6.90)

4) ต้องการได้รับคำตอบแทนที่สูงขึ้นจากเดิม (ร้อยละ 6.90) และ 5) ต้องการมีเครือข่ายเพื่อนร่วมวิชาชีพเดียวกันและต้องการที่จะสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ครอบครัว (ร้อยละ 3.45)

ทั้งนี้ นิสิตที่ให้สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้

1. ต้องการได้รับความรู้ และเพิ่มพูนความเข้าใจในศาสตร์ให้มีความลึกซึ้งมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นทางการจัดการศึกษา และการจัดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ความต้องการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติ หรือพัฒนาทักษะโดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรมและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิจัยชุมชน และวัฒนธรรม ตลอดจนแนวโน้มในอนาคตสังคมไทยกำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ความรู้ที่ได้รับจึงย่อมมีความสำคัญและเป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักทางวิชาการ
3. นิสิตที่ให้ข้อมูลได้ระบุว่า ถ้าตนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทย่อมสร้างโอกาสในการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นทั้งในรูปแบบของเงินเดือน หรือการใช้ความรู้ในการหารายได้จากงานอื่นๆ
4. การมีเครือข่ายจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งที่เป็นองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อประมวลข้อมูลต่างๆ มีปรับใช้เพื่อสนับสนุนต่อการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตาราง 2.6 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการเรียน

ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ค่าใช้จ่ายสำหรับการเรียนอยู่ในอัตราที่สูงกว่าสถาบันอื่นๆ	3	10.34
2. ค่าใช้จ่ายสำหรับการเรียนอยู่ในอัตราที่เหมาะสม	26	89.66
รวม	29	100

จากตาราง 2.6 สำหรับความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการเรียนพบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าค่าใช้จ่ายอยู่ในอัตราที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 89.66) แต่อย่างไรก็ตามมีนิสิต (ร้อยละ 10.34) เห็นว่า ค่าใช้จ่ายอยู่ในอัตราที่สูงกว่าสถาบันอื่น โดยนิสิตได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมไว้ว่า ในส่วนของค่าเทอมมีความเหมาะสมมาก และค่อนข้างเอื้อต่อผู้เรียน หรือผู้สนใจอยากศึกษาต่อแต่มีทุนการศึกษาไม่มากนักได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของการศึกษาดูงานค่อนข้างมีค่าใช้จ่ายที่สูง โดยเฉพาะการไปศึกษาดูงานในแต่ละรายวิชา หรือการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ดังนั้นการควบคุมค่าใช้จ่ายจึงค่อนข้างยาก และบางครั้งไม่อาจคาดประมาณการค่าใช้จ่ายได้ ส่วนนิสิตที่เห็นว่า ค่าใช้จ่ายไม่อยู่ในอัตราที่เหมาะสมเพราะเมื่อเทียบเคียงกับสถาบันอื่นๆ แล้วเห็นว่า มีอัตราค่าเล่าเรียนที่สูงกว่า อีกทั้งคิดว่า วิธีการเหมาจ่ายเป็นวิธีการที่ค่อนข้างไม่เหมาะสม ควรใช้ระบบการเก็บตามหน่วยกิตที่ได้ลงทะเบียนในแต่ละภาคการศึกษา เพราะในบางภาคการเรียนมีรายวิชาน้อยแต่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียนในอัตราเหมาจ่าย

2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเป็น 5 ด้านประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหา/รายวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน และการวัดและประเมินผล ทั้งที่เป็นโดยรวม และรายด้าน ดังที่ได้นำเสนอในตาราง 4.7

ตารางที่ 2.7 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่โดยรวม และรายด้าน

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตร			ระดับความคิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
1.	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	29	3.94	0.25	มาก
2.	เนื้อหา / รายวิชา	29	4.00	0.23	มาก
3.	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	29	4.15	0.33	มาก
4.	อาจารย์ผู้สอน	29	4.17	0.31	มาก
5.	การวัดและประเมินผล	29	3.98	0.34	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		29	4.05	0.23	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 = น้อยที่สุด 1.51-2.50 = น้อย 2.51-3.50 = ปานกลาง 3.51-4.50 = มาก 4.51-5.00 = มากที่สุด

จากตาราง 2.7 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านอาจารย์ ($\bar{X} = 4.17$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.15$) ด้านเนื้อหา/รายวิชา ($\bar{X} = 4.00$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.98$) และด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.94$)

ตาราง 2.8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตร			ระดับความคิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
1.	หลักสูตรได้บรรจุรายวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน และสามารถตอบสนองความต้องการด้านวิชาการ และวิชาชีพของผู้เรียน	29	3.90	0.77	มาก
2.	หลักสูตรมีความชัดเจนในหลักคิดและแนวทางการดำเนินงานของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ	29	4.00	0.80	มาก
3.	ให้มีประสบการณ์ตรงในการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปปฏิบัติในสภาพจริงทางการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ	29	4.07	0.88	มาก
4.	หลักสูตรมุ่งเสริมสร้างความสามารถ และทักษะในการวิพากษ์บนหลักการทางวิชาการ	29	3.69	1.04	มาก
5.	สามารถนำความรู้จากหลักการพัฒนาชุมชนไปปรับใช้ใน	29	3.79	1.01	มาก

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อ หลักสูตร			ระดับความ คิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
	บริบทสังคมได้				
6.	หลักสูตรให้ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานวิจัย	29	3.90	0.82	มาก
7.	สามารถนำความก้าวหน้าในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีไปปรับใช้เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษา	29	4.10	0.67	มาก
8.	นำความรู้ในการจัดทำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติตามภาระงานที่รับผิดชอบได้	29	3.86	0.64	มาก
9.	ให้ความรู้ และสามารถนำทักษะในหลักการวางแผน และบริหารโครงการ	29	3.86	0.64	มาก
10.	ส่งเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน	29	4.21	0.62	มาก
11.	หลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษาผู้ใหญ่ได้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน	29	3.52	0.51	มาก
12.	ให้ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนา งานที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	29	4.43	0.50	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		29	3.94	0.25	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 = น้อยที่สุด 1.51-2.50 = น้อย 2.51-3.50 = ปานกลาง 3.51-4.50 = มาก 4.51-5.00 = มากที่สุด

จากตาราง 2.8 แสดงว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ดังนี้ ข้อ 12 สร้างความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.43$) ข้อ 10 ส่งเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 4.21$) ข้อ 7 สามารถนำความก้าวหน้าในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีไปปรับใช้เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษา ข้อ 3 ให้มีประสบการณ์ตรงในการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปปฏิบัติในสภาพจริงทางการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{X} = 4.07$) และข้อ 2 หลักสูตรมีความชัดเจนในหลักคิดและแนวทางการดำเนินงานของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ ($\bar{X} = 4.00$)

ตาราง 2.9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านเนื้อหา/รายวิชา

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตร			ระดับความ คิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
1.	เนื้อหาวิชาตอบสนองการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน	29	4.21	0.49	มาก
2.	ประสบการณ์ที่ได้รับนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานในสภาพจริงของหน่วยงาน หรือนำไปพัฒนาการดำเนินชีวิตประจำวัน	29	4.00	0.54	มาก
3.	เนื้อหาในรายวิชาส่งเสริมให้ใช้เสรีภาพเชิงสร้างสรรค์ในความคิดบนหลักการของการศึกษาผู้ใหญ่	29	4.07	0.59	มาก
4.	รายวิชาต่าง ๆ มีการส่งเสริม และสอดแทรกคุณธรรม และจริยธรรมและจิตสำนึกต่อตนเอง และวิชาชีพ	29	4.14	0.35	มาก

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตร			ระดับความ คิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
5.	รายวิชาในหลักสูตรช่วยฝึกให้ตระหนักต่อความเข้าใจถึงความแตกต่าง และข้อจำกัดภายในบุคคล	29	4.24	0.58	มาก
6.	รายวิชาที่มีความหลากหลายและสามารถสนองต่อความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน	29	4.03	0.50	มาก
7.	เนื้อหาในแต่ละรายวิชาที่มีความสมดุลระหว่างสัดส่วนของความรู้ทางทฤษฎี และทักษะในการปฏิบัติ	29	3.86	0.52	มาก
8.	การศึกษาดูงานในประเทศทำให้เข้าใจถึงวิถีปฏิบัติของสังคมไทยเพื่อนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องต่อการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง	29	4.00	0.93	มาก
9.	การศึกษาดูงานต่างประเทศทำให้เห็นต้นแบบ และสามารถนำแนวทางจากประสบการณ์ตรงไปปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน	29	3.62	1.18	มาก
10.	รายวิชาที่มีความพยายามส่งเสริมความเข้าใจระหว่างศาสตร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการศึกษา	29	3.86	0.70	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		29	4.00	0.23	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 = น้อยที่สุด 1.51-2.50 = น้อย 2.51-3.50 = ปานกลาง 3.51-4.50 = มาก 4.51-5.00 = มากที่สุด

จากตาราง 2.9 แสดงว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านเนื้อหา/รายวิชาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรกดังนี้ ข้อ 5 รายวิชาในหลักสูตรช่วยฝึกให้ตระหนักต่อความเข้าใจถึงความแตกต่างและข้อจำกัดภายในบุคคล ($\bar{X} = 4.24$) ข้อ 1 เนื้อหาวิชาตอบสนองการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 4.21$) ข้อ 3 เนื้อหาในรายวิชาส่งเสริมให้ใช้เสรีภาพเชิงสร้างสรรค์ในความคิดบนหลักการของการศึกษาผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.07$) ข้อ 6 รายวิชาที่มีความหลากหลายและสามารถสนองต่อความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.03$) และข้อ 2 ประสบการณ์ที่ได้รับนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานในสภาพจริงของหน่วยงาน หรือนำไปพัฒนาการดำเนินชีวิตประจำวัน และข้อ 8 การศึกษาดูงานในประเทศทำให้เข้าใจถึงวิถีปฏิบัติของสังคมไทยเพื่อนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องต่อการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง ($\bar{X} = 4.00$)

นิสิตได้ให้ข้อมูลถึงประเด็นเกี่ยวกับรายวิชาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนพบว่า รายวิชาทุกรายวิชาในหลักสูตรสามารถตอบสนอง และตรงต่อความต้องการของนิสิต (ร้อยละ 44.83) ส่วนรายวิชาที่ไม่ตรงกับความต้องการคือรายวิชาการบริหาร และการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่ (ร้อยละ 6.90) ทั้งนี้ นิสิตได้ระบุถึงเหตุผลเพิ่มเติมไว้ว่า การที่หลักสูตรมีรายวิชาที่ตรงกับความต้องการ เนื่องจากนิสิตสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะต่างๆ ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งในลักษณะของการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่นิสิตสังกัด หรือการนำไปใช้ในการทำงานวิจัย ตลอดจนการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ส่วนในกรณีที่นิสิตได้ระบุว่า ไม่ตรงกับความต้องการนี้เป็นไปในลักษณะของการที่ชื่อรายวิชา กับเนื้อหาที่ได้รับไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ชื่อรายวิชาสื่อถึงลักษณะของการบริหารและการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่ แต่ลักษณะของเนื้อหาเป็นไปในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านทรัพยากรมนุษย์ของภาคเอกชน ดังนั้นกรณีตัวอย่างต่างๆ ที่นำมาประกอบการอธิบายจึงไม่สร้างความเข้าใจในเชิงรูปธรรมให้แก่ นิสิตมากนัก

นอกจากนี้ นิสิตได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาดูงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ดังแสดงในตาราง 2.10

ตาราง 2.10 ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาดูงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาดูงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การศึกษาดูงานในประเทศ		
1.1 มีความเหมาะสม	15	51.72
1.2 ไม่มีความเหมาะสม	1	3.45
1.3 ไม่ระบุ	13	44.83
รวม	29	100
2. การศึกษาดูงานในต่างประเทศ		
2.1 มีความเหมาะสม	19	65.52
2.2 ไม่มีความเหมาะสม	10	34.48
รวม	29	100

ในส่วนของความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการศึกษาดูงานทั้งที่เป็นการศึกษาดูงานในประเทศ และ การดูงานในต่างประเทศ พบว่า นิสิตเห็นว่าการศึกษาดูงานในประเทศมีความเหมาะสม (ร้อยละ 51.72) และ ไม่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 3.45) แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตบางประการว่า นิสิตที่ไม่ตอบแบบสัมภาษณ์ในข้อความที่เกี่ยวกับการดูงานในประเทศมีถึงร้อยละ 44.83 นอกจากนี้ นิสิตได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า การดูงานในประเทศแม้มีความเหมาะสมเพราะเป็นการสร้างโลกทัศน์ และ กระตุ้นให้นิสิตมีการพัฒนาตนเอง โดยการได้พบปะกับบุคคลที่ปฏิบัติงานในทางการศึกษาผู้ใหญ่ในหลายๆ แห่ง เพื่อสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาบูรณาการกับการปฏิบัติงานได้อย่าง สอดคล้อง อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ตลอดจน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมชั้น แต่อย่างไรก็ตามต้องการให้มีการปรับเปลี่ยน หรือยืดหยุ่นใน บางประการเช่น ควรมีการประสานงานร่วมกันว่า จะจัดให้นิสิตไปศึกษาดูงานร่วมกันในแต่ละ รายวิชา ซึ่งอาจกำหนดไปว่า ภาคเรียนละกี่ครั้ง แต่เท่าที่เป็นเหมือนแต่ละรายวิชาอาจารย์แต่ละท่าน ต่างคนต่างไป จึงทำให้นิสิตมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นหรือไม่อาจประมาณการค่าใช้จ่ายได้ และต้องลา งานหลายวันซึ่งเป็นปัญหาค่อนข้างมาก

ส่วนการศึกษาดูงานในต่างประเทศ นิสิตเห็นว่า มีความเหมาะสม (ร้อยละ 65.52) และไม่มี ความเหมาะสม (ร้อยละ 34.48) โดยนิสิตให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า สามารถนำความรู้ และ ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ได้รับโดยตรงจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้กับการทำงานในบริบทของ สังคมไทยได้ อีกทั้งยังเป็นการบทเรียนสำคัญในการทำงานร่วมกัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของ เสียงส่วนใหญ่ เพราะต้องมีการลงคะแนนเลือกประเทศที่ต้องไปศึกษาดูงาน แต่อย่างไรก็ตาม นิสิต เห็นว่า แม้จะทราบก่อนเข้าศึกษาว่า ต้องมีการไปศึกษาดูงานยังต่างประเทศ แต่นิสิตได้ให้ข้อเสนอว่า ทางภาควิชาควรระบุให้ชัดเจนถึงความจำนวนครั้งที่นิสิตต้องเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน เนื่องจาก เท่าที่ปฏิบัติกันมาแต่ละรายวิชาไม่ได้ร่วมประสานงานเพื่อวางแผน จึงมีลักษณะเหมือนต่างคนต่างไป ปัญหาจึงเกิดกับนิสิตทั้งในเรื่องการบริหารจัดการเวลา และการกำหนดงบประมาณสำหรับศึกษาดู งาน ส่วนนิสิตที่มีความคิดเห็นว่าการศึกษาดูงานในต่างประเทศไม่มีความเหมาะสมได้ให้เหตุผล เพิ่มเติมว่า ควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องค่าใช้จ่ายของการศึกษาดูงาน เพราะนิสิตแต่ละคนมีข้อจำกัดและ ความพร้อมที่แตกต่างกันออกไปโดยเฉพาะมีผลกระทบอย่างมากต่อนิสิตที่มีทุนทรัพย์จำกัด อาจให้ ทางเลือกอื่นเช่น การทำผลงานแทนสำหรับนิสิตที่ไม่สามารถไปต่างประเทศได้ และบางครั้งนิสิตรู้สึก

ว่าไม่ได้รับประโยชน์จากการศึกษาดูงานมากเท่าใดนัก เพราะบางครั้งรู้สึกว่ ถูกจำกัด และบ่อยครั้ง เหมือนกับเป็นการไปพักผ่อนเสียมากกว่า

ตาราง 2.11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตร			ระดับความ คิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
1.	กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินการตามแผนการสอนที่แจ้งไว้	29	4.21	0.56	มาก
2.	มีการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาในรายวิชา และ กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	29	4.45	0.63	มาก
3.	กิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดแทรกคุณธรรม และ จิตสำนึกที่ดีทางวิชาชีพ	29	4.07	0.53	มาก
4.	การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเหมาะสมในการจัด กระบวนการเรียนรู้	29	3.83	0.66	มาก
5.	ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนว ปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิต	29	4.34	0.68	มาก
6.	กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งส่งเสริมความเข้าใจที่ดีต่อกัน ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน	29	4.31	0.60	มาก
7.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการ เรียนรู้	29	4.21	0.41	มาก
8.	การเรียนการสอนให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	29	4.14	0.64	มาก
9.	รูปแบบการจัดการเรียนรู้สอดคล้องต่อของลักษณะของ เนื้อหารายวิชา	29	4.07	0.65	มาก
10.	กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆส่งเสริมโลกทัศน์ที่กว้างไกล และ ความเข้าใจในมิติ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม	29	4.14	0.92	มาก
11.	ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ และความเข้าใจในการแสดง ความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์	29	4.17	0.54	มาก
12.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมความรู้ และประสบการณ์ตรงจาก ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก	29	3.86	0.69	มาก
13.	กระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนัก และดำเนิน บทบาทของตนที่มีต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม	29	4.21	0.56	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		29	4.15	0.33	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 = น้อยที่สุด 1.51-2.50 = น้อย 2.51-3.50 = ปานกลาง 3.51-4.50 = มาก 4.51-5.00 = มากที่สุด

จากตาราง 2.11 แสดงว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนใน หลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ = 4.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย5 อันดับแรก ดังนี้ ข้อ 2 มีการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาในรายวิชา และกระบวนการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.45) ข้อ 5 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนว ปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X}$ = 4.34) ข้อ 6 กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งส่งเสริมความเข้าใจที่ดี ต่อกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.31) ข้อ 1 กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินการตามแผนการ สอนที่แจ้งไว้ ข้อ 7 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้ และ ข้อ 13 กระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนัก และดำเนินบทบาทของตนที่มีต่อสังคมได้อย่าง

เหมาะสม ($\bar{X} = 4.21$) ข้อ 11 ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ และความเข้าใจในการแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.17$)

เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์นิสิตพบความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ดังแสดงในตาราง 2.12

ตาราง 2.12 ความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สภาพแวดล้อมทางการเรียนเหมาะสม	17	58.62
2. สภาพแวดล้อมทางการเรียนควรได้รับการปรับปรุง	10	34.48
3. ไม่ระบุ	2	6.90
รวม	29	100

เมื่อได้สัมภาษณ์ถึงความเห็นของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.62) มีความคิดเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความเหมาะสม ส่วนนิสิตอีกส่วน (ร้อยละ 34.48) เห็นว่า ควรต้องมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเรียน

นอกจากนี้นิสิตได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า นิสิตเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนโดยรวมมีความเหมาะสมโดยสถานที่มีความเป็นส่วนตัว เอื้อต่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนของภาควิชามีความหลากหลายโดยคณาจารย์ให้ความสนใจ และใกล้ชิด จึงทำให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจแก่นิสิต อีกทั้งมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ที่หลากหลายวิธี เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีมุมมอง และเป็นการเพิ่มโลกทัศน์ที่ส่วนหนึ่งเกิดจากกิจกรรมที่จัดให้นิสิตได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาดูงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่วนเหตุผลที่นิสิตคิดว่า สภาพแวดล้อมควรได้รับการปรับปรุงเนื่องจาก สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยอยู่ในบริเวณที่การจราจรค่อนข้างหนาแน่น และด้วยข้อจำกัดของพื้นที่จึงส่งผลให้สถานที่จอดรถไม่มีความสะดวก นอกจากนี้ห้องเรียนค่อนข้างมีพื้นที่จำกัด และห้องพักที่นิสิตจะใช้ประโยชน์ในการพักผ่อนร่วมกัน หรือการประชุม ค้นคว้าต่างๆ ค่อนข้างแคบ อีกทั้งไม่มีสื่อการเรียนการสอน หรือวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงค่อนข้างไม่สะดวกและไม่ดึงดูดให้นิสิตมาใช้พื้นที่มากนัก

ตาราง 2.13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านอาจารย์ผู้สอน

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตร			ระดับความคิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
1.	คณาจารย์ของภาควิชามีคุณวุฒิ และเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์	29	4.59	0.50	มากที่สุด
2.	การสอนของอาจารย์มีความครอบคลุมต่อวัตถุประสงค์ และขอขยายเนื้อหาตามแผนการเรียนรู้อื่นๆ	29	4.03	0.63	มาก
3.	อาจารย์ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่กระตุ้นความสนใจในเนื้อหาวิชา	29	4.03	0.57	มาก
4.	อาจารย์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	29	4.03	0.63	มาก

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตร			ระดับความ คิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
5.	อาจารย์ให้โอกาสในการร่วมกันกำหนดแผนการเรียน	29	4.07	0.65	มาก
6.	อาจารย์เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเข้าใจใน เนื้อหารายวิชาได้เหมาะสม	29	3.93	0.59	มาก
7.	อาจารย์ให้คำแนะนำในการค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งการ เรียนรู้อื่น	29	4.00	0.67	มาก
8.	อาจารย์อุทิศเวลาในการให้คำปรึกษาเพื่อการดำเนินการวิจัย	29	4.21	0.56	มาก
9.	อาจารย์เข้มงวดในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมตามจิตสำนึกแห่งวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน	29	4.50	0.58	มาก
10.	การสอนของอาจารย์ส่งเสริมทักษะการค้นคว้าเพิ่มเติมตาม ความสนใจที่ตนมีเพื่อต่อยอดความรู้	29	4.28	0.65	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		29	4.17	0.31	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 = น้อยที่สุด 1.51-2.50 = น้อย 2.51-3.50 = ปานกลาง 3.51-4.50 = มาก 4.51-5.00 = มากที่สุด

จากตาราง 2.13 แสดงว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนใน
หลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านอาจารย์ผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดข้อ 1 คณาจารย์ของภาควิชาศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
ในศาสตร์ทางการศึกษาผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.59$) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 4
อันดับแรกดังนี้ ข้อ 9 อาจารย์เข้มงวดในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมตาม
จิตสำนึกแห่งวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.50$) ข้อ 10 การสอนของอาจารย์ส่งเสริมทักษะการค้นคว้า
เพิ่มเติมตามความสนใจที่ตนมีเพื่อต่อยอดความรู้ ($\bar{X} = 4.28$) ข้อ 8 อาจารย์อุทิศเวลาในการให้
คำปรึกษาเพื่อการดำเนินการวิจัย ($\bar{X} = 4.21$) และข้อ 5 อาจารย์ให้โอกาสในการร่วมกันกำหนด
แผนการเรียน ($\bar{X} = 4.07$)

ตาราง 2.14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียน
การสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านการวัดและประเมินผล

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่	ความคิดเห็นต่อหลักสูตร			ระดับความ คิดเห็น
		n	$\bar{X}$	S.D.	
1.	การวัดและประเมินผลดำเนินการโดยเทียบเคียงเพื่อประเมิน ความก้าวหน้าของผู้เรียน	29	4.31	0.60	มาก
2.	การวัด และประเมินผลมีความหลากหลายเหมาะสมกับ สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น	29	4.14	0.70	มาก
3.	การวัด และประเมินผลครอบคลุมจุดมุ่งหมายในกระบวนการ เรียนรู้อื่น	29	4.10	0.77	มาก
4.	การวัดและประเมินผลผลการเรียนดำเนินการโดยผู้สอน	29	3.55	0.63	มาก
5.	ผู้เรียนมีโอกาสประเมินพัฒนาการทางการเรียนของตนเอง	29	3.79	0.62	มาก
6.	ผู้เรียนได้รับโอกาสในการประเมินผู้สอน	29	3.90	0.56	มาก
7.	ผู้เรียนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด กระบวนการเรียนรู้อื่น	29	4.25	0.75	มาก
8.	นำเทคนิควิธีการที่เหมาะสมมาวัดและประเมินผลเพื่อ ตรวจสอบพัฒนาการในการเรียนรู้อื่น	29	4.00	0.71	มาก
9.	การวัดและประเมินผลช่วยให้ผู้เรียนรู้ถึงระดับความสามารถ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงตนเองได้	29	3.97	0.50	มาก
10.	ผู้เรียนได้รับแจ้งถึงพัฒนาการในการเรียนรู้อื่นของตน	29	3.83	0.54	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		29	3.98	0.34	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 = น้อยที่สุด 1.51-2.50 = น้อย 2.51-3.50 = ปานกลาง 3.51-4.50 = มาก 4.51-5.00 = มากที่สุด

จากตาราง 2.14 แสดงว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 การวัด และประเมินผลดำเนินการโดยเทียบเคียงเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.31$) ข้อ 7 ผู้เรียนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.25$) ข้อ 2 การวัด และประเมินผลมีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.14$) ข้อ 3 การวัด และประเมินผลครอบคลุมจุดมุ่งหมายในกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.10$) และข้อ 8 นำเทคนิควิธีการที่เหมาะสมมาวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบพัฒนาการในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์นิสิตเพิ่มเติมได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ และข้อคิดเห็นเพิ่มภายหลังจากที่ได้เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งนำเสนอเป็นรายประเด็นประกอบด้วย 1) ความประทับใจเมื่อได้เข้ามาเป็นนิสิตของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ 2) สิ่งที่ทำให้นิสิตเกิดความลำบากใจมากในการเรียน 3) สิ่งที่นิสิตคิดว่า ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด และ 4) ความคิดเห็นต่อในกรณีหากมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา โดยในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 2.15 ความประทับใจของนิสิตประทับใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเรียงตามลำดับ

ลำดับที่	สิ่งที่ประทับใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	อาจารย์	12	41.38
2.	การจัดการเรียนการสอน	3	10.34
3.	การศึกษาดูงาน	2	6.90
4.	ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตทั้งในฐานะเพื่อนร่วมรุ่น ความเป็นรุ่นพี่ รุ่นน้อง	2	6.90
5.	กิจกรรมต่างๆ ที่ภาควิชาจัดขึ้นเพื่อนิสิต	1	3.45

จากตาราง 2.15 นิสิตที่ตอบแบบสัมภาษณ์ได้ลำดับถึงสิ่งที่ตนมีความประทับใจเมื่อได้เข้ามาเป็นนิสิตของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยให้เรียงลำดับ 5 ความประทับใจ พบว่า 1) อาจารย์ (ร้อยละ 41.38) 2) การจัดการเรียนการสอน (ร้อยละ 10.34) 3) การศึกษาดูงาน (ร้อยละ 6.90) 4) ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตทั้งในฐานะเพื่อนร่วมรุ่น และความเป็นรุ่นพี่ รุ่นน้อง (ร้อยละ 6.90) 5) กิจกรรมต่างๆ ที่ภาควิชาจัดขึ้นเพื่อนิสิต (ร้อยละ 3.45)

ทั้งนี้ นิสิตที่ให้สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้

1. คณาจารย์ของภาควิชาเป็นผู้มีคุณวุฒิ และเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางการศึกษาผู้ใหญ่ และมีความเข้มงวดกวดขันในด้านวิชาการ และให้การอบรมทางคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นิสิต ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความเมตตา และใส่ใจดูแลให้ความช่วยเหลือ นิสิตอย่างใกล้ชิด
2. การจัดการเรียนการสอนของภาควิชา นิสิตเห็นว่า มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมให้นิสิตมีการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการ และการฝึกให้นิสิตมีทักษะในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการเป็นผู้ถึงพร้อมทั้งความรู้ในทฤษฎี และการปฏิบัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานในสภาพจริง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตทั้งในบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่ร่วมกันศึกษาเล่าเรียน และการเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องระหว่างกัน

4. การจัดกิจกรรมต่างๆ ของภาควิชาช่วยให้นิสิตได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน และที่ประทับใจคือ การจัดงานคืนสู่เหย้าซึ่งทำให้ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ได้รู้จักกับศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

ตาราง 2.16 สิ่งที่นิสิตเกิดความลำบากใจมากในการเรียน โดยเรียงตามลำดับ

ลำดับที่	สิ่งที่นิสิตลำบากใจมากในการเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	การจัดสรรเวลาในการเรียนและการทำงาน	6	20.69
2.	การศึกษาดูงานโดยเฉพาะในต่างประเทศ	2	6.90
3.	ความเคร่งเครียดในการแข่งขันทางการเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ และสวัสดิการที่ดูแลนิสิต	1	3.45
4.	การส่งงานที่ได้รับมอบหมายไม่ตรงตามกำหนดเวลา	1	3.45
5.	สุขภาพ และค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการเรียน	1	3.45

จากตาราง 2.16 เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ถึงสิ่งที่ทำให้นิสิตมีความลำบากใจในการเรียนโดยให้นิสิตเรียงลำดับมา 5 ประการพบว่า 1) การจัดสรรเวลาในการเรียน และการทำงาน (ร้อยละ 20.69) 2) การ ศึกษาดูงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในต่างประเทศ (ร้อยละ 6.90) 3) ความเคร่งเครียดในการแข่งขันทางการเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ของภาควิชา และสวัสดิการที่ดูแลนิสิต (ร้อยละ 3.45) 4) การส่งงานที่ได้รับมอบหมายไม่ตรงตามกำหนดเวลา (ร้อยละ 3.45) และ 5) สุขภาพและค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการเรียน (ร้อยละ 3.45)

ทั้งนี้ นิสิตที่สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้

1. การจัดสรรเวลาในการเรียน และการทำงานซึ่งนิสิตเห็นว่า เป็นปัญหาส่วนตัวที่ค่อนข้างสร้างความยุ่งยากให้มากเพราะต้องทำงาน ดูแลครอบครัว และต้องทำงานส่งอาจารย์จึงไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อน แต่จะปรับปรุงและจัดสรรเวลาให้ลงตัวมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษาดูงานโดยเฉพาะในต่างประเทศ นิสิตเห็นว่า เหมือนตนเองถูกบังคับ และการเดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศมีหลายครั้งซึ่งส่งผลต่อการขาดความต่อเนื่องในการค้นคว้ารายวิชา

ตาราง 2.17 สิ่งที่นิสิตคิดว่า ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับ

ลำดับที่	สิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	การสอนควรให้เนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรและเน้นการปฏิบัติจริง	4	13.79
2.	อาจารย์ควรเพิ่มความเข้าใจในตัวนิสิตให้มากขึ้น	3	10.34
3.	ควรมีการจัดสถานที่พักสำหรับนิสิต	2	6.90
4.	ควรเน้นการเรียนเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ เพิ่มการเรียนรู้ออกจากสถานที่จริง และควรมีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตร่วมชั้นให้มากขึ้น	1	3.45

สำหรับตาราง 2.17 ได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด 4 ประการ โดยให้นิสิตเรียงตามลำดับได้แก่ 1) การสอนควรให้เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับหลักสูตร และควรเน้นการปฏิบัติจริง (ร้อยละ 13.79) 2) อาจารย์ควรเพิ่ม

ความเข้าใจในตัวนิสิตให้มากขึ้น (ร้อยละ 10.34) 3) ควรจัดให้มีสถานที่พักผ่อนสำหรับนิสิต (ร้อยละ 6.90) 4) ควรมุ่งเน้นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มเติมในภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น และควรเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้จากสถานที่จริง ตลอดจนควรพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตร่วมชั้นเรียนให้มากขึ้น (ร้อยละ 3.45)

ทั้งนี้ นิสิตที่ให้สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้

1. การสอนควรให้เนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรและเน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งตามความรู้สึกของนิสิตเห็นว่า ในบางรายวิชาค่อนข้างเน้นไปในการบริหารทางภาคเอกชนมากกว่าที่จะเป็นการศึกษาเพื่อสังคม และอยากให้มีความเข้มงวดในการระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา

2. อาจารย์ควรเพิ่มความเข้าใจในตัวนิสิตให้มากขึ้น เนื่องจากด้วยบรรยากาศการเรียนการสอนในบางรายวิชาค่อนข้างเคร่งเครียด จึงอยากให้อาจารย์ให้ความเข้าใจ และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาบรรยากาศให้มีความอบอุ่นระหว่างครู และนิสิตให้มากขึ้น

3. ควรมีการจัดสถานที่พักสำหรับนิสิต ซึ่งอาจทำในลักษณะของสโมสรนิสิตเล็กๆ เพื่อให้ได้พักผ่อน หรือนั่งทำงาน และทำให้นิสิตที่จบ course work แล้วได้กลับมาค้นคว้าเพิ่มเติมก่อนเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

4. ควรเสริมสร้างทักษะทางภาษาอังกฤษโดยเฉพาะทักษะในการพูดสนทนาให้มากขึ้น และอยากให้มีการสร้างวัฒนธรรมในองค์กรขึ้นมาใหม่ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตได้มีโอกาสในการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจ ตลอดจนให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้มากขึ้น

ตาราง 2.18 ความคิดเห็นต่อในกรณีหากมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา โดยเรียงตามลำดับ

ลำดับที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ / การศึกษาตลอดชีวิต	5	17.24
2.	การศึกษาผู้ใหญ่	3	10.34
3.	การศึกษานอกระบบ	2	6.90

จากตาราง 2.18 เมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นของนิสิตในกรณีที่หากเกิดการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา โดยให้นิสิตเรียงลำดับ 3 รายชื่อ ซึ่งนิสิตเห็นว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดอันดับหนึ่งคือ มี 2 ชื่อ ซึ่งได้รับการเสนอโดยมีคะแนนเท่ากันคือ การพัฒนาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการศึกษาตลอดชีวิต (ร้อยละ 17.24) อันดับที่ 2 นิสิตเห็นว่า ชื่อสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ (แบบเต็ม) (ร้อยละ 10.34) และอันดับที่ 3 ควรใช้ชื่อว่า การศึกษานอกระบบ (ร้อยละ 6.90)

ทั้งนี้ นิสิตที่ให้สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ / การศึกษาตลอดชีวิต

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องด้วย ชื่อเดิมคือ “การศึกษาผู้ใหญ่” ให้ความรู้สึกว่าเป็นสาขาวิชาที่จำกัดเฉพาะบุคลากรที่มาจากหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน และควรต้องเปิดกว้างในโอกาสเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ที่มาจากหลายๆ สาขาวิชา โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานในภาคเอกชน ในส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในสาขาวิชาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้วย

การศึกษาตลอดชีวิต แม้ว่า ชื่อสาขาวิชา “การศึกษาผู้ใหญ่” จะตรงกับความต้องการของนิสิตอยู่บ้าง แต่ถ้าสามารถเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ย่อมสอดคล้องกับแนวนโยบาย

ของภาครัฐในการพัฒนาสู่สังคมการเรียนรู้ และสร้างโอกาสในเข้าถึง ส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจให้ผู้เรียนมากกว่าชื่อสาขาเดิม และมีเป้าหมายที่ครอบคลุมทุกช่วงวัยของมนุษย์

2. การศึกษาผู้ใหญ่ นิสิตเห็นว่า เป็นชื่อสาขาที่ตรง และครอบคลุมกับรายวิชาได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับความต้องการในการปฏิบัติงานของนิสิต และนำประโยชน์ไปใช้ต่อการบริหารจัดการจัดการการศึกษานอกโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

3. การศึกษานอกระบบ นิสิตให้เห็นผลว่า รู้สึกว่าเป็นชื่อสาขาที่กว้างกว่าการศึกษาผู้ใหญ่ที่ดูแลก่อนข้างเป็นราชการ และเกี่ยวกับ กศน. โดยตรงทั้งที่เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาแล้วเห็นว่าเหมาะสมกับทุกคนในทุกอาชีพ และคิดว่า น่าจะดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็นทั่วๆ ไปได้ดีกว่าการเป็นสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโท และเอก

การนำเสนอผลการวิเคราะห์จากข้อมูลจากแบบสอบถามผู้สนใจในการศึกษาต่อเกี่ยวกับความคิดเห็นในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม ซึ่งนำเสนอเป็นรายประเด็นประกอบด้วย 3.1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 3.2) การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอก และ 3.3) การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มนิสิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2547 - 2549 โดยในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 3.1 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

	รายละเอียดผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ			
1.1 ชาย		16	24.62
1.2 หญิง		48	73.85
1.3 ไม่ระบุ		1	1.54
	รวม	65	100
2. อายุ			
2.1 30 ปีลงไป		3	4.62
2.2 31 - 39 ปี		9	13.85
2.3 40 - 49 ปี		26	40.00
2.4 50 - 59 ปี		22	33.85
2.5 60 ปีขึ้นไป		4	6.15
2.6 ไม่ระบุ		1	1.54
	รวม	65	100
3. สถานภาพ			
3.1 สมรส		38	58.46
3.2 โสด		23	35.38
3.3 หม้าย		1	1.54
3.4 หย่า		3	4.62
	รวม	65	100
4. ระดับการศึกษา			

รายละเอียดผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.1 ปริญญาตรี	21	32.31
4.2 ปริญญาโท	40	61.54
4.3 ปริญญาเอก	1	1.54
4.4 ไม่ระบุ	3	4.62
รวม	65	100
5. สาขาที่สำเร็จการศึกษา		
5.1 ด้านการศึกษา	57	87.69
5.2 ไม่ใช่ด้านการศึกษา	5	7.69
5.3 ไม่ระบุ	3	4.62
รวม	65	100
6. วุฒิที่สำเร็จการศึกษา		
6.1 การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.ม.)	4	6.15
6.2 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)	27	41.54
6.3 การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.)	1	1.54
6.4 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)	5	7.69
6.5 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)	4	6.15
6.6 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)	5	7.69
6.7 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.)	4	6.15
6.8ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.)	4	6.15
6.9 บัณฑิต (บช.บ.)	1	1.54
6.10 บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)	1	1.54
6.11 รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.)	1	1.54
6.12 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)	1	1.54
6.13 อักษรศาสตรบัณฑิต (อ.บ.)	1	1.54
6.14 คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (คค.ม.)	1	1.54
6.15 ไม่ระบุ	5	7.69
รวม	65	100
7. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา		
7.1 การศึกษาผู้ใหญ่ / การศึกษานอกระบบโรงเรียน / การศึกษาต่อเนื่อง	27	41.54
7.2 บริหารการศึกษา	7	10.77
7.3 ภาษาไทย	4	6.15
7.4 สังคมศึกษา	2	3.08
7.5 การจัดการทั่วไป	1	1.54
7.6 การบริหารธุรกิจ	1	1.54
7.7 การมัธยมศึกษา	1	1.54
7.8 การศึกษาปฐมวัย	1	1.54
7.9 เกษตรศึกษา	1	1.54
7.10 เคมี	1	1.54
7.11 ธุรกิจการเงิน	1	1.54
7.12 ธุรกิจศึกษา	1	1.54
7.13 บริหารงานอุตสาหกรรม	1	1.54
7.14 บริหารธุรกิจ	1	1.54
7.15 บัญชี	1	1.54
7.16 พลศึกษา	1	1.54

รายละเอียดผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7.17 พัฒนาการครอบครัว และเด็ก	1	1.54
7.18 พัฒนาสังคม	1	1.54
7.19 พื้นฐานการศึกษา	1	1.54
7.20 รัฐศาสตร์	1	1.54
7.21 วัตถุประสงค์การศึกษา	1	1.54
7.22 สื่อสารมวลชน	1	1.54
7.23 ไม่ระบุ	7	10.77
รวม	65	100
8. คณะวิชาที่สำเร็จการศึกษา		
8.1 คณะศึกษาศาสตร์	32	49.23
8.2 คณะครุศาสตร์	7	10.77
8.3 คณะเกษตรศาสตร์	2	3.08
8.4 คณะบริหารธุรกิจ	2	3.08
8.5 คณะมนุษยศาสตร์	2	3.08
8.6 คณะรัฐศาสตร์	2	3.08
8.7 บัณฑิตวิทยาลัย	1	1.54
8.8 คณะพลศึกษา	1	1.54
8.9 คณะวิทยาการจัดการ	1	1.54
8.10 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1	1.54
8.11 คณะอักษรศาสตร์	1	1.54
8.12 ไม่ระบุ	13	20.00
รวม	65	100
9. สถาบันที่สำเร็จการศึกษา		
9.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ	45	69.23
9.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏ	9	13.85
9.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏมจธ	1	1.54
9.4 มหาวิทยาลัยเอกชน	1	1.54
9.5 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก	1	1.54
9.6 ไม่ระบุ	8	12.31
รวม	65	100
10. การประกอบอาชีพ		
10.1 รับราชการ	25	38.46
10.2 พนักงาน / ลูกจ้างบริษัทเอกชน	8	12.31
10.3 อาชีพอิสระ	1	1.54
10.4 ไม่ระบุ	31	47.69
รวม	65	100
11. ลักษณะงานที่ปฏิบัติ		
11.1 ผู้สอน	15	23.08
11.2 งานด้านวิชาการ	7	10.77
11.3 งานด้านบริหาร	6	9.23
11.4 งานด้านการฝึกอบรม	4	6.15
11.5 งานด้านการทหาร	1	1.54
11.6 งานด้านธุรการ	1	1.54
11.7 ไม่ระบุ	31	47.69
รวม	65	100

จากตาราง 3.1 ผู้สนใจซึ่งให้ความคิดเห็นในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาเป็นเพศชาย 16 คน (ร้อยละ 24.62) เพศหญิง 48 คน (ร้อยละ 73.85) มีอายุ 30 ปีลงไป 3 คน (ร้อยละ 4.62) อายุ 31 - 39 ปี 9 คน (ร้อยละ 13.85) อายุ 40 - 49 ปี 26 คน (ร้อยละ 40.00) อายุ 50 - 59 ปี 22 คน (ร้อยละ 33.85) และอายุ 60 ปีขึ้นไป 4 คน (ร้อยละ 6.15) อยู่ในสถานภาพสมรส 38 คน (ร้อยละ 58.46) โสด 23 คน (ร้อยละ 35.38) หม้าย 1 คน (ร้อยละ 1.54) และหย่า 3 คน (ร้อยละ 4.62)

ผู้สนใจศึกษาต่อมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี 21 คน (ร้อยละ 32.31) ปริญญาโท 40 คน (ร้อยละ 61.54) และปริญญาเอก 1 คน (ร้อยละ 1.54) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านการศึกษา 57 คน (ร้อยละ 87.69) และไม่ใช่ด้านการศึกษา 5 คน (ร้อยละ 4.62) โดยมีวุฒิการศึกษาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) 4 คน (ร้อยละ 6.15) การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) 27 คน (ร้อยละ 41.54) การศึกษาดุษฎีบัณฑิต 1 คน (ร้อยละ 1.54) ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) 5 คน (ร้อยละ 7.69) ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) 4 คน (ร้อยละ 6.15) ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) 5 คน (ร้อยละ 7.69) ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) 4 คน (ร้อยละ 6.15) ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) 4 คน (ร้อยละ 6.15) บัญชีบัณฑิต (บช.บ.) บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) อักษรศาสตรบัณฑิต (อ.บ.) และคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วุฒิการศึกษาระดับ 1 คน (ร้อยละ 1.54)

ผู้สนใจศึกษาต่อสำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ / การศึกษานอกระบบ โรงเรียน / การศึกษาต่อเนื่อง 27 คน (ร้อยละ 41.54) สาขาบริหารการศึกษา 7 คน (ร้อยละ 10.77) สาขาภาษาไทย 4 คน (ร้อยละ 6.15) สาขาสังคมศึกษา 2 คน (ร้อยละ 3.08) และสาขาการจัดการทั่วไป การบริหารรัฐกิจ การมัธยมศึกษา การศึกษาปฐมวัย เกษตรศึกษา เคมี ธุรกิจการเงิน ธุรกิจศึกษา บริหารงานอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ บัญชี พลศึกษา พัฒนาการครอบครัวและเด็ก พัฒนาสังคม พื้นฐานการศึกษา รัฐศาสตร์ วัตถุประสงค์การศึกษา และสื่อสารมวลชน สาขาวิชาละ 1 คน (ร้อยละ 1.54) โดยสำเร็จการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์ 32 คน (ร้อยละ 49.23) คณะครุศาสตร์ 7 คน (ร้อยละ 10.77) คณะเกษตรศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ คณะวิชาละ 2 คน (ร้อยละ 3.08) บัณฑิตวิทยาลัย คณะพลศึกษา คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีและคณะอักษรศาสตร์ คณะวิชาละ 1 คน (ร้อยละ 1.54)

สำหรับสถาบันการศึกษาที่ผู้สนใจส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 45 คน (ร้อยละ 69.23) รองลงมาเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 คน (ร้อยละ 13.85) นอกจากนั้นเป็นมหาวิทยาลัยราชชมงคล มหาวิทยาลัยเอกชน และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันละ 1 คน (ร้อยละ 1.54) ทั้งนี้ผู้สนใจประกอบอาชีพรับราชการ 25 คน (ร้อยละ 38.46) เป็นพนักงาน / ลูกจ้าง บริษัทเอกชน 8 คน (ร้อยละ 12.31) และอาชีพอิสระ 1 คน (ร้อยละ 1.54) ซึ่งมีลักษณะของงานที่ปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นผู้สอน 15 คน (ร้อยละ 23.08) งานด้านวิชาการ 7 คน (ร้อยละ 10.77) งานด้านบริหาร 6 คน (ร้อยละ 9.23) งานด้านการฝึกอบรม 4 คน (ร้อยละ 6.15) งานด้านการทหาร และงานด้านธุรการด้านละ 1 คน (ร้อยละ 1.54)

3.2 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอก

ตาราง 3.2 องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา

ลำดับที่	องค์ประกอบในการเลือก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม	26	43.33
2.	ด้านหลักสูตร เช่น สาขาวิชา และด้านเงื่อนไขในการสอบคัดเลือก ได้แก่ การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ การกำหนดเกรดเฉลี่ย	13	21.67
3.	ด้านวิธีการจัดการศึกษา	12	20.00
4.	ด้านสถาบัน และอาจารย์ ความมีชื่อเสียงของสถาบันและอาจารย์	17	28.33
5.	ด้านกายภาพ ความสะอาดสวยงาม แสงสว่างพอเพียง	17	28.33
6.	ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา การเดินทาง	24	40.00
รวม (จำนวนผู้ตอบ)		60	100

จากตาราง 3.2 องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา (ระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอก) โดยเรียงตามลำดับเหตุผล 6 ประการได้แก่ 1) ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมต่างๆ (ร้อยละ 43.33) 2) ด้านหลักสูตร เช่น สาขาวิชา และด้านเงื่อนไขในการสอบคัดเลือก ได้แก่ การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ การกำหนดเกรดเฉลี่ย (ร้อยละ 21.67) 3) ด้านวิธีการจัดการศึกษา (ร้อยละ 20.00) 4) ด้านสถาบัน และอาจารย์ ความมีชื่อเสียงของสถาบัน และอาจารย์ (ร้อยละ 28.33) 5) ด้านกายภาพ ความสะอาดสวยงาม แสงสว่างพอเพียง (ร้อยละ 28.33) และ 6) ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา การเดินทาง (ร้อยละ 40.00)

ตาราง 3.3 ชื่อสาขาวิชาที่มีความน่าสนใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาทางการศึกษา

ลำดับที่	ชื่อสาขาวิชาที่ต้องการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	การบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม	24	46.15
2	การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาคนและสังคม	12	23.08
3	การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	11	21.15
4	การศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	8	15.38
4	การศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาคน	8	15.38
5	การศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาคน	13	25
6	การบริหารจัดการเรียนรู้ในระบบและตามอัธยาศัย	9	17.31
7	การบริหารจัดการเรียนรู้ในชุมชน	10	19.23
8	การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม	13	25
	อื่นๆ เช่น		
	- การบริหารและการพัฒนาการศึกษาตลอดชีวิต	1	1.92
	- การบริหารหลักสูตรต่อเนื่องระยะสั้น	1	1.92
	- การบริหารจัดการการศึกษาต่ำกว่าอุดมศึกษา	1	1.92
	- การศึกษาผู้ใหญ่	1	1.92
รวม (จำนวนผู้ตอบ)		52	100

จากตาราง 3.3 ได้แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นที่มีต่อชื่อสาขาวิชาที่มีความน่าสนใจในการเข้าศึกษาต่อตามลำดับไว้ดังนี้ 1) การบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม (ร้อยละ 46.15) 2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (ร้อยละ 23.08) 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ร้อยละ 21.15) 4) การศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาคน (ร้อยละ 15.38) 5) การศึกษานอก

ระบบเพื่อการพัฒนาคน (ร้อยละ 25.00) 6) การบริหารจัดการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย (ร้อยละ 17.31) 7) การบริหารจัดการเรียนรู้ในชุมชน (ร้อยละ 19.23) 8) การศึกษาเพื่อพัฒนาคน และสังคม (ร้อยละ 25.00) และอื่นๆ เช่น การบริหารและการพัฒนาการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารหลักสูตรต่อเนื่องระยะสั้น การบริหารจัดการการศึกษาต่ำกว่าอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ (ร้อยละ 1.92)

3.3 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มนิสิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2547 - 2549

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นในประเด็นจากการสนทนากลุ่มนิสิตที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งนำเสนอเป็นรายประเด็นประกอบด้วย 1) การนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการทำงาน 2) พัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่หลังจากสำเร็จการศึกษา 3) ความคิดเห็นโดยภาพรวมของการเป็นมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อชุมชน 4) ข้อคิดเห็นที่มีต่อการปรับปรุงหลักสูตรในระดับปริญญาโท และ 5) ความสนใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก โดยในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1. การนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการทำงาน

1.1 ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับในการเรียนปริญญาโทที่มีผลต่อการนำไปใช้ในการทำงานได้มากที่สุดประกอบด้วย

1.1 การวางแผนในการปฏิบัติงาน และการมีประสบการณ์การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ตลอดจนมั่นใจเมื่อต้องปฏิบัติงานจริง

1.2 การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

1.3 การเรียนรู้ในเชิงลึกซึ่งทำให้สามารถเรียนรู้รายละเอียดต่างๆ ได้มากขึ้น

1.4 การมีโลกทัศน์ และวิสัยทัศน์ต่อสิ่งต่างๆ ที่กว้างไกลมากขึ้น

1.5 ความมั่นใจในการพูดแสดงความคิดเห็น

1.6 การนำความรู้เรื่องการเขียนโครงการไปใช้

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า ความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับจากการเป็นนิสิตของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้ทุกเรื่องทั้งไม่ว่าจะเป็นในการทำโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา หรือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน อีกทั้งนำไปปรับใช้ในการสอนนักศึกษาได้ด้วย

1.2 ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับในการเรียนปริญญาโทที่นำไปใช้ในการทำงานน้อยที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตร เนื่องด้วยผู้ตอบไม่ได้ปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอน

2. พัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่หลังจากสำเร็จการศึกษา

การพัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่การงานหลังจากสำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้ตอบมีพัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่ได้เป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอก และสามารถพัฒนาความรู้ และความสามารถของตนให้เพิ่มมากขึ้นทั้งในการปฏิบัติงาน และการนำไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผู้ตอบบางส่วนเห็นว่า ไม่มีการพัฒนาการในตำแหน่งเลยหลังจากที่สำเร็จการศึกษา มีแต่ภาระงานที่มากขึ้น แต่ตำแหน่งงานไม่มีให้

3. ความคิดเห็นโดยภาพรวมของการเป็นมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่มีต่อชุมชน

ความคิดเห็นต่อภาพรวมของความเป็นมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่มีต่อชุมชน และสังคม พบว่า เป็นที่คาดหวังจากสังคมภายนอกที่ต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เติบโตตามความสามารถ และสอดคล้องต่อบริบทที่เป็นจริงของสังคม และชุมชน แต่อย่างไรก็ตามผู้ตอบบางคนเห็นว่า เมื่อสำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชานี้แล้ว รับการยอมรับน้อยกว่าสาขาวิชาอื่นๆ ทั้งที่ความสามารถในการปฏิบัติงานไม่ได้ด้อยกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาอื่นๆ

4. ข้อคิดเห็นที่มีต่อการปรับปรุงหลักสูตรในระดับปริญญาโท

ข้อคิดเห็นที่มีต่อการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาโท ด้าน ชื่อ เป้าหมาย หลักสูตร รายวิชา การจัดการเรียนการสอน การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมต่างๆ การวัดผลและประเมินผล การทำวิจัย และ อื่นๆ พบว่า ผู้ตอบให้ข้อคิดเห็นว่าควรขยายหลักสูตรให้กว้างขวาง และครอบคลุมไปยังกลุ่มของการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

5 ความสนใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก

ในกรณีที่ต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ผู้ตอบส่วนหนึ่งให้ความสนใจในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม เนื่องจากผู้ตอบให้ความสำคัญต่อการเน้นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามถ้าจะศึกษาต่อผู้ตอบต้องการให้เน้นความสำคัญไปที่การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ และสังคม และการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

การเสนอความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ตอนที่ 1-3 จากที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาสังเคราะห์รวมเพื่อหาทางเลือกต่างๆ ในประเด็นด้าน 1) การศึกษา 2) กฎหมายทางการศึกษา 3) สังคม เศรษฐกิจ และ 4) ความต้องการของผู้เรียน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) **ด้านการศึกษา** เป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นไปได้เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วยประเด็น 1.1 ชื่อสาขาวิชาหรือชื่อหลักสูตร 1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.3 กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร 1.4 รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร และ 1.5 เงื่อนไขการทำวิทยานิพนธ์ / วิทยานิพนธ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ชื่อสาขาวิชาหรือชื่อหลักสูตร

จากการที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งต่างให้ความเห็นที่ตรงกันว่า ชื่อสาขาวิชาที่เหมาะสม และสอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม และเศรษฐกิจ และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มตัวอย่างควรมีชื่อสาขาวิชาที่เป็นการผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้อุทิศตลอดชีวิต และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

มีความชัดเจนในหลักคิด และแนวทางการดำเนินงานที่เอื้อต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนองค์รวม กล่าวคือ ต้องกำหนดทิศทางของจุดมุ่งหมายหลักสูตรโดยดำเนินการ บนฐานคิด แนวปรัชญา พันธกิจ ในขณะเดียวกันต้องตอบรับต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม และ บริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนต้องมุ่งสร้างสมรรถนะความรู้ และความสามารถทั้งที่เป็นงานในระดับการบริหาร ระดับปฏิบัติการ นักวิชาการและนักวิจัย ทางด้าน การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอด ชีวิต การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการพัฒนาชุมชน การจัดการเรียนการสอนมี ลักษณะให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญ ในวิชาชีพทั้งด้านวิชาการและการวิจัย สามารถสร้างองค์ความรู้ และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการ ปฏิบัติงานได้ ตลอดจนส่งเสริมเจตคติ หรือมุมมองเชิงบวกให้แก่ผู้เรียนในการมุ่งพัฒนา ศักยภาพ ของมนุษย์ และที่สำคัญต้องสามารถนำกระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่ เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย นอกจากนี้หลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมทักษะ และประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างเครือข่ายในการแบ่งปันการเรียนรู้ และบริหารจัดการส่งเสริม เรียนการสอนทางด้านการศึกษานอกระบบผู้ใหญ่

1.3 กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร

หลักสูตรต้องเปิดกว้าง และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายมากขึ้น กล่าวคือ การผลิตผู้เรียนเพื่อป้อนสู่หน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียวอาจพบข้อจำกัดที่มากขึ้น ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายต้องเข้าสู่กลุ่มผู้เรียนที่มาจากองค์กรรัฐวิสาหกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน (non - governmental organization) องค์กรและหน่วยงานในภาคเอกชนและชุมชน ที่ต้องปฏิบัติงานด้าน การจัดการเรียนรู้ หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชุมชน หรือผู้ที่ต้องการพัฒนา ตนเองเพื่อสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน หรือการเข้าสู่ตำแหน่งงานด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1.4 รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร

รายวิชาต้องปรับปรุงให้มีความทันสมัย ไม่ซ้ำซ้อน และต้องบรรจุรายวิชา ทางการบริหารและการจัดการ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของทั้ง ผู้เรียน และหน่วยงานที่ใช้บัณฑิต ตลอดจนทิศทางของความต้องการในตลาดแรงงานที่ เกี่ยวกับงานด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กล่าวคือ รายวิชาต่างๆ ที่จะบรรจุลงในหลักสูตรต้อง ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะทางวิชาชีพขั้นสูงเพื่อการ ปฏิบัติงานตามสภาพจริงขององค์กรที่ตนสังกัดอยู่ ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานเพื่อ สร้างการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรที่ตนสังกัด นอกจากนี้รายวิชาต้องมีความหลากหลาย เพื่อรองรับต่อความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้จำนวนหน่วยกิตในการศึกษาไม่มากเกินไปจน อาจกระทบต่อการจัดสรรเวลาในการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่ต้องทำงานควบคู่ไปด้วย จึงอาจไม่ต้อง เน้นจำนวนรายวิชา มาก แต่ต้องบูรณาการให้ครอบคลุมในภาพกว้างและเจาะลึกตามความสนใจ

1.5 เงื่อนไขในการทำวิทยานิพนธ์ / ปริญญาโท

จากข้อมูลพบว่านิสิตมีความคิดเห็นว่าอาจารย์ของภาควิชาอุทกศาสตร์ในการให้คำปรึกษาเพื่อการดำเนินการวิจัยของนิสิตอยู่ในระดับมาก ควรมีการสร้างแรงจูงใจและกำลังใจให้ผู้เรียนในการทำวิทยานิพนธ์ ด้วยการจัดระบบให้นิสิตทำงานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตรแล้วเสร็จภายในระยะเวลาและแผนการเรียนที่กำหนด โดยการจัดทำแผนการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตแต่ละคนและโดยรวมของสาขาวิชา จัดระบบการให้คำปรึกษา กำกับ ดูแล ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เช่น การจัดที่ปรึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเหมาะสมกับหัวข้อวิจัยและสภาพผู้เรียน การกำหนดมาตรฐานคุณภาพงานวิจัยและความยากง่ายในการดำเนินงานวิจัยของนิสิตในแต่ละระดับการศึกษาให้มีความเท่าเทียมกัน การจัดโครงการคลินิกการวิจัย การมีผู้ช่วยที่ปรึกษางานวิจัยให้นิสิตได้ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง การจัดประชุมสัมมนาให้ผู้เรียนนำเสนองานวิจัยเป็นระยะๆ เป็นต้น

2) กฎหมายทางการศึกษา

แนวทางความเป็นไปเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คือ การกำหนดทิศทางของหลักสูตรโดยดำเนินการบนหลักการของบทบัญญัติของกฎหมายแม่บททางการศึกษา หรือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทั้งขององค์กรทางการศึกษา และระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับ “วิชาชีพควบคุม” จึงส่งผลให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพโดยต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ประกอบกับการมีผลบังคับใช้ของพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (ศึกษานิเทศก์) เป็นวิชาชีพควบคุม ดังนั้นหลักสูตรที่จะทำการพัฒนาขึ้นต้องเอื้อให้ผู้เรียนสามารถรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ โดยหลักสูตรต้องครอบคลุมใน 2 ส่วน กล่าวคือ 1) การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์) และ 2) การจัดการหลักสูตรการสอน หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีความจำเป็นต่อผู้เรียนที่ประกอบวิชาชีพครูผู้สอน

3) สังคม เศรษฐกิจ

การกำหนดหลักสูตรต้องให้ความสำคัญในการศึกษานโยบายทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ กระแสหลักตั้งแต่ระดับมหภาคไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ หรือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และแนวโน้มความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนงานวิจัยที่ได้สะท้อนให้ทราบถึงรายละเอียดของความเป็นไปได้ในการจัดทำหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ตั้งแต่ต้นกระบวนการผลิตจนถึงกระบวนการใช้บัณฑิต เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับความสามารถ และความเชี่ยวชาญของสถาบันในการจัดการศึกษา ตลอดจนสร้างความน่าสนใจโดยการเสนอปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อเพื่อให้สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่สามารถผลิตบุคลากรให้มีคุณภาพท่ามกลางบริบท และวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเพื่อสร้างค่าดัชนีชี้วัดคุณภาพประชากรของประเทศให้สูงขึ้น

4) ความต้องการของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้พัฒนาหลักสูตรต้องลำดับความสำคัญซึ่งอาจพิจารณาได้จากประเด็นดังนี้ 1) ด้านค่าใช้จ่าย 2) เวลาที่จัดการเรียนการสอน และ 3) การนำจุดแข็งของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาปรับประยุกต์ใช้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่

1) ด้านค่าใช้จ่าย จากผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ดังนั้นระบบการชำระค่าใช้จ่ายในการศึกษาอาจต้องสร้างทางเลือก และเอื้อต่อการแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้เรียน โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็น และการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองของผู้เรียน เพราะการลาศึกษาต่อย่อมสร้างผลกระทบต่อผู้เรียนทั้งทางตรง และทางอ้อมทั้งนี้เนื่องจาก การลาศึกษาต่อในเวลาราชการ หรือการศึกษาในหลักสูตรนอกเวลาราชการ ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ทั้งในลักษณะของการประเมินขั้นเงินเดือน หรือการพิจารณาความดีความชอบเลื่อนขั้นหรือตำแหน่งซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้เรียนที่มาจากหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากหลักสูตรที่จะนำเสนอความเป็นไปได้มีความหลากหลายของกลุ่มผู้เรียนซึ่งมีที่มาแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มาจากภาคเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจที่ย่อมได้เปรียบในเรื่องของอัตราเงินเดือน หรือสวัสดิการตอบแทนต่างๆ ซึ่งย่อมมีมากกว่าผู้เรียนที่มาจากหน่วยงานภาครัฐดังนั้น ทั้งนี้ในเรื่องของค่าใช้จ่ายจะผูกโยงกับเรื่องเวลาที่จัดการเรียนการสอนอย่างไม่อาจพิจารณาอย่างแบ่งส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้ที่ทำงานควบคู่ไปด้วย

2) เวลาที่จัดการเรียนการสอน ถือเป็นทั้งโอกาส และอุปสรรคที่สำคัญในการส่งเสริม หรือขัดขวางโอกาสในการเข้าสู่การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ ดังนั้นหลักสูตรที่นำเสนอควรนำประเด็นดังกล่าวมาสร้างเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความน่าสนใจ และดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายได้ตัดสินใจเพื่อศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา โดยวางแผนทางในการสร้างความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น โดยอาจจัดการเรียนการสอนนอกเวลาราชการซึ่งถ้าเป็นไปได้อาจกำหนดให้เข้าเรียนเพียงวันเดียว เพื่อให้ผู้เรียนได้แบ่งเวลาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งย่อมสร้างทางเลือกที่น่าสนใจที่จะเพิ่มน้ำหนักในการตัดสินใจศึกษาต่อให้แก่ผู้เรียนที่ต้องทำงานควบคู่ไปด้วยได้มีการจัดสรรเวลาเพื่อโอกาสทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

3) การนำจุดแข็งของ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ และ การนำความเข้มแข็งของเครือข่ายทั้งศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันมาสร้างระบบการกระจายข่าว และสร้างการรับรู้แก่สังคมภายนอก ตลอดจนต้องสร้างระบบ และช่องทางในการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆ ให้เข้าสู่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายให้มากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานของคณาจารย์ และนิสิต โดยอาจเป็นไปในรูปแบบการจัดประชุมสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แก่องค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในกระแสสังคม หรือบริบททางการศึกษาเพื่อหาจุดสมดุลในการปรับทิศทางหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วนให้มากขึ้น หรือมุ่งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันที่จัดการเรียนการสอนทางศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษา ผู้ใหญ่ ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยในประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งครอบคลุมในประเด็นเกี่ยวกับประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล 3) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล 4) อภิปรายผล และ 5) ข้อเสนอแนะ โดยในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3) เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของผู้ปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย และ 4) เพื่อเสนอความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เป้าหมายการพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน ผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านปรัชญา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของหลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอนการวัดผลและประเมินผล ของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อศึกษาจุดแข็ง โอกาส และจุดอ่อน และอุปสรรค ของหลักสูตร ในประเด็น 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร 3) ชื่อหลักสูตร 4) รายวิชาในหลักสูตร 5) จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร 6) เงื่อนไขในการทำวิทยานิพนธ์ และ 7) ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา และเวลาที่จัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปเป็นกรอบการสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการ

2. ประชากร ได้แก่ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งหมด 104 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงและสมัครใจ ประกอบด้วย 1) นิสิตที่กำลังศึกษาให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

จำนวน 29 คน 2) กลุ่มเป้าหมายผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 65 คน 3) นิสิตที่จบการศึกษาในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปีในระดับปริญญาโทและเอก รวม 10 คนสำหรับการจัดทำสนทนากลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ประเภท ได้แก่ 1. แบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาโทที่มีต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาในภาพรวมโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ – ปัญหาและข้อเสนอแนะ 2. **แบบสัมภาษณ์** เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ใช้กับนิสิตระดับปริญญาโท เรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบเจาะลึกในประเด็นเชิงคุณภาพ 3. **แบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา** เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ และปลายเปิด ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล และสถานภาพของผู้สนใจในการศึกษาต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา และ 4. **แบบสนทนากลุ่ม** เป็นแบบกำหนดประเด็นสนทนากลุ่มและการบันทึกข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของนิสิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2547 ถึง 2549

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้ 1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของนิสิตปัจจุบัน ระดับปริญญาโท มีจำนวน 29 คน ผู้วิจัยแจกให้นิสิตตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมกลับด้วยตนเอง 2. แบบสัมภาษณ์เรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นิสิตปัจจุบันด้วยตนเองและให้นิสิตเขียนตอบอย่างอิสระ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ 3. แบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยได้แจกให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการศึกษาอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาชุมชน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับเชิญจากภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ให้เข้าร่วมประชุมสัมมนาประเด็นและแนวโน้มทางด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีจำนวนประมาณ 80 คน ให้ตอบแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 65 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.25 ของกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เชิญมาเข้าร่วมสัมมนา และ 4.แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดทำสนทนากลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2547-2549 จำนวน 10 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์คำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล และสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้วิเคราะห์การคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เป็นรายข้อ และรายด้าน 3. ข้อมูลปลายเปิดเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสังเคราะห์หาข้อสรุป

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ระดับปริญญาโท จำนวน 4 หลักสูตร และ ระดับปริญญาเอก จำนวน 4 หลักสูตร พบว่า

1. **จุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า มีจุดแข็งและโอกาส** ดังนี้ แต่ละหลักสูตรต่างมีความชัดเจนในฐานะคิดว่า จัดทำหลักสูตรขึ้นเพื่อผลิต พัฒนาบุคคล ตอบสนองต่อความต้องการทั้งในระดับกลุ่มผู้เรียนและระดับองค์กร เพื่อพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าทางองค์ความรู้ในศาสตร์ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา

แนวคิดที่ควรนำไปใช้ ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องมีความชัดเจน และสร้างความหลากหลายเพื่อการผลิตบุคลากรในการเข้าสู่งานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย มุ่งตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. **กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร พบว่า มีจุดแข็งและโอกาส** ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาต่อที่ไม่จำกัดสาขา ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย จึงเป็นการเปิดกว้างต่อผู้เรียนที่สนใจในศาสตร์ หลักสูตรกำหนดประโยชน์หรือคุณลักษณะผู้เรียนที่กลุ่มเป้าหมายจะได้รับไว้อย่างชัดเจน ในการนำไปใช้ในงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย บางหลักสูตรสามารถสร้างโอกาสในการต่อยอดองค์ความรู้ในระดับปริญญาตรีสู่การศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา การระบุความชัดเจนของกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาวะสังคมปัจจุบัน เช่น การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรมาจากองค์กรที่มีความหลากหลายทั้งด้านการศึกษา การพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งภาครัฐ และ ภาคเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ข้อจำกัด และอุปสรรค พบว่า แต่ละหลักสูตรต่างมีจุดสำคัญที่ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายแต่ละหลักสูตรแตกต่างกันไม่มากนัก บางหลักสูตรให้ความสำคัญทางด้านวิชาการมาก อาจไม่ได้สร้างความแข็งแกร่ง หรือการพัฒนาศาสตร์ด้านวิชาชีพทางศาสตร์ด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย บางหลักสูตรค่อนข้างมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ เช่น ครู ผู้บริหารหรือบุคลากรทางด้านการศึกษาที่ปฏิบัติงานกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ใหญ่โดยตรง เห็นได้จากชื่อรายวิชา หรือเนื้อหาที่ต้องศึกษาซึ่งเป็นไปเพื่อการจัดการเรียนการสอน

ในภาครัฐมากกว่า ซึ่งประเด็นนี้จึงไม่อาจสร้างความดึงดูดความน่าสนใจให้แก่บุคคลที่มาจากภาค ส่วนขององค์กรเอกชน

แนวทางการนำไปใช้ ได้แก่ หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวางมากขึ้น เนื่องด้วยในปัจจุบันการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในสังคมไทย อีกทั้งต้องมุ่งพัฒนาบุคคลที่ทำงานแล้ว โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาการเรียนรู้อันเป็นส่วนงานภาครัฐ และเอกชนได้เข้ามามีโอกาสพัฒนาตนเอง การหนดสมรรถนะที่ผู้เข้าเรียนจะได้รับ การพัฒนาจากหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

3. ชื่อหลักสูตร พบว่า จุดแข็งและโอกาส ดังนี้ สื่อสารให้เกิดความเข้าใจต่อความมุ่งหมายของหลักสูตรได้เหมาะสม สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้อันสำคัญของหลักสูตร สร้างโอกาส และจูงใจในการตัดสินใจให้แก่ผู้เรียนที่มาจากองค์กรที่หลากหลายเช่น องค์กรภาคเอกชน

ข้อจำกัดและอุปสรรค ได้แก่ ชื่อหลักสูตรส่งผลกระทบต่อ การเข้าสู่ตำแหน่งงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานในส่วนของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือการพัฒนาบุคลากร และส่งผลจำนวนผู้สมัครเข้าเรียน ตลอดจนการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด

แนวทางการนำไปใช้ ได้แก่ ชื่อหลักสูตรต้องให้ความสำคัญต่อการสื่อถึงความทันสมัย และสามารถสร้างความสนใจให้แก่ผู้ที่สนใจเข้าศึกษาต่อได้บนฐานของความต้องการของสังคมปัจจุบันและเงื่อนไขทางสังคม กฎหมาย และโอกาสในการเข้าสู่ตำแหน่งงานด้านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

4. รายวิชาในหลักสูตร พบว่า จุดแข็งและโอกาส ดังนี้ การกำหนดให้เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อได้รับการยกเว้นไม่ต้องสอบภาษาต่างประเทศ กำหนดให้มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง การกำหนดรายวิชาใหม่ๆ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องปฏิบัติงานในฝ่ายทรัพยากรมนุษย์หรือฝึกอบรมได้มากขึ้น ชื่อรายวิชาที่มีความทันสมัยกระชับ แต่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน การกำหนดให้ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การเสนอผลงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน มีความหลากหลายและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

ข้อจำกัดและอุปสรรค ได้แก่ การกำหนดให้เรียนในรายวิชาที่มีมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางด้านเวลา บางหลักสูตรมีความมุ่งเน้นในรายวิชาในเชิงลึกและเฉพาะเจาะจงมาก จึงอาจเป็นข้อจำกัดของการสร้างความหลากหลายในการเรียนรู้

แนวทางการนำไปใช้ ได้แก่ รายวิชาต้องทันสมัยและสร้างทางเลือก โดยต้องสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนได้ ไม่ควรกำหนดให้เรียนรายวิชามากเกินไป กล่าวคือบางรายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันควรมีการพิจารณารวมรายวิชาและบูรณาการเนื้อหาเพื่อให้เกิดความครอบคลุมและสะดวกต่อเวลาในการเรียนให้แก่ผู้เรียน ควรกำหนดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะทางวิชาการ และลงมือปฏิบัติงานทางวิชาชีพของตนเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ

5. จำนวนหน่วยกิต พบว่า จุดแข็งและโอกาส มีดังนี้ บางหลักสูตรได้ลดจำนวนหน่วยกิตลงเนื่องจากความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาจึงทำให้ใช้เวลาเรียนน้อยลง จำนวนหน่วยกิตที่แตกต่างกันเพราะเน้นการสร้างอัตลักษณ์ของหลักสูตรว่ามีจุดเน้นอยู่ที่วิชาการ หรือวิจัย หรือวิชาชีพ

จุดอ่อนและอุปสรรค พบว่า การกำหนดหน่วยกิตของแต่ละแห่งไม่เท่ากัน จำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่ไม่เท่ากัน ทำให้จำนวนหน่วยกิตในการวิทยานิพนธ์แตกต่างกัน

แนวทางการนำไปใช้ ได้แก่ มาตรฐานหลักสูตรและความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร แต่ไม่ควรให้เรียนมากกว่ามาตรฐานที่กำหนดมากเกินไป

6. การทำวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ พบว่า **จุดแข็งและโอกาส** ดังนี้ หลักสูตรส่วนใหญ่เป็นประเภท แผน ก (ก 2) ซึ่งกำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์ / ปริญญาานิพนธ์ เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในการทำงานวิจัยให้แก่ผู้เรียน หลักสูตรในระดับปริญญาเอกเป็นการผลิต และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการวิจัยซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของวัตถุประสงค์หลักสูตร ซึ่งทักษะทางการวิจัยถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น และต้องให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน บางหลักสูตรให้ทางเลือกแก่ผู้เรียนในการเลือกที่จะศึกษา แบบ 2.1 ซึ่งมีหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ที่ 36 หน่วยกิต หรือ แบบ 2.2 ที่มีหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์เท่ากับ 48 หน่วยกิต

ข้อจำกัดและอุปสรรค ได้แก่ บางหลักสูตรไม่ได้สร้างทางเลือกให้แก่ผู้เรียนที่ต้องทำงานเลือกศึกษาในแผนการศึกษาอื่น เช่น แผน ข ซึ่งทำสารนิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบเท่ากับ 6 หน่วยกิต ความไม่หลากหลายของทางเลือก ซึ่งไม่ได้ให้โอกาสเลือกศึกษาในแผนการศึกษา บางหลักสูตรกำหนดจำนวนหน่วยกิตของการทำวิทยานิพนธ์ไว้มากกว่าสถาบันอื่นๆ ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนมากขึ้น

แนวทางการนำไปใช้ ได้แก่ การสร้างทางเลือกเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทำงานวิจัยได้เร็วขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น เช่นการวางแผนการทำวิทยานิพนธ์การปรึกษางานวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษา การประชุมสัมมนาให้ผู้เรียนนำเสนอานวิจัยเป็นระยะ และมีระบบการกำกับ ดูแลติดตาม เป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ ภายในเวลาและแผนที่กำหนด

7. ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา และเวลาที่จัดการเรียนการสอน พบว่า **จุดแข็งและโอกาส** ดังนี้ บางสถาบันได้เปรียบในด้านที่ตั้งซึ่งอยู่ในเขตธุรกิจที่มีความสะดวกในเส้นทางการคมนาคม บางหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคปกติ และภาคพิเศษเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

ข้อจำกัดและอุปสรรค พบว่า บางสถาบันมีข้อจำกัดด้านสถานที่ตั้งในการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สะดวกในการเดินทางประกอบกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน บางหลักสูตรจัดการเรียนการสอนในเวลาราชการซึ่งเป็นอุปสรรคต่อผู้เรียนที่ต้องการศึกษาต่อ เนื่องจากการลาศึกษาต่อเป็นการกระทบต่อการพิจารณาความดีความชอบในการขึ้นเงิน และเลื่อนขั้น

แนวทางการนำไปใช้ ได้แก่ ด้านที่ตั้งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจำกัดในการสร้างทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา แต่เนื่องด้วยความเจริญและการให้ความสำคัญทางเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้ ด้านเวลา ควรกำหนดให้การจัดการเรียนการสอนกระชับ และมีความยืดหยุ่นแต่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนที่ต้องทำงานควบคู่กับการเรียนด้วย เช่นอาจกำหนดให้เรียนในเวลานอกราชการ หรือวันหยุด

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

นิสิตที่ตอบแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามเป็นเพศชายจำนวน 15 คน (ร้อยละ 51.72) เพศหญิง 14 คน (ร้อยละ 48.28) มีอายุ 30 ปีลงไป 7 คน (ร้อยละ 24.14) อายุระหว่าง 31 - 39 ปี 4 คน (ร้อยละ 13.79) อายุระหว่าง 40 - 49 ปี 10 คน (ร้อยละ 34.48) และอายุระหว่าง 50 - 59 ปี 8 คน (ร้อยละ 27.59) นิสิตส่วนใหญ่ประกอบรับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ 19 คน (ร้อยละ 65.52) อาชีพอิสระ 2 คน (ร้อยละ 6.90) เป็นพนักงาน / ลูกจ้างบริษัทเอกชน 7 คน (ร้อยละ 24.14) ทั้งนี้เป็นนิสิตที่ศึกษาในหลักสูตรปริญญาโท 12 คน (ร้อยละ 41.38) ระดับปริญญาเอก 15 คน (ร้อยละ 51.72) โดยเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน 24 คน (ร้อยละ 82.76) และสำเร็จการศึกษาแล้ว 4 คน (ร้อยละ 13.79)

นิสิตที่ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากคณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ 13 คน (ร้อยละ 44.83) คณะมนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์ 6 คน (ร้อยละ 20.69) คณะบริหารธุรกิจ 3 คน (ร้อยละ 10.34) คณะวิทยาการจัดการ (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) 1 คน (ร้อยละ 3.45) คณะรัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า แห่งละ 1 คน (ร้อยละ 3.45) ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามประเภทของสถาบันพบว่า เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 15 คน (ร้อยละ 51.72) มหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 คน (ร้อยละ 31.03) มหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยเอกชน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สถาบันการศึกษาในต่างประเทศ และวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา แห่งละ 1 คน (ร้อยละ 3.45)

2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สรุปได้ ทั้งโดยรวม และรายด้าน 5 ด้าน พบว่า นิสิตที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.23) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านอาจารย์ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.31) ด้านการจัดการกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.33) ด้านเนื้อหา/รายวิชา ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.23) ด้านการวัด และประเมินผล ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.34) และด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.25)

2.2.1 ด้านอาจารย์ผู้สอน นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ได้แก่ คณาจารย์ของภาควิชามีคุณวุฒิ และเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางการศึกษาผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.50) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 4 อันดับแรกดังนี้ อาจารย์เข้มงวดในการปลูกฝังความรับผิดชอบตนเอง และสังคมตามจิตสำนึกแห่งวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.58) การสอนของอาจารย์ส่งเสริมทักษะการค้นคว้าเพิ่มเติมตามความสนใจที่ตนมีเพื่อต่อยอดความรู้ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.65) อาจารย์อุทิศเวลาในการให้คำปรึกษาเพื่อการดำเนินการวิจัย ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.56) และอาจารย์ให้โอกาสในการร่วมกันกำหนดแผนการเรียน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.65)

2.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D.=0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ดังนี้ มีการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาในรายวิชา และกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.63) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.34$, S.D.=0.68) กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งส่งเสริมความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.60) กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินการตามแผนการสอนที่แจ้งไว้ ($\bar{X} = 4.21$, S.D.=0.56) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้ และ กระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนัก และดำเนินบทบาทของตนที่มีต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.21$, S.D.=0.41) ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ และความเข้าใจในการแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.17$, S.D.=0.54) **ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน** พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.62) มีความคิดเห็นว่าคุณภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความเหมาะสม ส่วนนิสิตอีกส่วน (ร้อยละ 34.48) เห็นว่า ควรต้องมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเรียน

2.2.3 ด้านเนื้อหา/รายวิชา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D.=0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรกดังนี้ รายวิชาในหลักสูตรช่วยฝึกให้ตระหนักถึงความเข้าใจถึงความแตกต่าง และข้อจำกัดภายในบุคคล ($\bar{X} = 4.24$, S.D.=0.58) เนื้อหาวิชาตอบสนองการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 4.21$, S.D.=0.49) เนื้อหาในรายวิชาส่งเสริมให้ใช้เสรีภาพเชิงสร้างสรรค์ในความคิดบนหลักการของการศึกษาผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=0.59) รายวิชามีความหลากหลายและสามารถสนองต่อความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.03$, S.D.=0.50) และ ประสบการณ์ที่ได้รับนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานในสภาพจริงของหน่วยงาน หรือนำไปพัฒนาการดำเนินชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.00$, S.D.=0.54) และ การศึกษาดูงานในประเทศทำให้เข้าใจถึงวิถีปฏิบัติของสังคมไทยเพื่อนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องต่อการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง ($\bar{X} = 4.00$, S.D.=0.93)

นิสิตได้ให้ข้อมูลถึงประเด็นเกี่ยวกับรายวิชาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนพบว่า รายวิชาทุกรายวิชาในหลักสูตรสามารถตอบสนอง และตรงต่อความต้องการของนิสิต (ร้อยละ 44.83) ส่วนรายวิชาที่ไม่ตรงกับความต้องการคือรายวิชาการบริหาร และการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่ (ร้อยละ 6.90)

ในส่วนของความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการศึกษาดูงานทั้งที่เป็นการดูงานในประเทศ และการดูงานในต่างประเทศ พบว่า นิสิตเห็นว่าการศึกษาดูงานในประเทศมีความเหมาะสม (ร้อยละ 51.72) และ ไม่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 3.45) และการศึกษาดูงานในต่างประเทศ นิสิตเห็นว่า มีความเหมาะสม (ร้อยละ 65.52) และ ไม่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 34.48)

2.2.4 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ดังนี้ การวัดและประเมินผลดำเนินการโดยเทียบเคียงเพื่อประเมินความก้าวหน้า

ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.60) ผู้เรียนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=0.75) การวัด และประเมินผลมีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.14$, S.D.=0.70) การวัด และประเมินผลครอบคลุมจุดมุ่งหมายในกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.10$, S.D.=0.77) และ นำเทคนิควิธีการที่เหมาะสมมาวัด และประเมินผลเพื่อตรวจสอบพัฒนาการในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D.=0.71)

2.2.5 ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D.=0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ดังนี้ สร้างความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.43$, S.D.=0.50) ส่งเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 4.21$, S.D.=0.62) สามารถนำความก้าวหน้าในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีไปปรับใช้เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.10$, S.D.=0.67) ให้มีประสบการณ์ตรงในการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปปฏิบัติในสภาพจริงทางการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=0.88) และหลักสูตรมีความชัดเจนในหลักคิดและแนวทางการดำเนินงานของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ ($\bar{X} = 4.00$, S.D.=0.80)

นิสิตมีความคิดเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย คือ หลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษาผู้ใหญ่ได้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน ($\bar{X} = 3.52$, S.D.=0.51) หลักสูตรมุ่งเสริมสร้างความสามารถ และทักษะในการวิพากษ์บนหลักการทางวิชาการ ($\bar{X} = 3.69$, S.D.=1.04) และ สามารถนำความรู้จากหลักการพัฒนาชุมชนไปปรับใช้ในบริบทสังคมได้ ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=1.01)

2.3 ความต้องการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตผู้ปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาดลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมผู้ใหญ่ จากกลุ่มตัวอย่างนิสิตปัจจุบัน สรุป ความต้องการได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ 2) ความเหมาะสมเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในทางการศึกษา 3) ความประทับใจ และสิ่งที่ทำให้นิสิตลำบากใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4) สิ่งที่นิสิตคิดว่า ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด และ 5) ความคิดเห็นต่อในกรณีหากมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ช่องทางในการรับรู้ข่าวสารการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อ พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.52) ได้รับรู้ข่าวสารการรับสมัครเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ผ่านการบอกกล่าวจากบุคคลใกล้ชิด นอกจากนี้ นิสิตส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 37.5) รับทราบข่าวสารจากคณาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

2.3.2 เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท การศึกษาผู้ใหญ่ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ต้องการความรู้ในศาสตร์ทางการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบโรงเรียน (ร้อยละ 27.59) 2) ต้องการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 31.03) 3) มีความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และต้องการปรับวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้น (ร้อยละ 6.90) 4) ต้องการได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้นจากเดิม (ร้อยละ 6.90) และ 5) ต้องการมีเครือข่ายเพื่อนร่วมวิชาชีพเดียวกันและต้องการที่จะสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ครอบครัว (ร้อยละ 3.45)

นอกจากนี้ นิสิตต้องการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติ หรือพัฒนาทักษะโดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรมและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิจัยชุมชน และวัฒนธรรม ตลอดจนแนวโน้มในอนาคตสังคมไทยกำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ความรู้ที่ได้รับจึงย่อมมีความสำคัญและเป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักทางวิชาการ นิสิตที่ให้ข้อมูลได้ระบุว่า ถ้าตนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทย่อมสร้างโอกาสในการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นทั้งในรูปแบบของเงินเดือน หรือการใช้ความรู้ในการหารายได้จากงานอื่นๆ การมีเครือข่ายจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งที่เป็นองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อประมวลข้อมูลต่างๆ มีปรับใช้เพื่อสนับสนุนต่อการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3.2 ความเหมาะสมเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในทางการศึกษา นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่า ค่าใช้จ่ายอยู่ในอัตราที่มีความเหมาะสม (ร้อยละ 89.66) แต่อย่างไรก็ตามมีนิสิต (ร้อยละ 10.34) เห็นว่า ค่าใช้จ่ายอยู่ในอัตราที่สูงกว่าสถาบันอื่น โดยนิสิตได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมไว้ว่า ในส่วนของค่าเทอมมีความเหมาะสมมาก และค่อนข้างเอื้อต่อผู้เรียน หรือผู้สนใจอยากศึกษาต่อแต่มีทุนการศึกษาไม่มากนักได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของการศึกษาดูงานค่อนข้างมีค่าใช้จ่ายที่สูง โดยเฉพาะการไปศึกษาดูงานในแต่ละรายวิชา หรือการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ดังนั้นการควบคุมค่าใช้จ่ายจึงค่อนข้างยาก และบางครั้งไม่อาจคาดประมาณการค่าใช้จ่ายได้ ส่วนนิสิตที่เห็นว่า ค่าใช้จ่ายไม่อยู่ในอัตราที่เหมาะสมเพราะเมื่อเทียบเคียงกับสถาบันอื่นๆ แล้วเห็นว่า มีอัตราค่าเล่าเรียนที่สูงกว่า อีกทั้งคิดว่า วิธีการเหมาจ่ายเป็นวิธีการที่ค่อนข้างไม่เหมาะสม ควรใช้ระบบการเก็บตามหน่วยกิตที่ได้ลงทะเบียนในแต่ละภาคการศึกษา เพราะในบางภาคการเรียนมีรายวิชาน้อยแต่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียนในอัตราเหมาจ่าย

2.3.3 ความประทับใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิต ของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเรียงลำดับ 5 ความประทับใจ พบว่า 1) อาจารย์ (ร้อยละ 41.38) 2) การจัดการเรียนการสอน (ร้อยละ 10.34) 3) การศึกษาดูงาน (ร้อยละ 6.90) 4) ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตทั้งในฐานะเพื่อนร่วมรุ่น และความเป็นรุ่นพี่ รุ่นน้อง (ร้อยละ 6.90) 5) กิจกรรมต่างๆ ที่ภาควิชาจัดขึ้นเพื่อนิสิต (ร้อยละ 3.45)

นิสิตที่ให้สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้ 1. คณาจารย์ของภาควิชาเป็นผู้มีคุณวุฒิ และเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางการศึกษาผู้ใหญ่ และมีความเข้มงวดกวดขันในด้านวิชาการ และให้การอบรมทางคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นิสิต ในขณะเดียวกันก็ให้ความเมตตา และใส่ใจดูแลให้ความช่วยเหลือนิสิตอย่างใกล้ชิด 2. การจัดการเรียนการสอนของภาควิชา นิสิตเห็นว่า มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมให้นิสิตมีการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการ และการฝึกให้นิสิตมีทักษะในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการเป็นผู้ถึงพร้อม

ทั้งความรู้ในทฤษฎี และการปฏิบัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานในสภาพจริง 3. ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตทั้งในบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่ร่วมกันศึกษาเล่าเรียน และการเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องระหว่างกัน 4. การจัดกิจกรรมต่างๆ ของภาควิชาช่วยให้นิสิตได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน และที่ประทับใจคือ การจัดงานคืนสู่เหย้าซึ่งทำให้ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ได้รู้จักกับศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

2.3.4 สิ่งที่ทำให้นิสิตเกิดความลำบากใจมากในการเรียน โดยให้นิสิตเรียงลำดับมา 5 ประการพบว่า 1) การจัดสรรเวลาในการเรียน และการทำงาน (ร้อยละ 20.69) 2) การ ศึกษาดูงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในต่างประเทศ (ร้อยละ 6.90) 3) ความเคร่งเครียดในการแข่งขันทางการเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ของภาควิชา และสวัสดิการที่ดูแลนิสิต (ร้อยละ 3.45) 4) การส่งงานที่ได้รับมอบหมายไม่ตรงตามกำหนดเวลา (ร้อยละ 3.45) และ 5) สุขภาพและค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการเรียน (ร้อยละ 3.45)

นิสิตที่ให้สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้ 1. การจัดสรรเวลาในการเรียน และการทำงานซึ่งนิสิตเห็นว่า เป็นปัญหาส่วนตัวที่ค่อนข้างสร้างความยุ่งยากให้มากเพราะต้องทำงาน ดูแลครอบครัว และต้องทำงานส่งอาจารย์จึงไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อน แต่จะปรับปรุงและจัดสรรเวลาให้ลงตัวมากยิ่งขึ้น และ 2. การศึกษาดูงานโดยเฉพาะในต่างประเทศ นิสิตเห็นว่า เหมือนตนเองถูกบังคับ และการเดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศมีหลายครั้งซึ่งส่งผลต่อการขาดความต่อเนื่องในการค้นคว้ารายวิชา

2.3.5 สิ่งที่นิสิตคิดว่า ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด เรียงตามลำดับได้แก่ 1) การสอนควรให้เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับหลักสูตร และควรเน้นการปฏิบัติจริง (ร้อยละ 13.79) 2) อาจารย์ควรเพิ่มความเข้าใจในตัวนิสิตให้มากขึ้น (ร้อยละ 10.34) 3) ควรจัดให้มีสถานที่พักผ่อนสำหรับนิสิต (ร้อยละ 6.90) 4) ควรมุ่งเน้นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มเติมในภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น และควรเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้จากสถานที่จริง ตลอดจนควรพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตร่วมชั้นเรียนให้มากขึ้น (ร้อยละ 3.45)

นิสิตที่ให้สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้ 1. การสอนควรให้เนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรและเน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งตามความรู้สึกของนิสิตเห็นว่า ในบางรายวิชาค่อนข้างเน้นไปในการบริหารทางภาคเอกชนมากกว่าที่จะเป็นการศึกษาเพื่อสังคม และอยากให้มีความเข้มงวดในการระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา 2. อาจารย์ควรเพิ่มความเข้าใจในตัวนิสิตให้มากขึ้น เนื่องจากด้วยบรรยากาศการเรียนการสอนในบางรายวิชาค่อนข้างเคร่งเครียด จึงอยากให้อาจารย์ให้ความเข้าใจ และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาบรรยากาศให้มีความอบอุ่นระหว่างครู และนิสิตให้มากขึ้น 3. ควรมีการจัดสถานที่พักสำหรับนิสิต ซึ่งอาจทำในลักษณะของสโมสรนิสิตเล็ก ๆ เพื่อให้ได้พักผ่อน หรือนั่งทำงาน และทำให้นิสิตที่จบ course work แล้วได้กลับมาค้นคว้าเพิ่มเติมก่อนเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท และ 4. ควรเสริมสร้างทักษะทางภาษาอังกฤษโดยเฉพาะทักษะในการพูดสนทนาให้มากขึ้น และอยากให้มีการสร้างวัฒนธรรมในองค์กรขึ้นมาใหม่ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตได้มีโอกาสในการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจ ตลอดจนให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้มากขึ้น

2.3.5 ความคิดเห็นต่อกรณีหากมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา โดยให้นิสิตเรียงลำดับ 3 รายชื่อ ซึ่งนิสิตเห็นว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดอันดับหนึ่งคือ มี 2 ชื่อ ซึ่งได้รับการเสนอโดยมีคะแนนเท่ากันคือ การพัฒนาพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย และการศึกษาดูชีวิต (ร้อยละ 17.24) อันดับที่ 2 นิสิตเห็นว่า ชื่อสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ (แบบเดิม) (ร้อยละ 10.34) และอันดับที่ 3 ควรใช้ชื่อว่า การศึกษานอกระบบ (ร้อยละ 6.90)

นิสิตที่ให้สัมภาษณ์ได้เพิ่มเติมเหตุผลที่สำคัญๆ ในภาพรวมไว้ดังนี้ 1. การพัฒนาพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย / การศึกษาดูชีวิต การพัฒนาพัฒนาศาสตร์มนุษย เนื่องจาก ชื่อเดิมคือ “การศึกษาผู้ใหญ่” ให้ความรู้สึกว่าเป็นสาขาวิชาที่จำกัดเฉพาะบุคลากรที่มาจากหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน และควรต้องเปิดกว้างในโอกาสเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ที่มาจากหลายๆ สาขาวิชา โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานในภาคเอกชนในส่วนของ การพัฒนาพัฒนาศาสตร์มนุษย ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในสาขาวิชาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้วย การศึกษาดูชีวิต แม้ว่า ชื่อสาขาวิชา “การศึกษาผู้ใหญ่” จะตรงกับความต้องการของนิสิตอยู่บ้าง แต่ถ้าสามารถเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาเป็นการศึกษาดูชีวิต ย่อมสอดคล้องกับแนวนโยบายของภาครัฐในการพัฒนาสู่สังคมการเรียนรู้ และสร้างโอกาสในเข้าถึง ส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจให้ผู้เรียนมากกว่าชื่อสาขาเดิม และมีเป้าหมายที่ครอบคลุมทุกช่วงวัยของมนุษย 2. การศึกษาผู้ใหญ่ นิสิตเห็นว่า เป็นชื่อสาขาที่ตรง และครอบคลุมกับรายวิชาได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับความต้องการในการปฏิบัติงานของนิสิต และนำประโยชน์ไปใช้ต่อการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนได้เป็นอย่างดี 3. การศึกษานอกระบบ นิสิตให้เห็นผลว่า รู้สึกว่าเป็นชื่อสาขาที่กว้างกว่าการศึกษาผู้ใหญ่ที่ดูแล้วค่อนข้างเป็นราชการ และเกี่ยวกับ กศน. โดยตรงทั้งที่เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาแล้วเห็นว่า เหมาะสมกับทุกคนในทุกอาชีพ และคิดว่า น่าจะดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็นทั่วๆ ไปได้ดีกว่าการเป็นสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอกของกลุ่มเป้าหมายสนใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ ดังนี้ ผู้สนใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาเป็นเพศชาย 16 คน (ร้อยละ 24.62) เพศหญิง 48 คน (ร้อยละ 73.85) มีอายุ 30 ปีลงไป 3 คน (ร้อยละ 4.62) อายุ 31 - 39 ปี 9 คน (ร้อยละ 13.85) อายุ 40 - 49 ปี 26 คน (ร้อยละ 40.00) อายุ 50 - 59 ปี 22 คน (ร้อยละ 33.85) และอายุ 60 ปีขึ้นไป 4 คน (ร้อยละ 6.15) อยู่ในสถานภาพสมรส 38 คน (ร้อยละ 58.46) โสด 23 คน (ร้อยละ 35.38) หม้าย 1 คน (ร้อยละ 1.54) และหย่า 3 คน (ร้อยละ 4.62)

ผู้สนใจศึกษาต่อมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี 21 คน (ร้อยละ 32.31) ปริญญาโท 40 คน (ร้อยละ 61.54) และปริญญาเอก 1 คน (ร้อยละ 1.54) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านการศึกษา 57 คน (ร้อยละ 87.69) และไม่ใช่ด้านการศึกษา 5 คน (ร้อยละ 4.62) โดยมีวุฒิการศึกษาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) 4 คน (ร้อยละ 6.15) การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) 27 คน (ร้อยละ 41.54) การศึกษาดุษฎีบัณฑิต 1 คน (ร้อยละ 1.54) ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) 5 คน (ร้อยละ 7.69) ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) 4 คน (ร้อยละ 6.15) ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) 5 คน (ร้อยละ 7.69) ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) 4 คน (ร้อยละ 6.15) ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) 4 คน (ร้อยละ 6.15) บัญชีบัณฑิต (บช.บ.) บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) อักษรศาสตรบัณฑิต (อ.บ.) และคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วุฒิกศศึกษาละ 1 คน (ร้อยละ 1.54)

ผู้สนใจศึกษาต่อสำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ / การศึกษานอกระบบ โรงเรียน / การศึกษาต่อเนื่อง 27 คน (ร้อยละ 41.54) สาขาบริหารการศึกษา 7 คน (ร้อยละ 10.77) สาขาภาษาไทย 4 คน (ร้อยละ 6.15) สาขาสังคมศึกษา 2 คน (ร้อยละ 3.08) และสาขาการจัดการทั่วไป การบริหารรัฐกิจ การมัธยมศึกษา การศึกษาปฐมวัย เกษตรศึกษา เคมี ธุรกิจการเงิน ธุรกิจศึกษา บริหารงานอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ บัญชี พลศึกษา พัฒนาการครอบครัวและเด็ก พัฒนาสังคม พื้นฐานการศึกษา รัฐศาสตร์ วัตถุประสงค์การศึกษา และสื่อสารมวลชน สาขาวิชาละ 1 คน (ร้อยละ 1.54) โดยสำเร็จการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์ 32 คน (ร้อยละ 49.23) คณะครุศาสตร์ 7 คน (ร้อยละ 10.77) คณะเกษตรศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ คณะวิชาละ 2 คน (ร้อยละ 3.08) บัณฑิตวิทยาลัย คณะพลศึกษา คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีและคณะอักษรศาสตร์ คณะวิชาละ 1 คน (ร้อยละ 1.54)

สำหรับสถาบันการศึกษาที่ผู้สนใจส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 45 คน (ร้อยละ 69.23) รองลงมาเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ 9 คน (ร้อยละ 13.85) นอกจากนี้เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเอกชน และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันละ 1 คน (ร้อยละ 1.54) ทั้งนี้ผู้สนใจประกอบอาชีพรับราชการ 25 คน (ร้อยละ 38.46) เป็นพนักงาน / ลูกจ้าง บริษัทเอกชน 8 คน (ร้อยละ 12.31) และอาชีพอิสระ 1 คน (ร้อยละ 1.54) ซึ่งมีลักษณะของงานที่ปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นผู้สอน 15 คน (ร้อยละ 23.08) งานด้านวิชาการ 7 คน (ร้อยละ 10.77) งานด้านบริหาร 6 คน (ร้อยละ 9.23) งานด้านการฝึกอบรม 4 คน (ร้อยละ 6.15) งานด้านการทหาร และงานด้านธุรการด้านละ 1 คน (ร้อยละ 1.54)

3.2 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอก สรุปได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา (ระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอก) โดยเรียงตามลำดับเหตุผล 6 ประการได้แก่ 1) ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมต่างๆ (ร้อยละ 43.33) 2) ด้านหลักสูตร เช่น สาขาวิชา และด้านเงื่อนไขในการสอบคัดเลือก ได้แก่ การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ การกำหนดเกรดเฉลี่ย (ร้อยละ 21.67) 3) ด้านวิธีการจัดการศึกษา (ร้อยละ 20.00) 4) ด้านสถาบัน และอาจารย์ ความมีชื่อเสียงของสถาบัน และอาจารย์ (ร้อยละ 28.33) 5) ด้านกายภาพ ความสะอาดสวยงาม แสงสว่างพอเพียง (ร้อยละ 28.33) และ 6) ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา การเดินทาง (ร้อยละ 40.00)

3.2.2 ชื่อสาขาวิชาที่มีความน่าสนใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา เรียงตามลำดับไว้ดังนี้ 1) การบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม (ร้อยละ 46.15) 2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (ร้อยละ 23.08) 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ร้อยละ 21.15) 4) การศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาคน (ร้อยละ 15.38) 5) การศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาคน (ร้อยละ 25.00) 6) การบริหารจัดการเรียนนอกระบบและตามอัธยาศัย (ร้อยละ 17.31) 7) การบริหารจัดการเรียนรู้ในชุมชน (ร้อยละ 19.23) 8) การศึกษาเพื่อพัฒนาคนและสังคม (ร้อยละ 25.00) และอื่นๆ เช่น การบริหารและการพัฒนาการศึกษาตลอดชีวิต การบริหารหลักสูตรต่อเนื่องระยะสั้น การบริหารจัดการการศึกษาต่ำกว่าอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ (ร้อยละ 1.92)

3.3 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มนิสิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2547 - 2549 สรุปข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดังนี้

3.3.1 การนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ ในการทำงานมากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การวางแผนในการปฏิบัติงาน และการมีประสบการณ์การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ตลอดจนมั่นใจเมื่อต้องปฏิบัติงานจริง 2) การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ 3) การเรียนรู้ในเชิงลึกซึ่งทำให้สามารถเรียนรู้รายละเอียดต่างๆ ได้มากขึ้น 4) การมีโลกทัศน์ และวิสัยทัศน์ต่อสิ่งต่างๆ ที่กว้างไกลมากขึ้น 5) ความมั่นใจในการพูดแสดงความคิดเห็น และ 6) การนำความรู้เรื่องการเขียนโครงการไปใช้ ส่วนที่นำไปใช้ในการทำงานน้อยที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตร

3.3.2 ความเปลี่ยนแปลงภายหลังสำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่ และภาพลักษณ์ที่มีจากมุมมองสังคมภายนอกตามการรับรู้ของมหาบัณฑิต พบว่า ผู้ตอบมีพัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่ได้เป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอก และสามารถพัฒนาความรู้ และความสามารถของตนให้เพิ่มมากขึ้นทั้งในการปฏิบัติงาน และการนำไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ส่วนภาพลักษณ์ที่มีจากมุมมองของสังคมภายนอกตามการรับรู้ของมหาบัณฑิต พบว่า คาดหวังจากสังคมภายนอกที่ต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ตามความสามารถ และสอดคล้องต่อบริบทที่เป็นจริงของสังคม และชุมชน แต่อย่างไรก็ตามผู้ตอบบางคนเห็นว่า เมื่อสำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชานี้แล้วรับการยอมรับน้อยกว่าสาขาวิชาอื่นๆ ทั้งที่ความสามารถในการปฏิบัติงานไม่ได้ด้อยกว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาอื่นๆ

3.3.3 ข้อคิดเห็นที่มีต่อการปรับปรุงหลักสูตรในระดับปริญญาโท และความสนใจศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก พบว่า กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความต้องการให้ปรับปรุงและขยายเนื้อหาของหลักสูตรให้กว้างขวางครอบคลุมไปยังกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

ส่วนในประเด็นของความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกพบว่า กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

ผลการวิเคราะห์ตอนที่ 1-3 จากที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาสังเคราะห์รวมเพื่อหาทางเลือกต่างๆ ในประเด็นด้าน 1) การศึกษา 2) กฎหมายทางการศึกษา 3) สังคม เศรษฐกิจ และ 4) ความต้องการของผู้เรียน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการศึกษา เป็นการนำเสนอแนวทางความเป็นไปเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วยประเด็น 1.1 ชื่อสาขาวิชาหรือชื่อหลักสูตร 1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.3 กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร 1.4 รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร และ 1.5 เงื่อนไขการทำวิทยานิพนธ์ / วิทยานิพนธ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ชื่อสาขาวิชาหรือชื่อหลักสูตร

จากการที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งต่างให้ความเห็นที่ตรงกันว่า ชื่อสาขาวิชาที่เหมาะสม และสอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม และเศรษฐกิจ และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มตัวอย่างควรมีชื่อสาขาวิชาเป็นการผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

มีความชัดเจนในหลักคิด และแนวทางการดำเนินงานที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนองค์รวม กล่าวคือ ต้องกำหนดทิศทางของจุดมุ่งหมายหลักสูตรโดยดำเนินการบนฐานคิด แนวปรัชญา พันธกิจ ในขณะเดียวกันต้องตอบรับต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม และบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนต้องมุ่งสร้างสมรรถนะความรู้และความสามารถทั้งที่เป็นงานในระดับการบริหาร ระดับปฏิบัติการ นักวิชาการและนักวิจัย ทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการพัฒนาชุมชน การจัดการเรียนการสอนมีลักษณะให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญในวิชาชีพทั้งด้านวิชาการและการวิจัย สามารถสร้างองค์ความรู้ และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ ตลอดจนส่งเสริมเจตคติ หรือมุมมองเชิงบวกให้แก่ผู้เรียนในการมุ่งพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ และที่สำคัญต้องสามารถนำกระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย นอกจากนี้หลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมทักษะ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างเครือข่ายในการแบ่งปันการเรียนรู้ และบริหารจัดการส่งเสริมการเรียนการสอนทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่

1.3 กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร

หลักสูตรต้องเปิดกว้าง และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายมากขึ้น กล่าวคือ การผลิตผู้เรียนเพื่อป้อนสู่หน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียวพบข้อจำกัดที่มากขึ้น ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายต้องเข้าสู่กลุ่มผู้เรียนที่มาจากองค์กรรัฐวิสาหกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน (non-governmental organization) องค์กรและหน่วยงานในภาคเอกชนและชุมชน ที่ต้องปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชุมชน หรือผู้ที่ต้องการพัฒนา

ตนเองเพื่อสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน หรือการเข้าสู่ตำแหน่งงานด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1.4 รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร

รายวิชาต้องปรับปรุงให้มีความทันสมัย ไม่ซ้ำซ้อน และต้องบรรจุรายวิชาทางการบริหารและการจัดการ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของทั้งผู้เรียน และหน่วยงานที่ใช้บัณฑิต ตลอดจนทิศทางการความต้องการในตลาดแรงงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กล่าวคือ รายวิชาต่างๆ ที่จะบรรจุลงในหลักสูตรต้องส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะทางวิชาชีพชั้นสูงเพื่อการปฏิบัติงานตามสภาพจริงขององค์กรที่ตนสังกัดอยู่ ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายขององค์กรที่ตนสังกัด นอกจากนี้รายวิชาต้องมีความหลากหลายเพื่อรองรับต่อความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้จำนวนหน่วยกิตในการศึกษาไม่มากเกินไปจนอาจกระทบต่อการจัดสรรเวลาในการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่ต้องทำงานควบคู่ไปด้วย จึงอาจไม่ต้องเน้นจำนวนรายวิชามาก แต่ต้องบูรณาการให้ครอบคลุมในภาพกว้างและเจาะลึกตามความสนใจ

1.5 เงื่อนไขในการทำวิทยานิพนธ์ / ปรียญวิทยานิพนธ์

จากข้อมูลพบว่านิสิตมีความคิดเห็นว่าอาจารย์ของภาควิชาอุทิศเวลาในการให้คำปรึกษาเพื่อการดำเนินการวิจัยของนิสิตอยู่ในระดับมาก ควรมีการสร้างแรงจูงใจและกำลังใจให้ผู้เรียนในการทำวิทยานิพนธ์ ด้วยการจัดระบบให้นิสิตทำงานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตรแล้วเสร็จภายในระยะเวลาและแผนการเรียนที่กำหนด โดยการจัดทำแผนการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตแต่ละคนและโดยรวมของสาขาวิชา จัดระบบการให้คำปรึกษา กำกับ ดูแล ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เช่น การจัดที่ปรึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเหมาะสมกับหัวข้อวิจัยและสภาพผู้เรียน การกำหนดมาตรฐานคุณภาพงานวิจัยและความยากง่ายในการดำเนินงานวิจัยของนิสิตในแต่ละระดับการศึกษาให้มีความเท่าเทียมกัน การจัดโครงการคลินิกการวิจัย การมีผู้ช่วยที่ปรึกษางานวิจัยให้นิสิตได้ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง การจัดประชุมสัมมนาให้ผู้เรียนนำเสนองานวิจัยเป็นระยะๆ เป็นต้น

2) กฎหมายทางการศึกษา

แนวทางความเป็นไปเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คือ การกำหนดทิศทางของหลักสูตรโดยดำเนินการบนหลักการของบทบัญญัติของกฎหมายแม่บททางการศึกษา หรือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทั้งขององค์กรทางการศึกษา และระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับ “วิชาชีพควบคุม” จึงส่งผลให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพโดยต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ประกอบกับการมีผลบังคับใช้ของพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (ศึกษานิเทศก์) เป็นวิชาชีพควบคุม ดังนั้นหลักสูตรที่จะทำการพัฒนาขึ้นต้องเอื้อให้ผู้เรียนสามารถรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ โดยหลักสูตรต้องครอบคลุมใน 2 ส่วน กล่าวคือ 1) การบริหารจัดการ

ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์) และ 2) การจัดหลักสูตรการสอน หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีความจำเป็นต่อผู้เรียนที่ประกอบวิชาชีพครูผู้สอน

3) สังคม เศรษฐกิจ

การกำหนดหลักสูตรต้องให้ความสำคัญในการศึกษานโยบายทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ กระแสหลักตั้งแต่ระดับมหภาคไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ หรือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และแนวโน้มความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนงานวิจัยที่ได้สะท้อนให้ทราบถึงรายละเอียดของความเป็นไปได้ในการจัดทำหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ตั้งแต่ต้นกระบวนการผลิตจนถึงกระบวนการใช้บัณฑิต เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับความสามารถ และความเชี่ยวชาญของสถาบันในการจัดการศึกษา ตลอดจนสร้างความน่าสนใจโดยการเสนอปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อเพื่อให้นักศึกษาสามารถผลิตบุคลากรให้มีคุณภาพท่ามกลางบริบท และวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเพื่อสร้างค่าดัชนีชี้วัดคุณภาพประชากรของประเทศให้สูงขึ้น

4) ความต้องการของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้พัฒนาหลักสูตรต้องลำดับความสำคัญซึ่งอาจพิจารณาได้จากประเด็นดังนี้ 1) ด้านค่าใช้จ่าย 2) เวลาที่จัดการเรียนการสอน และ 3) การนำจุดแข็งของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาปรับประยุกต์ใช้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่

1) ด้านค่าใช้จ่าย จากผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ดังนั้นระบบการชำระค่าเล่าเรียนในการศึกษาอาจต้องสร้างทางเลือก และเอื้อต่อการแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้เรียน โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็น และการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองของผู้เรียน เพราะการลาศึกษาต่อย่อมสร้างผลกระทบต่อผู้เรียนทั้งทางตรง และทางอ้อมทั้งนี้เนื่องจาก การลาศึกษาต่อในเวลาราชการ หรือการศึกษาในหลักสูตรนอกเวลาราชการ ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ทั้งในลักษณะของการประเมินขั้นเงินเดือน หรือการพิจารณาความดีความชอบเลื่อนขั้นหรือตำแหน่งซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้เรียนที่มาจากหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากหลักสูตรที่จะนำเสนอความเป็นไปได้มีความหลากหลายของกลุ่มผู้เรียนซึ่งมีที่มาแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มาจากภาคเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจที่ย่อมได้เปรียบในเรื่องของอัตราเงินเดือน หรือสวัสดิการตอบแทนต่างๆ ซึ่งย่อมมีมากกว่าผู้เรียนที่มาจากหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น ทั้งนี้ในเรื่องของค่าใช้จ่ายจะผูกโยงกับเรื่องเวลาที่จัดการเรียนการสอนอย่างไม่อาจพิจารณาอย่างแบ่งส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้ที่ทำงานควบคู่ไปด้วย

2) เวลาที่จัดการเรียนการสอน ถือเป็นทั้งโอกาส และอุปสรรคที่สำคัญในการส่งเสริม หรือขัดขวางโอกาสในการเข้าสู่การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ ดังนั้นหลักสูตรที่นำเสนอควรนำประเด็นดังกล่าวมาสร้างเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความน่าสนใจ และดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายได้ตัดสินใจเพื่อศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา โดยวางแผนทางในการสร้างความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น โดยอาจจัดการเรียนการสอนนอกเวลาราชการซึ่งถ้าเป็นไปได้อาจกำหนดให้เข้าเรียนเพียงวันเดียว เพื่อให้ผู้เรียนได้แบ่งเวลาในการศึกษา

ค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งย่อมสร้างทางเลือกที่น่าสนที่จะเพิ่มน้ำหนักในการตัดสินใจศึกษาต่อให้แก่ผู้เรียนที่ต้องทำงานควบคู่ไปด้วยได้มีการจัดสรรเวลาเพื่อโอกาสทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

3) การนำจุดแข็งของ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ และ การนำความเข้มแข็งของเครือข่ายทั้งศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันมาสร้างระบบการกระจายข่าว และสร้างการรับรู้แก่สังคมภายนอก ตลอดจนต้องสร้างระบบ และช่องทางในการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆ ให้เข้าสู่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายให้มากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานของคณาจารย์ และนิสิต โดยอาจเป็นไปในรูปแบบการจัดประชุมสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แก่องค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในกระแสสังคม หรือบริบททางการศึกษาเพื่อหาจุดสมดุลในการปรับทิศทางหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วนให้มากขึ้น หรือมุ่งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันที่จัดการเรียนการสอนทางศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การอภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ภาพรวมหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาแต่ละสถาบันต่างดำเนินการบนแนวคิดพื้นฐานร่วมกันตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร อย่างสอดคล้องต่อนโยบายระดับชาติ หรือเจตนารมณ์ในระดับสถาบัน โดยแต่ละหลักสูตรต่างมุ่งมั่นในการผลิตบุคลากรให้เป็นผู้นำทางวิชาการ และวิชาชีพ หรือการเป็นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือนักฝึกอบรมที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ตลอดจนมีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ต่องานทางศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญต่อหลักแห่งคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ แต่อย่างไรก็ตาม หลักสูตรต่างๆ สามารถสร้างความเป็นอัตลักษณ์ และความน่าสนใจให้แก่หลักสูตร โดยเมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของแต่ละหลักสูตรต่างมุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ในมิติต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญต่อการตอบสนองความต้องการทั้งต่อผู้เรียน องค์กร หรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เรียน ตลอดจนกระแสสังคม หรือแนวโน้มของตลาดแรงงาน ผ่านการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรอย่างเหมาะสม และมีการลำดับเนื้อหารายวิชาในหลักสูตรอย่างต่อเนื่องไม่ซ้ำซ้อนและดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ซึ่งจากการศึกษาทำให้เข้าใจได้ว่า หลักสูตรมีแนวโน้มตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรได้เป็นอย่างดีดังจะเห็นจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้กำหนดชัดเจนว่า

หลักสูตรได้สะท้อนถึงเจตนารมณ์ หรือฐานคิดในการผลิตบุคลากรให้มีคุณลักษณะสอดคล้องต่อความต้องการ หรือความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมายได้ ดังที่ ชำรง บัวศรี. (2542 : 8 - 9) ได้ระบุว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นการกำหนดความมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะ หรือศักยภาพอย่างไรบ้าง เมื่อสำเร็จหลักสูตรแล้ว ทั้งนี้ค่อนข้างชัดเจนว่า แต่ละหลักสูตรต่างกำหนดจุดมุ่งหมายที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากแม้ว่าโดยภาพรวมหลักสูตรต่างๆ จะไม่ได้ระบุ หรือเจาะจงเกี่ยวกับคุณสมบัติเฉพาะของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน และค่อนข้างเปิดกว้าง เช่น การไม่กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาต่อเกี่ยวกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาของผู้ที่สนใจ แต่ก็พบว่า แต่ละหลักสูตรได้สะท้อนความเข้าใจได้อย่างตรงกันว่า หลักสูตรมีจุดยืนในการผลิตบุคลากรเพื่อป้อนเข้าสู่องค์กรประเภทใด ดังที่พบจากข้อมูลหลักสูตรส่วนใหญ่ค่อนข้างดึงดูดความสนใจเฉพาะกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนที่มาจากองค์กรภาครัฐที่ปฏิบัติงานทางด้านการจัดการศึกษา หรือโครงการที่เป็นการพัฒนาการเรียนรู้อันสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ มีเพียงบางหลักสูตรเท่านั้นที่สามารถสร้างความน่าสนใจ และให้ความรู้สึกที่ทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการต่อกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ที่มาจากองค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรเอกชน จึงกล่าวได้ว่า บางครั้งการแสดงนัยถึงกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรอาจเป็นการสร้างข้อจำกัดภายในตนเองของหลักสูตรขึ้นมาได้ เนื่องจากในสภาวะที่เกิดการแข่งขันทางการศึกษา แนวทางที่แต่ละหลักสูตรต้องดำเนินการคือ ต้องเปิดกว้างต่อโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นให้แก่บุคลากรที่มาจากองค์กรในภาคส่วนต่างๆ ทั้งที่เป็นองค์กรภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งจะเป็นหนทางหนึ่งในการสร้างที่จุดยืนอย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสแห่งการแข่งขันของแต่ละสถาบันที่จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่คล้ายคลึงกันได้เป็นอย่างดี โดยเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งคือ แต่ละหลักสูตรต้องมีการกำหนดชื่อหลักสูตรให้ดึงดูดความสนใจให้เกิดขึ้นแก่บุคคลที่สนใจศึกษาต่อผ่านทางสื่อสารที่สร้างความเข้าใจอย่างชัดเจนว่า หลักสูตรดังกล่าวมีความเหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่สนใจได้หรือไม่ โดยหลักสูตรที่จะได้เปรียบในประเด็นของชื่อหลักสูตรต้องให้ความรู้สึกถึงความทันสมัยสอดคล้องต่อพลวัตของสังคม และเศรษฐกิจโดยเฉพาะต่อแนวโน้มของตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ในส่วนของรายวิชาที่ในหลักสูตร พบว่า หลักสูตรที่มีจุดแข็งได้บรรจุรายวิชาที่เหมาะสม มีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตรงกับความต้องการ หรือความถนัดของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการต่อยอด หรือตอบสนองต่อความต้องการอย่างเป็นรูปธรรมในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังที่ ชำรง บัวศรี. (2542 : 231 - 233) ได้ระบุถึงเกณฑ์ที่ควรนำมาพิจารณาในการบรรจุรายวิชาในหลักสูตรไว้ว่า รายวิชาต้องมีประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในปัจจุบัน และอนาคต และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษานั้นๆ และต้องครอบคลุมความรู้หลายๆด้าน นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญอีกประการในประเด็นเกี่ยวกับรายวิชา ที่มีผลต่อการกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสมในหลักสูตรพบว่า การรวบรวมบางรายวิชาที่มีเนื้อหาทับซ้อนกัน และพัฒนาเนื้อหาขึ้นมาใหม่ให้มีความทันสมัยสามารถสื่อความหมาย และวัตถุประสงค์ของรายวิชาได้อย่างชัดเจน นับเป็นการกำหนดจุดแข็งของหลักสูตรให้มีความกระชับ แต่ไม่ละเลยสาระสำคัญที่จำเป็นในศาสตร์ด้านการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ อีกทั้งเพื่อแก้ไขข้อจำกัดต่างๆ การรวมรายวิชาที่คล้ายคลึงกัน ย่อมส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการศึกษาให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดสรรเวลาสำหรับผู้เรียนที่มีความจำกัดด้านเวลา กล่าวคือ เป็นผู้ที่ต้องศึกษาควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน

สำหรับในประเด็นเกี่ยวกับเงื่อนไขในการทำวิทยานิพนธ์ / ปรียญานิพนธ์ พบว่า บางหลักสูตรมีจุดแข็งในการสร้างทางเลือกสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ / ปรียญานิพนธ์ ซึ่งมีค่าเทียบเท่ากับ 12 หน่วยกิต อันเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนที่ไม่มีความถนัดในการทำวิจัย และมีข้อจำกัดในด้านเวลาทั้งในรูปของการลดจำนวนหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ ให้เหลือจำนวน 9 หน่วยกิต หรือการสร้างทางเลือกให้ผู้เรียนต้องทำสารนิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบเท่ากับ 6 หน่วยกิต แต่อย่างไรก็ตามเหนือไปกว่าการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งการสร้างความแข็งแกร่งในพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย หรือเทคนิคต่าง ๆ แล้ว แนวทางที่นับว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละหลักสูตรต้องให้ความสำคัญในระบบการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ / ปรียญานิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ / ปรียญานิพนธ์ซึ่งมีความสำคัญมาก โดยอาจกำหนดให้เป็นไปในลักษณะที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง โดยการระบุกำหนดการพบปะให้คำปรึกษาต้องชัดเจน และรักษาความสำคัญของการนัดหมายเป็นหลักโดยอาจจัดทำเป็นระบบลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการขาดช่วงซึ่งย่อมสร้างปัญหา และอุปสรรคต่อนิสิตที่จะรู้สึกไม่มั่นใจว่าขาดการให้คำปรึกษาจากอาจารย์นอกจากนี้ระบบการสรรหาอาจารย์ของทั้งสองฝ่ายกล่าวคือ ทั้งฝ่ายฝ่ายของอาจารย์ และนิสิตต้องสามารถดำเนินบทบาทของตนได้อย่างสอดคล้อง และสามารถตอบสนองต่อความคาดหวัง และหน้าที่ของแต่ละฝ่ายได้

ในด้านที่ตั้งของสถานศึกษา และเวลาที่จัดการเรียนการสอนพบว่า หลักสูตรที่ได้เปรียบส่วนใหญ่มีที่ตั้งในเขตเมืองที่การคมนาคมสะดวก และเวลาที่จัดการศึกษาถ้าเป็นช่วงวันเสาร์ - อาทิตย์จะได้เปรียบเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดสรรเวลาของผู้เรียนถือว่า เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะสนับสนุนให้การศึกษาต่อเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้เรียนมีเวลาในการปฏิบัติงานประจำ และสามารถจัดสรรเวลาเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมตามที่ได้รับมอบหมายในแต่ละรายวิชา ตลอดจนมีเวลาส่วนตัวเพื่อจัดการภารกิจอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการระบุถึงความลำบากใจของผู้เรียนส่วนใหญ่มาจากข้อจำกัดของเวลา จึงส่งผลให้ผู้เรียนปรับตัวไม่ได้ที่ต้องปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการศึกษาต่อ ซึ่งหากข้อจำกัดดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขย่อมสร้างโอกาสที่ผู้เรียนต้องเลือกเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ตามที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลใน 2 ส่วนซึ่งประกอบด้วย 1) ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) ความต้องการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของผู้ปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมผู้ใหญ่ ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1) ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผลในประเด็นดังนี้ 1.1 นิสิตซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร 1.2 ช่องทางในการรับรู้ข่าวสารการรับสมัครเข้าศึกษาต่อ และ 1.3 ความคิดเห็นต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร

ของสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร จากข้อมูลของผู้วิจัยรวบรวม และทำการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะของนิสิตที่เข้าศึกษาในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 65.52 เป็นข้าราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ แต่ในขณะเดียวกันก็มีผู้เรียนซึ่งมาจากองค์กรภาคเอกชนทั้งที่เป็นมหาวิทยาลัยเอกชน และบริษัทเอกชนต่างๆ ถึง ร้อยละ 24.14 นอกจากนี้ส่วนหนึ่งของผู้เรียนเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระจากความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียนย่อมแสดงถึงความสนใจของกลุ่มผู้เรียนที่มาจากภาคส่วนต่างๆ แม้โดยชื่อสาขาวิชาค่อนข้างสื่อไปในแนวทางของการปฏิบัติงานในหน่วยงานของภาครัฐ แต่โดยรายละเอียดของหลักสูตรมีลักษณะเป็นสหวิทยาการซึ่งเป็นการผสมผสาน และประยุกต์ใช้ความรู้จากสาขาต่างๆ มาเพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานในการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ได้ ดังจะเห็นได้จากการระบุถึงปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ และการศึกษานอกระบบ ตลอดจนงานด้านการพัฒนาชุมชน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับหลักสูตรจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่ทำการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม การศึกษาตลอดชีวิตการศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า แม้กลุ่มเป้าหมายหลักของหลักสูตรสาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ทั้งในระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒค่อนข้างมีความชัดเจนแต่ก็ไม่เปิดกว้างต่อบุคคลที่มาจากองค์กรในส่วนอื่นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับบางหลักสูตรที่ค่อนข้างเปิดกว้างต่อบุคคลที่มาจากคณะศึกษาศาสตร์ในสาขาอื่น ๆ

1.2 สำหรับช่องทางในการรับรู้ข่าวสารการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อ พบว่า นิสิตรับรู้ข่าวสารการรับสมัครเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ของสาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผ่านช่องทางการสื่อสารที่สำคัญทางการบอกกล่าวจากบุคคลใกล้ชิดมากที่สุด (ร้อยละ 65.52) ซึ่งลักษณะการสื่อสารเช่นนี้ในทางการตลาดเรียกว่า การสื่อสารแบบปากต่อปาก (word of mouth communication หรือ buzz marketing communication) ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบดั้งเดิม แต่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้รับสื่อ มีลักษณะรวดเร็วในการกระจาย และถ่ายทอดอารมณ์ ทั้งที่เป็นข้อมูลในเชิงบวก หรือลบซึ่งมาจากประสบการณ์ของผู้ถ่ายทอด หรือบอกต่อ ทั้งนี้ข้อมูลด้านบวกจะทำให้เกิดการยอมรับมากกว่าการโฆษณาประชาสัมพันธ์จากสื่ออื่นๆ (ศรีบุญทิศา ชนะชัยภูวพัฒน์. มปป. : ออนไลน์) สำหรับการกระจายข้อมูลด้วยการบอกต่อ พบว่า ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีนิสิตเก่า และนิสิตปัจจุบันเป็นจำนวนมาก โดยนิสิตเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นเครือข่ายที่สำคัญในการทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ภาควิชาให้แก่ผู้สนใจศึกษาต่อทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่ได้นำข้อมูลที่ได้รับไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตา พรกำแหงทิพย์. (2549 : 183) ซึ่งได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ พบว่า ด้านการสื่อสารการตลาด มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความพึงพอใจ และภาพพจน์ของมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงควรเน้นคุณภาพของนิสิต และศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษา และประสบความสำเร็จในด้านการงาน

1.3 ความคิดเห็นต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมีความคิดเห็น เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาการศึกษาผู้ใหญ่โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 5 ด้าน โดยเรียงลำดับ จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา/ รายวิชา ด้านการวัด และประเมินผล และด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งในแต่ละด้านพบว่า

ด้านอาจารย์ผู้สอน พบข้อนำสนใจอยู่ตรงประเด็นที่นิสิตมีความคิดเห็นว่าคุณค่าของ ภาควิชาที่มีคุณวุฒิ และเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับมากที่สุด ซึ่งถือเป็นจุดแข็ง ของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เนื่องด้วยคณาจารย์ประจำภาควิชาที่มีคุณวุฒิ และประสบการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และวิชาชีพโดยตรง อีกทั้งคณาจารย์มีการพัฒนาสมรรถนะทางด้านวิชาการ เพื่อนำมาปรับใช้ และถ่ายทอดให้แก่นิสิตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ของทางภาควิชา อย่าง สอดคล้องต่อภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในลักษณะของการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย สำหรับ กระบวนการพัฒนาคณาจารย์ให้ได้รับความเชี่ยวชาญในศาสตร์ เพื่อสร้างการยอมรับจากหน่วยงาน ทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย ดังปรากฏในส่วนของการพัฒนางานวิจัย และการบริการ วิชาการของคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ในส่วนของงานนวัตกรรมที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่เชี่ยวชาญสูงได้ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามกลไกส่งเสริมสนับสนุนจากทางคณะศึกษาศาสตร์ ดังจะเห็นได้จาก การได้รับการสนับสนุนด้านแหล่งทุนวิจัยเพื่อเสริมพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของคณาจารย์ สำหรับการได้รับจัดสรรแหล่งทุนจากภายนอก โดยมีผลงานเป็นทั้งบทความ และงานวิจัยที่ได้รับการ จัดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้แก่ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2550 : ออนไลน์)

บทความเรื่อง การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พื้นที่เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย ผศ.ดร.สนอง โลหิตวิเศษ และบทความเรื่อง ความพร้อมใน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร ประชุมทางวิชาการวิจัยการศึกษาครั้งที่ 11 โดย รศ.ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์

บทความวิจัยเรื่อง Target groups, Content and Approaches of Non- formal Education on for Poverty Alleviation ซึ่งเป็นตีพิมพ์ใน The Proceedings of the International Conference Poverty Alleviation through Lifelong Learning Strategy โดย ผศ.ดร.สนอง โลหิตวิเศษ

บทความวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเทียบเท่าเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ซึ่งเป็นตีพิมพ์ใน วารสารประชุมทางวิชาการ การวิจัยการศึกษาครั้งที่ 12 โดย ผศ.ดร.สนอง โลหิตวิเศษ

การจัดการศึกษาเทียบเท่าเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ซึ่งมีแหล่งจด สิทธิบัตรที่สำนักงานบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน โดย ผศ.ดร.สนอง โลหิตวิเศษ

Equivalency Programme for Promotion of Lifelong Learning in Thailand ซึ่งเป็นตีพิมพ์ ใน 5th International Postgraduate Research Colloquium โดย ผศ.ดร.สนอง โลหิตวิเศษ

อีกทั้งงานวิจัยของอาจารย์ผู้สอนที่ได้รับแหล่งทุนจากหน่วยงานภายนอกซึ่งได้แก่

1. รูปแบบการส่งเสริมครูภูมิปัญญาไทยในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตาม อรรถาธิบาย:กรณีศึกษาตะวันออก โดย รศ.ดร.สุวิวัฒน์ วัฒนวงศ์ ซึ่งได้รับแหล่งทุนสนับสนุนจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)

2. พัฒนาแบบประเมินขีดความสามารถทักษะและทัศนคติครู/ผู้ดูแล และพ่อแม่/ผู้ปกครอง ของเด็กอายุ 3-6 ปี โดย อ.กัมปนาท บริบูรณ์ ซึ่งได้รับแหล่งทุนสนับสนุนจากภายนอกได้แก่ มูลนิธิ รัชชไทยผลงานของอาจารย์ที่นำผลงานวิชาการโดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการ เรียนการสอนได้แก่

การที่คณาจารย์ของภาคศึกษามีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับจากสังคมภายใน และภายนอกตั้ง จะเห็นได้จากการมีภาระงานทางบริการวิชาการที่หลากหลาย ตอบสนองและตรงกับความต้องการ ของสังคม เช่น การบริการทางวิชาการแก่สังคมเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งซึ่งทางภาควิชาได้ให้การ สนับสนุนเพื่อคณาจารย์ได้นำองค์ความรู้และมวลประสบการณ์ต่างๆ มาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อ การพัฒนาการเรียนการสอนหรือการวิจัยได้อย่างดียิ่งเช่น การที่อาจารย์ประจำที่มีส่วนร่วมในการ ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม เป็นที่ปรึกษา เป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ภายนอกสถาบันเป็น กรรมการวิชาการ กรรมการวิชาชีพในระดับชาติหรือระดับนานาชาติจากหน่วยงาน หรือองค์กรที่ เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เช่น สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ศูนย์ การศึกษาออกโรงเรียนกาญจนาภิเษก หรือหน่วยงานอื่นๆ เช่น หน่วยงานในระดับมหาวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือโครงการบริการวิชาการ และ วิชาชีพที่มีลักษณะเป็นส่งเสริมการพัฒนา และความเข้มแข็งทางสังคม เช่น โครงการบริการวิชาการ เรื่อง การศึกษา และการสังเคราะห์นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และรูปแบบการพัฒนาครูเครือข่าย แห่งชาติ โดย ผศ.ดร.สนอง โลหิตวิเศษ และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตการดำเนินชีวิตตาม แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การลดภาวะโลกร้อน โครงการจิตอาสา และส่งเสริมคุณธรรม นอกจากนี้ทางภาควิชาได้ดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และ การพัฒนาชุมชน เช่น โครงการประชุมสัมมนา เรื่อง ภาวะวิกฤตของการศึกษานอกระบบใน สังคมไทย และโครงการศึกษาศาสตร์เพื่อชุมชน โดย รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับความรู้ และประสบการณ์ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่ ยอมรับของสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของยุพดี สันติวัฒน์. (2546 : ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่ มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลในการตัดสินใจในระดับมากประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ซึ่งนักศึกษาได้ระบุว่า อาจารย์ผู้สอนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ทางกายภาพ ได้แก่ ชื่อเสียงของ มหาวิทยาลัย ปัจจัยด้านสถานที่ ต้องมีความสะดวกต่อการคมนาคม และปัจจัยด้านกระบวนการคือ เกณฑ์การเรียนเพื่อจบหลักสูตร และสิริพร บ่อพิมาย. (2550 : ออนไลน์) ศึกษาถึงความพึงพอใจ ของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไปที่มีต่อการเรียนการสอน ของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2549 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อ การเรียนการสอนในด้านอาจารย์ผู้สอนในระดับมากในด้านอาจารย์ผู้สอน โดยนิสิตพึงพอใจในเรื่อง

ของการมีความรู้ทั้งเนื้อหา และประสบการณ์ของอาจารย์มีความสำคัญต่อนิสิตมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความเป็นกันเองกับนิสิต

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ โดยเฉพะอย่างยิ่งความคิดเห็นต่อการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาในรายวิชา และกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของภาควิชาให้ความสำคัญในการฝึกนิสิตให้สามารถเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง บนหลักการของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เช่น ปรัชญาการศึกษาแบบมนุษยนิยม ซึ่งมีความเชื่อว่า พฤติกรรมของผู้เรียนเป็นผลมาจากความต้องการ และแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในตนเอง ดังนั้นการจัดการศึกษาจะมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลในภาพรวม อีกทั้งคณาจารย์ของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์จะยึดมั่นในหลักการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนคงบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือ Facilitator โดยให้โอกาสแก่ผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ และการศึกษาออกนอกระบบ ตลอดจนหน่วยงานเอกชนที่ผู้เรียนรับผิดชอบในภาระงานด้านการฝึกอบรม กลุ่มผู้เรียนจึงมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ในระดับหนึ่ง เพราะฉะนั้นประสบการณ์และความรู้เดิมที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนจึงมีความสำคัญมากที่จะนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้สอนจึงมีหน้าที่ในการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนสามารถทำการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญถึงรูปแบบของการเรียนรู้ หรือ learning style ในระดับบุคคลที่มีความแตกต่างและหลากหลายกันออกไป แต่มุ่งหวังในการนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง

สำหรับในส่วนความคิดเห็นที่นิสิตเห็นว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดที่ผู้สอนได้ให้คำชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาในรายวิชา และกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ก็เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องต่อปณิธานที่ภาควิชาได้กำหนดไว้ว่า มีความมุ่งมั่นที่จะผลิตกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ทางวิชาชีพได้ (ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มปป. : ออนไลน์) และให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งคำนึงถึงความแตกต่างทางความต้องการเรียนรู้ของนิสิต โดยการสนับสนุน และส่งเสริมโอกาสให้นิสิตได้ค้นคว้าวิจัยอย่างอิสระตามที่ผู้สอนได้กำหนดวัตถุประสงค์ ภายใต้ขอบเขตของรายวิชา ตลอดจนเป็นการชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของนิสิตในกระบวนการวัด และประเมินผลการเรียนรู้

นอกจากนี้ ทางภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ให้ความสำคัญ และมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมความเข้าใจและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน และให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะฉะนั้นจุดเน้นของกิจกรรมการเรียนการสอนจะไม่ได้มุ่งเฉพาะด้านวิชาการ หากแต่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมที่เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ภาควิชาได้จัดขึ้น ดังปรากฏในรายงานการประเมินตนเองของคณะศึกษาศาสตร์ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2550 : ออนไลน์) ซึ่งระบุถึงการส่งเสริมกิจกรรมนิสิต เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ประการคือ 1) ความรู้ 2) ทักษะการคิด 3) ทักษะความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ 4) ทักษะการวิเคราะห์ และการสื่อสาร และ 5) การพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม

สำหรับกิจกรรมที่รับผิดชอบโดยสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ได้ดำเนินการจัดผ่านทางกิจกรรม 5 ลักษณะ ซึ่งมีทั้งกิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะต่างๆ ประกอบด้วย

1. กิจกรรมวิชาการ ได้แก่ โครงการศึกษาดูงานกิจกรรมเยาวชนและสหกรณ์,โครงการศึกษาดูงานของนิสิตปริญญาเอก ปริญญาโท, โครงการศึกษางานแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน, โครงการศึกษาดูงานเส้นทางสู่ฝัน, โครงการศึกษาดูงานการศึกษานอกระบบ, โครงการศึกษาดูงานภาคตะวันออก, โครงการประชุมสัมมนา เรื่องภาวะวิกฤตการศึกษานอกระบบฯ, โครงการศึกษาดูงานการศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต, โครงการศึกษาดูงาน ศูนย์การผลิตรายการโทรทัศน์, โครงการฝึกอบรมการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์, โครงการสัมมนาเครือข่ายนิสิต ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์,

2. กิจกรรมกีฬา

3. กิจกรรมบำเพ็ญฯ ได้แก่ โครงการจิตอาสาเพื่อชุมชน,โครงการค่ายประหยัด,โครงการจิตอาสา จิตอาสา, โครงการอบรมอาสา ยุวกาชาดชั้นพื้นฐาน, โครงการศึกษาศาสตร์อาสาเพื่อชุมชน,

4. กิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ โครงการนันทนาการ,งานคืนสู่เหย้าชาว กญ 50,

5. กิจกรรมส่งเสริมศิลปะฯ ได้แก่ โครงการประกวดการกล่าวสุนทรพจน์,โครงการค่ายคุณธรรม

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ หันหาบุญ. (2544 : 79) ซึ่งทำการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมทางการจัดการศึกษาในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษามีความเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก เนื่องด้วยการวางแผนการสอนได้มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า อีกทั้งอาจารย์มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี และสามารถอธิบาย และเชื่อมโยงความรู้ด้านทฤษฎี และด้านการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมผ่านการใช้สื่อ และรูปแบบการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ในส่วนของการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนของสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ได้ให้ความคิดเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความเหมาะสม โดยนิสิตให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนโดยรวมมีความเหมาะสมโดยสถานที่ที่มีความเป็นส่วนตัว เอื้อต่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนของภาควิชามีความหลากหลายโดยคณาจารย์ให้ความสนใจและใกล้ชิด จึงทำให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจแก่นิสิต อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เลือกสรรวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับช่วงอายุของผู้เรียนที่ส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ ที่ต้องเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมต่างๆ ได้ส่งผลเชิงบวกให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านมุมมอง และเป็นเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ผ่านกิจกรรมที่มีการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ หรือการจัดให้นิสิตได้เข้าร่วมศึกษาดูงานทั้งภายใน และภายนอกประเทศ กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมของหอสมุดของมหาวิทยาลัย แต่อย่างไรก็ตามพบว่า นิสิตส่วนหนึ่งที่เห็นว่า สภาพแวดล้อมควรได้รับการปรับปรุงเนื่องจาก สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยอยู่ในบริเวณที่การจราจรค่อนข้างหนาแน่น และด้วยข้อจำกัดของพื้นที่จึงส่งผลให้สถานที่จอดรถไม่มีความสะดวก นอกจากนี้ห้องเรียนค่อนข้างมี

พื้นที่จำกัด และห้องพักที่นิสิตจะใช้ประโยชน์ในการพักผ่อนร่วมกัน หรือการประชุม คั่นคว้าต่างๆ ก่อนข้างแคบ อีกทั้งไม่มีสื่อการเรียนการสอน หรือวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงค่อนข้างไม่สะดวกและไม่ดึงดูดให้นิสิตมาใช้พื้นที่มากนัก

ด้านเนื้อหา/รายวิชา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ในด้านเนื้อหา/รายวิชาโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็นว่า รายวิชาในหลักสูตรช่วยฝึกให้ตระหนักถึงความเข้าใจในความแตกต่างและข้อจำกัด ภายในบุคคล เนื่องด้วยสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ดังปรากฏในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ซึ่งให้ความสำคัญกับ “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และ มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้ สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 14) ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวได้วางกรอบ แนวทางสำหรับจัดการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงศักยภาพในการเรียนรู้ในระดับปัจเจก และให้ความสำคัญ ต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นที่สำคัญตามแนวคิดในการจัดการศึกษาให้แก่ ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ซึ่งเบื้องต้นต้องทำความเข้าใจถึงพื้นฐานที่ตอบสนองการเรียนรู้ อันมีสาเหตุมาจาก ความต้องการ หรือแรงจูงใจในการเรียนรู้ของบุคคลต้องมีความสอดคล้อง และสามารถนำไป เชื่อมโยง และบูรณาการตรงกับสภาพความจริงเพื่อนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปฏิบัติงาน หรือปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ให้ความสำคัญต่อการ จัดสรรประสบการณ์ โดยบรรจุเนื้อหาวิชาที่มุ่งตอบสนองการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีใน การปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน อีกทั้งรายวิชามีความหลากหลาย และเป็นลำดับขั้นเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ และสอดคล้องต่อศักยภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ได้ ส่งเสริมการใช้เสรีภาพเชิงสร้างสรรค์ในความคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลบนหลักทางวิชาการ ดังจะ เห็นได้จาก นิสิตให้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับรายวิชาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนซึ่ง พบว่า รายวิชาทุกรายวิชาในหลักสูตรสามารถตอบสนอง และตรงต่อความต้องการของนิสิต โดย รายวิชาที่ตรงกับความต้องการ เนื่องจากนิสิตสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะต่างๆ ที่ ได้รับมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในลักษณะของการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่นิสิตสังกัด หรือการนำไปใช้ในการทำงานวิจัย ตลอดจนการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ แต่ อย่างไรก็ตามพบว่า มีนิสิตบางส่วนได้ให้ทัศนะว่า บางรายวิชาที่ไม่ตรงกับความต้องการ โดยให้ เหตุผลว่า รายวิชากับเนื้อหาที่ได้รับไม่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันเมื่อทำการเรียนการสอน กล่าวคือ ชื่อรายวิชาสื่อถึงลักษณะของการบริหารและการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่ แต่ลักษณะของ เนื้อหาเป็นไปในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านทรัพยากรมนุษย์ของภาคเอกชน ดังนั้นกรณี ตัวอย่างต่างๆ ที่นำมาประกอบการอธิบายจึงไม่สร้างความเข้าใจในเชิงรูปธรรมให้แก่นิสิตมากนัก

สำหรับในส่วนเนื้อหาของหลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษา ดูงาน พบว่า นิสิตให้ทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาดูงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศไว้ดังนี้ นิสิต ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การศึกษาดูงานในประเทศมีความเหมาะสม เนื่องจากเป็นการสร้างโลกทัศน์ ใหม่ ๆ และกระตุ้นให้นิสิตพัฒนาตนเองจากการมีโอกาสได้พบปะ และสนทนาเพื่อการเรียนรู้กับ

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในทางการศึกษาผู้ใหญ่ในหลายๆ แห่ง กระทั่งมีความเข้าใจต่อการนำความรู้ และประสบการณ์มาบูรณาการกับการปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้อง อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมชั้น แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยน หรือยืดหยุ่นในบางประการเช่น ควรมีการประสานงานร่วมกันว่า จะจัดให้นิสิตไปศึกษาดูงานร่วมกันในแต่ละรายวิชา ซึ่งอาจกำหนดไปว่า ภาคเรียนละกี่ครั้ง แต่เท่าที่เป็นเหมือนแต่ละรายวิชาอาจารย์แต่ละท่านต่างคนต่างไป จึงทำให้นิสิตมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นหรือไม่อาจประมาณการค่าใช้จ่ายได้ และต้องลางานหลายวันซึ่งเป็นปัญหาค่อนข้างมาก

อย่างไรก็ตามในส่วนของการศึกษาดูงานต่างประเทศ แม้นิสิตส่วนใหญ่จะเห็นตรงกันว่า มีความเหมาะสม แต่สัดส่วนของนิสิตที่มีความเห็นแย้งค่อนข้างมีมากเมื่อเทียบเคียงกับประเด็นการศึกษาดูงานในประเทศ ซึ่งนิสิตได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า การศึกษาดูงานต่างประเทศสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ได้รับมาปรับใช้กับการทำงานในบริบทของสังคมไทยได้ และที่มีความสำคัญนิสิตได้รับประสบการณ์จากการฝึกฝนให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดังข้อมูลเพิ่มเติมว่า การศึกษาดูงานได้ให้บทเรียนสำคัญในการทำงานร่วมกัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของเสียงส่วนใหญ่ เช่น การลงคะแนนเลือกประเทศที่ต้องไปศึกษาดูงาน แต่อย่างไรก็ตามนิสิตให้ทัศนะว่า แม้จะทราบก่อนเข้าศึกษาเกี่ยวกับการไปศึกษาดูงานต่างประเทศ แต่ทางภาควิชาควรระบุให้ชัดเจนถึงความจำนวนครั้งที่นิสิตต้องเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน เนื่องจากเท่าที่ปฏิบัติกันมาแต่ละรายวิชาไม่ได้ร่วมประสานงานเพื่อวางแผน จึงมีลักษณะเหมือนต่างคนต่างไป ปัญหาจึงเกิดกับนิสิตทั้งในเรื่องการบริหารจัดการเวลา และการกำหนดงบประมาณสำหรับศึกษาดูงาน สำหรับในส่วนของนิสิตที่มีความคิดเห็นว่าการศึกษาดูงานในต่างประเทศไม่มีความเหมาะสมให้เหตุผลประกอบว่า ควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องค่าใช้จ่ายของการศึกษาดูงาน เพราะนิสิตแต่ละคนมีข้อจำกัดและความพร้อมที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะมีผลกระทบอย่างมากต่อนิสิตที่มีทุนทรัพย์จำกัด ควรหาทางเลือกอื่นทดแทน เช่น การทำผลงานสำหรับนิสิตที่ไม่สามารถไปต่างประเทศได้ และบางครั้งรู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการศึกษาดูงานมากเท่าใดนัก เพราะรู้สึกว่า ถูกจำกัดและบ่อยครั้งเหมือนกับเป็นการไปพักผ่อนเสียมากกว่า ซึ่งจากข้อเสนอแนะดังกล่าวของนิสิตทำให้สาขาวิชาควรต้องกลับมาพิจารณาร่วมกันว่า จะกำหนดมาตรการ หรือทางเลือกอื่นๆ เพื่อร่วมกันสร้างกลไกรองรับความต้องการที่หลากหลาย ตลอดจนความจำเป็นบางประการเพื่อช่วยให้นิสิตสามารถร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงบนประโยชน์ และความเหมาะสม

ด้านการวัด และประเมินผล พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ในด้านการวัด และประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่า ระบบการวัด และประเมินผลได้ดำเนินการเทียบเคียงกับความก้าวหน้าของผู้เรียนทางการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องด้วยการจัดการเรียนการสอนให้ความสำคัญต่อระบบการวัด และประเมินผลเพื่อทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียนตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 26 (วรรค 1) “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 15) ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่มีความมุ่งมั่นที่จะปรับเปลี่ยน และส่งเสริมให้นิสิตเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และมีความยั่งยืน โดยการวัด และประเมินผลการ

เรียนรู้ต้องกระทำด้วยความหลากหลายเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันต้องสามารถระบุถึงอัตราความก้าวหน้า และพัฒนาการของผู้เรียนได้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนัก และมุ่งมั่นจะพัฒนาสมรรถนะในการเรียนรู้ของตนเองให้ตอบสนองต่อความก้าวหน้าทางการศึกษาทั้งในเชิงทฤษฎี และการปฏิบัติ นอกจากนี้ระบบการวัด และประเมินผลที่ทางสาขาวิชาการศึกษาคณาจารย์ได้ดำเนินการมีลักษณะเป็นการส่งเสริมความร่วมมือร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ และครอบคลุมจุดมุ่งหมายทั้งหมดของกระบวนการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนไปตามความหลากหลาย แต่มีความเหมาะสมกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และอาจารย์จะแจ้งให้ทราบถึงผลการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ตนมี

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ปรีชา หมั่นคง. (2547 : 55) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปริญญาทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการประเมินผลการเรียนการสอนในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ รสริน สุทองหล่อ. (2543 : 110) ซึ่งศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อด้านการวัด และประเมินผลพบว่า นักศึกษามีความเชื่อถือในระบบการประเมินผลที่มีความยุติธรรม และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ภิราชา รัตพันธ์. (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนะของนิสิตที่มีต่อด้านการวัดและประเมินผลในสภาพการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ภาคสมทบ พบว่า การจัดการเรียนการสอนได้ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย วิธีการ และข้อสอบมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน จำนวนข้อสอบมีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอบ และอาจารย์ผู้สอนแจ้งผลการสอบให้นิสิตทราบทุกครั้ง

ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร นิสิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษาคณาจารย์ในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยรวมในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวกับการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยสาขาวิชาได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยมุ่งผลิตกำลังคนทางการศึกษาคณาจารย์ให้มีคุณภาพ และพร้อมต่อการปฏิบัติงานทั้งในการพัฒนาตนเอง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ในฐานะบุคลากรซึ่งมีภาระหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา หรือดำเนินการโครงการเกี่ยวกับการศึกษาคณาจารย์ การศึกษานอกระบบตามเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนากลุ่มผู้เรียนให้มีความสามารถ และทักษะที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาตนเองโดยนำกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมาใช้เป็นกรอบดำเนินการ โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นแรงงานที่มีอยู่ในระบบเศรษฐกิจจะเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความรู้ หรือ Knowledge worker ซึ่งถือเป็นทุนมนุษย์ที่มีความสำคัญ เพราะฉะนั้นบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการจัดการศึกษาคณาจารย์จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่งเพื่อให้เท่าทันต่อพลวัตทางสังคม

กอปรกับวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาคณาจารย์ที่ต้องการผลิตบุคลากรตามแนวปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเป็นองค์รวมทั้งในด้านสติปัญญา ตลอดจนอารมณ์ และจิตใจ โดยการนำวิธีการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น และหลากหลายในเนื้อหาสาระต่อเนื่องไปตลอดชีวิตด้วยวิธีการที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย และมีระบบการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลมีความสนใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สนอง โลหิตวิเศษ. 2548 : 38)

นอกจากนี้อาจเนื่องด้วย ข้อสังเกตอีกประการคือ กลุ่มนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี และประกอบอาชีพ ดังนั้นวุฒิภาวะ และความสามารถที่ต้องมีต่อการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พึงประสงค์ซึ่งได้รับการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่มีตามตำแหน่งหน้าที่ เพราะฉะนั้นการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำความสำเร็จสู่วิชาชีพของตน ประกอบกับการระบุถึงรูปแบบการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายผู้ใหญ่ นั้น ควรเน้นรูปแบบการเรียนรู้ที่ร่วมมือกับผู้เรียน ที่มุ่งเน้นการค้นคว้าด้วยตนเองและศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. มปป. : ออนไลน์)

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ บุญลักษณ์ ทิพย์ฤทธิ์. (2541 : 124 - 125) ได้ทำการประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจของสถาบันเทคโนโลยีเทคโนโลยีราชมงคลพบว่า ในด้านบริบทของหลักสูตร ได้แก่ ความมุ่งหมายของหลักสูตร มีความเหมาะสมมาก เนื่องจากมีความชัดเจนเข้าใจง่าย และสอดคล้องต่อเนื้อหาของหลักสูตรและความต้องการของสังคม ด้านกระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยเกณฑ์การประเมินผลมีมาตรฐานที่ชัดเจน และสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และงานวิจัยของ อภิญา เพ็ญทอง. (2550 : 76) ทำการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตให้ความคิดเห็นว่า ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการบริการของบัณฑิตวิทยาลัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2) ความต้องการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของผู้ปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมผู้ใหญ่ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาด้านผู้ใหญ่ ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ 2) ความเหมาะสมเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในทางการศึกษา 3) ความประทับใจ และสิ่งที่ทำให้นิสิตลำบากใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4) สิ่งที่นิสิตคิดว่า ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด และ 5) ความคิดเห็นต่อในกรณีหากมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1) เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ

สำหรับในส่วนของเหตุจูงใจที่สำคัญซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า เหตุผลอันดับแรกมาจากการที่นิสิตต้องการความรู้ในศาสตร์ทางการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยต้องการได้รับความรู้ และเพิ่มพูนความเข้าใจในศาสตร์ให้มีความลึกซึ้งมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นทางการจัดการศึกษา และการจัดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญชนก แสงส่ง. (2549 : 88) ที่ได้ทำการศึกษายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานครซึ่งจากการวิจัยพบว่า ทศนคติต่อการเรียนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อด้านการพัฒนาตนเอง และด้านอาชีพ เนื่องด้วยความสนใจ และศรัทธาต่อวิชาชีพ

เหตุผลลำดับถัดมาคือ ต้องการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรมและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิจัยชุมชน และวัฒนธรรม ตลอดจนแนวโน้มในอนาคตสังคมไทยกำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ความรู้ที่ได้รับจึงย่อมมีความสำคัญและเป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักทางวิชาการ สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ เอกชนของนิสิตนักศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ของ ศตวรรษที่ ทรัพย์หิรัญ. (2546 : 73) ที่พบว่า นิสิต นักศึกษาให้ความสำคัญในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ด้านเป้าหมายส่วนตัวในระดับมาก เนื่องด้วยต้องการนำความรู้ไปปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพของตน และนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ หรือเพื่อเลื่อนสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น อีกทั้งประสงค์จะยกระดับฐานะทางสังคมของตนเอง

เหตุผลอีกประการคือ นิสิตมีความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และต้องการปรับวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้น โดยเชื่อว่า หากสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทย่อมสร้างโอกาสในการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นทั้งในรูปแบบของเงินเดือน หรือการใช้ความรู้ในการหารายได้จากงานอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทา ศรีสงทรัพย์. (2545 : 48) ซึ่งได้ศึกษาแรงจูงใจในการตัดสินใจเรียนวิชาเอกธุรกิจศึกษาของนิสิตระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ด้านสถาบันมีผลอยู่ในระดับมากต่อการตัดสินใจเรียนวิชาเอกธุรกิจศึกษาของนิสิตระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และงานวิจัยของ ศตวรรษที่ ทรัพย์หิรัญ. (2546 : 73) ที่พบว่า ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยเป็นเหตุผลสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากนี้ในส่วนของประเด็นด้านการเพิ่มรายได้จากการปรับวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้นสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อัมพิกา หล่อหลอม. (2546 : 72) ซึ่งได้ทำการศึกษาเหตุผลของนิสิตในการตัดสินใจศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ตัวแปรด้านเศรษฐกิจเป็นเหตุผลในการตัดสินใจของนิสิตอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยการมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การ มีตำแหน่งรองรับในตลาดแรงงาน จึงเป็นช่องทางในการหารายได้ หรือตำแหน่งงานได้สะดวกมากขึ้น และเป็นการเลื่อนฐานะทางสังคม

2) ความเหมาะสมเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

สำหรับความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อความเหมาะสมในประเด็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรของสาขาวิชาการศึกษา ผู้ใหญ่มีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยกลุ่มนิสิตส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพในหน่วยงานราชการซึ่งค่อนข้างมีรายได้ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับกลุ่มอาชีพที่มาจากภาคเอกชน ดังนั้น ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรในอัตราปัจจุบันจึงมีความเหมาะสม และนิสิตที่มาจากสาขาอาชีพต่างๆ สามารถจ่ายได้โดยไม่เป็นภาระหนักมาก ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่เน้นการสร้าง ความสมดุลระหว่างโอกาสที่ได้รับการศึกษา และความต้องการการศึกษอย่างเหมาะสม ดังที่ นิสิตได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า ค่าใช้จ่ายทางการศึกษามีความเหมาะสมมาก และค่อนข้างเอื้อต่อผู้เรียน หรือผู้สนใจอยากศึกษาต่อแต่มีทุนการศึกษาไม่มากนักได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของการศึกษาดูงานค่อนข้างมีค่าใช้จ่ายที่สูง โดยเฉพาะการไปศึกษาดูงานในแต่ละรายวิชา หรือการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ ดังนั้นการควบคุมค่าใช้จ่ายจึง

ค่อนข้างยาก และบางครั้งไม่อาจคาดประมาณการค่าใช้จ่ายได้ ส่วนนิสิตที่เห็นว่า ค่าใช้จ่ายไม่อยู่ในอัตราที่เหมาะสมเพราะเมื่อเทียบกับสถาบันอื่นๆ แล้วเห็นว่า มีอัตราค่าเล่าเรียนที่สูงกว่า อีกทั้งคิดว่า วิธีการเหมาจ่ายเป็นวิธีการที่ค่อนข้างไม่เหมาะสม ควรใช้ระบบการเก็บตามหน่วยกิตที่ได้ลงทะเบียนในแต่ละภาคการศึกษา เพราะในบางภาคการเรียนมีรายวิชาน้อยแต่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียนในอัตราเหมาจ่าย

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับสมศักดิ์ ปิยะสุวรรณ. (2544 : 75) ซึ่งได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์เกี่ยวกับความพร้อมและความต้องการของนักศึกษาในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์ ของสถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุสำคัญสองประการที่มีผลต่อความต้องการศึกษาได้แก่ สถาบันเปิดสอนในสาขาวิชาที่ตรงกับความสามารถ และความต้องการ และใช้ทุนทรัพย์ในการเรียนน้อยกว่าสถาบันอื่นๆ (เป็นจุดเด่นของราชภัฏ) ทั้งนี้เนื่องด้วยในทัศนะของนักศึกษาที่ประสงค์จะศึกษาต่อส่วนใหญ่มีทุนทรัพย์เพียงพอ ส่วนนักศึกษาที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อได้ระบุว่า ทุนการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศตวรรษ์ ทรัพย์หิรัญ. (2546 : 75) ที่พบว่า ค่าใช้จ่ายในหลักสูตรมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

3) ความประทับใจ และสิ่งที่ทำให้นิสิตลำบากใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตของสาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.1 นิสิตได้ระบุถึงความประทับใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตของสาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ โดยนิสิตมีความประทับใจต่อคณาจารย์ของสาขาวิชามากที่สุด อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นิสิตมีความรู้ และทักษะที่เอื้อต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อต่อยอดความรู้ที่มี หรือสร้างความรู้ใหม่ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และที่สำคัญจากข้อกำหนดในหลักสูตรที่ให้นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาต้องทำงานวิจัยทั้งในรูปแบบของปริญญาานิพนธ์ สารนิพนธ์ หรือการค้นคว้าอิสระต่างๆ ย่อมส่งผลต่อความใกล้ชิดที่อาจารย์ให้เวลาแก่นิสิตในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ และสามารถถ่ายทอดความรู้ ฝึกฝนทักษะ ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม ตลอดจนความรับผิดชอบที่พึงมีในวิชาชีพของตน สิ่งเหล่านี้มาจากความใกล้ชิดซึ่งมีผลต่อความประทับใจที่เกิดขึ้นแก่นิสิตได้ จึงกล่าวได้ว่า อาจารย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในการทัศนคติเชิงบวกให้เกิดขึ้นแก่ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้นของนิสิต ดังที่นิสิตได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมไว้ว่า คณาจารย์ของสาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่เป็นผู้มีคุณวุฒิ และเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ และมีความเข้มงวดกวดขันในด้านวิชาการ และให้การอบรมทางคุณธรรม จริยธรรมแก่นิสิต ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความเมตตา และใส่ใจดูแลให้ความช่วยเหลือนิสิตอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ความประทับใจต่อคณาจารย์ย่อมส่งผลเชิงบวกต่อความภาคภูมิใจในความเป็นนิสิตของสาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ ดังงานวิจัยของ กรองกาญจน์ ใจชื่อตรง. (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษามีผลต่อความภาคภูมิใจในการศึกษา

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรลพ อาศัย. (2546 : ออนไลน์)ซึ่งได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตรุ่นที่ 3 เกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต สำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจในด้านอาจารย์ผู้สอนมากที่สุด และ สิริพร บ่อพิมาย. (2550 : 72 - 74) ที่ได้ทำการศึกษาถึงความพึงพอใจของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไปที่มีต่อการเรียนการสอนของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2549 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในด้านอาจารย์ผู้สอนในระดับมากในด้านอาจารย์ผู้สอน โดยนิสิตพึงพอใจในเรื่องของการมีความรู้ทั้งเนื้อหา และประสบการณ์ของอาจารย์มีความสำคัญต่อนิสิตมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความเป็นกันเองกับนิสิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์วรรณ หันหาบุญ. (2544 : 81) ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่าความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนักศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก โดยอาจารย์ให้ให้ความใกล้ชิดและช่วยเหลือเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของนักศึกษา

นอกจากนี้ นิสิตยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมถึงความประทับใจเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตในสาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นความประทับใจนอกเหนือไปจากความประทับใจที่มีต่อคณาจารย์ของสาขาวิชาประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนการสอนของภาควิชา นิสิตเห็นว่า มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมให้นิสิตมีการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการ และการฝึกให้นิสิตมีทักษะในการพัฒนาคุณภาพเพื่อการเป็นผู้ถึงพร้อมทั้งความรู้ในทฤษฎี และการปฏิบัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานในสภาพจริง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตทั้งในบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่ร่วมกันศึกษาเล่าเรียน และการเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องระหว่างกัน

3. การจัดกิจกรรมต่างๆ ของภาควิชาช่วยให้นิสิตได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน และที่ประทับใจคือ การจัดงานคืนสู่เหย้าซึ่งทำให้ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ได้รู้จักกับศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

3.2 นิสิตได้ระบุถึงสิ่งที่สร้างความรู้สึกลำบากใจภายหลังจากได้เข้ามาเป็นนิสิตของสาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ โดยนิสิตมีความลำบากใจต่อการจัดสรรเวลาในการเรียน และการทำงานมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก กลุ่มนิสิตส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องประกอบอาชีพ และศึกษาไปควบคู่กัน ดังนั้นเมื่อต้องกลับเข้ามาศึกษาต่ออีกครั้ง ย่อมต้องสร้างความไม่สะดวกในด้านเวลาที่ต้องถูกลดทอน และจัดสรรจากการปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบ และเวลาว่างในช่วงอื่นๆ เช่น การดูแลครอบครัว หรือการพักผ่อน จึงส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจพร้อมๆ กันหลายทั้งการทำงาน และการศึกษาในช่วงแรกๆ ผู้เรียนจึงอาจปรับตัวได้ไม่ค่อยดีนัก ประกอบกับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการศึกษาค้นคว้าทั้งในลักษณะเป็นรายบุคคล หรือเป็นรายกลุ่ม ซึ่งภาระงานต่างๆ เหล่านี้ต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นอาจสร้างความรู้สึกลำบากใจให้แก่ นิสิตได้ ตามที่ นิสิตได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ความลำบากใจเกิดจากการจัดสรรเวลาในการเรียน และการทำงานซึ่ง นิสิตเห็นว่า เป็นปัญหาส่วนตัวที่ค่อนข้างสร้างความยุ่งยากให้มากเพราะต้องทำงาน ดูแลครอบครัว และต้องทำงานส่งอาจารย์จึงไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อน แต่จะปรับปรุงและจัดสรรเวลาให้ลงตัวมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสมัย บัวอุไร (2542 : 96 - 97) ที่พบว่า ปัญหาของนักศึกษาที่มาศึกษาต่อในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป ระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งเป็น

นักศึกษาที่มีงานทำแล้วเป็นส่วนมาก ดังนั้นปัจจัยด้านเวลาจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางการเรียนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องที่ต้องเรียน และต้องทำงานด้วย ปัญหาส่วนใหญ่ของนักศึกษาจึงไม่มีเวลามากนักที่จะแบ่งสรรในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ และ งานวิจัยของ ดร.ณรัตน์ ผลสวัสดิ์ (2544 : 85) ที่พบว่า นักศึกษาโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) สถาบันราชภัฏพระนคร มีการปรับตัวในการเรียนในระดับพอใช้ เนื่องด้วยนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ และอยู่ในวัยทำงาน ดังนั้นจึงมีหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น การปรับตัวด้านการเรียนอันมีที่มาจากการจัดสรรเวลาจึงถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพในการศึกษาของนักศึกษา

นอกจากนี้ นิสิตได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความลำบากใจที่มีในการเรียนซึ่งนอกเหนือไปจากด้านการจัดสรรเวลา คือ นิสิตรู้สึกลำบากใจในการศึกษาดูงานโดยเฉพาะในต่างประเทศ รู้สึกว่า เหมือนตนเองถูกบังคับ และการเดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศมีหลายครั้งซึ่งส่งผลต่อการขาดความต่อเนื่องในการค้นคว้ารายวิชา

4) สิ่งที่น่าสนใจคิดว่า ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด

สำหรับความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อสิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด พบว่า นิสิตต้องการให้การสอนควรให้เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับหลักสูตร โดยเฉพาะควรเน้นการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยบางรายวิชาเนื้อหาส่วนใหญ่ค่อนข้างมีขอบข่ายของการถ่ายทอด หรือนำเสนอเนื้อหาไปในแนวทางของการบริการทรัพยากรมนุษย์ในภาคเอกชน ในขณะที่นิสิตส่วนใหญ่ของสาขาวิชาการศึกษามีผู้ใหญ่มากเป็นบุคลากรที่มาจากหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นจึงค่อนข้างลำบากในการที่จะฉายภาพเพื่อความชัดเจนในแนวคิด หรือประเด็นการเรียนการสอน กระทั่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องต่อบริบทขององค์กรที่นิสิตสังกัด โดยนิสิตได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การสอนในบางรายวิชาควรให้เนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรและเน้นการปฏิบัติจริง กล่าวคือ ตามความรู้สึก และการรับรู้ของนิสิตเห็นว่า ในบางรายวิชาค่อนข้างเน้นไปในการบริหารทางภาคเอกชนมากกว่าที่จะเป็นการศึกษาเพื่อสังคม นอกจากนี้ยังอยากให้มีความเข้มงวดในการระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา นอกจากนี้ นิสิตประสงค์ให้มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับเป็นที่พักผ่อนระหว่างรอที่จะเรียนในรายวิชาต่อไปให้เป็นสัดส่วน และเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น อาจกำหนดให้เป็นห้องสำหรับค้นคว้าของนิสิตบัณฑิตศึกษา ทั้งนี้ นิสิตได้ให้ทัศนะว่า ทางสาขาวิชาควรมีการจัดสถานที่พักสำหรับนิสิต ซึ่งอาจทำในลักษณะของสโมสรนิสิตเล็กๆ เพื่อให้ได้พักผ่อน หรือนั่งทำงาน และทำให้นิสิตที่จบ course work แล้วได้กลับมาค้นคว้าเพิ่มเติมก่อนเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

สำหรับความคิดเห็นที่นิสิตต้องการให้สาขาวิชาการศึกษามีผู้ใหญ่มากทำการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุดซึ่งเป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมคือ นิสิตต้องการได้รับการฝึกฝนทักษะทางภาษาต่างประเทศให้มากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีการค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ย่อมมีความหลากหลาย และทรัพยากรเหล่านี้โดยมากเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งถ้า นิสิตมีความเชี่ยวชาญมากขึ้นย่อมได้รับความรู้ หรือแนวคิดต่างๆ ที่ทันสมัยจากต่างประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาของตนมากขึ้น

5) ความคิดเห็นต่อกรณีหากมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา

จากการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตในกรณีหากมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชา ซึ่งนิสิตส่วนใหญ่ต่างให้ความคิดเห็นว่าเป็นชื่อสาขาวิชา “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการศึกษาดูแลชีวิต” เป็นชื่อสาขาวิชาที่มีความเหมาะสมที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันบริบทของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปนับแต่ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ระบุให้การเรียนรู้อุตสาหกรรมต้องได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. มปป. : ออนไลน์) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 8 (1) ได้กำหนดให้การจัดการศึกษายึดหลักเป็นการศึกษาดูแลชีวิตสำหรับประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 6) ดังนั้นเมื่อมีปัจจัยที่สำคัญซึ่งกระตุ้นให้การจัดการศึกษาต้องปรับบทบาทไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีการให้ความสำคัญต่อแนวนโยบายการสร้างสังคมฐานความรู้ และส่งเสริมให้มีแรงงานที่มีความรู้ (Knowledge worker) และเมื่อภาพรวมความต้องการในบริบทการศึกษาของสังคมได้ตระหนัก และให้ความสำคัญต่อการศึกษาดูแลชีวิต และการเรียนรู้อุตสาหกรรม ดังนั้นสิ่งที่ย่อมเปลี่ยนแปลงตามคือ กลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่หน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องต้องดำเนินการไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ หรือกลุ่มผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษา กลุ่มผู้เสียเปรียบทางสังคม หากแต่เป็นการขยายขอบเขตไปสู่กลุ่มประชากรในทุกช่วงอายุ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากข้อกำหนดกลยุทธ์ และจุดเน้นของ กศน.ปีงบประมาณ 2549 ได้กำหนดให้การปฏิบัติงานต้องมุ่งสู่เป้าหมายในการนำไปสู่สังคมฐานความรู้ โดยมีการวาง Roadmap กศน. (ปี 2548 - 2551) ไว้ว่า ภายในปี 2551 ประชาชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยสร้างโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้อุตสาหกรรม โดยมีการกำหนดกลยุทธ์ และวิธีการทำงานไว้ว่า ต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2549 : ออนไลน์) ดังนั้นด้วยข้อจำกัดเกี่ยวกับชื่อสาขาวิชาที่ค่อนข้างสื่อให้เกิดความเข้าใจในลักษณะเฉพาะเจาะจงเพื่อกลุ่มผู้เรียนซึ่งมาจากหน่วยงานของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในขณะที่เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่จะพบว่า เนื้อหาของหลักสูตรมีความเป็นสหวิทยาการซึ่งเกิดจากการผสมผสานนำความรู้จากสาขาต่างๆ เช่น จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ ระเบียบวิธีวิจัย และสถิติเพื่อการวิจัย หรือศาสตร์ทางการวางแผน และบริหารจัดการ นำเข้ามาประยุกต์ใช้ได้กับทุกกลุ่มบุคคลที่มาจากองค์กรในภาคส่วนต่างๆ ที่นอกเหนือจากส่วนราชการ หรือส่วนที่เป็นองค์กรทางการศึกษา ดังปรากฏจากการรวบรวมข้อมูลพบว่า นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่มีทั้งกลุ่มที่เป็นข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มผู้เรียนที่มาจากภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่เป็นสถาบันการศึกษา หรือองค์กรภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนกลุ่มผู้เรียนที่ประกอบอาชีพอิสระ ถึงแม้สัดส่วนของกลุ่มผู้เรียนจะมาจากหน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ แต่ความต้องการที่มีต่อการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาค่อนข้างสอดคล้องตรงกันว่า สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ควรเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการศึกษาดูแลชีวิต โดยนิสิตได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาไว้ว่า ชื่อเดิมของสาขาวิชาคือ “การศึกษาผู้ใหญ่” ให้ความรู้สึกว่าเป็นสาขาวิชาที่จำกัดเฉพาะบุคลากรที่มาจากหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน และควรต้องเปิดกว้างในโอกาสเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ที่มาจากหลายๆ สาขาวิชา โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานในภาคเอกชนในส่วนของพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในสาขาวิชาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้วย นอกจากนี้แม้ว่า ชื่อสาขาวิชา “การศึกษาผู้ใหญ่” จะตรงกับความต้องการของนิสิตอยู่บ้าง แต่ถ้าสามารถเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาเป็นการศึกษาดูแลชีวิต ย่อม

สอดคล้องกับแนวนโยบายของภาครัฐในการพัฒนาสู่สังคมการเรียนรู้ และสร้างโอกาสในเข้าถึง ส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจให้ผู้เรียนมากกว่าชื่อสาขาเดิม และมีเป้าหมายที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย ของมนุษย์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอก

ความต้องการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของผู้ปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้องด้าน การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษา ต่อเนื่อง การฝึกอบรมผู้ใหญ่ จากกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ 1) ผู้สนใจศึกษาในสาขาวิชาการศึกษา ผู้ใหญ่ และ 2) ผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

1. องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาของผู้สนใจ ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ (ระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอก) พบว่า กลุ่มผู้สนใจมีเหตุผล สำคัญประกอบการตัดสินใจเพื่อเข้าศึกษาต่อโดยจะพิจารณาจากค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อทั้งในส่วนที่ เป็นค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมต่างๆ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาใน สาขาทางการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีหลายสถาบัน ในขณะที่ความเข้าใจที่มีต่อหลักสูตร และกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรไม่หลากหลายมากนัก ส่วนใหญ่ มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวกับการดูแลงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ ดังนั้นการแข่งขัน ของแต่ละหลักสูตรท่ามกลางปริมาณกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะเข้าศึกษาต่ออาจไม่หลากหลายมาก นัก แม้ว่าด้วยสาระสำคัญของหลักสูตรค่อนข้างเป็นไปเพื่อพัฒนาประชาชนในสังคมในทุกช่วงวัย และทุกกลุ่มอาชีพ อีกทั้งแต่ละสถาบันที่มีการเรียนการสอนในศาสตร์ทางการศึกษา หรือการเรียนรู้ของ ผู้ใหญ่ในแต่ละสถาบันต่างมีจุดแข็ง และข้อจำกัดในตัวเอง เช่น ชื่อหลักสูตร รายละเอียดในหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน เวลาที่จัดการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้น ค่าเล่าเรียนในส่วนต่างๆ จึงเป็นส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญประการหนึ่งที่จะชี้ขาดว่า ผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ในทีนี้หมายถึง หลักสูตรของสถาบัน ดังกล่าวหรือไม่ โดยการ กำหนดค่าใช้จ่ายต้องมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาวะการณ์ทางสังคม และกำลังซื้อของ ผู้บริโภค ซึ่งในที่นี้คือ ผู้สนใจศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐชา ตรีมุข. (2546 : 160) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้สมัครเข้าเรียนระดับ ปริญญาโทในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษามีความสัมพันธ์กับจำนวน ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อ อีกทั้งสอดคล้องกับ พร พรหมหาราช และพิเชฏ์ เจียวคุณ (2549 : ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่สูงเกินไป เป็นปัจจัยสำคัญใน การเลือกตัดสินใจเข้าศึกษาต่อซึ่งถือเป็นจุดแข็งของมหาวิทยาลัยที่ดึงดูดให้นักศึกษาเข้ามาศึกษาต่อ ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และงานวิจัยของ จินดา จันท์และคณะ (2548 : ออนไลน์) ซึ่งได้ทำการ จากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกเพื่อพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่มี ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ซึ่งพบว่า จุดแข็งของ มหาวิทยาลัยอยู่การจับกับค่าเล่าเรียนซึ่งมีอัตราที่ต่ำกว่า และมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับ สถาบันอื่นๆ นอกจากนี้วิชาเอกที่เปิดสอนมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ส่วน ในเรื่องชื่อสาขาวิชาที่น่าสนใจเข้าศึกษาต่อกลุ่มผู้สนใจมีความเห็นว่า ชื่อสาขาวิชาการบริหารจัดการ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม เป็นชื่อที่มีความเหมาะสม และน่าสนใจที่สุด ซึ่ง ประเด็นในเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาถือเป็นจุดแข็งประการหนึ่งของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตได้ระบุว่า ค่าใช้จ่ายอยู่ในอัตราที่เหมาะสม และรู้สึกว่าจะ รับผิดชอบเป็นอัตราที่ตนมีกำลังจะจ่ายได้ ทั้งนี้ต้องพึงสังเกตว่า กลุ่มนิสิตส่วนใหญ่เป็นข้าราชการซึ่งมีอัตราเงินเดือนไม่ได้มากนักเมื่อเทียบกับนิสิตที่มาจากราชการจากหน่วยงานทางภาคเอกชน

2) ผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการศึกษานิสิตผู้ใหญ่ ได้ให้เกี่ยวกับข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อนำสรุปถึงความต้องการในการศึกษาต่อในแต่ละด้านดังที่ได้แสดงในรายประเด็นต่อไปนี้ 2.1 การนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการทำงาน 2.2 ความเปลี่ยนแปลงภายหลังสำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่ และภาพลักษณ์ที่มีจากมุมมองสังคมภายนอกตามการรับรู้ของมหาบัณฑิต 2.3 ข้อคิดเห็นที่มีต่อการปรับปรุงหลักสูตรในระดับปริญญาโท และความสนใจศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

2.1 ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการทำงาน

กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการศึกษานิสิตผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ระบุว่า ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาถูกนำไปใช้ในลักษณะของการนำกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนการสอนที่สาขาวิชาจัดขึ้นไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานจริง ซึ่งอาจเป็นเพราะตามปณิธานของสาขาวิชาต้องการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถทั้งในเนื้อหาสาระทางวิชาการ ในขณะที่เดียวกันก็มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางวิชาชีพโดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติงานโดยมีความเข้าใจในลักษณะของงาน (ภาควิชาการศึกษานิสิตผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มปป. : ออนไลน์) และสามารถดำเนินบทบาทของการเป็นผู้นำ และผู้ตามในโอกาสที่เหมาะสมเพื่อให้การร่วมงานกับผู้อื่นดำเนินไปอย่างดีในสถานการณ์จริง โดยนำความรู้ และเสรีภาพทางวิชาการซึ่งกำกับด้วยคุณธรรมจริยธรรมทางวิชาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วมหาบัณฑิตมีความรับผิดชอบทางวิชาชีพของตน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างได้ระบุเพิ่มเติมว่า สิ่งที่น่าไปใช้มากได้แก่ การวางแผนในการปฏิบัติงาน การนำความรู้เรื่องการจัดเขียนโครงการไปประยุกต์ใช้ในการนำประสบการณ์จากการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นจึงมีความมั่นใจเมื่อต้องปฏิบัติงานจริง การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การฝึกฝนในเชิงลึกซึ่งทำให้สามารถเรียนรู้รายละเอียดต่าง ๆ ได้มากขึ้น การมีโลกทัศน์ และวิสัยทัศน์ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่กว้างไกลมากขึ้น ตลอดจนมีความมั่นใจในการพูดแสดงความคิดเห็น สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ พรสถิตย์ อัจฉริยกุล. (2547 : 89) ซึ่งได้ทำการวิจัยเพื่อติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีพลังงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่า ตนเองมีคุณลักษณะ และความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เพราะว่า ได้นำความสามารถในการคิด เขียน และวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบ และสามารถค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการทำงาน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ เลวลีย์. (2549 : 100)ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นในการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษาของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานิสิตผู้ใหญ่เกี่ยวกับ พบว่า มีการปฏิบัติงานโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และประสบการณ์การทำงานระหว่างกันกับผู้อื่น เพื่อความสำเร็จลุล่วงของงานโดยให้ความเอาใจใส่ และรับผิดชอบต่องานต่างๆ ที่ปฏิบัติ

ส่วนในข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับในการเรียนปริญญาโทที่น่าไปใช้ในการทำงานน้อยที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตร เนื่องด้วยผู้ตอบไม่ได้ปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอน จากความคิดเห็นของกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษานิสิตผู้ใหญ่เห็นว่า สาขาวิชาควรคงลักษณะเด่นใน

การฝึกฝนให้นิสิตใช้ความรู้ และความสามารถที่ได้ศึกษาไปปรับใช้ในการมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการวางแผน หรือบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ของนิสิตซึ่งทางสาขาวิชาได้สนับสนุนให้แก่นิสิตเพื่อสร้างทักษะทางวิชาชีพในระดับสูง และควรปรับปรุงบางรายวิชาเพื่อให้ตอบสนองต่อการนำไปใช้งานได้จริงของนิสิต

2.2 ความเปลี่ยนแปลงภายหลังสำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่ และภาพลักษณ์ที่มีจากมุมมองสังคมภายนอกตามการรับรู้ของมหาบัณฑิต

สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดเกี่ยวกับการพัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่การทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการที่ดีในด้านตำแหน่งหน้าที่การทำงาน โดยเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอก ตลอดจนสามารถนำความรู้ และทักษะต่างๆ ไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้ยังนำความรู้ที่ได้รับใช้สำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้เป็นอย่างดีเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดสรรประสบการณ์ในรายวิชาต่างๆ ที่อยู่ในการเรียนการสอนของสาขาวิชาได้เน้นทักษะในการนำความรู้ และทักษะต่างๆ ไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนใหญ่ หรือนำไปใช้พัฒนางานด้านทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรต่างๆ ตลอดจนนำไปใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพชั้นสูงเป็นเจตนาที่สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสื่อปฏิบัติมานับแต่ได้เริ่มดำเนินการผลิตบุคลากรเพื่อเข้าสู่สายงานทางการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาชุมชน จนถึงปัจจุบันนี้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ได้เข้าไปเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ดังนั้นด้วยความเป็นมาของสาขาวิชานับแต่ปี 2523 จนถึงปัจจุบันเชื่อได้ว่า สามารถสร้างความเชื่อมั่น และการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาพลักษณ์ที่สังคมภายนอกมีต่อมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งได้รับคาดหวังจากสังคมภายนอกที่ต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ตามความสามารถ และสอดคล้องต่อบริบทความเป็นจริงของสังคม และชุมชนซึ่งความน่าเชื่อถือ และการได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบ ถือเป็นจุดแข็งที่ทางสาขาวิชาให้ความสำคัญที่จะนำมาพัฒนาสร้างแนวทางในการจูงใจให้ผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ สำหรับผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุมลี้ ออบมลี. (2544 : ออนไลน์) ได้ศึกษาปัจจัยจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตบัณฑิตศึกษาลัทธิธรรมศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ปัจจัยด้านสถาบันมีผลต่อการจูงใจให้นิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาเข้าศึกษาต่อ และ พัชณิญา วิเชียร. (2547 : 80) ที่ได้ศึกษาเหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาในโครงการบริการวิชาการภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ลักษณะด้านการศึกษาเป็นเหตุจูงใจที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสถาบันการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา อีกทั้งมาตรฐานในการจัดการศึกษา และการเปิดสอนในหลักสูตรที่มีประโยชน์ต่องานที่ทำอยู่

อย่างไรก็ตามมีประเด็นสำคัญที่ทางสาขาวิชาควรเร่งดำเนินการเพื่อหามาตรการบรรเทาความต้องการที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ไม่มีพัฒนาการทางตำแหน่งหน้าที่เลย มีแต่ภาระงานที่เพิ่มขึ้นในขณะที่ตำแหน่งงานไม่มีการจัดสรรให้ อีกทั้งเมื่อสำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชานี้แล้วรับการยอมรับน้อยกว่าสาขาวิชาอื่นๆ ทั้งที่ความสามารถในการปฏิบัติงานไม่ได้ด้อย

กว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาอื่นๆ อาจเนื่องด้วย หน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบต้องประสบกับข้อจำกัดบางประการทั้งในส่วนของหลักสูตรโดยเนื้อหาของสาระของแต่ละรายวิชามีมาก อีกทั้งครูส่วนหนึ่งก็ขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน (สนอง โลหิตวิเศษ และพิสมัย จารุจิตติพัทธ์. 2549 : 282) ในขณะที่เวลาในการเรียนการสอนมีจำกัด ดังนั้นภาระหน้าที่ของครู กศน.จึงค่อนข้างหนัก นอกจากนี้ต้องยอมรับว่า ความมั่นคงทางสถานภาพของครูการศึกษานอกระบบไม่มีความมั่นคงทางวิชาชีพเท่ากับครูการศึกษาในระบบ ทำให้มีบุคลากรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยส่งผลให้การเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง และบุคลากรภายในองค์กรต้องร่วมกันรับภาระงานทั้งด้านการสอน และภาระงานอื่นๆ ในขณะที่การจัดสรรตำแหน่งเพื่อบรรจุเข้ารับราชการก็ไม่ปรากฏว่าทางภาครัฐได้วางมาตรการ หรือดำเนินนโยบายเชิงรูปธรรมที่ชัดเจน ดังนั้นเมื่อมีผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่โดยตรงอยู่ในหน่วยงานจึงต้องรับภาระค่อนข้างมากเพื่อดำเนินการจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวางแผนการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมตรงตามหลักการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียน ส่วนในประเด็นที่ได้รับการยอมรับน้อยกว่าบางสาขาทั้งที่ความสามารถในการปฏิบัติงานไม่ได้ด้อยกว่า อาจเนื่องมาจากลักษณะของหน้าที่รับผิดชอบของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบมีเป้าหมายเพื่อจัดการศึกษาที่ให้โอกาสแก่กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ลักษณะของการเรียนการสอนจึงมุ่งพัฒนาคุณลักษณะ และคุณภาพชีวิต มากกว่าทางวิชาการเพื่อศึกษาต่อ ดังนั้นในการรับสมัครผู้สอนจึงเปิดโอกาสแก่ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาจากสาขาวิชาที่หลากหลาย เพราะไม่ได้การกำหนดคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงว่า ผู้สอนต้องมีวุฒิทางการศึกษาเท่านั้น (สนอง โลหิตวิเศษ และพิสมัย จารุจิตติพัทธ์. 2549 : 293)

2.3 ข้อคิดเห็นที่มีต่อการปรับปรุงหลักสูตรในระดับปริญญาโท และความสนใจศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

จากข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการศึกษาต่อที่ได้รับรวบรวมข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นในการปรับปรุงหลักสูตรพบว่า กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษามีความต้องการให้ปรับปรุงและขยายเนื้อหาของหลักสูตรให้กว้างขวางครอบคลุมไปยังกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยสังคมไทยกำลังเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากอัตราการเกิดของเด็กไทยลดลง ในขณะที่สังคมไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Ageing society) ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2550. : ออนไลน์) ได้ระบุว่า สังคมไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรเช่นเดียวกับหลายๆ ประเทศกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่ความรู้พื้นฐาน และทักษะในการดูแล และจัดการบริการทางสาธารณสุขให้แก่ผู้สูงอายุจะทวีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจะถือเป็นโอกาสที่ดีที่สาขาวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจในระบบกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพ และความต้องการที่บุคคลวัยผู้ใหญ่มีทั้งในลักษณะของจิตใจ และความต้องการเชิงสังคมเป็นต้น จะได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการตามแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย

สำหรับในประเด็นของความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกพบว่า กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม เนื่องด้วยผู้ตอบให้ความสำคัญต่อการเน้น

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการเรียนรู้ของมนุษย์ แต่ถ้าจะศึกษาต่อกลุ่มผู้สำเร็จ การศึกษาต้องการให้เน้นความสำคัญไปที่การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ และสังคม และการศึกษาของ กลุ่มเป้าหมายพิเศษ ซึ่งสอดคล้องต่อแนวโน้มของการพัฒนาในสังคมไทยที่ให้ความสำคัญต่อการมุ่ง ส่งเสริมให้ มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เริ่มใช้แผนพัฒนาสังคม และ เศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) เป็นต้นมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2550. : ออนไลน์) อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสที่จะดึงดูดกลุ่มผู้เรียนจาก หน่วยงานอื่นๆ นอกเหนือจากหน่วยงานราชการที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอก ระบบเพียงเท่านั้น ขณะเดียวกันย่อมหมายถึง โอกาสในการเข้าสู่ตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนอกส่วนราชการอีกด้วย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

การเสนอความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ดังที่จะนำเสนอในแต่ละประเด็นประกอบด้วย 1) ด้าน การศึกษา 2) กฎหมายทางการศึกษา 3) สังคม เศรษฐกิจ และ 4) ความต้องการของผู้เรียน ดังมี รายละเอียดดังนี้

การรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยได้รับจากกลุ่มตัวอย่างได้ให้รายละเอียดแง่มุมต่างๆ เพื่อนำมา ประกอบการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ พบว่า ภาควิชา การศึกษาผู้ใหญ่ควรให้การพิจารณาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเท่า ทันต่อการเปลี่ยนแปลงบริบทความต้องการของสังคม และสร้างความน่าสนใจโดยการเสนอปัจจัยที่มี ผลต่อแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อเพื่อให้ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่สามารถผลิตบุคลากรท่ามกลาง บริบท และวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่เปลี่ยนไป ในขณะที่การปรับเปลี่ยนต้องดำเนินการบนพื้นฐาน ของปรัชญา และปณิธานแรกเริ่มในการจัดการเรียนการสอนของทางภาควิชาที่ประสงค์จะพัฒนา วิชาชีพการศึกษาผู้ใหญ่ เน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพในสายวิชา การพัฒนาความรู้ และการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพโดยทำการสอนในระดับปริญญาโท และ เอก ที่มีความรู้ความสามารถทั้งในเนื้อหาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และการพัฒนา ชุมชน ตลอดจนสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในสาขาวิชาชีพได้ อีกทั้งยังเป็นผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในสภาพสังคมปัจจุบันและสามารถนำความ เจริญงอกงามมาสู่สังคมโดยส่วนรวมได้ มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี (ภาควิชา การศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มปป. : ออนไลน์)

1) ด้านการศึกษา เป็นการนำเสนอแนวทางความเป็นไปเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรทาง การศึกษาซึ่งประกอบด้วยประเด็นดังนี้ ชื่อสาขาวิชา วิธีการจัดการศึกษา

การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโดยยึดหลักการคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้ปรากฏ ขึ้นในนโยบายการพัฒนาระแสหลักตลอดมา จนกระทั่งปัจจุบันสังคมไทยกำลังเข้าสู่แผนพัฒนา และ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ที่ยังคงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรมนุษย์ หรือทุนมนุษย์ เนื่องด้วยกระแสสังคมยุคใหม่ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบมีดัชนีชี้วัด จากการที่แต่ละประเทศมีประชากรที่มีคุณภาพ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนมุมมองของการจัดการศึกษา โดยใช้หลักการศึกษาดลอดชีวิต เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนดำรงตนตามหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงมี

ผลต่อการปรับตัวของหลักสูตรเพื่อรองรับความต้องการในงานด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ทวีความสำคัญมากขึ้น จากองค์กรในทุกภาคส่วนของสังคม ดังที่ พศิน แดงจวง (2545 : ออนไลน์) ได้วิจัยถึงปรัชญา และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาระบบการศึกษาสาขาการศึกษาในระบบในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า การพัฒนาหลักสูตรในบางรายวิชาให้น่าสนใจเป็นการดำรงความสำคัญ ของสาขาวิชาการศึกษาในระบบให้ยังมีความน่าสนใจเข้าศึกษาต่อ อีกทั้งแนวโน้มการจัดการศึกษา ในต่างประเทศของสาขาการศึกษาผู้ใหญ่จะเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเชื่อว่าการ การศึกษาในระบบ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาในทุกองค์กร และ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาระบบของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรเน้นพัฒนาหลักสูตรให้มีลักษณะเป็น Area of study เช่น การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ หรือ Educational Leadership เป็นต้น ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คงไม่ได้มี เพียงแต่ชื่อสาขาวิชา สำหรับแนวทางในการปรับตัวของการจัดการศึกษาเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจ เลี่ยงได้ หากแต่เป็นการใช้ศักยภาพที่มีเพื่อสร้างความแข็งแกร่งในการจัดการศึกษา ดังจะเห็นได้ จากในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนถึงระดับโครงสร้างทางการบริหารที่ต้องปรับตัวเพื่อรองรับต่อความ เปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความท้าทายต่อความสามารถของแต่ละสาขาวิชาในการ สร้างความยืดหยุ่นเพื่อรองรับกระแสที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนต่างๆ ดังจะเห็นได้จากการปรับเปลี่ยน เชนจ์โครงสร้างของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากงานวิจัยของ ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2545 : ออนไลน์) ที่ระบุว่า คณะครุศาสตร์ควรเปิดสาขาไม่ควรเปิดกระจายมากเกินไป ควรพยายาม จัดกลุ่มสาขาที่ใกล้เคียง ควรมีการบูรรวมภาควิชาตามความเหมาะสม เพื่อไม่ให้มีความซ้ำซ้อนกัน เช่นในปัจจุบัน ควรมีภาควิชา 4-5 ภาควิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาชีพครู กลุ่มวิชาการศึกษาขั้นพื้นฐานและ วิธีสอน กลุ่มวิชาการบริหารจัดการ การอุดมศึกษา กลุ่มวิชาวิจัย ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของ อาจารย์คณะครุศาสตร์พบว่ารูปแบบที่นำเสนอที่มีความถี่มากที่สุดและมาก มีลักษณะการรวม ภาควิชาซึ่งประกอบด้วย 5 ภาควิชา คือ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน โดยรวมอาจารย์จาก ภาควิชาประถมศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา ภาควิชาการศึกษาในระบบ อาจารย์จากภาควิชาสา รัตถศึกษาบางส่วน ภาควิชาที่สองคือ ภาควิชาบริหารและการอุดมศึกษา โดยรวมอาจารย์จาก ภาควิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา และอาจารย์จากภาควิชาสัตตศึกษาบางส่วน ภาควิชาที่สามคือภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา โดยรวมอาจารย์จากภาควิชาวิจัยการศึกษา และอาจารย์จากสาขาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาที่สี่คือ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา โดยรวม อาจารย์จากภาควิชาสารสนเทศศึกษา ภาควิชาที่ห้าคือ ภาควิชาศิลปะและดนตรีศึกษา โดยรวมอาจารย์ จากภาควิชาศิลปะศึกษา และอาจารย์จากภาควิชาดนตรีศึกษา

อย่างไรก็ตามเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสำคัญแห่งศาสตร์ทางการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มที่ปฏิบัติงานทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษาในระบบซึ่งมาจาก หน่วยงานของภาครัฐ โดยมุ่งขยายสู่กลุ่มผู้เรียนที่มีความสนใจศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ซึ่งมาจากหน่วยงานภาคเอกชน หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยตรง สำหรับชื่อสาขาวิชาควรอยู่บนแนวทางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ โดยดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานของการบริหารงานด้านการศึกษา ซึ่งเอื้อต่อการมี คุณสมบัติเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ ทั้งนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ ที่กลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นนิสิต และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มีความเห็น

ตรงกันว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนชื่อหลักสูตรของทางสาขาวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ เลวลีย์. (2549 : 100) ที่พบว่าควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่ โดยควรใช้ชื่อว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการศึกษาผู้ใหญ่ และควรเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารต่างๆ เช่น การบริหารองค์กร การบริหารโครงการ และการจัดการแนวใหม่ทรัพยากรมนุษย์ และบุคคล

สำหรับวิธีการจัดการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งที่สำคัญยิ่งไม่ได้คือ ต้องดำเนินการบริหารหลักสูตรให้มีความทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของบริบททางการศึกษามากขึ้น ในขณะที่เดียวกันหากมุ่งสร้างให้นิสิตมีทักษะทางวิชาชีพขั้นสูงควรต้องเน้นในเรื่องการฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจรายละเอียดทางศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรให้รองรับต่อความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี สังข์ศรี และคณะ.(2534 : ออนไลน์) ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นและความคาดหวังของนักศึกษาและผลที่ได้รับจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบโดยระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า ในส่วนงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ควรปรับให้ทันสมัย เนื้อหาไม่ซ้ำซ้อน และให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับชุมชนได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรให้นักศึกษาที่ยังไม่ได้ปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบโดยตรง ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับในส่วนของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ นิสิต และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชา และกลุ่มผู้สนใจมีความเห็นตรงกันว่า หลักสูตรควรเน้นรายวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสถิตย์ อัจฉรวงกุล. (2547 : 89) ที่ได้ทำการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีพลังงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีพลังงาน ควรมีการปรับปรุง และสอดคล้องเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารงาน หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2) กฎหมายทางการศึกษา

การนำเสนอแนวทางพัฒนาหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ต้องกำหนดให้หลักสูตรมีความครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร 2 ส่วน กล่าวคือ 1) การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์) และ 2) การจัดหลักสูตรการสอน หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีความจำเป็นต่อผู้เรียนที่ประกอบวิชาชีพครูผู้สอน เนื่องด้วยการที่กฎหมายทางการศึกษาทั้งในส่วนของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้ระบุเกี่ยวกับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ และการกำหนดเรื่องวิชาชีพควบคุมจึงส่งผลต่อผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านการศึกษาทั้งที่เป็นครู ผู้บริหาร หรือบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรใหม่จึงต้องดำเนินการตามการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องต่อนโยบาย และแผนการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ดังที่ ชำรง บัวศรี. (2542 : 10) ได้ระบุถึงความสำคัญของหลักสูตรมีขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนาธรรมณ์ หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ

3) สังคม เศรษฐกิจ

จากกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยนับแต่ที่มีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ได้เกิดปรากฏการณ์ที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนมิติในการพัฒนาประเทศจากการมุ่งเพียงพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก สู่การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนโดยยึดหลักการคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กระทั่งปัจจุบัน สังคมไทยกำลังเข้าสู่แผนพัฒนาและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ยังปรากฏการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทรัพยากรมนุษย์ หรือทุนมนุษย์ เนื่องด้วยกระแสสังคมยุคใหม่ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบมีดัชนีชี้วัดจากการที่แต่ละประเทศมีประชากรที่มีคุณภาพ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนมุมมองของการจัดการศึกษาโดยใช้หลักการศึกษาดลอดชีวิต เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนดำรงตนตามหลักการเรียนรู้อุดมคติตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นการปรับตัวของหลักสูตรเพื่อรองรับต่อความต้องการในทางด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ทวีความสำคัญมากขึ้น จากองค์กรในทุกภาคส่วนของสังคม

4) ความต้องการของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้พัฒนาหลักสูตรต้องลำดับความสำคัญซึ่งอาจพิจารณาได้จากประเด็นดังนี้ 1) ด้านค่าใช้จ่าย 2) เวลาที่จัดการเรียนการสอน และ 3) การนำจุดแข็งของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาปรับประยุกต์ใช้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่

เหตุผลประการสำคัญของการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อมาจากการพิจารณาความพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้งโดยสิ่งที่ผู้เรียนทั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ หรือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สนใจศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คือ ค่าใช้จ่าย ซึ่งหากพิจารณาจากกลุ่มเป้าหมายของผู้เรียน แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันทั้งกลุ่มบุคคลที่มาจากองค์กรภาครัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และองค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ดังนั้นการกำหนดค่าใช้จ่ายทางการศึกษาควรให้ความสำคัญต่อแนวคิดในการสร้างโอกาส และความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาได้ในทุกกลุ่ม โดยทางฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญในการสร้างแนวทาง หรือข้อกำหนดระเบียบการจ่ายค่าเล่าเรียน หรือค่าธรรมเนียมที่สะท้อนงบประมาณในการจัดการศึกษา และสร้างความสมประโยชน์แก่ผู้เรียนที่มาจากองค์กรต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้การจัดการศึกษาต้องมีแนวทางในการสร้างความยืดหยุ่นเรื่องเวลาการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อเอื้อต่อผู้เรียนที่ต้องทำงานควบคู่ไปด้วยได้มีการจัดสรรเวลาเพื่อโอกาสทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตร สุวรรณ. (2549 : ออนไลน์) ซึ่งได้ทำการศึกษาสภาพและทิศทางของบัณฑิตศึกษาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการของกลุ่มบุคคลเป้าหมายในการเข้าศึกษาต่อ อีกทั้งเพื่อนำเสนอแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาการศึกษาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน กระบวนการวิจัยประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารการวิจัยเชิงสำรวจ และการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผลการสำรวจความต้องการศึกษาต่อในสาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน พบว่า กลุ่มบุคคลเป้าหมายส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก และต้องการให้จัดการเรียนการสอนนอกเวลาราชการในวันเสาร์-อาทิตย์ และมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากเกินไป สำหรับในเรื่องของการยืดหยุ่นในเรื่องเวลาที่จัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นความต้องการ และเป็นปัญหาที่สร้างความลำบากใจให้แก่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้ง

นี้ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ หรืออาจกล่าวได้ว่า มีผลกระทบ ต่อโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อการพัฒนาตนเอง และงานที่ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จำลอง ศรีสุวรรณ และคณะ. (2548 : ออนไลน์) ซึ่งได้ทำการศึกษาความต้องการศึกษา ต่อในระดับบัณฑิตศึกษาด้านการศึกษาเกษตรของอาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตรในวิทยาลัยเกษตร และ เทคโนโลยี วิทยาลัยประมง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตรที่ไม่ต้องการศึกษาต่อได้ ระบุถึงเหตุผลว่า มีภาระทางครอบครัว ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบมากจึงไม่มีเวลาศึกษาต่อ ในขณะที่ อาจารย์ผู้สอนที่ต้องการศึกษาต่อได้ระบุเหตุผลว่า ต้องการพัฒนาประสิทธิภาพของตนเองโดย ต้องการศึกษาในหลักสูตรนอกเวลาราชการ ด้วยเหตุผลว่า ไม่ต้องการลาหน่วยงานมาศึกษาต่อ เนื่องจากกังวลต่อผลกระทบเกี่ยวกับการขึ้นเงินเดือน และพิจารณาความดีความชอบและสอดคล้อง กับงานวิจัยของ วรานนท์ ศรีวรรณท์. (2546 : ออนไลน์) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เลือกศึกษาต่อในหลักสูตร เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต หลักสูตร 1 ปี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ตัวแปรสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อได้แก่ ความ พอใจในระยะเวลาศึกษา 1 ปี ซึ่งมีผลต่อความคาดหวังที่จะสำเร็จการศึกษาในระยะเวลา 1 ปี และ ปรีชา ภูมิทอง. (2550 : ออนไลน์) ได้ศึกษาการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิต หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: กรณีศึกษาสาขาการบริหารงานท้องถิ่น รุ่น 1 สาขาการ บริหารงานทั่วไป รุ่น 5 และสาขานโยบายสาธารณะ รุ่น 8 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัย บูรพา พบว่า ปัจจัยด้านเวลาเรียนมีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่ออยู่ในระดับมากที่สุด

นอกจากนี้ควรนำปัจจัยที่เป็นจุดแข็งของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ทั้งนี้อาจนำมากำหนดเป็นแนวทาง หรือมาตรการสำคัญ เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้หลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ มีผลในเชิงปฏิบัติมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในประเด็น 1) ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของ สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 2) ปัจจัย เชิงกายภาพ ซึ่งในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงที่ได้สั่งสมของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒทางศาสตร์ด้านการศึกษาที่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้แต่ละคณะวิชาได้ดำเนินการ จัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานของการมุ่งผลิต และพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ และการมีเสรีภาพทาง วิชาการที่กำกับด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม ย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่นที่บุคคลภายนอกมีต่อ หน่วยงานของมหาวิทยาลัยซึ่งก็ครอบคลุมถึงภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งได้เริ่มทำการจัดการเรียน การสอนตั้งแต่จุดเริ่มต้นเมื่อปีพ.ศ. 2517 ที่ได้มีการจัดตั้งภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษา พิเศษ (ชื่อในขณะนั้น) จนถึงปัจจุบันที่เป็นภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยได้ทำการผลิตบุคลากรเข้าสู่ การทำงานด้านการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ และการพัฒนาชุมชนทั้งที่เป็นนิสิตเก่า และปัจจุบันในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ และหลักสูตรการศึกษาดุฎฐิ บัณฑิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่มาเป็นจำนวนมาก ซึ่งนิสิตเหล่านี้ถือเป็นตัวแทนที่ดีในสร้างความ เข้มแข็งของเครือข่ายศิษย์เก่าเพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์ ข่าวดารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของ สาขาวิชาให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ดังจะเห็นได้จากที่กลุ่มตัวอย่างได้ระบุว่า บุคคลใกล้ชิดได้แนะนำ ให้มาสมัครเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ดังนั้นความเชื่อมั่นต่อภาพลักษณ์ของ มหาวิทยาลัย และหลักสูตรของสาขาวิชาย่อมมีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของผู้ที่

สนใจได้เป็นอย่างดี ดังงานวิจัยของ ญัฐชา ตริมุข. (2546 : 161) ซึ่งได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้สมัครเข้าเรียนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ระยะเวลา นับตั้งแต่เปิดสอนจนถึงปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้สมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และงานวิจัยของ กรทิพย์ ตั้งทวีธรรม. (2548 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตนานาชาติ โดยพบว่า ทศนคติต่อมหาวิทยาลัยด้านสถาบันและด้านสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการเลือกเรียนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตนานาชาติสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช ชันสาครกิตติ. (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ชื่อเสียงของสถาบัน มีผลต่อการจูงใจให้สมัครเข้าศึกษาต่อ นอกจากการสร้างเครือข่ายจากทั้งศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันมาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างระบบการกระจายข่าวสารสู่การรับรู้ของสังคมแล้ว

นอกจากนี้ประกอบกับที่กลุ่มตัวอย่างได้ระบุว่า เมื่อเข้ามาเป็นนิสิตของสาขาวิชาการศึกษานักศึกษามีความประทับใจต่อคณาจารย์โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอน และการเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านวิชาการ และวิชาชีพของสาขาวิชา ซึ่งในส่วนของคณาจารย์ผู้สอนถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ดังจะเห็นได้จากอาจารย์ผู้สอนที่มีทักษะความสามารถทั้งในเชิงวิชาการ และวิชาชีพย่อมได้รับการยอมรับจากสังคมในวงกว้าง โดยประสบการณ์ต่างๆ เหล่านี้ของอาจารย์ผู้สอนย่อมมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นิสิตได้อย่างเหมาะสม ผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นต่างๆ ให้แก่นิสิตบนฐานคิดของหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้นควรให้ความสำคัญต่อการดำเนินการส่งเสริมให้คณาจารย์ของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ได้ทำผลงานทางวิชาการเพื่อสร้างความก้าวหน้า และเสริมความแข็งแกร่งทางวิชาการทั้งในลักษณะของการสร้างข้อค้นพบ และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพดี สันติวุฒน์. (2546 : ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลในการตัดสินใจในระดับมากประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ซึ่งนักศึกษาได้ระบุว่า อาจารย์ผู้สอนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร บ่อพิมาย. (2550 : 72 - 74) ศึกษาถึงความพึงพอใจของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไปที่มีต่อการเรียนการสอนของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2549 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในด้านอาจารย์ผู้สอนในระดับมากในด้านอาจารย์ผู้สอน โดยนิสิตพึงพอใจในเรื่องของการมีความรู้ทั้งเนื้อหา และประสบการณ์ของอาจารย์มีความสำคัญต่อนิสิตมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความเป็นกันเองกับนิสิต

2) ปัจจัยเชิงกายภาพในเชิงทำเลที่ตั้งของมหาวิทยาลัย พบว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีที่ตั้งซึ่งสามารถเดินทางได้สะดวก เนื่องจากตั้งอยู่ในกลางเมือง และเป็นทำเลทางธุรกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ดังนั้นเส้นทางในการเดินทางจึงค่อนข้างสะดวก และระบบขนส่งมวลชนทุกประเภทก็มีเส้นทางผ่าน สำหรับด้านทำเลที่ตั้งมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ดังที่งานวิจัยของศตวรรษที่ ทรัพย์หิรัญ. (2546 : 75) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่สัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชนของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครพบว่า ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ใน

ทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต และงานวิจัยของ ชิดา พรกำเหนิดทรัพย์. (2549 : 182) ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์พบว่า ทำเลที่ตั้ง มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจโดยรวมของนิสิต โดยในด้านทำเลที่ตั้งสามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการดึงดูดแก่กลุ่มเป้าหมายให้เข้ามาศึกษาต่อได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาความต้องการในการเข้าศึกษาต่อของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของ ฉันทาย รัตนาพานิช. (2547 : ออนไลน์) ที่ได้ทำการศึกษาความต้องการในการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ณ กรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการในการศึกษาในหลักสูตร รป.ม. เหตุผลส่วนหนึ่งที่เลือกเรียนที่ มหาวิทยาลัยบูรพา ณ กรุงเทพมหานคร เพราะความสะดวกในการเดินทางมาเรียน และเวลาเรียน (เรียนในวันเสาร์ - อาทิตย์) และ งานวิจัยของ ศาสตราจารย์ ละเอียด ศรี. (2547 : ออนไลน์) ที่ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจที่นิสิตตัดสินใจเข้าศึกษา ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา รุ่นที่ 4 กรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจได้แก่ สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย เวลาในการเรียนช่วงเสาร์ - อาทิตย์ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์ซึ่งเข้าถึงนิสิตได้มากกว่าสื่ออื่นๆ ซึ่งหากมีการนำจุดแข็งต่างๆ เหล่านี้มาปรับใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อสร้างความโดดเด่นที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ย่อมสร้างโอกาส และความเป็นไปได้ในการขับเคลื่อนให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้เชิงรูปธรรม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงคุณภาพ และประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษา ผู้ใหญ่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่จากบุคคลรอบข้าง ดังนั้นเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของทางภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ควรให้ความสำคัญต่อมาตรการเพื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว เช่น อินเทอร์เน็ต หรืออาจจัดการสัมมนาทางวิชาการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการในศาสตร์ทางการศึกษาผู้ใหญ่ต่อสังคมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อคณาจารย์ของสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งถือได้ว่า สามารถพัฒนาเพื่อเป็นจุดแข็งทางด้านเกี่ยวกับอาจารย์ ดังนั้นควรมีระบบหรือกลไกในการพัฒนาอาจารย์ควรมีการกำหนดและวางแผนการจัดอบรมกำลังทดแทน เนื่องจากในระยะยาวปัจจัยเกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการย่อมมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของภาควิชา หรือหาแนวทางในการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการเพื่อร่วมสร้างเครือข่ายและแหล่งการแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางปัญญาเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ

3. จากผลการวิจัยที่พบชื่อสาขาวิชาที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ดังนั้นจึงควรทบทวน เพื่อสร้างความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาเพื่อสร้างความน่าสนใจให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียนโดยคำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียนที่มาจากองค์กรต่างๆ ที่มีหน้าที่ และลักษณะของการ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการดำเนินงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันจะเป็นการสร้าง โอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ อีกทั้งเป็นการพัฒนา ศาสตร์ทางการศึกษาผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. ควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรทุก 5 ปีตามเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการเรียนการสอน ระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของผู้เรียน และบริบทที่ เปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กำหนดการพัฒนาหลักสูตรจากการคำนึงถึงนโยบายและความต้องการของสังคมภายนอก ทั้งในลักษณะของผู้มีส่วนได้เสียในการใช้บัณฑิต เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางของหลักสูตรจากความ ต้องการร่วมกัน

2. ควรร่วมกันกำหนดแนวทางในการสร้างทางเลือกด้านค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เหมาะสม และคำนึงถึงโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เช่น พิจารณาความเหมาะสม หรือมีทางเลือกในการผ่อน ชำระเป็นต้น

3. นำความแข็งแกร่งและความไว้วางใจต่อสถาบันของสังคมภายนอกมาขยายและเสริมสร้าง เครือข่ายของนิสิตเก่าอย่างจริงจัง และเป็นระบบโครงข่ายที่แข็งแกร่งเพื่อสร้างการรับรู้ และ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

1. กรทิพย์ ตั้งทวีธรรม. (2548). การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรบริหารธุรกิจ บัณฑิตนานาชาติ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารนิพนธ์ บช.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
2. กรองกาญจน์ ใจชื่อตรง. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในการศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
3. กุณสิทธิ์ ปานะเจริญ. (2548). การศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาดของหลักสูตรบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง 2 ปี) ของโรงเรียนดาราสมุทรบริหารธุรกิจ จ.ชลบุรี : ศึกษาเฉพาะนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โรงเรียนดาราสมุทร บริหารธุรกิจ จ.ชลบุรี. สารนิพนธ์ บช.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
4. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (มปป.). หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน. สืบค้นจาก <http://www.edu.chula.ac.th/nfed/template/PhD.htm>
5. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (มปป.). หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน. สืบค้นจาก <http://www.edu.chula.ac.th/nfed/template/Master.htm>
6. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (มปป.). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การศึกษานอกระบบ. สืบค้นจาก <http://mis.cmu.ac.th/cmumis/procCurriculum/currinfo.aspx?acdy=2011&acdt=2&currid=CUR02046&orgid=0000000002>
7. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2550). หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษา ผู้ใหญ่. สืบค้นจาก <http://www.grad.ku.ac.th/academics/file/master/XF02.pdf>
8. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2550). รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี การศึกษา 2550. สืบค้นจาก edu.swu.ac.th/.../pdf/.../sar2550completed/
9. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (มปป.). หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2541. สืบค้นจาก <http://ae.edu.swu.ac.th/curriculum/mas.htm>
10. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (มปป.). หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่. สืบค้นจาก <http://ae.edu.swu.ac.th/curriculum/doc.htm>
11. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2550). หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการศึกษา ตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์. สืบค้นจาก <http://www.educ.su.ac.th/program/program/LifeLong.pdf>
12. ครูสุภา. (มปป.). ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548. สืบค้นจาก <http://www.ksp.or.th/ksp2009/th/news/detail.php?NewsID=1853&Key=news4>
13. จำลอง ศรีสุวรรณ และคณะ. (2548). การสำรวจความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านการศึกษาเกษตร. สืบค้นจาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=120435&query=การสำรวจความต้องการศึกษาต่อใน

ระดับบัณฑิตศึกษาทางการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2554-12-30&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=& order_type=&result_id=1&maxid=2

14. จินดา จันทร์ และคณะ. (2548). รายงานผลการวิจัยเรื่อง บทบาทการจัดการเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้. สืบค้นจาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=99517&query=ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ &s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2554-12-31&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=3
15. ฉันทฉาย รัตนพานิช. (2547). ความต้องการในการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ณ กรุงเทพมหานคร. รายงานการศึกษาค้นคว้าพิเศษ รพ.ม. (การบริหารทั่วไป) ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files//06124/chapter5.pdf
16. ชลิตานนท์ สะชาโต. (2546). ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=10629
17. ชัยยศ สันติวงษ์. (2539). การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ : **Project feasibility studies.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
18. ณัฐชา ตรีมุข. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้สมัครเข้าเรียนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
19. ดร.ณรัตน์ ผลสวัสดิ์. (2544). การปรับตัว และสุขภาพจิตของนักศึกษาโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) สถาบันราชภัฏพระนคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
20. ทิพย์วรรณ หันหาบุญ. (2544). สภาพแวดล้อมทางวิชาการของการจัดการศึกษาในหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
21. ทิพย์วรรณ นันตระกูล (2544). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=7718
22. ธัญชนก แสงสง. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
23. ช่าง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบ และพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาการศึกษา.

24. ชิดา พรกำแหงทรัพย์. (2549). การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
25. นันทา ศรีสังทรัพย์. (2545). แรงจูงใจในการตัดสินใจเรียนวิชาเอกธุรกิจศึกษาของนิสิตระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารนิพนธ์ บธ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
26. บรรลพ อาศัย. (2546). ความพึงพอใจของนิสิตรุ่นที่ 3 เกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา วิชาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี. รายงานการศึกษาปัญหาพิเศษ. ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ) ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files//06151/chapter5.pdf
27. บุญลักษณ์ ทิพย์ฤทธิ์. (2541). การประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจของสถาบันเทคโนโลยีเทคโนโลยีราชมงคล. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
28. ปทีป เมธาคุณวุฒิ และคณะ. (2545). การนำเสนอรูปแบบ และโครงสร้างของการจัดการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <http://www.edu.chula.ac.th/resch/new%20reseach1/2545.11.htm>
29. ประสิทธิ์ ดงยิ่งศิริ. (2542). การวางแผน และการวิเคราะห์โครงการ : **Project planning and analysis**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
30. ปรีชา ภูมิทอง. (2550). การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: กรณีศึกษาสาขาการบริหารงานท้องถิ่น รุ่น 1 สาขาการบริหารงานทั่วไป รุ่น 5 และสาขา นโยบายสาธารณะ รุ่น 8 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. รายงานการศึกษาปัญหาพิเศษ. ร.ป.ม. (บริหารงานท้องถิ่น). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/47935930/chapter5.pdf
31. ปรีชา หมั่นคง. (2547). ความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปริญญาทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
32. ปิยะนุช ขันสาครกิตติ. (2549). แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
33. พร พรหมมหาราช และพิษณุ เจียวคุณ. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=91090&query=ระดับบัณฑิตศึกษา&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2554-1230&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=15&maxid=26
34. พรสถิตย์ อั้งวังกุล. (2547). การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีพลังงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. ปรินิพนธ์

นิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

35. พศิน แดงจวง. (2545). **ปรัชญา และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาศาขากการศึกษาในระบบในสถาบันอุดมศึกษา**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจาก http://archive.lib.cmu.ac.th/part/tres/2545/tressh470171_45_abs.pdf
36. พชณิญา วิเชียร. (2547). **เหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาในโครงการบริการวิชาการภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
37. พิสมัย บัวอุไร. (2542). **ปัญหาการเรียนของนักศึกษาในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป ระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
38. ไพบุญย์ อ่อนมั่ง. (2541). **การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (วิจัย และพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
39. ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2546). **หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักสูตรปรับปรุง ปี พ.ศ. 2546**.
40. ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (มปป.). **ประวัติภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. สืบค้นจาก <http://ae.edu.swu.ac.th/department/history.htm#2>
41. ภิราช รัตน์ต์. (2546). **ทัศนะที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต(ต่อเนื่อง 2 ปี) ของนิสิตภาคสมทบ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. สารนิพนธ์ บธ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
42. ภูมิรี ออมลี. (2544). **ปัจจัยจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตบัณฑิตศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา).ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจากhttp://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/00657/ chapter5.pdf
43. ยุพดี สันติวัฒน์. (2546). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริหารที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจากhttp://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=22489
44. รสริน สุทองหล่อ. (2543). **การจัดการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลของสถาบันราชภัฏสวนดุสิตตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
45. วรานนท์ ศรีวรรณ. (2546). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตร 1 ปี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ.ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). สืบค้นจาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=15305#

46. วิภาวดี ไพเมื่อง. (2545). การประเมินหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจากhttp://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=9387
47. วิภาวดี อร่ามอรพรรณ. (2548 : บทคัดย่อ) การศึกษาความเป็นไปได้ของการเปิดโครงการบริหารธุรกิจบัณฑิต หลักสูตรนานาชาติ สาขาวิชาการเงิน ของภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
48. ศตวรรษ ทรัพย์หิรัญ. (2546). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ เอกชนของนิสิตนักศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
49. ศรัณญ์ทิทา ชนะชัยภูวัฒน์. (มปป.). **Word of Mouth Communication : สื่อเก่าที่เก่าเสมอ.** สืบค้นจาก http://commarts.hcu.ac.th/images/academic_article/nok/word_mouth_com.pdf
50. ศาสตราจารย์ ละเอียดศรี. (2547). แรงจูงใจที่นิสิตตัดสินใจเข้าศึกษา ในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา รุ่นที่ 4 กรุงเทพมหานคร. รายงานการศึกษาค้นคว้าพิเศษ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ) ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files//06156/chapter5.pdf.
51. สอนง โสहितพิเศษ และพิสมัย จารุจิตติพันธ์ (2549). การจัดการศึกษาเทียบเท่าเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร : สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ.
52. สอนง โสहितพิเศษ. (2548). การศึกษาตลอดชีวิต. ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
53. สมศักดิ์ ปิยะสุวรรณ. (2544). การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์เกี่ยวกับความพร้อมและความต้องการของนักศึกษาในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์ ของสถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา).บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
54. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค
55. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2548). เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548. สืบค้นจาก http://www.mua.go.th/users/bhes/catalog_h/StdEdu/LawBse/04.PDF
56. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2540?). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544). สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=90>.
57. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2545?). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549). สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=91>

58. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554)**. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>
59. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2546). **พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา 2546**. สืบค้นจาก http://www.edlaw.moe.go.th/index.php?option=com_content &view=article&id=202&Itemid=43
60. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (มปป.). **เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. : คัมภีร์ กศน.**. สืบค้นจาก <http://www.nfe.go.th>.
61. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). **รายงานการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
62. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (มปป.). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550**. สืบค้นจาก http://www.onec.go.th/onec_main/page.php?mod=Category&categoryID=CAT0000010
63. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). **รายงานระดับชาติ เรื่อง สภาพ และการพัฒนาการเรียนรู้อะไร และการศึกษาผู้ใหญ่**. กรุงเทพฯ : รังสีการพิมพ์
64. สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2549). **กลยุทธ์ และจุดเน้น กศน.ปีงบประมาณ 2549**. สืบค้นจาก http://www.nfe.go.th/main_doc/policy/2549.pdf
65. สิริพร บ่อพิมาย. (2550). **ความพึงพอใจของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไปที่มีต่อการเรียนการสอนของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2549**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/08855/chapter5.pdf.
66. สุจินตนา บุญทวี. (2549). **การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดสอนหลักสูตรบริหารรัฐกิจมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ณ แฟชั่นไอส์แลนด์.สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ)**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
67. สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2534). **รายงานการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็น และความคาดหวังของนักศึกษาและผลที่ได้รับจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบโดยระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช**. สืบค้นจาก [http://thailis-db.car.chula.ac.th/CU_DC/October2005/research/Sumalee\(Opinions\).pdf](http://thailis-db.car.chula.ac.th/CU_DC/October2005/research/Sumalee(Opinions).pdf)
68. สุमितร์ สุวรรณ. (2549). **สภาพภาพ และทิศทางของบัณฑิตศึกษาด้านการพัฒนารพวิทยาการมนุษย์**. สืบค้นจาก pirun.ku.ac.th/~fedusmsw/research/R4.pdf
69. สุวิมล ตีรกานันท์. (2545). **การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
70. เสาวนีย์ เลวลีย์. (2549). **ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.
71. เสาวนีย์ เลวลีย์. (2551). **การจัดการศึกษานอกระบบในระดับปริญญาเอก : แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

72. อทิพร เต็มบุญผาติ. (2548). การศึกษาความเป็นไปได้ของการเปิดโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงินของภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารนิพนธ์ บรม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
73. อภิญา เผือกทอง. (2550). ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
74. อัมพิกา หล่อหลอม. (2546). เหตุผลของนิสิตในการตัดสินใจศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
75. Adisu, Kinfu. (2006). **Impact of enrollment management, marketing and strategic planning on adult higher education enrollment patterns.** Dissertation. Ed.D. , Western Michigan University. Publication Number: AAT 3221647.
76. Bloomberg, Linda Dale. (2006). **Adult learning and distance education: A case study of a learning community in Jewish higher education.** Dissertation. Ed.D., Teachers College, Columbia University, Publication Number: AAT 3225119. Document [URL: http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1196410151&sid=4&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD](http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1196410151&sid=4&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD).
77. Code, Lexie Ann. (2002.) **Lifelong learning in Master's education.** Master Thesis. M.Ed. Memorial University of Newfoundland (Canada), Publication Number: AAT MQ8398. Document [URL:http://proquest.umi.com/pqdweb?did=766562631&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD](http://proquest.umi.com/pqdweb?did=766562631&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD).
78. Department of Computer Science University of Toronto. (2005). **The Feasibility.** Retrieved from <http://www.cs.toronto.edu/~sme/CSC340F/slides/05-feasibility.pdf>
79. Department of Computer Science University of Toronto.(2002). **The Feasibility Study.** Retrieved from www.cs.toronto.edu/~jm/340S/PDF2/Feasibility.pdf
80. Green, Timothy David. (2000). **A case study of the systemic functions of an innovative adult education program for international community development workers.** Dissertation. Ed.D. Indiana University. Publication Number: AAT 9981063. Document [URL:http://proquest.umi.com/pqdweb?did=727729811&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD](http://proquest.umi.com/pqdweb?did=727729811&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD).
81. McCarron, James J. (2006). **Crisis or opportunity: An investigation to determine the state of graduate programs in adult education in the United States and recommendations for survival in the 21st century.** Duquesne University, 2006, Publication Number: AAT 3220540
82. McClure, Jennifer L. (2006). **Hybrid instruction in higher education: Student characteristics, motivations, expectations, and experiences.** Dissertation. Ph.D. Loyola University Chicago. Publication Number: AAT 3212977. Document [URL:http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1140202921&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD](http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1140202921&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD).

83. Miner, M. Vinson, (2001). **The non-environmental (intrinsic) aspects of motivation of adult learners seeking an advanced degree.** Dissertaion. Ph.D. University of Wyoming, Publication Number: AAT 3010726. Document [URL: http://proquest.umi.com/pqdweb?did=729008251&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD](http://proquest.umi.com/pqdweb?did=729008251&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD).
84. Puckett, Elizabeth Tuttle. (2001). **Outcomes of the James Madison University adult degree program.** Dissertation, Ph.D., University of Virginia,. Publication Number: AAT 3000177. Document [URL:http://proquest.umi.com/pqdweb?did=728123751&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD](http://proquest.umi.com/pqdweb?did=728123751&sid=5&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD).
85. The University of Mississippi National Food Service Management. (2009).**Writing a feasibility study** Retrieved from <http://nfsmi.org/documentlibraryfiles/PDF/20080212032917.pdf>

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสอบถามความคิดเห็นของนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ที่มีต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ปัญหา และข้อเสนอแนะ ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มนิสิตมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำตอบของท่านไม่มีผลต่อท่านแต่ประการใด แต่มีความสำคัญต่องานวิจัยศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต และการจัดการเรียนการสอนสำหรับนิสิตต่อไป

จึงขอให้ท่านตอบคำถามทุกข้อความเป็นจริงทุกข้ออย่างละเอียด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ขอให้ท่านใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ตรงกับข้อความที่ท่านเลือก

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพ

โสด
 สมรส ไม่มีบุตร
 มีบุตร จำนวน.....คน
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. วุฒิการศึกษาปริญญาตรี

ชื่อ.....(เช่น กศ.บ.) สาขาวิชา.....
 คณะ.....
 ชื่อสถาบันที่จบ.....

5. ปัจจุบันท่านทำงานหรือประกอบอาชีพอะไร

ไม่ทำงาน
 ทำงาน
 ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ระบุ.....
 อาชีพอิสระ
ระบุ.....
 พนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน ระบุ.....
 อื่นๆ ระบุ.....

6. ท่านรู้จักสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ จากแหล่งใด

.....
 .....
 .....

7. เหตุผลที่ทำให้ท่านตัดสินใจเข้าเรียนระดับปริญญาโทสาขาการศึกษาผู้ใหญ่

.....
 .....
 .....

8. เป้าหมายในการเข้าเรียน

.....

.....

.....

9. ความคาดหวังในการเข้าเรียน

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขา การศึกษาผู้ใหญ่

คำชี้แจง ขอให้ท่านใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยตัวเลข ในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

ใช้	5	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
	4	หมายถึง	ระดับมาก
	3	หมายถึง	ระดับปานกลาง
	2	หมายถึง	น้อย
	1	หมายถึง	น้อยที่สุด
ไม่ใช่			

ข้อ	คำถาม	ใช้					ไม่ใช่
		5	4	3	2	1	
	ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร						
1.	หลักสูตรได้บรรจุรายวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน และสามารถตอบสนองความต้องการด้านวิชาการ และวิชาชีพของผู้เรียน						
2.	หลักสูตรมีความชัดเจนในหลักคิดและแนวทางการดำเนินงานของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบ						
3.	ให้มีประสบการณ์ตรงในการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปปฏิบัติในสภาพจริงทางการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ						
4.	หลักสูตรมุ่งเสริมสร้างความสามารถ และทักษะในการวิพากษ์บนหลักการทางวิชาการ						
5.	สามารถนำความรู้จากหลักการพัฒนาชุมชนไปปรับใช้ในบริบทสังคมได้						
6.	หลักสูตรให้ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานวิจัย						

ข้อ	คำถาม	ใช่					ไม่ใช่
		5	4	3	2	1	
7.	สามารถนำความก้าวหน้าในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีไปปรับใช้เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายของจัดการศึกษา						
8.	นำความรู้ในการจัดทำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติตามภาระงานที่รับผิดชอบได้						
9.	ให้ความรู้ และสามารถนำทักษะในหลักการวางแผนและบริหารโครงการ						
10.	ส่งเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน						
11.	หลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษานอกโรงเรียนได้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน						
12.	ให้ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ด้านเนื้อหา/รายวิชา						
13.	เนื้อหาวิชาตอบสนองการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานด้านการศึกษานอกโรงเรียน						
14.	ประสบการณ์ที่ได้รับนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานในสภาพจริงของหน่วยงาน หรือนำไปพัฒนาการดำเนินชีวิตประจำวัน						
15.	เนื้อหาในรายวิชาส่งเสริมให้ใช้เสรีภาพเชิงสร้างสรรค์ในความคิดบนหลักการของการศึกษานอกโรงเรียน						
16.	รายวิชาต่าง ๆ มีการส่งเสริม และสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมและจิตสำนึกต่อตนเอง และวิชาชีพ						
17.	รายวิชาในหลักสูตรช่วยฝึกให้ตระหนักต่อความเข้าใจถึงความแตกต่าง และข้อจำกัดภายในบุคคล						
18.	รายวิชามีความหลากหลายและสามารถสนองต่อต่อความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน						
19.	เนื้อหาในแต่ละรายวิชามีความสมดุลระหว่างสัดส่วนของความรู้ทางทฤษฎี และทักษะในการปฏิบัติ						
20.	การศึกษาดูงานในประเทศทำให้เข้าใจถึงวิถีปฏิบัติของสังคมไทยเพื่อนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องต่อการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง						
21.	การศึกษาดูงานต่างประเทศทำให้เห็นต้นแบบ และ						

ข้อ	คำถาม	ใช้					ไม่ใช่
		5	4	3	2	1	
	สามารถนำแนวทางจากประสบการณ์ตรงไปปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน						
22.	รายวิชามีความพยายามส่งเสริมความเข้าใจระหว่างศาสตร์เพื่อนำมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการศึกษา						
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน						
23.	กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินการตามแผนการสอนที่แจ่มแจ้งไว้						
24.	มีการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาในรายวิชา และกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้						
25.	กิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดแทรกคุณธรรม และจิตสำนึกที่ดีทางวิชาชีพ						
26.	การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้						
27.	ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิต						
28.	กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งส่งเสริมความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน						
29.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้						
30.	การเรียนการสอนให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น						
31.	รูปแบบการจัดการเรียนรู้สอดคล้องต่อลักษณะของเนื้อหาวิชา						
32.	กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆส่งเสริมโลกทัศน์ที่กว้างไกล และความเข้าใจในมิติ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม						
33.	ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ และความเข้าใจในการแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์						
34.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมความรู้ และประสบการณ์ตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก						
35.	กระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนัก และดำเนินบทบาทของตนที่มีต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม						
	ด้านอาจารย์ผู้สอน						
36.	คณาจารย์ของภาควิชามีคุณวุฒิ และเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางการศึกษาผู้ใหญ่						

ข้อ	คำถาม	ใช้					ไม่ใช่
		5	4	3	2	1	
37.	การสอนของอาจารย์มีความครอบคลุมต่อวัตถุประสงค์และขอบข่ายเนื้อหาตามแผนการเรียนรู้						
38.	อาจารย์ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่กระตุ้นความสนใจในเนื้อหารายวิชา						
39.	อาจารย์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชิงวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุมีผล						
40.	อาจารย์ให้โอกาสในการร่วมกันกำหนดแผนการเรียน						
41.	อาจารย์เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้เหมาะสม						
42.	อาจารย์ให้คำแนะนำในการค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้อื่น						
43.	อาจารย์อุทิศเวลาในการให้คำปรึกษาเพื่อการดำเนินการวิจัย						
44.	อาจารย์เข้มงวดในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อนตนเอง และสังคมตามจิตสำนึกแห่งวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน						
45.	การสอนของอาจารย์ส่งเสริมทักษะการค้นคว้าเพิ่มเติมตามความสนใจที่ตนมีเพื่อต่อยอดความรู้						
	ด้านการวัด และประเมินผล						
46.	การวัดและประเมินผลดำเนินการโดยเทียบเคียงเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน						
47.	การวัด และประเมินผลมีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
48.	การวัด และประเมินผลครอบคลุมจุดมุ่งหมายในกระบวนการเรียนรู้						
49.	การวัดและประเมินผลการเรียนดำเนินการโดยผู้สอน						
50.	ผู้เรียนมีโอกาประเมินพัฒนาการทางการเรียนของตนเอง						
51.	ผู้เรียนได้รับโอกาสในการประเมินผู้สอน						
52.	ผู้เรียนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้						
53.	นำเทคนิควิธีการที่เหมาะสมมาวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบพัฒนาการในการเรียนรู้						
54.	การวัดและประเมินผลช่วยให้ผู้เรียนรู้ถึงระดับความสามารถเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงตนเองได้						

ข้อ	คำถาม	ใช่					ไม่ใช่
		5	4	3	2	1	
55.	ผู้เรียนได้รับแจ้งถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของตน						

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

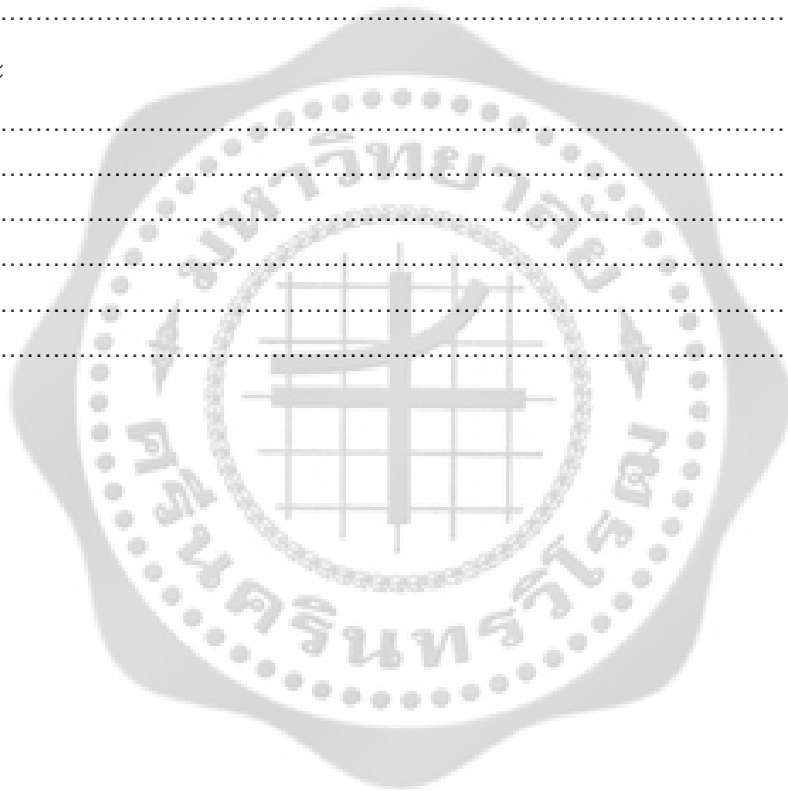
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

นิสิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่

เรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

คำชี้แจง : การสัมภาษณ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาแนวทางการปรับหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน สังคม และชุมชน ไม่มีผลอย่างใดต่อผู้ให้ข้อมูลขอให้ตอบคำถามตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. ชั้นปี.....เพศ.....

2. อายุ.....

3. อาชีพ.....

4. คณะและสถานศึกษาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี.....

5. ท่านทราบข่าวเกี่ยวกับคณะการศึกษาผู้ใหญ่จากสื่อใด

.....

.....

6. เหตุผลที่ท่านตัดสินใจมาเข้าเรียนในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มศว เรียงตามลำดับ

.....

.....

.....

7. รายวิชาที่เรียนตรงกับความต้องการของท่านหรือไม่ รายวิชาใดที่ตรง รายวิชาใดที่ไม่ตรง เพราะ

อะไร

.....

.....

.....

.....

8. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อสภาพแวดล้อมในการเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

9. ท่านคิดว่าค่าใช้จ่ายในการเรียนมีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

10. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

.....
.....
.....
.....

11. สิ่งที่ท่านประทับใจในเป็นนิสิตภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่มาก เรียงตามลำดับ

.....
.....
.....
.....

12. สิ่งที่ทำให้ท่านลำบากใจมากในการเรียน เรียงตามลำดับ

.....
.....
.....
.....

13. สิ่งที่ท่านอยากให้ปรับปรุงแก้ไขมากเรียงตามลำดับ และเหตุผล

.....
.....
.....
.....

14. ท่านคิดว่าชื่อสาขาวิชาที่เรียนสอดคล้องกับความต้องการของท่านหรือไม่ ถ้าไม่ท่านอยากให้เปลี่ยนชื่อในลักษณะอย่างไร หรือ ชื่อว่าอะไร เพราะอะไร

.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
ผู้วิจัย

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

ความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา (ผู้สนใจศึกษาต่อ)

คำชี้แจง : ความคิดเห็นของท่านจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคม
โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง และกรอกข้อความลงในช่องว่าง

-
1. เพศ ชาย หญิง
  2. อายุ.....ปี
  3. สถานภาพ โสด สมรส อื่นๆ (โปรดระบุ).....
  4. วุฒิการศึกษาสูงสุด
 ชื่อ.....(เช่น กศ.บ.) สาขาวิชา.....
 ชื่อคณะ.....
 ชื่อสถาบันที่สำเร็จการศึกษา.....
  5. งานที่ทำ.....ชื่อสถานที่ทำงาน.....
  6. หากท่านจะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา (ระดับปริญญาโทหรือเอก) โปรดเรียงลำดับปัจจัยที่ท่านเห็นว่ามีส่วนต่อการตัดสินใจของท่านจากมากไปน้อย (1 หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด-6 หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด)
.....ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม
.....ด้านหลักสูตร เช่นสาขาวิชา
.....ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา การเดินทาง
.....ด้านสถาบันและอาจารย์ ความมีชื่อเสียงของสถาบันและอาจารย์
.....ด้านกายภาพ ความสะอาดสวยงาม แสงสว่างพอเพียง
.....ด้านอื่นๆ โปรดระบุ.....
  7. หากท่านจะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาด้านการศึกษา (ระดับปริญญาโทหรือเอก) โปรดเรียงลำดับชื่อหลักสูตรที่ท่านสนใจจากมากไปน้อย
.....การศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
.....ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
.....การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
.....การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม
.....การบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม
.....การบริหารจัดการการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย
.....การบริหารจัดการการเรียนรู้ในชุมชน
.....การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม
.....อื่นๆ ระบุ.....
.....อื่นๆ ระบุ.....

8. โปรดบรรยายวิชาที่ท่านสนใจจะศึกษาตามลำดับ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูล
คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ง

การสนทนากลุ่ม

นิสิตจบปริญญาโทการศึกษาผู้ใหญ่ ปีการศึกษา

ทำงานในหน่วยงานของรัฐบาล เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ

ทำงานในหน่วยงานของรัฐบาล เกี่ยวกับการศึกษา

ทำงานในหน่วยงานของรัฐบาล ไม่เกี่ยวกับการศึกษา

ทำงานในหน่วยงานของเอกชน เกี่ยวกับการศึกษาหรือการพัฒนาบุคลากร

ทำงานในหน่วยงานของเอกชน ไม่เกี่ยวกับการศึกษา

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา)

นิสิตจบปริญญาโทสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ปีการศึกษา 2547 - 2549

1. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับในการเรียนปริญญาโทส่วนใดมีผลต่อการนำไปใช้ในการทำงานมากที่สุด นำไปใช้ได้อย่างไร อธิบาย

.....

.....

.....

2. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับในการเรียนปริญญาโทส่วนใดที่ผลต่อการนำไปใช้น้อย เพราะอะไร อธิบาย

.....

.....

.....

3. มีการพัฒนาการในตำแหน่งหน้าที่การงานหลังศึกษาจบแล้วเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. มีความคิดเห็นอย่างไรต่อภาพของมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ที่มีต่อชุมชนและสังคม

.....

.....

.....

5. ข้อคิดเห็นที่มีต่อการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาโท ด้าน ชื่อ เป้าหมาย หลักสูตร รายวิชา การจัดการเรียนการสอน การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมต่างๆ การวัดผลและประเมินผล การทำวิจัย และ อื่นๆ

.....

.....

.....

6. หากต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก จะศึกษาต่อในสาขาอะไร เพราะอะไร

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ

ประวัติการศึกษา

1. Ph.D (Adult & Cont. Ed. and Computer Science) University of North Texas. U.S.A.
2. M.A. (Adult & Cont. Ed. and Communication) Michigan State University. U.S.A.
3. กศ.บ. (เกียรตินิยม/คณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ) มศว ประสานมิตร
ศึกษาต่อประเทศสหรัฐอเมริกาโดยทุนโครงการพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน World Bank

ประวัติการทำงานด้านวิชาการและการบริหาร

1. รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ (พ.ศ. 2551- ปัจจุบัน)
2. กรรมการสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2551-2553
3. หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ (ธ.ศ. 2548-พ.ศ. 2551) เลขานุการภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ปี 2543-2547
4. ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาอวุฒิปริญญาโท (2551-ปัจจุบัน) และการศึกษามหาบัณฑิต (2548-2551)
5. กรรมการคณะและกรรมการบริหาร งานวิชาการ งานวิจัย และงานประกันคุณภาพของคณะศึกษาศาสตร์ มศว (2543-ปัจจุบัน)
6. อาจารย์ประจำสอนสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ที่ปรึกษาปริญญาโทและเอก และเอก และการสอนคอมพิวเตอร์หลักสูตรป.บัณฑิตวิชาชีพครู สกวค. (พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน)
6. หัวหน้าศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2536-2542)
7. หัวหน้าฝ่ายข้อมูลและสถิติ กองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2534-2536)
8. อาจารย์ 1 (ระดับ 4) โครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ (Distance Education) กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อุบลราชธานี พ.ศ. 2523-2524
9. อาจารย์สอนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย พ.ศ. 2518-2522

สาขาที่เชี่ยวชาญหรือชำนาญพิเศษ และผลงานที่สำคัญ

1. ระบบ EMIS และ GIS เพื่อการวางแผนการศึกษา (เป็นผู้วางระบบและพัฒนาระบบทะเบียนนักศึกษา กศน. สายสามัญใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ใช้ program IT สามารถรายงานผลการเรียนของนักศึกษาโดยใช้คอมพิวเตอร์ได้ เป็นผู้จัดทำระบบและขับเคลื่อน การสนับสนุนการ Entrance ระบบใหม่โดยใช้ GPA และ PR โดยการจัดทำระบบ การวัดผลการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ ทำให้ระบบงาน ลงทะเบียนนักศึกษา กศน.เป็นมาตรฐาน โดยเริ่มพัฒนาปี 2537 และ กศน. ใช้มาจนถึงปัจจุบัน)
2. ICT เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาเทียบเท่า และการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต
5. การวางแผน การบริหาร และการประเมินโครงการการศึกษานอกระบบและอัธยาศัย
6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา
7. การรู้หนังสือและการรู้สารสนเทศ (Literacy and Information Literacy)
8. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย
9. การพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ
10. คอมพิวเตอร์ศึกษา และการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์
11. การสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา
12. Teacher Education Development

ผลงาน : ตำรา/งานวิจัย/บทความ (พ.ศ. 2542-2551)

1. “ปรัชญาการศึกษานอก ระบบ” ใน ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ และ “แนวทางการศึกษาชดววิชา ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ. ใน แนวการศึกษาชดววิชา ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ ระดับปริญญาโท. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2544.
2. “ปรัชญาการศึกษานอกระบบของไทย” ใน ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ และแนวการศึกษาชดววิชา ปรัชญาการศึกษานอกระบบของไทย ใน แนวการศึกษาชดววิชา ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ ระดับปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
3. ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ. เอกสารการสอนระดับปริญญาโท. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา. 2544.
4. การศึกษาตลอดชีวิต. เอกสารคำสอนระดับปริญญาเอก. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา. 2547.
5. สร้างสรรค์วัฒนธรรมการเรียนรู้ : ก้าวต่อไปในความสำเร็จของยุคการเรียนรู้ แปลจาก Creating Learning Cultures: Next Steps in Achieving the Learning Age. สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ร่วมกับ ดร.สุนทร สุนันท์ชัย. เอกสารโรเนียว. 2544.

6. คู่มือนักศึกษา การปฏิรูปทั้งโรงเรียน. แปลจาก An Educators' Guide to Schoolwide Reform. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สศท.) ร่วมกับ ดร.สุนทร สุนันท์ชัย. เอกสารอัดสำเนา. 2545.
7. "Examination of the Capacity of the Information System," in Educational Finance in Thailand: A Review and Recommendations for Improving Allocative Efficiency; Prepared for UNESCO-Bangkok as part of Asian Development Bank Social Sector Program Loan in the Framework of the Education Management and Finance Study Project TA2996-THA . July 1999.
8. รายงานการวิจัยเรื่อง การปฏิรูปการเรียนรู้: การประเมินความรู้จากประสบการณ์ของต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เอกสารอัดสำเนา. 2543.
9. รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรายบุคคลสำหรับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ร่วมกับ ดร. ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ (กศน.) และ ดร. ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ (มธ.) เอกสารอัดสำเนา. 2544.
10. การสังเคราะห์ผลการดำเนินโครงการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. 2547.
11. การวิจัยเอกสารเพื่อพัฒนาตำราเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา. 2548.
12. การประเมินโครงการหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเองบริเวณชายแดน (อพป.) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548. (เป็นที่วิจัยร่วมกับ รศ. ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ รศ.นิภา ศรีไพโรจน์ รศ.ชูศรี วงศ์รัตน์)
13. การทดลองรูปแบบการสอน CRP ในระดับปริญญาเอก กรณีศึกษา รายวิชา ญญ. 833 ทุนสนับสนุนจากโครงการพัฒนารูปแบบครุศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ สภาวิจัยแห่งชาติ
14. การจัดการศึกษาเทียบเท่าเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย. (School Equivalency Programmes for Promotion of Lifelong Learning in Thailand). สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับทุนสนับสนุนจาก Unesco, Bangkok. 2550. ร่วมกับ รศ.ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟาเมืองไทย).

*****

รายงานการวิจัย
เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเสนอหลักสูตรใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา
ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
**Feasibility Study of New Graduate Curriculum Development,
Adult Education Department.**

ผู้วิจัย
รศ.ดร.สนอง โลहितวิเศษ

ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวสฤติดาพร คำสัด
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ